

پیشک لہ پیامہ کافی نور

پیامی

سنکدی اقدار الثقافتی

حشر

پہلیوز زمان

سہ عیدی نورسی

دایناوہ

فادوق رہسول یحیا

کوردوینہ بہ رگوردی

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا النقای)

پۆدایەزانانی چۆرەما کتێب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

ئەلکەتەب (کوردی ، عەرەبی ، فارسی)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیامی حشر

ئەم پەيامە:

- * مامۇستا (بەدىعوززەمان سەئىدى نوورسى) بە زمانى توركى دايناۋە.
- * مامۇستا (ئىحسان قاسم صالحى) لە زمانى توركى يەۋە كىرەۋىيەنى بە غەربى.
- * (فاروق رەسوول يەحيا) لە غەربى يەۋە كىرەۋىيە بە كوردى.
- * مامۇستا (حسەين حەسەن كەرىم) بەم كوردى يەدا رۇشتوۋە تەۋە و لە گەل دەقى غەربى يەكەدا بەراوردى كىرەۋە.
- * مامۇستا (غەبىدولكەرىم غەبىدوللا رەفەعت) پىيادا رۇشتوۋە تەۋە و لە گەل دەقى توركى يەكەدا بەرامبەرى كىرەۋە.
- * چاپى يەكەم: ھەولير ۱۴۱۶ك - ۱۹۹۶ز
- * چاپى (شەرى و بۇرا كراۋى) دوۋھەم: بەيروت ۱۴۳۲ك - ۲۰۱۱ز
- * لەسەر ئەركى ۋە رەگىر لە چاپ دراۋە.
- * (ناۋەندى راگەياندى ئارا) نەخشەى بەرگى كىشاۋە و سەر بەرشتى چاپى كىرەۋە.
- * ھەمىو مافىكى چاپ و، لەبەر گىرتەۋە و، بىلاۋ كىرەۋە و، ھەر چەشەنە دەست تىۋەردانىك، بە پىنى شەرىع و ياسا و بەھا ئايىنى و مەۋقايەتى يەكان، پارىزراۋە بۇ ۋە رەگىر.
- * ژمارەى سپاردنى (۱۴۱)ى سالى (۱۹۹۶)ى لە ۋەزارەتى پۇشنىرى ھەرىمى كوردستان پىن دراۋە.

به شیک له په یامه کانی نوور

په یامی حشر

به دیوزره مان
سه عیدی نوورسی

دایناوه

فاروق په سوول په حیا

کردویه به کوردی

پیشگی وەرکیر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين حمداً يوافي نعمه ويكافئ مزيده، وصلوات الله وسلامه على نبينا محمد وعلى إخوانه من الأنبياء والمرسلين وعلى آله وصحبه وتابعيه إلى يوم الدين.

(له پوژنکی خه ملاموی وهرزی به هار و، لیواری ده ریاچهیه کی کپ و هیمنی تا ئاسۆ کشاودا، مامۆستا نوورسی سه رنجی بیر و ئه ندیشه ی له بوونه وهرانی ده و روبهری خۆی به قوولی راهیشتبوو.. به وردی ده پروانی به ئاوی ئهو ده ریاچه ساف و ئارامهی به رده می و، لوتکه ی چیا بلنده کان که به دارستانی چر داپۆشرا بوون و، سه وزه لانیی ئهو دهشت و ده رهش که - ههتا چاو بری بکر دایه - به جوژه ها گولزار و پڕحانه ی رازاوه و په نگین ئارایشته درابوون..

قه شهنگی و ناوه زایی ئهو دیمه نه و، جوانیی بوونه وهران و، ورده کاریی ستهته له هه موو یه کیکیاندا، دلی ئهویان نو قمی چه په سان کرد و، ههستی سه رسامیان له لا هه ژاند، به تایهته له پرووی ژیا نه وه ی سه رجه می ئهو پرووه ک و بی گیانانه ی که به درپوایی زستان کفنی به فرو سه هۆل به ندانیان پۆشیبوو، که چی ده بیینی و ا سه رله نو ی گیانیان به به ردا کراوه ته وه!

لەتاو ئەم دیمەنە سەرنج بزۆینە و، بە دەم هاتوچۆ کردنەووە لە لیواری بەشیکی ئەو دەریاچەیدا و بە بێ ویستی خۆی، نزیکەی چل جار ئەم ئایەتە پێرۆزەیی لەبەر خۆیەووە دووپات کردەووە کە دەفەرموی:

﴿فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحِيسٍ الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ٥٠).

هەتا لە ئاکامدا خواى گەورە سروەیه‌کی فێنکی بە سنگ و دەروونی بەخشی و، لە پێژنەى پرووناکی‌یه‌کانی ئەم ئایەتەووە نوورینکی هاویشته‌ناو دایەووە و، لە پێی ئەو نوورەووە هەندیک لە واتا مەزنە‌کانی ئەم ئایەتە پێرۆزە - هێدی هێدی - پێیان بۆ ناخی دڵ و دەروونی ئەو گرتەبەر. مامۆستاش ئەمەى وەك هەلیك قۆزتەووە و یەكسەر ئەو واتایانەى بۆ یەكێك لە قوتابیانى هاوگەشتی خۆی درک‌اند، کە ئەویش - چاپوکانە - لە زاری مامۆستای وەرگرتن و راستەو‌خۆ نووسینی‌ووە، لە ئەنجامدا ئەم په‌یامەى بە‌رده‌ستی خوێنەری بە‌ریزبان لێ پێک‌هات.

ئەم پرووداوەش لە سالی ١٣٤٢ك (١٩٢٧ز) دا بوو، کە ئەو دەمە مامۆستا نوورسی لە گوندی "بارلا"ی ناو چیاکانی تۆرۆس و سەر بە پارێزگای "ئیسپارتە"ی باشووری خۆرئاوای تورکیادا، دوورخراوە و دەستبە‌سەر بوو^(١).

لە راستیدا په‌یامی "حەشر" یە‌کی‌کە لەو دەیان په‌یامانەى نوور کە مامۆستا نوورسی لەو بە‌روارەووە هەتا سالی ١٩٥٠ز سەرگەرمی نووسین و بلاو کردنەوێان بوو. لەم پێناوە‌شدا هێندە ئەشکە‌نجەى جۆراوجۆر و ئازاری سەختی چەشتوووە کە مە‌گەر تە‌نها مە‌ردانی گەورە ئیماندار و خاوە‌ن عەزم و

(١) ئەم دە‌قەى سەرە‌وەم لە پێشە‌کی‌یه‌کەى مامۆستا "ئەحسان قاسم سالحی" یە‌ووە کردووە بە کوردی کە بۆ چاپە‌یەرە‌ی یە‌کەى ئەم په‌یامەى نووسیبوێتی. ب‌روا‌نە: رسالە الحشر ص ٥.

هیممه تی بلند بتوانن خزیانی له بهردهمدا رابگرن و، هیچ کام لهو گپرو گرافتانه له رزه ی پئ نه خهن و، دلتیایی بیرو باوه په که ی له جینی خویدا نه له قینن. خوینه ری به ریز ده توانیت به خویندنه وه ی باس و کتیبه کانی میژووی ژبانی و، ئەو په یامانهش که چه رده یه کیان له به سه رهاته کانی ئەو نوو سیوه، هه ندیککی له راده ی کۆلنه دان و خۆراگریی مامۆستا نوورسی بۆ ده ربکه ویت و، بزانییت تا چه نده متمانه ی به "راستی" و "له سه ره قه بون" ی باوه ر و به لگه چه سپهنه ره کانی ئیمان بووه.

به لام لیږه دا ده مانه ویت ئاماژه یه کی خیرا و پوخت بۆ رۆلی گرنگ و، کاریگه ریی سه رنج راکیشی ئەم په یامه بکه ین له پرووی دلتیایی به خشین به خوینه رانی و، رزگار کردنیان له ده رده کانی گومان و دوودلی سه باره ت به راستی یه کانی زیندوو بوونه وه و، چه شر و، لیږه سینه وه و، تۆله و پاداشتی ئەو دنیا ی هه میسه یی.

ده بی له پێشدا ئەوه ش یادبخه یه وه که ناوه رۆکی به نه ره تی "سه رجه می په یامه کانی نوور" بریتی یه له:

پروونکردنه وه و چه سپاندنی راستی و پایه کانی ئیمان. ئنجا ئەو رپیازه ش که بۆ شیکردنه وه و لیدوانی ئەو باسانه گرتوویانه ته بهر، رپیازه فیزی یه که ی قورئانی پیروژه که مروّف وه که یه که یه کی کامل و سه ره به خۆ ده بینیت و، له یه که کاتدا مامه له له گه ل سه رجه م هه ست و نه ست و لایه نه "ژی ری" و پیکه ینه ره سه ره کی یه کانی تری ماهیه تی مروّف دا ده کات و، هیچ کاتیک له بهر چه رکردنی بایه خدانی به لایه نیک لایه نه کانی تری ئاده میزاد پشتگویی ناخات.

ئەم په یامانه، به پئی نه خشه و رپنمایی ئەم رپیازه ی قورئانی پیروژ، ئیمانیکی ره گدا کوئای دامه زراو له سه ره بناغه ی به لگه ی "ژی ری" و سه لمیئرای ناو ناخی "دل" ی مروّف پێشکه ش به "گیان" و سه رجه م

"ماهییه تی مروثانه ی" خوینەر و لیکۆلەرانیان ده کهن^(۱). مامۆستا نوورسی ئەم چه شنه ئیمانه ی ناوانوه "ئیمانی ته حقیقی" تا کو ناویکی پراوپری ناوه روک و واکه ی بداتی و، له هه مان کاتیشدا جیای بکاته وه له جۆره کانی تری ئیمان که له بواره کانی (زانستی که لام) دا به ئیمانی "تهقلیدی و ئیستیدلالی و شهوودی" ناوبراون^(۲).

دهتوانین بڵین: ئەم ئیمانه ته حقیقی په پلهیه کی بڵندی ئیمان به غهیه، که ناوه روکی ئیمانی "ئیستیدلالی" و پوخته ی ئیمانی "شهوودی" شی له خۆدا کۆ کردووه ته وه. چونکه مروقی بههره مەندی ئەم چه شنه ئیمانه هینده به لگه ی چه سپنه ری له مهر راستی به کانی ئیمان به پروونی له لا گه لاله ده بن که وهك به چاوی دل بیانینیت ئەو بابەتانه ی ئاواله لا ده چه سپن و، له ئەنجامدا هیچ وه سه وه سه یه کی شهیتانه کانی جیننی و ئینس - چهندهش زۆر چر و پر و له خشته بهر بیت - ناتوانیت به لگه کانی ئەم ئیمانه ی پووچه ل بکاته وه. ته نانهت ئەوهنده دلنیایی لهو بابەتانه ی ئیماندا به دهست ده هیئت که نهك هه دهتوانیت بهرامهر به پهلامار و لافاوی ئیلحاد خوی رابگریت، به لکو ئیمانه که ی هینده مه حکم و دامه زراو و له راده به ده ریش ده بیت که

(۱) بۆ زیاتر شاره زا برون له م ریزه قورئانی یه یه یامه کانی نوور، پروانه پیشه کیی په یامی "په نجه ره کان".

(۲) ئیمانی تهقلیدی (چاولیکه ری) هی مندا ل و عه وامه کانه، که به چاولیکه ری که سانی تری وهك زانیان باوهریان به پایه کانی ئیمان پتر له لا ده چه سپیت، بی ئه وه ی خویان په ی به به لگه کانی زانیان له م بابەتانه دا بهن.. ئیمانی ئیستیدلالی (به لگه ی) ش هی زانیان و شاره زانیانی زانستی که لامه، که به به لگه ی "ژی ری" پایه کانی ئیمان ده چه سپن.. هه رچی ئیمانی "شهوودی" ی شه ئه و هی ئه ولیا و خواناسانه، که به چاوی به سیره تی دل بههره مەندی بینینی راستی به کانی ئیمان ده بن. بۆ درێژه ی ئه مانه پروانه: "عه قیده ی مهر زیه" ل ۵۰-۵۲ ههروه ها "الوسيلة فی شرح الفضيلة" ص ۵۶-۶۲، ههردووکیان له نووسینی شاعیر و زانای پایه بهرز "مهوله ی". لیکدانه وه ی مامۆستا "مهاله بهدولکه ری می موده ریس" خوالییان خۆش بیت.

ده توانیت - هەر بۆ خۆی - پووچەلی و بێ بناغەیی گشت بەتگەکانی ئێوان
بیینت و، تەلاری ئیلحدایش لە تانوپۆی جالجالۆ کە گەلی لاواز و فشهتر
لە بەرچاوی دلتیایی ئیمانە کەیدا دەرکەوێت.

وەك ئاشکرایە لای هەموان گرنگترینی پایەکانی ئیمان لە دواى
"باوەرکردن بە خواى گەورە و سیفەتە خاویڤن و ناوە جوانەکانی" باوەرپهێنانە
بە "پۆژی دواى". چونکە ئەم دوانە تەوهرەى پایەکانی تری ئیمان..

هەر لەبەر گرنگی "باوەر بە دواپۆژ" کە دەبینن قورئانی پیرۆز گەلی بە
چەری باپەخى بەم پایە ئیمانییە داوە و، بە چەندەها شیواز و لە چەندین
رینگای جیا جیا و جۆراو جۆرەو بە باسی حەشر و زنجیرە پروداوە کانی
ئەودنیای هیناوەتە کایەو و، گەلی دیمەنى قیامەتیشی - وەك غمونه -
خستوو تە پێش چا، تاكو مەروڤ بیدار بکاتەو و، بۆ خۆی هەموو هەستە
ئاشکرا و پەنەنەکانی بختە کار و، لەو غمونه و بەتگەکانی قورئانی پیرۆزەو
نوورینکی درەخشان ئاراستەى ناخى خۆى بکات و، بکەوێتە سەرنجدان لە
بوونەوهرانى دەورووبەرى و، لەم پێیەو - بۆ خۆیشی - بەو دلتیاییەى ئیمان
کە قورئان لێى دەدوێت، شاد و بەهرەمەند ببێت.

زانایانی "کەلام" لە دێر زەمانەو "باوەر بە حەشر"یان بە مەسەلەیه کی
نەقلی - نەك عەقلى - داناوە و، لایان وابوو کە ناکرێت لە پێى ژیریى
مەروڤهه پەى بەم بابەتە ئیمانییە بپێت و بدۆزێتەو.

ئێوان لەم بېریارەیاندا لە "پراستی" لایان نەداوە، چونکە ئەگەر پێغه مەبران
- دروودیان لەسەر بێت - لە پێى سرووشى خواپههه گرۆی ئادەمیزادیان بۆ
ئەم پراستییه یە کجار بەرز و پەواپە ئاگادار نە کردایە تەو، مەگەر کەسانیکى
کەم و بە چەشنیکى تەماوی و نادیار، دەنا لە پێى بیر و ژیرییهه بە
تەواوەتى و پروونی پەى بەم لایەنەى ئیمان نەدەبرا، نەخوازە لا لەو دەمانەدا کە
مەروڤ پێر لە شتانی ماددیدا پۆچوو بێت و، ژیریشی دابەز بێتە چاوی و، هەتا

مه و دای بینینی چاوه کانی ههست و په پیردنی بیر و ژیریشی پر بکات! ئنجا هه لهه گۆشه یه وه پوویه کی میهره بانی یه فراوانه که ی خواوه ندمان له ناردنی پیغمه بهر اندا - دروودیان له سهر بیټ - بۆ ده رده که ویت.

به لام نابیی ئه و پرپاره ی زانایانی که لام به و واتایه لی کبدریته وه که پیغمه بهران - دروودیان له سهر بیټ - ههروه ها کتیبه کانیان که له لایه ن خوای گه وروه بۆیان هیئاوین، داوای ته سلیم بوون و باوه پرئیکی چاولیکه ریی بی به لگه و پشت و په نامان لی بکه ن، نه خیر. ئه وان هینده به لگه ی چه سپنه ریان هه له ده ورو بهر و ژینگه ی مرؤفدا بۆ ئه م راستی یه هیئاوه ته وه که ژماره یان له گه لای پووه ک و، بنجی گیا و، په ره ی گوڤ و، چرۆی دره خت و، سه رجه می زینده وه ران گه لی زیاتر بیټ!

قورئانی پیروژ (که دوا هه مین کتیبی ره وانه کراوی خواوه نده و به تاخیره مین پیغمه بهری هه لپژارده ی خۆیدا بۆ سه رجه می ئاده میزادی ناردوه) به لگه کانی له م رووانه وه نه ک هه ره یه ک جار زۆر و زه به نده ن، به لکو ژیری و دل و بیر مرؤف و گشت ههسته په نهانه کانیشی ده خاته گه ر بۆ سه رنجدانی ورد و بیر کردنه وه ی ژیرانه له و دیاردانه ی ناو ئه م گه ردوونه که - وه ک خۆری پۆشنا - دنیایی هاته ندیی ئه و دنیای پی ده به خشن و حه شری مرؤفی له لاده چه سپین.

ئه م په یامه ش له سهر نه خشه و رپیازه که ی قورئانی پیروژ له م بابه تانه دا ههنگاوی ناوه و، له ناوه رۆکدا ته فسیرئیکی خه ستوخۆل و، سه رنجدانئیکی وردی ناخی ئه و ئایه تانه ی قورئانی پیروژه که "ژیری" ی مرؤف بۆ به لگه له ژماره نه هاتووه کانی "حه شر" له سه رانه سهری گه ردووندا بیبار ده که نه وه و، "دل" و "ده روون" و "گیان" و سه رجه م ههسته په نهان و لایه نه ناسکه کانی تریشی له م ئاسته بلنده ی "بیر کردنه وه" و "دامه زرانندی که سایه تی پته وی ئیماندار ی دلتیا" دا، هاوبه ش ده که ن.

بؤ ټم وې ټم مېه سته پټر پروون بېټ له لاما، ده لېن:

قورټانی پېرؤز هه میسه سهرنجی مرؤف بؤ دروستوونی یه کهم جاری هه موو زینده وهرېک راده کیشیت، تاکو سهرسامی و به دور زانینی زیندو و بونه و و دروستوونی دوو هم جاریان له زهین و بیردا هه لېگریټ و، ده فرموی: ﴿قُلْ يُخْبِئُهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾!

جا ټم په یامهش به پښمایی ټم ټایه ته پېرؤزه ی قورټان، به وردی سهرنجی تېر امانی خوښه و گویگر بؤ ده ورو بهر راده کیشیت و، چاره کانی دل و ژیری و گیان و دهر وونی ټم به سهر دیارده هاوچه شن و نمونه هاوینه کانی حه شری مه زندا ده کاته و. به جوړېک که مرؤفی خاوه هه ست و نه ست و رېزگری ژیری و بیری هه ستیار له سهر مه ساری "دلنایی ټیمان به دواړوژدا" تا کؤنایی ژيانی و شادبوونی به به خته وهری هه میسه یی، رابگر.

به لنی، ټه گهر که سېک وتی:

"ټم خانو وې ټیایدا دانیش تووین، وه ستایه که هیه، دوا ی پروو خاندن و ته ختکردنی، سهر له نوئ بنیاتی ده نیته و.." .

له کاتی بیستنی هه والیکې وادا، ټایا چ هه لویستیک به کاریکې ژیرانه له قه لهم ده ریت؟!

ټایا باوهره ټنانی بی لیکدانه و؟ یا نه درؤ خسته وې هه پر مه کی؟

خو ټه گهر که میک بو ار به بیر کردنه و همان بدهین و، پرس و پای ژیری و مه نتیقمان پشتگوئ نه خهین، هیچ کام له و دوو هه لویسته سهر پیی و هه له شانه به ره فشاریکې ژیرانه له قه لهم نادهین. چونکه مه نتیقی زانستیانه لیږدها پرسیاریکې ره و او زهق ده خاته به رده می بابای هه والده و، پیی ده لیت:

ټایا کی په ټم که سې که دوا ی پروو خانی ټم خانو و، جاریکی تر سهر له نوئ بنیاتی ده نیته و؟ ټایا وه ستای به ننا و ټه ندازیاری یه کهم جاریه تی؟

یاخود که سینیکی تره که هیچ په یوه نندی به کی به وهستا و بنیانهری به کم جاریه وه نی به؟ که سینه که هیچ سیفته و کارامه ییه کی تهوی تیدا نی به؟

چونکه نه گهر پنی وایت که سینیکی دیکه ی جگه له بنیانهری به کم جاری تهو خانووه به که سهرله نوی دروستی ده کاته وه، تهو ادهر گاکانی گومان و دوو دلی سه بارهت به توانست و لیهاتنی تهو که سه ده خاته سهر پست و، ری بۆ پر سیاریکی تری نوی خوش ده کات، که ثایا:

چ به لگه یه که ده یچه سپینیت تهو که سه ی تۆ لینی ده دویت توانای نه بخامدانی تهو کاره ی هیه؟

واته له حاله تیکی وادا ری تیده چیت که مروف دوو چاری گومان بییت و، یانووی به درو خسته وه و باوه په هیانیشی بۆ ده په خسیت، چونکه وه لامدانه وه ی ئیجایی پر سیاری وه که ته مه هینده دژواره که زور به ته ستهم ده چه سپیت و قه ناعهت به دلی مروف ده به خسیت!

به لام گهر له وه لامدا وتی:

"هر خودی بنیانهری به کم جاریه تی که بۆ جاری دوو هه میش بنیاتی ده نیته وه" ..

ثایا ئیتز به لای ژیری بیگهر دی مروقه وه چ ریگریک بۆ باوه په هیان هیه؟

یان چ گومانیک له ئاستی توانستی وه ستای به نندا پیدایه بییت؟!

خۆ نه گهر - خوا نه خواسته - هیشتا له م کاته شدا بیری مروف له که ی گومانی لی بیشتیت، تهو اهر ته نها به سهر بخدانیکی که می تهو خانووه ی تیایدا دانیشته وه، له هه موو گهر د و خهوشیک خاوین ده بیته وه، چونکه ههر پر سیاریک له م حاله ته دا سهر هه لبدات، ته نها له پرووی "توانست و زانست و دانایی و لیهاتن" و ه ستای بنیانهر و نه دازیاری خانووه که وه دیته گۆری، خۆ ئاشکرایه که ته نها به سهر بخدان و وردپونه وه له و خانووه ی تیایدا به وه لامی گشت پر سیاره کانی مه یسر ده بییت.

کہواتہ فرموو بۆ خۆت سەرئنجی خانووہ کہ بدہ.. لئی ورد بہرہوہ..
ئەندازەى ژوورە کانی لێک بدەرہوہ.. گۆشە و دووری یەکانی بپۆہ.. بەرز و
نزمی و پانی و درێژی دیوارە کانی ھەلبەسەنگینە... ھتد..

وہک ئاشکرایە، دواى سەرنجدان و تاوتوێ کردن و ھەلبەسەنگاندنی ئەم
چەشنە لایەنانە، پادەى توانست و زانست و دانایی و لیھاتنى وەستای یەکەم
جارت بۆ دەر دەکەوێت، کہ لەو خانووہدا نمونە کانیان بەرجەستە بووہ. جا
ئایا ھەموو ئەوانە نابن بە بەلگە یەکی پروون و ئاشکرا لەسەر توانستى
بنیاتنەرى دوو ھەم جاریش، کہ ھەر خودی ئەو یە یەکەم جارە؟ ئایا دواى ئەم
پروونبوونەو یە ھێشتا بە ئەندیشەى کہ سێکدا دێت کہ بلیت:

کوا ئەو کەسە؟ کێ لەو جیھانەوہ ھاتووەتەوہ؟

دیارە گەر مەزۆفێک ھێندەى تۆز قالیک خواوہنى ھەست و نەست و ژیری
ییت، نەک ھەر و پێنەى وەک ئەمەى لە زار دەرناچیت، بەلکو وەھمى
و ھایشی بە ئەندیشەدا تێپەر نابیت! چونکە دنیایە کہ ھەر خودی خۆى لەو
جیھانەوہ ھاتووەتەوہ! ئەو ھەتا ئەو ھەندە نمونەى بەرجەستەى کارەکانى ئەو
جیھانەى ئەو، لێرەدا و لەم جیھانە بینراوہى بەرچاودا زەق بوونەتەوہ، کہ
بواری لاوازترین گومانیشى بۆ ناھیلنەوہ.

ھەر بە وینەى ئەم نمونەى، قورئانى پیرۆزیش زیندووبوونەوہى
گیانلەبەران و، بنیاتنانەوہى سەرلەنوێى دوو ھەم جارى خانەکانى جەستەى
یەک بە یەکیان، دەداتە پال دروستکەر و بەدیھینەر و بنیاتنەرى یەکەم جاریان،
نەک یەکیکی تر. واتە بەلگە کانی زیندووبوونەوہ و، توانست و زانست و
دانایی و لیھاتنى بەدیھینەر و بنیاتنەرى دوو ھەم جار لە جیھانیکی تری دوور
لەم جیھانەى خۆماندا نین، تاکو - گەر بە راستمان ییت - چارەروانى
ھاتەوہى کہ سێک بین لەو جیھانەوہ بۆ ئەوہى راستى ئەو ھەوالەمان بۆ
بچەسپینیت!

نه خیر.. نیمه خۆمان شو که سهین.. گشت به لگه و غوونه و پرو دواوه کانی شو جیهانه ی شوئی، لیږه دان.. له م جیهانه ی خۆماندان.. له پش چاوماندان (واته: له پش چاوی سهرمان، ههروه که له پش چاوی زیرماندا)! شو هه تا زایه له ی ثایه تی پیرۆزی:

﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ (یس: ۷۹)..

ههروه ها ثایه تی:

﴿إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰)..

له خه وی نه ندیشه و بی ناگایی به خه بهرمان دینیت.. په رده ی راهاتن و تولفت گرتنمان به دیارده کانی ژینگه و ژیاغمانه وه له بهر چاودا لاده دات.. چاومان پی ده کاته وه.. سهرنجی تیرامانمان له پوالت ته کانی ده ورو به ردا تیدا ده هه ژینیت..

ده سا توش - برای مرقم! - ده رگای بیر و مه نطق له هه ست و ژیریت دامه خه.. چاوه کانت و الا که.. سهرجه م ده رگا و په نجه ره کانی گشت ههسته ناشکرا و په نهانه کانت سهرپشت بجه. با سروه ی فینکی دلنایی ئیمان به سهر شو هه ستانه تدا هه لیکات و، هه ر بۆ خۆت به لگه به هیز و چه سپینه ره کانی ئیمان ببینیت که له هه موو لایه که وه تابلقه ی توپان داوه..

فه رموو پړوانه بۆ ناوازه یی سنعته و، به لگه کانی ویست و توانست و دانایی له دروستکردن و پاشان زیندوو کردنه وه ی یه که به یه کی: گول.. گه لا.. توو.. دره خت.. زینده وه.. نه ندامه کانی جه ستته، بۆ غوونه: چاوه کانت.. په نجه کانت.. ههسته کانت.. ده ماره کانت.. خرپو که کانی خوینت... هتدا!

به وردی و تیرامانه وه سهرنجیان بده.. به پربازیکي ژیری و زانستیانه له ناخیاندا پړبجو. با برانیت چ موعجیزات و ویست و توانست و داناییه کی

سهر سوورپهڼه له ههمو په كېكې ټوانه دا بهرجهسته بوون. خو هيچ كام له وانه هې جيهانيكې تر نين^(۱)

جا به دپهڼه رېكې دانا و زانا و خاوه و ويست و توانستې ټه وتو كه بؤ په كه م جار ټاوا دروستې كړدېن و، له بهرچاوي هه ست و ژيري ټودا بهم چه شنه سهر سوورپهڼه به دپې هېناېن، چي هه به پړي له و توانستې ټه و بگريټ كه جاريكې تر سهر له نوې بنياتيان بڼه وه؟ ټه و توانستې كه له ههمو به هاريكې ټه م دنيا به و له بهرچاوي خو ماندا نو بيان ده كاته وه، چ دهسته لاتيك ده توانيت ده ست بهيټه پړي و له كاري ټه ودا خوې هه لبقورتينيت و نه هيليت له دنيا به كي تر دا جاريكې دي نو بيان بكاته وه؟

خو ټه گهر مروف خوې نه خلافيټ و چاوي نه نو قيتيت و هه ست و ژيري له كار نه خات، به پړي رېبازي ټه م چه شنه بير كړدنه وه به ي باسما ن كړد، هه ر له ناوه ندي ديارده كاني ژيان له ده ورو بهري خويدا، هينده به لگه ي گومان پړي حه شر ده بينيت كه دنياييه كي له سه دا سه دي پړي ده به خشن. ته نانه ت ټه و به لگه و دياردانه هينده سهرنجي ده بزوينن كه له ناخي خويدا زيندو و بوون و به دپهاتني په كه م جاري گه لي به لاره سهير و سهر سوورپهڼه تر ريت تا دوو هه م جار! چونكه هې په كه م جاري له بهر چاودايه.

ټجاسروشتي بير و ژيري مروفيش وه هايه كه به (مشتيک) قايل ده بيت بيكات به غوونه ي (خهرمانيك). خو هه ركات بير و ټپراماني ټاراسته ي ناخي ټه و دياردانه بكات، نه كه ته نها مشتيك به لكو ده يان و سه دان مشت غوونه و به لگه ي "توانست و زانست و دانست" ي له بهر ده مدا زه ق ده بڼه وه كه به ته و او ي دوو چاري سهر سامي ده كه ن..

(۱) بؤ يارمه تيدانت له م بير كړدنه و بالا به دا و مه شق كړدنت له سهر ټه م ټپرامانه ټيماني به، سوود له كټيې: (الإنسان ومعجزة الحياة) وهر بگړه.

له بهر نه وه، هر گیز دروستبوونه وهی دووهمم جاريان به کاريکي دور و نه گونجاو نازانيت، چونکه هی په کمم جاري بهوپه پری وردی و شکوداری له بهر چاودايه، خو هر بهديهنه ری همم په کمم جاريه که دووهمم جاريش بهديان دهينته وه!

که واته نیمه ته گهر به وردی و جیددی و لیپړانه وه پروانینه همم کيشه په، بومان دهرده که ویت که سهرتاپای خومان و دورو بهرمان نوعی موعجیزاتی توانستی په کيکي دانای زانای به توانين.. سهدان هزار نمونه ی بهرجهستی حشر و زیندووبوونه وه دهينين که له نیوانياندا ده ژين. بگره همم تپرامانه زانستی په مروف ده گه په نيته هو ئاستی که ژيانی په کمم جاري گه لنی به لاوه سهر و سهرسووپهينته رتر بیت، له چاوهی دووهمم!

واته همم بیر کړدنه وه ئیمانی و قورئانی پهی که همم په یامه بز خوینته ره که ی فراهه می دهينیت، زیندووبوونه وهی هو دنیا و حشری قیامت ده کات به راستی په کی هينده پروون و به لگنه ویست که گه لنی له چاوا راستی ژيانی بهر چاوی همم دنیا دا بی گومانتر دهر بکه ویت.

هر له بهر همم نه بجامه به نرخه ی "ئیمان به حشر" بووه که له م په یامه وه ههستی پی کراوه، واکه ساینیکی زور هه بوون و هه ن دهیان جار "په یامی حشر" بیان خویندووه ته وه و، هه موو خویندنه وه په کی نوئ - بی هیچ بیزار بوونیک - چیژی تازه و پله ی ئیمانی نوئ و بهر زتری پی به خشیون.

ماموستا نوورسی له باره ی کاریگه ری "په یامی حشر" وه نمونه به خوی و "عه بدوره حمان" ی برازی دهينته وه. هو هتا سه باره ت به خوی ده لیت:

(همم په یامه - وته ی دههم - هیشتا پله و پایه ی شایانی خوی نه دراوه تی. من هر خوم نریکه ی په نجا جار خویندووه ته وه و، له هه موو خویندنه وه په کدا

تامیکی نویم چہشتوہ و، ہستم کردوہ کہ پیوہستم بہ خویندہنوہیہ کی نوئی ترہیہ! کہچی ہندی کہس پھی بہم گرنگی یہ نہ بردوہ و بہ چاوی پھیامہ زانستی یہ کانی تر دہروانیتہ ہم چہشنہ پھیامانہ و، تنہا یہک جار دہیخوینیتہوہ و جاریکی تر بہسہری ناکاتہوہ۔ لہ راستیدا ہم پھیامہ یہ کیکہ لہو زانستہ ئیمانی یانہی کہ پیوہستی مروٹ پھیان وک خواردنی نان وایہ، پیوہستی یہ کی روظانہیہ و ہمیشہ نوئی و دووہات دہیتہوہ۔^(۱)

سہارہت بہ "عہدورہ حمان" یش، کہ ہشت سال بوو لہ یہ کتری داہرابوون و، لہو ماوہیہ دا چلک و لہ کہی معنہوی "پی ٹاگابی" و، وہم و گومانی "گومرپی" دل و بیری ٹہویان گرفتاری چہندین باری دہروونی دژوار کردبوو، کاتی کہ "پھیامی حشر" ی بہدہست دہگات و بہ خویندہنوہی بہرہمہند دہیت، بہ تہواوی لہو چلک معنہویانہ خاویں دہیتہوہ و، دہگاتہ پلہیہ کی ہاووینہی پلہی ٹہولیاکان! ہم بہسہرہاتہش سی مانگ پیش مالٹاواپی کردنی لہم ژیانہی دنیا روو دہدات^(۲)۔

جگہ لہم غوونانہش، یہ کیک لہ قوتایانی ماموستا نوورسی دہلٹ:

سی جار "پھیامی حشر" م خویندوہتہوہ، ہشتا ہر حہزم لیہ چہندین جاری تیش بیخوینمہوہ و، پتر تامہزرؤپی و تینویتی ناخی دلمی پی بشکینم^(۳)۔

تہانہت یہ کیک لہ ہاندہرانی وەرگیزانی ہم پھیامہ بؤ زمانی کوردی ہاورپیہ کی دلسوزم بوو، کہ ہات بؤ سہردانم و، لی پیسیم:
ٹایا "پھیامی حشر" ت کردوہ بہ کوردی؟

(۱) پروانہ: (پاشہندہ کان) لاپرہ: ۱۰۴۔

(۲) پروانہ: (نورہ کانی حقیقت) ل: ۱۸۷، یان (مہکتوبات) ل: ۶۰۱، ہرہوہا (پاشہندہ کان) ل: ۳۸-۴۰۔

(۳) پروانہ (راہری خزمہتگوزارانی قورلان) ل: ۱۳۶-۱۳۷۔

که له وه لāmیدا وتم:

مه گهر چه ند برگه و باسیکی پچر پچری تهو په یامه، ده نا به تهو او ه تی
هه موویم وهر نه گیر او ه ..

سهری سوور ما و، وتی:

سه د حه یف که په یامیکی ئاوا به نرخت له بهر ده ستدا بیست و، تا ئیستا
بیرت له وهر گیرانی نه کردیته وه!
ئنجا وتی:

من بهش به حالی خۆم "پازده جار" خویندوومه ته وه و، هیشتا هه ست به
پیوستی خویندنه وه ی دیکه ی ده کم!

ئیستاش دوا ی ئم پروونکردنه وانیه ی که پیش چاومان خستن سه باره ت به
رپیازی "په یامه کانی نوور" له باسکردنی بابه ته کانی ئیمان و، کاریگه ریی
"په یامی حه شر" له دامه زراندنی باوه ری توندو تۆلی له ق نه بووی
ئیماندارانه وه به مه سه له ی زیندو و بوونه وه و حه شری تهو دنیای هه میشه یی و،
پری خو شکردن بو تیگه یشتن له ناوه روکی ئم په یامه .. خو لکی خویندنه ری
به ریز بو خویندنه وه ی له سه رخو و وردی خودی په یامه که ده که من، تا کو
تهویش بو خو ی له م دهره نجامه د لیا بیست و، به پله کانی د لیا یی ئیماندا پتر
سه ربکه ویت و، پاشان له نرای ییگه رد و د لسو زانه شی بی به شمان نه کات.
وصلی الله علی سیدنا محمد امام المرسلین وعلی آله وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا: ﴿أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾.

فاروق په سوول ییا

وتەى دەھەم

(باسى ھەشر)

روونكر دنەو ەك:

ھۆى ئىوونە ھىئالەو ەم بە شىۆەى چىرۆك لىم پەيامانەدا
ئەو ەيە كە واتاكان لە مىشك و زەينەكانەو ە نزيك بخرىئەو ە و..
لە لايەكى ترىشەو ە دەربكەو یت كە "راستى ەكانى ئىسلام"
چەندە لە گەل زىرىى مرۆفدا تەبا و شىاو و گونجاون و،
چەندەش پتەو و توندوتۆل و رەگدا كوتاون. واتە ئامانچ و
كاكلىى چىرۆكەكان ئەو راستىيانەن كە لە ئەنجامدا دەياندەن
بە دەستەو ە بەلگەكانى دەدر كىئن. كەواتە ئىم چىرۆكانە
نەندىشەى نىن، بەلكو تىكر راستىى گومان لى نەكراون.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَخَبِيرُ
الْمُوتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰)

برادەر!

ئەگەر دەتەو یت راستىى "ھەشر" و ھەندى كاروبارى سەر بە دواپۇژت
لە ئاستى ھالى بوونى گشتىى خەلكىدا بۆ روون بىئەو ە، ئەوا فەرموو لە گەل
مندا گوئى لىم كور تە چىرۆكە رابگرە:

له گه شتیځدا دوو کهس پڼکهوه بڼو ولاټیکي گهلن قه شهنگ و تابلیی
جوان و په نځینی وهك بههشت روشتن (مه بهست لهم ته شیهه دنیا به) که
گه پشته نهوئی، سهرنجیان دا خه لکی نهو ولا ته دهر گای دوکان و
خانوه کانیا به کراوه یی جی هیشتووه و، بایه خ به چاودیری و پاراستنی
خانوبه ره و دوکانه کانیا نادهن و، پاره و پوول و سامانه کانیا بڼ هیچ
پاسه وانیک و به ناشکرا و له بهر چاو و دهستی خه لکیدا داناوه!

که نه مه یان دی، یه کیکیان - به هاندانی دهر وونی به دخوازی خوئی -
نهمی به هل زانی و، په لاماری نهو که ره سه و شمهك و پاره و سامانان هی
نهوئی دا و، تاوئی تالانی ده کردن و تاوینکی تر چیی به رده ست بکه و تابه به
دزی ده پیردن.. بهم جوړه، هر چه شنه ستم و خراپکاری یه کی پڼی کرا و
لیی وه شایه وه دریغی لی نه کرد و، دانیشتووانی ولاتیش بایه خینکی نهو توپان
پڼی نه ده ده!!

هاورپکه ی پڼی و ت:

- (نهو چی ده کهیت؟.. پڼی گومان تو هر ناوا نهم کارانه ت به سهردا
تینا په ریت و له نه بامدا سزای نهم په فتارانه ت ده چی ریت و، منیش - له گهل
خوتدا - دوو چاری چه ندین به لا و گیر و گرفت ده کهیت. نهم سامانان هی
ده یانینیت، هی ده ولته ت و، دانیشتووانی ولاتیش به خاوخیزانه وه تیځرا بوون
به سهر باز و کارمندی ده ولته و، به پو شاکی میللی (مه ده نی) یه وه له کار و
فهرمان به ری یه کانیا ندا خراونه ته کار، هر له بهر نهو شه که بایه خینکی
نهو توپان پڼی نه دایت. نجا نهو هوش بزانه که یاسا و رپسای ئیره گهلن توند و
تیزه و، له هه موو لایه کدا ته له فون و چاودیر و هه والدر و پیاوانی پادشا بلاو
بوونه توه. ده سا هر ئیستا خیرا که و به په له پرؤ داوای لیبور دن بکه).

به لام هاورپئ گیز و گهلخو که ی، ئینکاری و سهر سه ختی نواند و، وتی:

- (ئەم سامانانى دەيانىنىت ھەرگىز ھى دەولەت نىن، بەلكو بى خاوەن و گشتى و ھەرپەمە كىن و، ھەموو كەسنىك دەتوانىت بە ئارەزووى خۆى دەستيان بۇ بىات. ئەو تا مەن ھىچ شتىك نايىنم پىي سوود وەر گرتىم لەم شتە جوان و پەنگىنانەى بەردەم لىي بگرت. ئەو ھەش بزانە كە جگە لە شتى بە چاۋ بىيىنم باۋەرم بە ھىچى تر نىيە) ! پاشان كەوتە قەسەى پىروپوۋچى و پىنەئاسا و فەلسەفە لىدانى ئەم بۇچوۋنەى خۆى !

ئاللىرەدا گەفتوگۇ كەى نىوانيان پىر پەرى سەند و كەوتە دۇخىكى توند و گەرمەۋە و، باباى گىلى گەلخۇ لە ھاۋەلە كەى زىاتر ھاتەپىش و، لىي پىرسى :
- (ئاي پىم ناللىت پادشا كىيە؟ .. مەن نايىنم) !
ھاۋرىكەى وەلامى داۋەۋە :

- (تۇگۇمانت لەۋ راستىيەدانىيە كە : گۇندى بىي كۇنخاۋ .. دەرزىي بىي وەستا و خاوەن و .. پىتى بىي نووسەرنىيە و نايىت. ئەى ئاي چۇن ئەۋە بە خۇت پەۋا دەيىنىت كە پىت و اىت ئەم و لاتە پىنكۇپىنك و پەنگىنە بىي پادشا و فەرمانرەۋا بىت ؟ يان چۇن ئەم ھەموو سەرۋەت و سامانە بەنرخ و بەھادارانە بىي خاوەن دەبن ؟ كە ئەۋەندە زۇر و زەبەندە و بەردەۋامەن دەلىي لە جىھانى پەنھانى غەيبەۋە شەمەندەفەرىكى پىر لە ئازۋوقە و پۇزىي بەنرخ دەم بە دەم دىت و بارە كەى لىرەدا پۇ دەكات و پاشان دەگەپتەۋە و دەپرات^(۱) ؟ ئاي نايىنىت لە ھەموو لايەكى ئەم و لاتەدا ئاگادارى و بەياننامەكانى پادشا بلاۋ كراۋنەتەۋە و، ئالاكانى لە ھەموو گۇشەيە كدا دەشە كىنەۋە و، تەمغە و مۇرى تايەتتى خۆى لەسەر ئەۋ ھەموو كالا و سەرۋەت و سامانانە نەخشىنراۋە ؟ ئىتر چۇن بە بىي خاۋەنيان دادەنىت ؟ .. ديارە تۇ شتىك لە زمانى فەرەنگ فىرېۋىت و تواناى خويىندەۋەى ئەم نووسىنە ئىسلامىيەت

(۱) ئامازىيە بۇ ۋەرزەكانى سال، ئەۋەتا ۋەرزى "بەھار" ۋەك شەمەندەفەرىك ۋا بە كە لە جىھانى پەنھانى غەيبەۋە ھاتىت و، بە پىر خاۋەرمەنى و ئازۋوقەى لىي بار كرايت. (دانەر)

نهماوه و، ناتهوئ له که سیکي شاره زاش پیرسیت و داوا بکهیت ئهو نووسینانهت بۆ بخوینیتهوه! وهره با من گرنګرتینی ئهو فه رمان و بهیانامانهی پادشات بۆ بخوینمهوه).

هاورپی سهر سه خته که ی گه راپه وه و وتی:

- (با دان به بوونی پادشایشدا بنیښ... به لام تایا چ زیانیکی پی ده گات و چ که موکوړی و ناته و او یی که به گه نجینه کانیه وه ده رده که ویت گهر من بۆ خوم سوو دیکي ئاوا که میان لی بینم؟.. پاشان من لیږه دا هیچ به ندیخانه و تۆله و سزایه کی هاوچه شنی ناییم که تو باسیان ده کهیت!)
هاورپی که ی وه لامی دایه وه:

- (برام! ئهم ولاته ی بهرچاومان - له راستیدا - بریتی به له:

گۆره پانیکی تاقیکردنه وه و..

مهدانیکی مهشق و مانۆر و..

پیشانګایه که بۆ خستنه پرووی سنعته نایابه کانی پادشا و..

میوانخانه یه کی تابلیی کاتی و کهم خایه ن.

ئایا نابینیت هه موو روژنی کاروانیک میوان دینه ناوی و کاروانیکی تر ده رۆن و کۆچ ده که ن و، هه میشه له میوان پر ده کریت و پاشان خالی ده کریته وه؟ جا ئهم مهیدانه - له ئه بنجامدا - به ته و او ی و یه کجاری له میوانه کانی ناوی چۆل ده کریت و ده گۆریت به مهیدانیکی تری نویی هه میشه یی و، ئنجا هه موو خه لکی بۆ ئهوئ ده برین و، هه ریه که یان "سزا" یان "پاداشت" ی خوی لهوئ وهره گریت).

هاورپی خیانه تکار و سهر لی شیواوه که ی، جاریکی تر لیی هه لگه راپه وه و وتی:

- (باوه ریم بهم قسانهت نی یه! چۆن ده گوښتی ئهم ولاته ئاوه دانه له ناو بریت و دانیشتووانیشی بۆ ولاتیکی تر برۆن و بگوښرنه وه؟)

هاورې ئامۇزگار و بى وەى و دلسۇزە كەى پىى و ت:

- (مادەم تۇئاوا سەرپىنچى لە "پراستى" دەكەيت و لەسەر بۇچوونى خۇت ھەر سوور و بەردەوامىت، ئەوا وەرە با بە كورتى و لە نىوان "دواز دە وېنە" دا ئەمەندە بەلگەى لەژمارە بەدەرت بۇ پروون بکەمەوہ كە ھەر ھەموويان - بە بى گومانى - بوونى دادگايەكى يەكجار مەزن و .. خانەيەكى پاداشتدانەوہ و .. لانەيەكى تۆلە و بەندى و سزات بۇ دەچەسپىن و، دەرى دەخەن كە ھەروەك پۇژ لە دواى پۇژ و لات لە دانىشتووانى خالى دەكرىتەوہ، ھەر بەو جۇرەش پۇژىك دىت كە بە يەكجارەكى ئەم خاكەيان لى چۆل دەكرىت و ئەم و لاتەش بە تەواوى ويران دەيىت).

□ وېنەى يەكەم:

ئايا دەگونجى و لاتىكى خاوەن پادشا - بە تايىەت پادشانشىنىكى مەزنى وەك ئەمە - پاداشتى بۇ گونپرايەلان و تۆلە و سزايشى بۇ ياخى بووان تىدا نەيىت؟

خۇ مادەم ئەم سزا و پاداشتە لەم خانەيەدا لە حوكمى "نەبوو" دايە، ئەوا بى گومان دەيى دادگايەكى تەواو مەزن لە خانەيەكى تردا ھەيىت تاكو ئەم تۆلە و پاداشتەنە دەستىشان بکات!

□ وېنەى دووھەم:

سەرنج لە پەوتى پرووداوەكان و بەرپۆەبردنى كاروبارى ناو و لات بدە و بزانە چۆن رزق و پۇزىسى زۆر و بەلپشاو بەسەر ھەموو بوونەوہرپىكدە، تەنەنەت بەسەر ھەژارتىن و لاوازترىناندا دابەش دەكرىت و .. بۇ گشت بيمارىكى بى كەس و بى نەوا پروانە و بىيەنە كە چۆن چاودىرى تەواوہتى و دلنەوايى بەردەواميان بۇ فەر ھەم ھىزاوہ و .. سەيرى ئەم خوار دەمەنى يە ناياب و، دەفرە رەنگىن و، مەداليا قەشەنگ و، پۇشاكە نەخشاوانە بکە و ..

تەماشاکە: سفرە و خوانی پر لەو خواردەمەنی یە بە تام و چێژ و نایابانە لە
هەموو شوێنێکدا راخراون ..

ئنجای پروانە: هەموو یە کچی لەو خەڵکە، کاری سەرشان و ئەرکی
ئەستۆیان زۆر بە پێکۆپیکی ئەنجام دەدەن و، جگە لە گێل و بێ ئاگیانی
چەشنی تۆ، دەنا کەسیان بە ئەندازەی سەرە پەنجە یە کیش لە سنووری خۆیان
لانادەن. چونکە مەزنی ترین کەس بەو پەری لەخۆبوردەیی و پێژ و نەوازش و،
لەو پەری گوێزپایەتی و ملکەچیدا و، لە سایە ی سام و شکۆی ئەو پادشایەدا،
ئەرکی سەرشانی خۆی پادەپەڕینێت. کەواتە خواوەن و پادشای ئەم ولاتە،
دارای:

"کەرەم" یکی مەزن و ..

"میهربانی" یەکی فراوان و ..

"عیززەت" یکی بلند و ..

"غیرەت" یکی شکۆداری ئاشکرا و ..

"شەرەفمەندی" یەکی تابێتی بەرز و بالا یە!

خۆ ئاشکرایشە:

"کەرەم" داخوازی: "نیعمەت بەخشین" ە و ..

"میهربانی" ش بە بێ: "چاکە کاری" نایەتەدی و ..

"عیززەت" یش داوا ی بوونی: "غیرەت" دەکات و ..

"شەرەفمەندی" ی بەرز و بالا یش داواکاری: تەمبێکردنی هەموو ئەو
کەسانە یە کە بە چاوی سووکەوێ سەیری ئەم کارە مەزنانە دەکەن و بە
گالته جاپی و، هەر پەمەکی و، بێ مەبەستیان دادەنێن.

کەچی - لە گەڵ ئەمەشدا - کە بە وردی سەرنج دەدەین، دەبینین
بەشێکی کەمی یەک لە هەزاری ئەو شتانە ی کە شایستە ی ئەو "میهربانی" و
داخوازی ئەو "شەرەفمەندی" یەن، لەم ولاتەدا نایەنەدی، ئەوە تا بابای

ملھوپرى ستمەكار بە لووت بەرزى و زەبر و زەنگەوہ بېرەدا دە گوزەرىت و دەروات و، كاكى ستمە لىنكر اويش بە زەلىلى و لارەملى و شان كزى و دلشكاوى، مىلى رى دە گرېتەبەر و لەم و لاتە كۆچ دە كات!

كەواتە - بىي ھىچ گومانىك - كېشەى ئەمانە، بۆ داد گايە كى گەلىي مەزنىر ھەلگىراوہ و دواخراوہ.

□ وېنەى سى ھەم:

سەير بکە و بزانه كە: چۆن ھەرچى كار و فرمانى ناو ئەم و لاتە ھەن، تىكرا بە "دانايى" يە كى لە رادە بەدەر و.. "رېسا" يە كى ناوازە، ئەنجام دەدرين.. ئىجا سەرنج بدە كە چۆن لە پروانگەى:

"داد گەرى" يى راستەقىنە و.. بە: "تەرازوو" يى سەرنە كەرى ھەستىار، سەيرى مامەتە و پەفتارە كانى كە سانى ناو و لات دە كرىت.

دىارە "دانايى" و ژىرىي ھكۆومەت لەوہ دايە كە چاوپۆشى و نەرمونيانى و رېزى زۆر لە گەل ئەو كە سانەدا بنوئىت كە ھاناي بۆ دەبەن و.. ئىجا "داد گەرى" يە خاوين و بىگەردە كەشى داخوазى پاراستن و چاودىرى كەردنى گشت مافە كانى ھاوولائىيانىەتى، تاكو سام و شكۆى ھكۆومەت پراگىر بكرىت و، مەزنى و پاىەدارىي دەولەتیش بپارىزىرئ.

كەچى لەو شتانەى كە شايستەى ئەو "دانايى" و داخوазى ئەو "داد گەرى" يەن، بە شىكى يە كجار كەم نەبى، ھىچى تر دەرنەكەوئ لىرەدا جىيەجىي بكرىت، ئەو تا بىي ئاگايانى چەشنى تۆ بېرەدا گوزەر دە كەن و ئەم و لاتە بەجى دەھىلن، بى ئەوہى زۆر بەيان سزاي پەفتارە چەواشە كانيان بچىزن!

كەواتە يە كلایى كەردنەوہى ئەم چەشنە كېشانە، بۆ داد گايە كى گەلىي مەزنىر دواخراوہ.

□ وینه ی چواره هم:

سهری ټو گوهره بې وینه و نایابانه بکه که لم پيشانگایانه دا پيش چاو
خراون..

بژ ټو خواره مه نی په خوش و به تام و ناوازانه پروانه که ټم هم مو
سفره و خوانانه یان پې رازینراوه ته وه!

ټه مانه، ده ری ده خن که: پادشای ټم ولاته دارای "سه خاوه ت" ټکی بی
سنور و.. "گه نجینه" په کی پراو پری بی کولایی و نه پراوه به.

خو ټم چه شنه سه خاوه ټه ندی په برده و ام و گه نجینه نه پراوانه ش - بی هیچ
گومانیک - داخوازی بوونی: میوانخانه په کی نمر و همیشی ټو ټون که
هر چی حه ز و خواست و ناره زووی دهر وونی مرؤفه، له سهر سفره و
خواهه کانی ټوئی دا ټاماده کرابن و بژ مرؤف دانرابن..

هر ووه ها داخوازی ټه و ه شن که: هم مو ټو میوانانه ی نیعمه تی پادشایان
پې ده به خشریت و تامی نیعمه ت و به خششه کانی ټو ده چیژن، ټوانیش - به
همان شیوه - همیشی و هه تاهه تایی بن و نازاری جودایی و لیکپرانیان
دهر خوارد نه دریت، چونکه هر ووه "نهمانی نازار" له خویدا تام و له زه ټکی
سهر به خو په، "نهمانی تام و چیژه خوشه کان" یش - به همان پیوه -
نازار ټکی په کجار به سو دهر خواردی ناخی مرؤف ده دات!

ټجبا سهری ټم پيشانگایانه بکه و.. سهرنج له و بلاو کراوه و
پاگه یاندانه بده و.. گوئی له و "بانگواز کارانه" رابگره که له باره ی لاپه نه
سهر سوړه پیته ره کانی دروستکراوانی پادشای خاوه ن موعجیزاته وه
ده دوین و وه سفی په ک به په کیان پيش چاو ده خن و "که مال" ی پادشا و
"جوانی" په معنوی په بی وینه و ناوازه که ی ناشکرا ده که ن و، سهر گهرمی
باس و لیدوانی لاپه نه ورد و ناسک و په نگینه کانی جوانی په نه نانی ټه ون.

كەواتە ئەم پادشاھە داراى "كەمال" يىكى پروون و "جوانى" يەكى گەشى مەنەويى ئەوتۆيە كە ھەستى سەر سوورمان لاي سەرنجەدرانيان بوروورژىن! ئىنجا گومانىش لەو ەدا نى يە كە ئەو "كەمال" ە پەنھانە بى خەوش و دور لە ناتەواوى يەى پادشا، داخوازى ئەو يە كە: لە بەرچاوى بىنەرە رېزلىگر و سەر سوورماو ە نىرخ زانە كانىدا ئاشكرا بىكرىت و پىش چا و بىكرىت.. "جوانى" يە ناديار و بى وئە و ناوازە كەشى داواكارى ئەو يە كە بىنرىت و لە بەرچاواندا ەربكەوئىت. واتە داخوازى ئەو يە كە لە دوو پروو ە "جوانى" يە كەى بىنرىت:

يە كەمىان: ھەر پادشا بۇخۇى جوانى يە كەى خۇى لە چەندەھا ئاويئەى جوانى ەروەى جۇراو جۇردا بىنرىتەو ە.

دوو ەمىان: بىنرى ئەو جوانى يەى خۇى بە چاوى ئەوانەى كە بۇ سەىر كەردنى ئەم پىشانگايە ھاتوون و، تەماشا كەرانى تاسەمەند و كەسانى موشتاقى ئەو جوانى يەن!

ئەمەش ئەو ە گەيە نىت كە: ئەو "جوانى يە ھەمىشەى" يە داواكارى: بىنرى و ئاشكرا بوونە و، ە شىەوئىت بە ھەمىشەى بىنرىت و خۇشى بىبىنرىت. ديارە ئەمەش - بى گومان - داخوازى: "ھەمىشەى" و "ھەتاهەتايى" كەسانى بىنەرى تاسەمەند و رېزلىگر و نىرخ شناسانى ئەو جوانى يەى، چونكە "جوانى ھەمىشەى و نەم" بە موشتاق و تاسەمەندى لەناوچووى فانى رازى ناپىت!

ئىنجا لەبەر ئەو ەى كەسى كە پىارى نەمانى لەسەر ەركراپىت، ھەر تەنھا بىر كەردنەو ەى لەو نەمانەى كە لە رىدايە، "خۇشەوئىستى" يە كەى ناو دلى ە گۇرپىت بە "دوژمنايەتى" و، سەر سوورمانە كەشى بە: "سووك سەىر كەردن" و، "نىرخ شناسى" يە كەشى بە: "رېزلى نەگرتن"، چونكە مروؤف - بە

سروش - گەر شتیک نەزانی و پەیی پێ نەبات، ئەوا دوژمنایەتی دەکات و لە نرخێ دادەگرێت..

جا لەبەر ئەمە و، مادەم هەموو ئەو کەسانەش کە دێنە ئەم پیشانگا و میوانخانە، خێرا و بە پەلە و بێ ئەوەی لە نووری ئەو "جوانی" و "کەمال"ە تێر بین و تاسە و تینویتی یان لێی بشکێت، دەپۆن و بەجێ دەهێلن، بگرە لە ماوەی چەند چرکە کە چەند سیبەرێکی کەمی کز نەیت هیچی تر یان لێ نابین، ئەوا - بێ هیچ گومانیک - کۆچی ئەو گەشتیارانە بەرەو دیمەنگایەکی نەمری هەتاهەتایی وەهایە کە لەویدا بە هەمیشەیی و کامی دل، شاد و بەرەمەندی ئاواتەکانیان دەبن!

□ وێنەی پێنجەم:

سەرنج بدە و بزانه کە:

چۆن ئەم پادشا (ناوازیە) دارای "میهره بانی" یەکی ئەوەندە مەزنە کە لە گەرمی ئەم هەموو کار و پروداوانەدا ئەو "میهره بانی" یە دەردەکەوێت. ئەوەتا فریای هانا بۆ بەرانی دەکەوێت و، بە دەم پەنا بۆ هینەرانیەو دەپروات و، بچوو کترین پێداویستی ئاسایی ترین کەسی ولاتە کە - بەو پەری سۆز و میهره - جێبەجێ دەکات. ئەمەش لە رادەیه کێ وە هادایە کە تەنها بۆ فریاگوزاری زامی قاچی یەك سەر "مەر" ی شوانیك مەلهم و دەرمان و بەیتالی پێویست پەیتا پەیتا ئامادە دەکات.

وهره - ئەو هاوڕێکەم! - با پێکەوه بۆ ئەو دوورگەیه برۆین کە حەشاماتیکی زۆری تێدا جەم بووه و، گشت کەسانی بەرپۆز و پایەداری ولاتی تێدا کۆبوونەتەوه..

بروانه! ئا ئەو نوێنەرێکی بەرپۆزی پادشایە هاتوو و مەزنترین مەدالیای خەڵاتکراوی پۆشیوه و، لەناو ئەو خەڵکەدا وتار دەدات و، داوای چەند شتیک لە پادشای بەسۆز و میهره بانی دەکات و، ئنجا ئەو حەشاماتەش لەو

داواكارى يانەيدا پىشتى دە گىرن و ھەمان خواست و ويست لە پادشايان دەخوازن.

فەرموو گوى لە وتە كانى ئەو نوپنەرە خۆشەويستەى پادشاى مەزن رابگرە، ئەو تا بە ئەدەبىكى گەلى زۆر و لالانەويە كى يە كجار بە كوتەو دەپارێتەو و دەلێت:

– (ئەى پادشاى ئيمە! ئەى ئەو كەسەى نىعمەتە روالەتى و پەنھانە كانى خۆى بە سەردا پەخشان دووين! ئيمە لە پاىەى مەزنى و شكۆدارى پادشايت داواكارين كە: ھەر وەك ئەو غورونە و سىبەرانتە لەم پيشانگايەدا پيش چارو خستين، سەرچاوە و بناغە كانى شيانمان لە شوپنى خۆياندا پيشان بەدەيت.. بمان بە بۇ بارە گا و مەلەبەندى پادشاى خۆت و لەم دەشتايە وشك و برنگەدا لەناومان مەبە.. لە ديوان و مەلەبەندى حوزوورى خۆتدا وەرمان بگرە و بەزەييت پيماندا بێتەو.. لەوى ئەو تام و لەزەتانەمان دەرخوارد بەدە كە ليرەدا تامى غورونە كانىيات پى چەشتين.. بە ئازارى دەر كراوى و دوورى لە خۆتەو، سز امان مەدە.. ئەو تا ھەموو ئەوانە گەل و ھاوولائىيانى تاسە مەند و سوپاسگوزار و گوپرايەلى تۆن، دەسا پى خواوەن و سەرگەردانىان مەكە و، بە مردنيك كە گەرانەو و زىندوو بوونەوى لە دوا نەييت، مەيان فەوتينە).

ئايا گويت لى بوو – ئەى ھاوپرئ كەم! – ئەو نوپنەرەى پادشا بە ناوى ئەو حەشاماتەو چى و ت و چ داواكارى يە كى پيشكەشى پادشا كرد؟

باشە ئايا دەگوئى پادشا يەك ئەم ھەموو "توانا" لەرادە بەدەر و "مىھرەبانى" يە ھەمەلايەنگىرەى ھەييت، داخوازي يە كانى ئەو نوپنەرە بەرپزەى خۆى نەبەخشيت و، بە ھاناي مەزنى و بەرزترين ئامانج و مەبەستە كانىەو نەروات و نەپيئيەتەدى؟ لە كاتيكدا كە – ھەر ئەم پادشا يە – بەوپەرى بايەخ پىدانەو نەزىرە ئارەزووى بچوو كترين كەسى ناو ولاتە كەى جيبەجى دەكات؟ لە گەل ئەو شدا ئەنجامدانى داواكارى يە كانى ئەو نوپنەرە بەرپزەى،

گەشت ئاۋات و ئامانچە كانى ھەموۋى پى دېنەدى و، ئىنجا "دادگەرى" و "مىھرەبانى" و "رەزامەندى" ى خۇپشى داخۋازى ھىنانەدىي ئەو داۋاكارىيانەن.. پاشان ئەو داخۋازىيانە بۇ توانستى پادشا گەلى ئاسانن و ھەرگىز لەو غومۋانە قورس و گرانتر نىن كە لە باخچە و پىشانگا كانى ئەم ولاتەدا پىش چاۋى خستۋون؟

جا مادەم ئەو ھەموو خەرجىيە زۆر و زەبەندانە ى لە دروستکردنى ئەم ولاتەدا و بۇ مەبەستى پىشاندانىكى كاتىي غومۋنە كانى سىنەتتى خۇى سەرف كىردۈۋە، ئەو بى ھىچ گومانىك، لە مەلەندى پادشايتىي خۇيدا لە گەنجىنە راستەقىنە كانى خۇى و لايەنە سەرسوۋر ھىنەرە كانى ئەم سىنەتەتەنى، شتانى و دەخاتە پىش چاۋى بىنەرەن كە ژىرىي مەروۇف سەرسام بىكەن.

كەۋاتە، ئەم كەسانە ى ئىستاۋان لەم تاقىكرەنەۋەيەدا، بە ھەرەمەكى و بى مەبەست نەھىنراۋنەتە ئىرە، بەلكو ئەۋانە يان كۆشكە كانى بەختەۋەرىي ھەمىشەيى چاۋەروانىيانە.. يان بەندىخانە سامنا كە ھەتاهەتايىە كان! □ ۋىنەي شەشەم:

ۋەرە بۇ ئەم شەمەندەفەرە مەزن و، فەزۇكە پراۋپەر و، گەنجىنە و عەمبارە گەۋرە لىۋان و، پىشانگا قەشەنگ و سەرنىچ پراكىشانە پروانە.. بىر لە بەرپۈۋەبەردن و پەۋتى كارۋبارە كان بىكەرەۋە! ئەۋەتە ھەموو ئەمانە دەرى دەخەن كە لە راستىدا دەستەلاتدارى و پادشايتەكى مەزن ھەيە^(۱) لە پىشتى پەردەۋە ھو كەمپرانىي خۇى دەكات.

(۱) ھەرۋەك چۈن لەم سەردەمەداسۋاي مەزن لە گۆرەپانى مانۋر و كاتى دەست دانە جەنگدا، ھەر تەنھا بە ۋەرگرتنى فەرمانى: "چەكە كاتتان ھەلگىرن.. نىزە كانيان لەسەر قايم بىكەن" ۋەك دارستانىكى چىرى دىكاۋى لى دىت.. ھەرۋەھا ۋەك لە ھەموو جەۋن و غامبىشكى سەربازىدا سەرجەمى سەرباز گە تەنھا بە ۋەرگرتنى فەرمانى: "نېشانە كاتتان بېۋىشن و مەدالىا كاتتان بە بەرۋكدا بىكەن" تىكپرا ۋەك باخچەمەكى جوانى پەر لە گولزارى رەنگىن دەخەملىت.. ھەرۋەك ئەمانەۋان، پروۋەكە بى ھەستەكانىش كە - چەشنى مەلايكەت و جىننى و مەروۇف - جۇرپىكى

جا پادشايى و دەستەلاتدارىي ئاوا مەزن - بىي ھىچ گومانى - داخوазى ئەو ەيە كە خاوەنى مىللەت و ەرعىەتى شايانى خۆى يىت. بەلام ئەو ەى كە بە چاودەبىرنىت ھىشتا شايانى ئەو پادشايى و فەرمانپەرۋايىە نى، چەنكە ئەو ەتا ئەو مىللەت و ەرعىەتانە لەم "مىوانخانە" يەدا - واتە مىوانخانەى دنيا - كۆبۈرۈنەتەو ە، كەچى بىي ئەو ەى ئەوان بچەو ىنەو ە، ئەم مىوانخانەيە ھەموو رۆژىك چەند دەستەيك مىوان بەرپى دەكات و لە پىشوازىي چەند دەستەيكى ترى نويداىە!

ھەرۋەھا ئەوان ئىستا لەم "گۆرەپانى تاقىكردنەو" يەدا ئامادە بوون، بەلام ھەموو سەعاتىك ئەم گۆرەپانەش ئالوگۆرى بەسەردا دىت..

نەبراو ە بىي كۆتايى سەربازەكانى خاى گەورەن، ھەر كە لە كاتى جىھاد و تىكۆشانىاندا بۇ پاراستى ژيانىان فەرمانى: "كن فىكون" يان بىي دەگات و بەجىھىتانى ئەم فەرمانەى خاى گەورەيان دەخرىتە ئەستۆ كە: "بۆبەرگى كىردن لە خۇتان چەك و تىفاقتان ھەلگىرن" ئەوا گشت درەختە مەزن و دەو ەنە دىر كاۋىيەكان رەمەكانىان ئامادە دەكەن و، سەرانسەرى گۆى زەو ىش ەك سەرباز گەيەكى يە كىجار فراوان و مەزنى لى دىت كە سەربازەكانى بە چەكى دەستى پىچەك كراىن. ئەو ەتا ھەموو رۆژ و ەفتەيەكى بەھار ەك جەزنى دەستە و كۆمەلىكى پوۋەك وايە و، ھەموو تىرەيەكى پوۋەكەكانىش - ەك غايىشى سەربازى - ئەو دىارىيە بەنرخ و مەدالىا قەشەنگ و رازاوانە لە بەرچاۋى پادشاى ئەزەلى و مەلاىكەتانى بىنەر و شاىەتيدەرىدا دەپۆشن كە پادشاىان بىي بەخشيون. ەك بلىنى فەرمانىكىان لە لايەن پەرۋەردگاربانەو بەگۇندا دراىيت كە: "نەخش و نىگارە رازاۋەكانى سەنەتى پەرۋەردگار و، مەدالىا قەشەنگەكانى سىروشتى خاىي - كە گول و بەرۋوبومەكانن - پۆشن و باگولەكانتان دەمىان پىشكۆپت" ئىز ھەر بەيىستى ئەم فەرمانە، سەرانسەرى گۆى زەو ى ەك سەرباز گەيەكى مەزنى لى دىت لە جەزنىكى رازاۋەى خۇشدا و، چەشنى غايىشكى سەربازى لە بەرچاۋدا خۆى دەنوئىت، كە نىشانە و مەدالىا رەنگىنەكانى تىدا بىرىسكىنەو ە.

جا ئەم گشت پىچەك كىردەى پوۋەك، كە تا ئەم ئەندازەيە بەدانىي و پىكى ئەنجام دەدرىت و.. ئەم ئاراشتدانەى كە لە رادەى ناۋازەبىيداىە.. بۇ ھەموو خاۋەن چاۋپىكى بىنەرى دەردەخەن كە تىكرا فەرمانى پادشا و ەكەمپانىكى بەتواناى ۋەھا جىبەجى دەكەن كە توانستى ئەو كۆتايى نىيە و، دانستىشى بىي سىنورە. (دانەر)

ههروه ها میوانه کان ماوهیه کی کم لهم "پیشانگا" مهنه دا ده میننه وه و
سهیری نمونه کانی نیعمه ته به نرخه کانی پادشا و لایه نه سه رسو و رهین و
ناوازه کانی سنعه تی نیایی ئه وه ده کهن، که چی پیشانگا کهش هه موو
خوله کیك ده گۆریت و، ئه وه ی ده پروات نایه ته وه و، ئه وه ش تازه دیته ناوی
- وهك ئه وانه ی پشوو - کوچ ده کات و ناگه ریته وه!

هه موو ئه م شتانه و ره وتی ئه م کارانه، به شیوه یه کی ییگومان، ده ری
ده خهن که:

له پشتی ئه م میوانخانه کاتی و.. گۆره پانه ئالو گۆر بووانه و.. له دوا ی ئه م
پیشانگا هه میسه گۆراوانه وه، چه ندین کۆشك و ته لاری هه میشه یی و خانه و
لانه ی هه تاهه تایي و به هه شت و گه بچینه ی پراوپر (له راستی و ئه سل و
بناغه کانی ئه م نموونانه ی ئیره) ههن، که پادشا بۆ ره عیه ت و میوانه کانی
خۆی ئاماده ی کردوون.

که واته ئیش و کاره کانی ئیره، ته نها له پیناوی ئه و پاداشته اندان که
له وئ ئاماده کراون و، پادشا لیزه ئه رك و فرمان به ره عیه ته که ی ده سپیریت و
له ویش پاداشتیان ده داده وه. ئنجا هه موو یه کئ له وان به پینی توانا و لیته اتی
خۆی و به گویره ی ئه و کرده وه چا کانه ی که لیزه دا پاشه که وتی کردوون،
له وئ به جزه به خته وه ری یه کی تاییه تی خه لات ده کریت.

□ وینه ی ده وته م:

وه ره! با که مئ به ناو که سانی میلی (مه ده نی) ی ئه م ولاته دا بگه رپین و
هه ندئ سه رنجی باری زیان و ده ورو به ریان بده یین..

بروانه! واه هه موو گۆشه یه کدا چه ندین کامیرای وینه گرتن دانراون،
وینه ی شتان ده گرن و، له هه موو شوئینیکدا که سانی نوو سه ری زۆر ههن که
گشت شتیك، ته نانه ت شته که م بایه خه کانیش، تۆمار ده کهن..

فەرمو سەيرى ئەو چىا بەرزە بکە، ئەو تا كامىرايە كى گەلى مەزنى لەسەر قايم کراوہ كە تاييەتە بە پادشا خۆيەو^(۱)، وئەي ھەموو ئەو شتانە دە گرىت كە لەم ولاتەدا پروو دەدەن، چونكە پادشا فەرمانى داوہ كە سەر جەمى ئەو شت و كاروبار و مامەلانەي لەناو ولاتە كەيدا پروو دەدەن تىكرا تۆمار بکرىن. ئەمەش ئەو دە گەيە نىت كە پادشای مەزن خۆي نەخشەي پروو داوہ كان دە كىشىت و فەرمان بە تۆمار كەردنیشيان دەدات..

جا ئەم بايەخدانە گرىنگ و پارىزگارىيە وردەي شتانى ناو ولات - بىي ھىچ گومانىك - بەلگەيە لەسەر ئەو كە: ھەموو ھەلسو كەوت و رەفتارىك لىپرسىنەو كە لە دوا ھەيە. چونكە ئايا دە گونجى فەرمانرەوايە كى پارىزگار كە سادەترىن مامەلەي بچوو كترىن رەيەتەي خۆي پشتگوئى نەخات، كارە مەزنىە كانى رەيەتە گەورە كانى نەپارىزىت و تۆماريان نەكات و لەسەر كەردەوہ كانيان لىيان نەپرسىتەو و پاشان سزايان نەدات؟ لە

(۱) ھەندى لەم و اتايانەي كە ئەم وئەيە ناماژەيان بۇ دەكات، لە "پاستىي ھەوتەم" دا پروو كراونەتەو. بۇ ئغوونە ئەو كامىرا مەزنىە تاييەتەيەي پادشا، ناماژە بۇ "لوح الحفوظ" و پاستىي ئەو نەو حە دەكات. ئىنجاوتەي "بىست و شەشەم" يىش "لوح الحفوظ" ي چەسپاندووە، بوونى ئەو لەو حە بەمەي خواروہ چەسپاوہ:

ھەر وەك ناسنامە كەسىيە بچوو كە كان ھىمان بۇ بوونى تۆمارىكى مەزنى ناسنامە كان و.. قەوالە بچوو كە كانىش دەري دەخەن كە تۆمارىكى مەزنى ھەيە ھەموو قەوالە كانى تىدا تۆمار كراوہ و.. ئەمە وردىلە كانى دلتۆپە بچوو كە كانىش بەلگەن لەسەر بوونى كانىاويكى مەزنى.. ھەر وەك ئەمانە وان، بە ھەمان جۆرىش يەك بەيە كى: ھىزى پارىزەر (حافظە) ي مەزنى كە زانبارىيە كانى مەزنى تىدا دەپارىزىن و.. بەري درەختە كان و.. تۆوى بەرە كان، وەك ناسنامەي بچوو كە بچوو كە وان و، لە واتاي چەند "لوح الحفوظ" يكى بچكۆلەدان و، لە شىوہي چەند ئىكى ھەندى دلتۆپى بچوو كەدا درەدە كەمون كە ئەم ئەم لەمە پىنووسەو داچۆراون كە "لوح الحفوظ" ي مەزنىان پى نووسراوہ. لەبەر ئەو، ھەموو يەك ئەمانە مەزنى و لى دەكەن كە بە بىي گومانى ھەست بە بوونى "حافظە" يە كى مەزنىر و، تۆمارىكى گەورەتر و، لەمە مەزنى ھەرە مەزنى بكات و، ئەمانەي بۇ دەچەسپىن و بۇ عەقلە تىزە بىدارە كانيان دەخەنە پروو. (دانەر)

کاتیکدا که ټو گه وره په عیه تانه ی په فتاری وایان لئ دهرده که ویت که
په خه ی مه زنی ټو ده گریته وه و، میهره بانیی فراوانیشی ده ست به پروی ټو
په فتارانه یانه وه ده نیت؟!

جا ماده م ټو انه لیړه دا له سهر کرده وه کانیان سزا نادرین، ټو ا - بی
گومان - سزا که یان بؤ داد گایه کی گه لئ مه زن دوا خراوه.

□ وینه ی هه شتم:

وهره! با ټو فرمانانته بؤ بخوینمه وه که له لایه ن پادشاهه دهر چوون..
پروانه! و ا پادشا "به لئین" و "هه په شه کانی" په یتا په یتا دوو پات ده کاته وه و
رایده گه په نیت که:

(ده تانه نیم بؤ مه لېه ندی پادشایی و ده سته لاتداریی خو م و، به خته وه ری به
گوپړایه لاتان ده به خشم و، سهر که شانیشان له به ندیخانه دا توند ده کم و، ټم
شوینه کاتی به ش دهر ووخیم و ولاتیکی تری نوی بنیات ده نیم که چه ندین
کو شک و ته لاری هه تاهه تایی و به ندیخانه ی هه میسه یی تیدا بیت).

ټو هه ش بزانه که جیهه جی کردنی ټم به لئنه به لای پادشاهه گه لئ
ټاسانه و، له هه مان کاتدا تابلیی گرنګ و جینی بایه خیشه بؤ په عیه ته کانی.
ټنجا نه بر دنه سهری به لئین کاریکه به په کجاری پیچه وانه و دژی عزیزه ت و
توانستی پادشایه.

ده سا ټی هاوړنی بی ټاګام!

تؤ چه نده سهریت! ده چیت درؤ و ده له سه کانی وه همی خوت و
وړپنه کانی عه قلت و فیل و ته له که کانی نه فست به راست ده زانیت، که چی
ته سدیقی ټو که سه ناکه یت که هر گیز ناچاری بی وه عدی ناییت و به هیچ
جوړیک توخنی به لئین شکاندن ناکه ویت و هه موو شتیک شایه تی له سهر
راستی ټو ده دات.

بىن گومان تۇ بەم رەفتارەت خۇت شايانى تۆلەيە كى گەلى گەورە دە كەيت و، لەم ھەلوئىستە تدا لەو رېئوارە نەزانە دە چىت كە لە ئاستى پروناكىي خۇردا چاوى دە نووقېنىت و بە رېنمايى ئەندىشەى خۇى ھەنگاۋ دە ئېت و، دەيە وېت بە ترووسكاىي عەقلە كزە كەى خۇى - كە چەشنى گولەستېرە، پروناكىيە كى كەم نەبى زىاتر شك نابات - رېنى تارىك و سامناكى بەردەمى پروناك بكا تەو!

جا مادەم ئەو پادشاىە بەلېنى داو، ئەوا - بىن ھىچ گومانىك - بەلېنە كەى دە باتە سەر. چونكە بردنە سەرى بەلېنى گەلى بەلاۋە ئاسانە و، يە كىكە لە داخوازى يە كانى پادشاىي و دەستە لاتدارى يە كەى و، بۇ ئىمەش و بۇ ھەموو شىنكى ترى ناو ولاتىش خواستى دل و كارىنكى يە كجار پېويستە.

كەواتە، دواى ئەم ولاتە كاتى يە، دادگايە كى مەزنز و بەختە وەرى يە كى گەورە تر ھەيە.

□ وېتەنى نۆھەم:

ئىستە وەرە! با تەماشاي بەشىك لە سەرۋكە كانى^(۱) ئەم فەرمانگە و كۆمەلەنە بكەين. ئەو تا ھەندىكىان دەتوانن راستە و خۇ بە تەلەفۇنى تايىبەنى پەيوەندى بە پادشاى مەزنەو بەكەن، تەنانت ھەندىك لەو سەرۋك فەرمانگەيانە پلەى ئەو ەندە بلند و بالايە كە بۇ دىوانى حوزوورى خاۋىن و مەزنى پادشا بەرزبوۋەتەو و بانگ كراوہ..

سەرنج بدە و بزائە ئەوانە چى دەلېن؟.. ئەو تا ھەر ھەموويان ئەم ھەوالەمان بىن رادە گەيەنن كە:

(۱) ئەو واتا يانەى كە ئەم ئامازەيە دەيانچە سېنىت، دوايى لە "راستى ھەشتەم" دا بە پرونى دەردە كەون. بۇ نمونە: سەرۋك فەرمانگە كانى ئەم نمونەيە ھىمان بۇ: پىغەمبەران و ئەوليايان. مەبەست لە تەلەفۇنە كەيش ئەو نىسبەت و پەيوەندى يە پەروەردگارى يەيە كە لە دلەوہ راکىشراوہ، ئەو دلەى كە "ئاۋىنەى وەحى" و شوپىنى لى دەركەوتى "ئىلھام" ە و، وەك مايكرۇى تەلەفۇن وايە. (دانەر)

"پادشا جی په کی گه وړه و فراوان و پره نځینی بډ پاداشته دانه وې چاکه کاران و، شوینکی تری سامناکی بډ توله و سزادانی خراپکاران ناماده و ترخان کردووه و، بډ همیش به لټینی ته و او پر است و به هیڅ بډ که سانی چاکه کار و، هره په شه و گورپه شه ی په کجار توند و تیږ ناراسته ی به دپه فتاران ده کات".

دیاره "پادشا" گه لټی به رز و مه زن و به عزیزه تره له وې که خوی گرفتاری رسوایی و زه لیلی بی وه عدی بکات..

خو ناشکرایه که هم هو الهی هو الده ران رایانگه یاند هو الیکي نه و نه ده په که له دوا ی په که و زور و پشت گیراوه که گه یشتووه ته راده ی "ته و اتور" و هیڅی په کده نگی و په کب وون، چونکه هر ه موو هو الده ران پیمان راده گه یه نن که:

باره گای هم ده سته لاتداری و پادشاییه ی که لیږده شوینه وار و پوخساره کانی ده یینین، له ولاتینکی تری گه لټی دوور دایه و، کوشک و خانو و به ره کانی هم مهیدانی تاقیکردنه و هیش تیځرا کاتین و، له پاشاندا ده گزپرښ به چه ند کوشک و ته لارینکی همیشی و، هم زه و ی یه ش لاده بریت و زه و ی په کی تری نویی له جیدا داده نریت..

چونکه ده سته لاتداری و فرمانپه وایی هم پادشاییه مه زن و همیشی په ی که له شوینه وار و جیکاره کانی ه و مه زنی په که ی دهر ده که ویت، تنه ا له و ده نی په که به سر هم شته فانی و له ناو چو وانه دا زال و ده سته لاتدار بیت، به لکو به سر نه و شتانه ی که دارای سیغه تی: "مانه وه و که مال و مه زنی" ن، نه و ده سته لاتنه ی همیش هه زال و به رده وام و جیگیر ده بیت.

که واته - جگه له مه - مه نزل و خانه یه کی تر هیه و، ده بی کوچ کردنی نیمه و گشت نه و خه لکه ش به ره و نه و خانه و لانه و باره گایه بیت.

□ وېنەيك دەھەم:

ئەمىرۇ جەننىكى نەورۇزى پادشاينە^(۱)، ئالوگۇرېك لەم پۇژەدا
 پروودەدات و شتى سەير و سەرسووپرھىنىش دەردە كەوئت..
 ۋەرە با لەم پۇژى جەننە خۇشەدا پىكەۋە بۇ ئەو دەشت و بىابانە پۇرۋىن
 كە بە گولزارى جوان و پەنگاۋرەنگ خەملاۋە و ئارايشت دراۋە..
 پىروانە! ئەۋەتا خەلگىش بەرەۋ ئەۋى دەپۇن.. تەماشاكە! لىرەدا شتى
 سەير پروودەدات، نايىنىت ئەۋ كۆشك و تەلار و خانوۋانە لە شوئىنى خۇياندا
 دەپرووخىن و پاشان شىك و شىۋەيكى تىر دەگرنەخۇ؟! بە راستى ئەم كارە
 گەلى سەير و دەراسايە! چونكە ئەۋ كۆشك و تەلار و خانوۋەرانەيك كە
 پرووخان، ۋا يە كسەر لىرەدا سەرلەنوئى بىيات نرانەۋە و ئەم دەشت و بىابانە
 جۇتەش بو بە شارىكى ئاۋەدان!

پىروانە! ئەم بىابانە ھەموو سەعاتىك - چەشنى شاشەيك سىنەما - دىمەنىكى
 تازە و شىۋەيكى نوئى جىاۋازت لە چاۋ شىۋەيك پىشۋودا پىشان دەدات.. بە
 وردى سەرنج بدە تا ناۋازەيكى و قەشەنگى ئەۋ پىساۋردە كارەت بۇ
 دەرىكەوئت كە لەم شاشە سەير و سەرسووپرھىنەدا بەرچاۋ دەكەوئت كە بە
 ھەمىشەيكى و خىرايى دىمەنە كان دەگۇرېت و نوئىان دەكاتەۋە، چونكە ئەۋ
 دىمەنانە ئەندىشەيكى نىن، بەلكو دىمەنى راستەقىنەن و ھەموو شتىك تىاياندا،

(۱) دۋايى لە "راستىي نۇھەم"دا ئەۋ شتەنە دەبىنىت كە ئەم وېنەيك بە ھىما ئامازەيان بۇ دەكات.
 چونكە - بۇ غۇنە - پۇژە جەننە كە ئامازەيك بۇ ۋەرزى بەھار و، دەشتە بە گولزار ئارايشت
 دراۋە كەش ئامازەيك بۇ گۇزى زەۋى لە ۋەرزى بەھاردا و، مەبەستىش لەۋ دىمەنە ھەمىشە
 ئالوگۇرېوانەيك سەش شاشە كەش: ئەۋ پۇزى بە جۇراۋجۇرانەيك مۇزف و ئازەلن كە دوو
 ۋەرزى بەھار و ھاۋىن بەرھەميان دەھىن و، بەدېھىنەيكى بەتۋاناي شىكۇمەند و داناي خاۋەنى
 جوانى تەقلىرەيان دەكات و، ھەردەم بە پىكۇپىكى دەيانگۇرېت و، بە مېھرەبانى بى
 كەموكۇرپى و پەكجار تەۋاۋى خۇي ھەمىشە نوئىان دەكاتەۋە و، دەم بە دەم و ھەر لە سەرەتاي
 بەھارەۋە تا كۇتايى ھاۋىن بە بەردەۋامى دەپانئىرېتە سەپروۋى زەۋى. (دانەر)

بهوپه پری وردی و ته بابی و شیاوی، جینی خوی ده گریټ، به راده پهك كه دمه نه نه ندیشه یه كانیش ناگه نه ئاستی ریځکی و ناوازه یی و ورده کاریی ئه مان، ته نانه ت گهر ملیونان سحر بازی کارامهش کؤ بینه وه هیشتا ههر ناتوانن ئه م کاره ناوازه و بی وینانه نه نجام بدهن. که واته ئه و پادشایه ی و له ئیمه وه دیار نی، په، گهلئ شتی ئاوا نااسایی و له عاده ت به دهری هه یه.

ئه ی هاورپی سهر سامم! تو ده ئیټ:

(چؤن ئه م ولاته مه زنه ده پروو خیرئ و، پاشان سهر له نوی له جئ په کی تر دا بنیات ده نریته وه)؟

ئه وه تا ههر له بهر چاوی خؤندا هینده ئالو گؤری زؤر و سهر سوور په نهری و ده بینیت که عه قلت وهری ناگریټ! ئه مهش ئه وه ده گیه نیټ که ئه م خیراییه ی له م هه موو "کؤبوونه وه و جیا بوونه وه" و "بنیاتان و پروو خاندن" ده ا هه یه، له پیناوی مه به ست و ئامانجیکدایه، چونکه ده بینی خهر جیی ده سالی ره به ق ته نها بؤ کؤبوونه وه کی په ك سه عاتی سهر ف ده کریټ!

که واته خودی ئه م بارودؤخانه بؤ خویان لیږه ده ئامانج و جینی مه به ست نین، به لکو ته نها چهند نمونه یه کن بؤ مه به ستی پیشاندان و بهر چاوخستن له م پیشانگا کاتی یه ده و، پادشا لیږه ده کاره کانی به شیوه یه کی موعجیزه ئاسا کؤتایی پی ده هیټ، تا کو وینه یان بگریټ و، ئه نجامه کانیاں پزار پزړین و هه ل بگریټ و، چه شنی تۆمار کردنی ئه و شتانه ی له مهیدانی مه شق و مانؤری سهر بازیدا پروو ده ده ن، ئه مانیش تۆمار بکړین. که واته کاروبار و مامه له کانی ئیږه، سهر له نوی له شوینی کؤبوونه وه مه زنه که ده به رده وام ده بیټ و له دمه نگا ههر مه زن و پیشانگا گه وره که ی ئه ویدا جارځکی تر پیشان ده درینه وه. واته: ئه م بارودؤخه فانی و له ناوچوانه ی ئیږه، چه ندین بهر بوومی هه میشه یی و وینه ی نهر و هه تا هه تایی له ویدا بهر هه م دینن.

كەواتە مەبەست لەم ئاھەنگانەى ئىيرە دەستكەوتنى بەختەوهرى يەكى
مەزنەرە و.. گەيشتنە بە دادگايەكى گەلى گەورەتر و.. شادبوونە بە چەندىن
مەبەست و ئامانجى بەرز و بلندى ناديار.
□ وېتەى يازدەھەم:

وەرە ئەى ھاورپى سەرسەختە كەم! با سوارى فرۆكەيەك يان
شەمەندەفەرلىك بىين و، بەرەو خۆرھەلات يان خۆرئاوا - واتە رابوردو و يان
داھاتوو - برۆين و، بە چاوى خۆمان ئەو كارە جۆراو جۆر و پر موعجىزاتەى
پادشا بىينىن كە لە شوپىنانى تردا پىش چاوى خستوون، چونكە ئەو شتە
سەيرانەى كە ئىمە لەم پىشانگايە، يان لەم مەيدانە، يان لەم كۆشكەدا
بىينمان، لە ھەموو شوپىنىكى تردا غوونەيان ھەيە، بەلام شىوہ و شكل و
جۆرى پىنكھاتنىيان لە يەكتەر جياوازە..

دەسا ئەى ھاورپى كەم! سەرنج لەمە بدە، تاكو:

مەوداى دەر كەوتنى رىڭكوپىڭكى: "دانايى" و..

رادەى ئاشكرائى ئامازە كانى: "چاودىرى" و..

ئەندازەى دەر كەوتنى نىشانە كانى: "دادگەرى" و..

پلەى ئاشكرا بوونى بەروبوومە كانى: "مىھرەبانى"ى فراوان.. لەو
كۆشك و تەلارە ئالوگۆرپوانە و، لەو مەيدانە فانى و، پىشانگا لەناو چوانەدا،
بىينىت..

چونكە ھەر كەسيك چاوى لە دەست نەدايىت، بەوپەرى دۇنيايىيەوہ
تيدەگات لەوہى كە نايىت، تەنانەت تەسەوورش ناكريت: دانايىيەك لە
دانايى پادشا كاملتر و.. چاودىرىيەك لە چاودىرىيە ئەو جوانتر و..
مىھرەبانىيەك لە ھى ئەو فراوانتر و.. دادگەرىيەك لەوہى ئەو مەزنتر
ھەيىت..

به لآم له بهر نه وهی ئهم ولاته - وهك له بهر چاودايه - ده رخستن و ئاشكرا
 كردنی راستی په كانی ئهم "دانایی و، چاودیری و، میهره بانی و،
 دادگهری" یه له توانادا نی یه .. ئهمه له لایه كه وه ..

له لایه كی تریشه وه گهر - وهك تو گومان ده بهیت - پادشاله مه لبه ندی
 پادشایه تی و لاته كه یدا چهنلین كۆشك و ته لاری هه میشه بی و، جی و شویی
 بهرز و نه گۆر و، خانه ی خو شی هه تاهه تایی و، هاوولاتی نیشته جی بو و،
 میلله ت و ره عیته تی به ختیار ی نه بی ت كه ئهو "دانایی و، چاودیری و،
 میهره بانی و، دادگهری" یه یان به ته واوی تیدا یته دی .. ئهوا ده بی ئینكاری
 ئهو "دانایی و" "چاودیری و" "میهره بانی" یه بكهین كه به چاوی خو مان
 ده یانین و، سه ریچی لهو هه موو نیشه و ئاماژانه بكهین كه به ئاشكرا
 "دادگهری" یه كه ی پیش چاو ده خه ن ..

ئهو كاتهش ده بی بهو په ری بی عه قلی و چه شنی نه فامی ئهو كه سه ی كه به
 چاوی خو ی تیشكی خو ری ناو ئاسمان ده یینیت كه چی ئینكاری ده كات،
 ئیمهش بهو چه شنه ئینكاری ئهو راستی یانه بكهین و - خوا نه خواسته -
 بلتین: ئهو هه لسه كه وتانه ی كه به "دانایی" ئه نجام ده درین و، ئهو
 كارو بارانه ی كه دارای چهنلین ئامانج و مه به ستی به نرخ و چاكه ی پر له
 "میهره بانی" ن، تیکرا بریتین له: گالته جار ی و غه در و بی مه به ستی ..

دیاره ئهم ئه نجامهش داخوازی نه وه یه كه "راستی یه كان هه لبه گه رینه وه و
 ببن به شتی دژ و پینچه وانه ی خو یان" ! كه ئه مهش مه حالی كه هه موو ژیران و
 خاوه ن بیرانی ساغ له سه ر مه حالی یه كه ی یه کیان گرتووه، مه گه ر مرو فی
 "سؤفستائی" ی گیز و ده به نگ كه ئینكاری بوونی هه موو شتیك، ته نانه ت
 بوونی خویشی، ده كات.

كه واته، جگه له م خانه و لانه ی ئیره، چهنلین خانه و لانه ی تر و ..
 دادگایه كی مه زنت و .. خانه یه كی دادگهری بهرز و .. مه لبه ندیكی گه وره ی

بەخشندهیی هەیه بۆ ئەوەی ئەم میهره‌بانی و، دانایی و، چاودێری و، دادگری‌یانه به‌روونی له‌ویدا دهر‌بکه‌ون و ئاشکرا بین.

□ وێنە‌ی دوا‌زده‌هەم:

وه‌ره‌ با ئیستاه‌م گه‌شته‌مان بگه‌رێنه‌وه‌ و له‌ پرینگاماندا به‌ ئەفسه‌ر و سه‌رکرده‌کانی ئەم پێ‌ و کۆمه‌لانه‌ بگه‌ین..

فه‌رموو ته‌ماشای که‌ره‌سه‌ جه‌نگی‌یه‌کانیان بکه‌ و، بیربکه‌ره‌وه‌ و بزانه‌ ئایا ئەم که‌ره‌سانه‌یان ته‌نها بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م و بۆ ئەم مه‌یدانی مه‌شقه‌ دراوه‌تی؟ یان بۆ ئەوه‌ی ژیا‌نیککی پر له‌ به‌خته‌وه‌ریی له‌ جێ‌یه‌کی تر دا پێ به‌رنه‌ سه‌ر؟

جا له‌ به‌ر ئەوه‌ی ناتوانین یه‌ك به‌یه‌کی ئەو ئەفسه‌ر و سه‌رکرده‌ بیه‌نین و چاومان به‌ گشت که‌ره‌سه‌ و شه‌ك و پێداویستی‌یه‌کانیان بکه‌وێت، ئەوا بۆ نمونه‌ - هه‌ول ده‌هه‌ین ته‌نها سه‌یری "پێناس" و "تۆماری کارنامه‌"ی یه‌کیکیان بکه‌ین، ئەوه‌تا ده‌یه‌نین که‌: پله‌ و، مووچه‌ و، ئەرك و، ئیمتیازات و، بواری کاری ئەفسه‌ره‌ که‌ و، هه‌ر شتی‌ك په‌یه‌نده‌یی پێوه‌ بیت، له‌ پێناسه‌ که‌یدا تۆمار کراوه‌..

بروانه‌! ئەم پله‌یه‌ هی چەند رۆژنیککی که‌م نی‌یه‌.. به‌لكو بۆ ماوه‌یه‌کی گه‌لی درێژ‌خایه‌نه‌..

له‌ پێناسه‌ که‌یدا نووسراوه‌ که‌: ئەم ئەفسه‌ره‌ له‌ فلانه‌ به‌رواردا مووچه‌ که‌ی خۆی له‌ گه‌نجینه‌ی تابه‌ت و ه‌رده‌ گرێت.. به‌لام خۆ ئەم به‌رواره‌ گه‌لی دووره‌، دوا‌ی کۆتایی هاتنی ماوه‌ی مه‌شق کردنی ناو ئەم مه‌یدانه‌ نه‌بێت، ئەو به‌رواره‌ نایه‌ته‌ پێش!

تنجا فه‌رمانبه‌ری‌یه‌ که‌شی هه‌ر گیز شیاوی ئەم مه‌یدانه‌ که‌مخایه‌ن و کاتی‌یه‌ نی‌یه‌ و له‌ گه‌ل ماوه‌ی ئەم مانه‌وه‌ سه‌رپێیه‌دا ناگۆنجێت.. به‌لكو بۆ مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌پێانی به‌خته‌وه‌ری‌یه‌کی هه‌میشه‌یه‌ له‌ شوێنیک بڵندی لای پادشای مه‌زنی به‌توانا خۆیدا..

پاشان ھەرگىز ناشگونجى ئەو كار و ئەر كانەى كە پىتى سىپىر راون تەنھالە
پىناۋى بەسەربردنى چەند پۇژىكى كەمى ناو ئەم ميو انخانە سەرپىتى و
كاتى يەدا بىت .. بەلكو بۇ ژيانىكى تىرى پەرلە بەختىارى ھەمىشە يىن ..

كەواتە لەم "پىناسە" ۋە دەردە كەۋىت كە:

خاۋەنە كەى بۇ شوپىنىكى تر ئامادە كراۋە، تەننەت بۇ جىھانىكى تىرى
جگە لەمە ھەول دەدات و دەروات و تىدە كۆشپىت.

پاشان بۇ ئەم "تۆمارانە" پروانە كە چۆنىتى و بەرپر سىارى بە كارھىنانى
كەرەسە كانىيان تىدا نووسراۋە ..

جا ئەگەر جگە لەم مەيدانە، پلەۋپايە كى تىرى بەرز و بلند و ھەمىشە يى
لە ئارادا نەبىت، ئەوا ھىچ واتا و ناوەرۇكىك بۇ ئەم "پىناسە" پەرلە
ۋردە كارى و "تۆمارە" رىك و پىكانە نامىنىتەۋە و، پلە و پاىەى ئەو ئەفسەر و
پىشەۋا و سەر كەردە بەرپزانە لە جىتى خۇياندا دەلەقەن و، بەرەو ئاستىكى
گەلىنى نزم شۆر دەبنەۋە و دادەبەزن و، دوو چارى بەدبەختى و زەلىلى و
سوۋكى و پسۋاى و گىرۋدەبى و لاۋازى و ھەژارى و شتانى ۋەك ئەمانە
دەبن!

كەواتە ئەگەر بە وردى پروانىن و سەرنجى خۇت بۇ ھەر لايەك ئاراستە
بەكەيت، ئەوا گىشت سەرنجىدان و پروانىنە كانت بەرەو ئەم ئەنجامەت دەبەن
كە:

(دۋاى ئەم "نەمان" ەى ئىستا "مانەۋە" يەك ھەيە).

دەسا ئەى ھاۋرپى كەم!

ئەم ۋلاتە - لە راستىدا - ۋەك كىلگە و، مەيدانىكى مەشق و فېر كەردن و،
بازارپىكى بازارگانى واىە و، ھەر دەبىى لە پاشاندا دادگايە كى گەۋرە و
بەختىارى يەكى مەزنى بە دۋادا بىت.

خۆ ئە گەر ئینکاری ئەم ئەنجامە بکەیت، ئەوا ناچار دەیت ئینکاری گشت پێناس و تۆمارە کانی ئەفسەرە کان و، ئەو هەموو کەرەسە و تفاق و تەعلیماتانە و، تەنانت ئینکاری هەموو یاسا و پێسا کانی ئەم ولاتە و، بەتکو ئینکاری خودی دەولەتیش بکەیت و، دەبی ئەو هەموو پرووداوانە بە درۆ بختەووە کە لیڤە دا پروو دەدەن..

خۆ دیارە کە ئە گەر ئەو هەموو ئینکاری یانە دەر بپریت، ئەوا هەر گیز ناکرێ پێت بوترێت مەروڤێکی ژیری خاوەن هەست و نەست و شعور، بەتکو لە سۆفستایی یە کان گەلێ بە گەوج و نەفامەت لە قەلەم دەدرێت! هەر گیز وا گومان نەبەیت کە بەلگە و ئاماژە کانی گۆرپینی ئەم ولاتە تەنھا لەو "دوازدە وینە" یە دان کە ئیمە هینامانن. نەخیر، چونکە نیشانە و بەلگە ی تابلیی زۆر و لەژمارە بەدەر هەن لەسەر ئەوێ کە ئەم ولاتە فانی و پەر لە ئالو گۆرە، لە دوا ییدا دە گۆرپیت و دەبی بە ولاتیکی تری دامەزراوی لەناو نەچوو..

ئەجا گەلێ نیشانە و ئاماژە ی زۆر و زەبەندەش هەن، تیکرا بەلگەن لەسەر ئەوێ کە ئەم هەموو خەلکە لەم میوانخانە کاتی و فانی یەو بەرەو بارە گای هەمیشەیی و بەر دەوامی پادشای مەزن دە گۆرپرنەو.

وەرە - ئە ی هاوڕێ کەم! - با بەلگە یە کی گەلێ پروون و بەهێز تر ت لەو دوازدە بەلگە یە ی وینە کانی پێشوو بۆ پروون بکەمەو.. وەرە تەماشایە کی ئەو نوینەرە بەرپێزە خاوەن مەدالیا بەنرخ و بەرزانە بکە کە پێشتر لە دوور گە کە دا چاومان پێ کەوت..

ئەو تە ئەو نوینەرە بەرپێزە فەرمانێک بەو حەشاماتە جەم بوووە پادە گە یە نیت کە لە دوورەووە لیمانەو ديارن.
دەبا پرۆین گوێی لی بگرین..

وریا به! وا گه یشتین، ئه وه تا نوینه ری به پریز فرمانه به رزه که ی پادشا بو
حه شاماته جهم بووه که پروون ده کاته وه و، پینان ده لیت:

(خوتان ئاماده بکه، وا به ره و ولایتی تری هه میسه می و تابلتی مه زن و
قه شهنگی وا کوچ ده کهین که ئهم ولاته ی ئیره مان له چاویدا وه ک
به ندیخانه یه وایه. جا ته گهر ئیوه به وردی گویتان له م فرمانه ی پادشای
مه زن راگرت و به باشی جیه جیتان کرد، ئه و له و باره گایه ی پادشادا که
کوچی بولا ده کهن شایانی میهره بانی و شایسته ی چاکه کاری پادشا ده بن.
ده نا له ئه بنجی سهرینچی کردنتان له م فرمانه و بایه خ نه دانتان پی، له
به ندیخانه و زیندانه سامنا که کاند توند ده کرین و پشتگوئی ده خرین).

ئه وه تا ئهم فرمانه یادی ئاماده بووان ده خاته وه و، به چاوی خویش
موری لاسایی نه کراوه ی پادشا به سهر ئه و فرمانه وه ده بینیت. سهرجه می
ئاماده بووانیش - جگه له کهسانی کویر و کاسی وه کو تو - ههر ته نها به
سهیر کردنیکی ئه و مه دالیایانه ده زانن ئه و نیڕاوه ی که ئهم هه موو
مه دالیایانه ی خه لات کراوه را گه یه نه ریکی ئه مینی فرمانه کانی پادشایه.

جا ئایا ئیتر ده گونجی مه سه له ی گۆرانی ئهم ولاته فانی به به و ولاته
هه میسه ییه ی که ئه و نوینه ره به ریزه به هه موو هیژ و توانایه کیسه وه پروونی
ده کاته وه و پشتی ده گریت و، ئه و فرمانه به ریز و به رزه پادشایه ش که لی
ده دویت، هیچ گومان و دوودلی و ره خنه یه که توخنی بکه ویت؟

دیاره نه خیر.. ههر گیز شتی و نا گونجیت و نا کریت، مه گهر ئینکاری ئه و
هه موو کاروبار و پرووداوانه بکه یت که به چاوی خۆت لیڤه دا ده یان بینیت.

ئیتستاش ئه ی کاکی هاوړیم!

دوا ی ئهم پروونکر دهنوانه، چ قسه یه کت هه یه، فرموو بیکه و ده ری بپه.
هاوړیکه ی وه لامي دایه وه:

- ئایا ئێتر دواى ئەم ڕوونکردنەوانە من چی بۆلێم؟ بۆچی لە بەرامبەر ئەم راستى یانەوێ بوارى قسە و باس بۆ هیچ قسە کەرێك ماوەتەوێ تا قسەى تێدا بکات؟ یان ئایا بە خۆرى ناوجەرگەى ئاسمان دەوتریت: کوا خۆر؟ لە کۆى یە؟! ديارە نەخێر..

بەلام دەمەوێت تەنھا ئەوەندە بۆلێم کە: هەزارویەك شوکر و سوپاس بۆ خواى گەورەى پەرورەدگار کە لە چنگى وەهەم و گومان ڕزگارى کردم و، لە دیلى نەفس و بەندیخانەى هەمیشەى دەرباز بووم و، باوەڕم هێنا کە خانەى کى بەختەوێ لە حوزوورى پادشای مەزندا بۆ ئێمە ئامادە کراوە، تا کۆ دواى ئەم خانە فانی و شپەرز و شلۆق و شیواوێ ئێرە کۆچی بۆلا بکەین.

* * *

بەم جۆرە، ئەم چیرۆکەى کە "کینایە" و هێمایەك بوو بۆ حەشر و قیامەت، لێرەدا دواى هات و، لەمەولا بە پەنا و پشتیوانى خواى گەورەى بەتوانا بەرەو راستى یە مەزن و بەرزەکان دەڕۆین و دەگوێزینەوێ و، بەرامبەر بەم دوازدە وێنەى پێشوو "دوازدە راستى" ى ڕوونى ئەوتۆ باس دەکەین کە پەيوەندى یە کى توندوتۆڵیان لە نێواندا یە، دواى ئەوێ کە بە نووسینی "پێشە کى" یەك ڕى بۆ باسکردنى ئەو راستى یانە خۆش دەکەین.

* * *

پيشه کی

تەنھا چەند ئاماژەيەك بۆ ھەندى لىو مەسەلە و باسانە دەكەين
كە لە چەندىن جىيى تردا (واتە لە: وتەى يىست و دووھەم و
نۆزدەھەم و يىست و شەشەمدا) پروون كراونەتەوہ.

◆ ئاماژەى يەكەم:

سى "پراستى" ھەن، كە ئىمە لە چىرۆكە كەدا بە: "مروڤە گەلخۆكە" و
"ھاوپرى دلسۆز و ئامۆزگارەكەى" پيش چاومان خستىن:
يەكەميان: دەروونى بەدخوازم و.. دلى خۆمە..
دووھەميان: زاناىانى فەلسەفە و.. قوتاييىانى قورئانى پىروژن..
سى ھەميان: مىللەتى كوفرو.. نەتەوہى ئىسلامە..
تەنھا "نەناسىنى خوای گەورە" يەكە زانىارانى فەلسەفە و.. مىللەتى
كوفرو.. دەروونى بەدخوازيان ھاويشتە ناو گومرايى سامناك و ترسناكەوہ،
چونكە ھەر وەك لە چىرۆكە كەدا ئامۆزگارە دلسۆزەكە بە ھاوپرىكەى خۆى
وت: "ھەرگىز ناكرى پىتى بى نووسەر و ياساى بى حاكم ھەيىت"، ئىمەش
دەليىن: بەلى، كىيى بى نووسەر شتىكى گەلى مەحالى، بە تايبەت كىيىكى
وەك ئەمەى كە يەك بە يەكى وشەكانى كىيىكى ترى بە خەتىكى وردو، لە
زىر ھەموو يەكى لە پىتەكانىدا پارچەيەك ھۆنراوہى بە قەلەمىكى بارىك تىدا
نووسرايىتەوہ..

جا ههروهك نهبوونی نووسهر بۆ کتیبی ئاوهها کارپکی مهحاله، به ههمان جۆر و له ههموو مهحالی مهحالتیش ئهوهیه که ئهم گهر دوونه داهینه رپکی نهییت به دبی هیناییت، چونکه ئهم گهر دوونه - له راستیدا - کتیبکی ئهوهنده مهزنه که ههموو لاپه رپه کی چهندهها کتیبی تیدا، تهنانهت ههموو وشهیه کی کتیبیکه بۆ خۆی و، ههموو پیتیکیشی پارچهیهك هؤنراوهیه..

ئهوهتا ههر تهنها پرووی زهوی لاپه رپه که لهم کتیبه و بزانه چهنده کتیبی زۆری تیدا، درهخت وشهیه که، پروانه چهنده لاپه رپه زۆر و زهبندهی تیدا ریز کراوه!.. بهری درهخت پته و.. تۆوه کهیشی نوختهیه! لهم نوختهیهدا پپرست و بهرنامهی کاری درهختیکی زهبالاح به رپکوپنکی دانراوه!

جا کتیبیک که ئاوا ییت، ئه گهر داهینانی قهلهمی به کیکی خاوهن توانست و دارای سیفهتی جوانی و شکۆمندی و دانایی رهها نهییت، ههر گیز نا کرئ به هیچ که سیك بنووسریت.

واته: تهنها سهیر کردن و تیروانینیکی ئهم جیهانه، داخوازی ئهم ئیمانه دهییت. مه گهر که سیك "گومپایی" مهستی کردییت!

ههروهها وهك ناگونجی خانووی بی وهستا ههییت. به تایبتهت ئهم خانهیهی که به ناوازهترین ئارایش و، به قهشهنگترین و سهرسوور هینترین نهخش و نیگار رازینراوه تهوه و، به تهزینکی بی وینه بنیات نراوه، به رادهیهك که ههموو په کئی له بهرده کانی ئهم خانهیه هونهری بنیاتانی ههموو کۆشکه کی تیدا بهرجهسته بووه..

خانهی ئاوا، هیچ ژهریک باوهر ناکات که بی وهستایه کی کارامه دروست کراییت.. وهستایهك که ههر به تایبتهت لهم دیوانه دا و له ههموو کاتژمیریکدا چهندنین خانه و لانهی راسته قینه - بهوپهری رپکوپنکی - بنیات

ده نيت و نجا بهوپه پرى ئاسانيي چەشنى ئاسانيي گۆرپنى بهرگ و پۇشاك به رېځكى ئالوگۆرپان به سەردا دههينيت، بگره له ههموو سووچ و گۆشه كدا و به دمه نيكي راسته قينه چەندىن ژوورى بچووك بنيات ده نيت و دروستيان ده كات..

كهواته ئهم گەردوونه مەزنەش دەبێ بەدیهینەریكى دانای زانای خواوەن توانستى پره‌های بيبیت، چونكه گەردوون وەك كۆشكێكى ناوازه وایه، مانگ و رۆژ و ئەستێره‌كان گەلۆپ و چرا و مۆمى ئەو كۆشكەن و، "كات" یش تەنافیکە هەموو سالتیک بەدیهینەری شکۆمەند جیهانیکی تری نوێی پێدا هەڵدەواسی و بوونی پێ دەبەخشیت و، بەم کارەش چەندىن وینەى رېځکوپىك و قەشەنگ له سى سەد و شەست شەکل و شیوه‌دا نوێ ده کاتهوه و، به رېځکوپىكى و به داناییه كى تابلیتى تەواو ئالوگۆرپان به سەردا دههينيت و، پرووى زهوىي کردووه به سفرهيه كى ئەوتۆ كه هەموو به‌هاریك به سى سەد هەزار جۆرى بەدیهینراوانى خۆى دەپرازیڤێته‌وه و، به نيعمه‌ته له‌ژماره‌به‌دهره‌كانیشى پرى ده كات. نجا هەرچه‌ند ئەو نيعمه‌تانەش زۆر تیکەل و پیکه‌له‌پرزاو و تیک ئالاون، كه‌چى هەر تەنها ئەو، يەك به يەكيان به تەواوى له يە كتر جيا ده کاتهوه..

ئيتړ بۆ خۆت سەرجه‌مى شتانی تری ناو گەردوون وەك ئەمانەى باس کران و به‌م چەشنه‌ پێوانه و بیر کردنه‌وه يه ليك بدەر‌ه‌وه.

باشه ئايا چۆن ده كرى مرؤف خۆى له بنياتنه‌رى چەشنى ئهم كۆشكه ناوازه يه گيل و بى ئاگا بكات؟

نجا ده‌بێ ئەو كه‌سه‌ چەنده گيل و گەلخۆ ييت كه له رۆژيكي سامالدا ئينكارىي خۆرى ناوجەرگه‌ى ئاسمان بكات! له كاتيكداه كه برىسكانه‌وه‌ى تيشكه‌كانى ئەو خۆره و شكانه‌وه‌ى پرووناكى يەكه‌ى به‌سەر هەموو كه‌ف و

گلۆپ و بلقه کانی ده‌ریاوه و به گشت مادده بریسکه‌داره کانی سه‌ر زه‌وی و ته‌نانه‌ت کلوروی به‌فره کانی‌شه‌وه، هه‌موو که‌سێ به‌ چاو ده‌بینیت؟! چونکه ئینکاری کردنی ئه‌و تا‌که خۆره‌ی ناو‌جه‌ر‌گه‌ی ئاسمان له‌ کاتیکی ئاودا، داخو‌ازی ئه‌وه ده‌بیت که مرۆف باوه‌ر به‌ بوونی ئه‌وه‌نده وردیله خۆری راسته‌قینه بکات که به‌ ئه‌ندازه‌ی ژماره‌ی دلۆپ و که‌ف و بلقه کانی ده‌ریا و ژماره‌ی کلوروه به‌فره کان بێ!

جا هه‌روه‌ک باوه‌ر کردن به‌ بوونی خۆریکی مه‌زن له‌ یه‌ک به‌ یه‌کی ئه‌و وردیلا‌نه‌دا - که هه‌ریه‌که‌یان به‌ ئه‌ندازه‌ی گه‌ردیله‌یه‌ک ده‌بن - به‌ گێژی و گه‌لخۆبی داده‌نریت، به‌ هه‌مان جۆریش باوه‌ر نه‌هێنان به‌ به‌دیپه‌نه‌ری شکۆمه‌ند و ته‌سدیق نه‌کردنی وه‌سفه‌ کانی که‌مالی ئه‌و به‌دیپه‌نه‌ره، له‌ گه‌ل بینینی ئه‌م بوونه‌وه‌ره پێکوپێکانه‌ی که‌ واهه‌موو ده‌م و ساتیک به‌ دانایی ده‌گۆررین و یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک دین و هه‌میشه به‌ پێکوپێکی نوێ ده‌کرینه‌وه، بێ هیچ گومانێ، و‌رینه و شیتێ یه‌.. چونکه ئه‌و چه‌شنه‌هه‌لو‌یسته داخو‌ازی ئه‌وه ده‌بیت که باوه‌ر به‌ بوونی خوا‌یه‌تی‌یه‌کی په‌هاله‌ هه‌موو شتی‌کدا، ته‌نانه‌ت له‌ هه‌موو گه‌ردیله‌یه‌کدا، بک‌ریت!

ئه‌وه‌تا - بۆ نمونه - هه‌موو گه‌ردیله‌یه‌کی "هه‌وا" ده‌توانیت په‌رواته ناو گشت گۆل و، به‌ر و، گه‌لایه‌ک و، له‌ویدا کاره‌ کانی خۆی راپه‌ر‌پێت. جا ئه‌گه‌ر ئه‌م گه‌ردیله "هه‌وا"یه که ئه‌م هه‌موو کارانه جێ‌به‌جێ ده‌کات، له‌ لایه‌ن یه‌کی‌که‌وه که نه‌خشه‌ی ئه‌و کارانه‌ی بۆ ده‌ستیشان بکات کار پێی سپ‌رراو نه‌بیت، ده‌بێ زانا و شاره‌زای شکل و شیوه و وینه و پێکهاتنی یه‌ک به‌ یه‌کی ئه‌و شتانه‌ بیت که ده‌رواته ناویانه‌وه. واته ده‌بێ دارای زانیاری‌یه‌کی گشتگیر (عیط) و خوا‌ه‌نی توانستیکی گشتیی هه‌مه‌لایه‌نگه‌ر بیت تا‌کو بتوانیت ئه‌و کارانه‌ی راپه‌ر‌پێت!!

ههروه ها - بۆ غمونه - ده كړئ په ك به يه كي گهرديله كاني "خاك" بڼ
به هؤي سهوزبون و نه شوغما و گه شه كړدني هه موو تۆوه جؤراو جؤر و جيا
جيا كاني سهر پروي زه وي..

جا نه گهر تهو گهرديله يه كار پښ سپرراو و پامكراوي په كي ك نه ييت كه
تهو كارانه ي پښ ته بچام بدات، ده يښ به نه ندازه ي ژماره ي هه موو گژ و گيا و
دره خته كاني سهر زه وي، ئامير و ئامرازي مه عنه وي جؤراو جؤر له يه ك به
يه كي تهو گهرديلانه دا دانرا بڼ..

ياخود ده بڼ "توانا" و "كارامه يي" يه كي له پراده به ده ري تهو تو به و
گهرديلانه بدرت كه هه موو شكل و شيوه كاني پښكها تني تهو پروه كانه يان
پښ بزانيت كه ده چي ته ناويانه وه، تاكو بتواني ت بۆ خؤي دروستيان بكات و،
ئاگاداري گشت وي نه كاني شيان ييت بۆ ته وي بهو تان و پؤيه ي له بهر چاودايه
بيان چني ت!

ئير بۆ خؤت هه موو بوونه وهراني تر به چه شني ته م دوو غمونه يه ليك
بده ره وه، تاكو تي بگه يت كه مه سه له ي "وه حدانييه ت" (واته: بووني
خوايه كي به دي هني هري تاكي ته نيا) مه سه له يه كه له هه موو شتي كدا چه نده ها
به لگه ي پروون و ئاشكراي له سهر هه يه.

به لي، به دي هنياني هه موو شتيك له يه ك دانه شت و، به دي هنياني يه ك دانه
شيش له هه موو شتيك، كاريكه تاي به ته ته نها به به دي هني هري هه موو شتيكه وه!
فه رموو سهرنج بده و بير له م فه رمايشته ي خواي گه وره بكه ره وه كه
ده فه رموي:

﴿وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾..

ئجنا تي بگه و بزانه كه باوه رنه هنيان به يه ك خواي تاكي ته نيا، داخوازي
باوه ربوون ده ييت به چه نده ها خواي زؤر و زه به نده ي به نه ندازه ي ژماره ي
بوونه وهران!

◆ ناماژه ی دووهم:

له چیرۆ که کهدا باسی نوینهریکی بهرپرز کراو، و ترا که: ههر که سیئک کویر و نابینا نه بیئت ههر تنها له بینینی مه دالیا کانیه وه تی ده گات ئهو نوینهره که سیئکی مه زنه و کارمه ندی تایبه تی پادشایه و، تنها به فرمانی پادشا کاره کانی جی به جی ده کات. جا مه به مست لهو نوینهره بهرپزه ی ناو چیرۆ که که پیغه مبهری مه زغانه ﷺ.

به ئی، به چه شنی پیوستی بوونی "پرووناکی" بۆ "خۆر"، بوونی نوینهریکی ئاوا بهرپزیش بۆ گهر دوو نیکی ئاوا ناوازه و بۆ به دیهینه ره پاک و خاوینه که ی، کاریکی پیوسته ..

چونکه ههروهك ناگونجی خۆر تیشکی پرووناکی نه به خشیئت، به هه مان جوړیش ناگونجی ئهو "خوایه تی" یه له رپی ناردنی "پیغه مبه ره بهرپزه کانه وه" - دروودیان له سه ر بیئت - خۆی نه ناسیئیت و ئاشکرای نه کات.

چونکه ئایا ده گونجی جوانی یهك که له و په ری که مائدا بیئت حه ز نه کات - له رپی هۆ کاریکه وه - خۆی بنا سیئیت و ده ری بخت؟

یان ئایا ده گونجی که مائیک له و په ری جوانیدا بیئت، داواکاری ئه وه نه بیئت که به بۆ نه ی هۆیه که وه خۆی ئاشکرا بکات و پروانیی سه رنجده ران بۆ لای خۆی رابکیشیئت؟

یان ئایا ده گونجی "ده سه ته لاتیکی هه مه کی" ی "پهروه ردگار تی یه کی گشتی و هه مه لایه نه" داخوازی ئه وه نه بیئت که یه کتایی و سه مه دانیه تی خۆی بۆ هه موو چینه جیا جیا کان ئاشکرا بکات له رپی نوینهریکی ئه و تووه که دارای دوو بال، واته دوو سیفه ت بیئت: سیفه تی به ندایه تی هه مه کی (چونکه نوینهری گشت چینه کانی به دیهینه راوانه له خزمه ت پهروه ردگار دا).. ههروه ها سیفه تی پیغه مبه رایه تی و نزیککی له خوا ی گه وه ره

(چونکه له لایه ن خوای گه وره وه بۆ هه موو جیهانه کان به گشتی ره وانه کراوه)؟

یان ئایا ده گونجی په کیڅ که خواوه نی "جوانیی خویی و په ها" بیټ، نه په ویت لایه نه ناسکۆله و قه شه نگه کانی جوانیی خوی له چهن د ئاوینه په کی وینه ده ره وه ی ئه و جوانی په یدا ببینیټ و پیشانی به دیه یتر او ه کانی خویشی بدات؟ واته نه په ویت له رپی نیرواویکی خۆشه وسته وه ئاشکرای بکات؟ ئه و نیرواوه ی که له لایه که وه خۆشه وسته ی تی، چونکه به به نډایه تی ییگه رد و خاوین خوی لای خوای گه وره خۆشه وسته کردووه و.. له لایه کی تریشه وه پیغه مبه ر و ره وانه کراوه، چونکه له رپی ده ر خستنی جوانیی ناوه جوانه کانی خوای گه وره وه، ئه و خواوه نډه لای به دیه یتر او انی خۆشه وسته ده کات؟

یان ئایا ده گونجی بۆ که سینک که دارای چهن دین گه بنجینه ی پر له به نر خترین و سه ر سوور هینه رترین گه وه ری نایابی ئه و تو بیټ که ژیری تیډا سه رسام بیټ، نه په وئی که ماله په نهانه که ی خوی ئاشکرا بکات و داواکاری پیش چاو خستنی نه یی له به ر چاوی تیگرای به دیه یتر او انډا له رپی هۆیه کی ناسینه ری کارامه و جار ده ر و ئاشکرا که ریکی لیزان و وریا؟

یان ئایا ده گونجی بۆ ئه و که سه ی وائهم گه ردوونه ی به چهن دین به دیه یتر او ی ئه و تو راز اندووه ته وه که که مالی ناوه جوانه کانی ئه و ده ر ده خه ن و ده ری ده برن و، گه ردوونی کردووه به کۆشکیکی قه شه نگه ی ره نگین و به شتانی ناوازه و سه ر سوور هینی سته تی خوی ئارایشتی داوه و له پیش چاوانډا ده ری خستووه.. ئه و که سه، ئه رکی پروونکر دنه وه و لیکنډانه وه ی ئهم گه ردوونه به رابه ر و مامۆستایه کی پیشه و نه سپړیت؟

یان ئایا دە گوئنجی خواوەنی ئەم گەردوونە - لە پێی نیراویکەو - مەبەستی خۆی لەم ئالوگۆرانیی گەردوون و ئامانجە کانی لەم نەینی یە داخراوەدا پروون نە کاتەو و، هەر بەهۆی ئەو نیراوەیەو وەلامی مەتەلی ئەو سنی پرسیارە سەختە ی بوونەو هەران نەداتەو کە بریتین لە: "تۆ کییت؟.. لە کوێو هاتوویت؟.. بۆ کوێ دەڕۆیت؟" ۱

یان ئایا دە گوئنجی ئەو بەدیھێنەرە شکۆمەندە ی کە بەم بەدیھێنەرە جوان و ڕەنگینانە ی و ان لە بەرچاودا خۆی بە خواوەن هەستان ناساندووە و بە بەخشینی نیعمەتە بەنرخە کانیشی خۆی لە لاخۆشەویست کردوون.. ئەم بەدیھێنەرە شکۆمەندە، بەهۆی نیراویکی خۆیەو، ئەو شتانە ی کە مایە ی "ڕەزامەندیی خۆی" ن و، ئنجا داواکاری یە کانی لە بەرامبەر ئەو نیعمەتانە ی کە بەخشوونی، بۆ بەدیھێنەرانی خۆی پروون نە کاتەو؟

یان ئایا دە گوئنجی ئەو بەدیھێنەرە ی کە جیاوازیی هەست و شعور و بۆچوونی لە گەرووی مرۆڤدا دانائووە، و توانا و لیھاتی مرۆڤی بۆ بەندایەتی یە کی هەمەکی ئامادە کردووە، لە پێی ڕابەرێکی نیراوی خۆیەو، سەرنجی ئەو هەموو زۆر و زەبەندەییە ی هەست و بۆچوونە کانی ناو گەرووی مرۆڤ بۆ لای: "تەوحید" ڕانە کیشت؟

بەم پێیە و، جگە لەمانەش کە باس کران، چەندین بەلگە ی گومان بێ تر هەن کە هەر هەموویان "ئەرك و فرمانی پیغەمبەریتی" دەردەخەن و، ئەو راستی یە پروون دە کەنەو کە هەر گیز "خوایەتی" بە بێ بوونی "پیغەمبەریتی" ناییت و ناگوئنجی.

ئێستاش سەرنج بەدە و بێر بکەرەو، بزانە ئایا لە هەموو جیهاندا جگە لە محەممەدی هاشمی ﷺ کە سێکی تر پەیدا بوو کە دارای توانا و لیھاتیکی لە هەموان زیاتر بێت و، ئەو سێفەت و ئەرکە ناوبراوانە ی پیغەمبەراییە تی تیدا جەم بوویت؟

یان ټایا که سیک هیه لهو شایسته تر بیت بږ پله ی پیغمبرایه تی و
 ره وانه کراوی و ټهر کی راگه یانندن؟
 یان ټایا پرؤزگار که سیک لهو مه زنتی دهر خستوو که لهو شایانتری ټهو
 پله یه بیت؟

نه خیر.. نه خیر.. چونکه ههر ټه نها ټهو پیشه وای سهر جهم پیغمبران و،
 بینایی چاوی هه موو مروغه خاوینه کان و، پادشای گشت را بهران و، پوخته و
 کاکله ی مروغه هه لټوارد و نریکه کانی دیوانی به دیهینه ری میهره بانه و،
 خاوه نی هه زاران موعجیزه ی چه شنی له تکر دنی مانگ و، هه تقولانی ټاوه له
 نیوان په بنجه پرؤزه کانیوه. جگه له نیشانه و به لگه له زماره به دهره کانی تری
 پیغمبریتی به که ی که ټیکرای ټه هلی فزل و دانایی و زانست دانی پیدا
 دهنین و، قسه یان له سهری به کانگیر بووه و، جگه له قورثانی پیروزی که
 دهریای حقیقه ته کان و موعجیزه ی ههره مه زنی ټهو پیغمبره به پریره یه ﷺ
 چونکه قورثانی پرؤز چه شنی خوری روشنا وایه، به لگه یه کی گومان نه هیله
 له سهر راستیی پیغمبرایه تی به که ی.

ټیمه له په یامه کانی نووردا، به تاییه ت له "وته ی بیست و پنجه م" دا
 نریکه ی چل پرووی ټیعجازی ټهو قورثانه پرؤزه مان چه سپاندوو.

◆ ناماژه ی سی هم:

با ههر گیز ټهو به دلی که سدا نه یه ت که بلیت:
 به ها و گرنگیی ټهم مروغه بجوو که چی به هه تا له پیناوی لیپر سینوه یدا
 له سهر کرداره کانی، کوتایی بهم دنیا مه زنه به پیریت و دهر وازه ی دنیا به کی
 تری نوئ بکریته وه؟

با ټمه به دلدا نه یه ت.. چونکه ټهم مروغه ههر چه ند به پروالت تابلی
 بجوو که، به لام له راستیدا له بهر ټهو سروشته گشتی و هه مه لایه نه ی که

تیایدایه، سهروه و پیشه‌وای همه‌وو بوونه‌ورانه و، بانگه‌واز کاری ده‌سته‌لاتداری خواجه‌تیی خواجه و، نوینه و پیشانده‌ری به‌ندایه‌تیی گشتی و همه‌لایه‌نیه..

له‌به‌ر همه‌وو نه‌مانه، مروف دارای گرنگی‌یه کی گه‌لی مه‌زنه.

هه‌روه‌ها ته‌وش به‌دلدا نه‌یه‌ت که:

ته‌م مروفه‌ی خاوه‌نی ته‌مه‌نیکی‌یه کجار کورت و کم‌خایه‌نه، چو‌ن به‌سزایه کی هم‌میشه‌یی مه‌حکووم ده‌کری‌ت؟

با‌ته‌مش به‌دلدا نه‌یه‌ت.. چونکه "کافریتی" تاوانیکی تابلتی گه‌وره‌ی بی‌سنوره، له‌به‌ر ته‌وه‌ی به‌ها و بایه‌خ و پله‌ی به‌رزی بوونه‌وران - که دارای به‌ها و پله‌ی "نووسراوی صه‌مه‌دانیی خاوه‌ند" - داده‌گری‌ت و ده‌یه‌اویته‌ قوولایی بی‌مه‌به‌ستی و، وا‌ده‌باه‌ته‌ وه‌می مروفه‌وه که هیچ‌نامانج و مه‌به‌ستی‌ک له‌دروستبوون و به‌دیها‌تیناندا نه‌بی‌ت..

"کافریتی" سووک سه‌یرکردنی بوونه‌وران‌ه و، ئینکاری کردنی ته‌و بوورانه‌ی ناوه‌ جوانه‌کانی خوای گه‌وره‌یه که به‌بوونه‌وران‌ه‌وه ده‌دروشین‌ه‌وه و، سه‌ری‌چی‌کردنه له‌شوینه‌وار و جیده‌سته‌کانی ته‌و ناوانه‌ی خوای گه‌وره که به‌سه‌ر روخساری بوونه‌وران‌ه‌ون..

هه‌روه‌ها "کافریتی" به‌دروخسته‌وه‌ی ته‌و همه‌وو کۆمه‌له له‌ژماره به‌دوران‌ه‌ی به‌لگه‌کانی راستیی: "بوونی خاوه‌ندی حق و بی‌گومانه"..

خۆ همه‌وو ته‌مانه‌ش تاوانی له‌سنور به‌دورن و، دیاره تاوانی له‌سنور به‌دوریش داخوازی سزای له‌سنور به‌دور ده‌بی‌ت.

◆ ناماژه‌ی چواره‌م:

له‌چیرۆکه‌که‌دا - به‌هه‌ر دواژه‌وینه‌کانیه‌وه - بینیمان که هه‌رگیز ناگو‌نجی پادشایه کی یه‌کجار ده‌سته‌لاتدار و تابلتی مه‌زن مه‌مله که‌تیکی تری

همیشه یی و بهره وامي نه یټ که شایانی شان و شکو و مه زنی و پایه داریی ده سته لاتي بهرزی نهو یټ.

ههروه که نه مه ناگو نجی .. به هه مان جوړ نهو ش هه رگیز ناگو نجی که:

به دیهنه ری باقی و هه می شه یی، له دواي نه م جیهانه فانی و له ناو چووه، جیهان نیکی نه مر (باقی) و هه تاهه تایی به دی نه هیټ ..

ههروه ها هه رگیز ناگو نجی سته تکاری نه زه لیی مه زن نه م بوونه و هه ناوازه و له ناو چوانه به دی به یټ، به لام چه ندین بوونه و هه ری تری بهره وام و هه می شه یی دروست نه کات ..

ههروه ها ناگو نجی به دیهنه ری دانای به توانا و میهره بان نه م جیهانه به دی به یټ که وه که پیشانگایه کی گشتی و مهیدانیکی تاقیکردنه و هه کیلگه به کی کاتی وایه، پاشان نه و دنیا به دی نه هیټ، که هه نه و دنیا به یه مه به ست و نامانجه کانی نهو دهر ده خات و ناشکرایان ده کات!

نه م پراستی یه، له "دوازه دهر گا" وه مروؤف ده چیټه ناویسه و هه، نهو دهر گایانه ش به "دوازه پراستی" ده کرینه و هه.

وا ټیمه ش به پراستی یه هه ره کورت و ئاسانه کانیان ده ست پنده که ین.

راستی یه کهم

دهر گای: "پهروهردگاری" و "دهسته لاتداری"
که درهوشانه وهی ناوی: "الرب" ی خوی گه ورهیه

ئایا دهگونجی بۆ که سێک که خاوهنی پایه ی "پهروهردگاری" و
"دهسته لاتداری" ی خویه تی ییت و، بۆ چه نندین ئامانجی بهرز و مه بهستی
مه زن گهردوونیک ی ئاوا ناوازه ی وه که ئهمه ی بهر چاومانی به دی هیناییت،
تا کو بهم به دیهینانه که ماتی خوی ئاشکرا بکات و له پیش چاواندا دهری
بخات.. پاشان - ئهو که سه - پاداشتیکی له لانه ییت بۆ ئهو ئیماندارانه ی که
به "ئیمان" و "به ندایه تی" پیشوازی یان لهو ئامانج و مه به ستانه ی ئهو
کردووه و، سزای ئهو گو مپرایانه ش نه دات که ده ستیان به پرووی ئهو
ئامانجانه وه ناوه و به چاوی سووک و بایه خ پین نه دانه وه بۆ یان پروانیوه؟!

راستی دووهم

دهر گای: "که ره م" و "میهره بانی"
که درهوشانه وهی ناوی: "الکریم" و "الرحیم" ی خوی گه ورهیه

ئایا دهگونجی بۆ پهروهردگار و خاوهنی ئهم جیهانه، که به شوینه وار و
جی دهسته کانی توانستی خوی:
"که ره م" یکی نه پراوه و..
"میهره بانی" یه کی بێ کۆتایی و..
"عیززه ت" یکی بێ پایان و..
"غیره ت" یکی له سنوور به ده ری ده رخستروه..
ئهم خواوهنده، پاداشتیکی بۆ چاکه کاران ده ستنیشان نه کات که شایانی

"كەرەم" و "مىھەرەبانى" يەكەى خۇى يىت و .. سزايە كىش بۇ خراپكاران
 بپيار نەدات كە شياوى ئەو "عيززەت" و "غیرەت" ەى ئەو يىت؟

چونكە ئەگەر مەرۇف بە وردى بۇ پەوتى پرووداۋە كان پروانىت، دەينى
 ھەموو بوونەمەرەك، ھەر لە بچووكتىن و كۆلەوارترىن زىندەمەرەم^(۱) تا
 دەگاتە بەھىزترىنيان، پۇزىي تايپەتتى خۇى لە ھەموو لايەكەۋە بۇ دىت و پىي
 دەگات، بگرە ئەو خواۋەندە پەرورە دگارە نيانتىن و جوانترىن پۇزى بە
 لاوازترىن و دەستەوسانتىن زىندەمەر دەبەخشىت و .. ھەموو نەخۇشكىش
 بەو دەرمانەى كە پىي چاك بىتتەۋە، تىمار دەكات ..

بەم جۆرە، ھەر كەسى پىۋىستىي بە ھەر شتىك بىت، ئەو پىداۋىستىيەى
 بە چەشنىك بۇ دابىن دەكرىت كە ھەر لە حسابى خۇشىدا نەبوۋە و بە
 خەيالىدا نەھاتوۋە.

جا ئەم مىواندارىيە ناياب و، بەخشىنە بەردەوام و، كەرەمە بەرزە، بە
 ئاشكرائى و پروونى، بەلگەن و پىنمايىمان دەكەن بۇ ئەۋەى كە: دەستىكى
 ھەمىشەىي و بەخشندە ھەيە ئەم كارانە ئەنجام دەدات و پىكيان دەخات و
 دەيانسازىنىت.

بۇ غمۋونە: پۇشىنى بالاي گىشت درەختە كان لە ۋەرزى بەھاردا بە چەندىن
 پۇشاكى جوانى چەشنى ئاورىشىمى سەوز بە رادەيەك كە دەلىپى خۇرىى

(۱) بەلگەى پروون و گومان پى لەسەر ئەۋەى كە پۇزىي ھەلالى زىندەمەر بە گۇپىرەى رادەى
 ھەزارىي خۇى پىي دەبەخشىرت و ھەر گىز بەپىي توانا و ھىز و دەستەلاتى خۇى پۇزى بەدەست
 ناھىيت .. ئەۋەكە دەبىنىت بەچكە و ساۋايان - كە داراي توانا و خواۋەنى دەستەلات نىن -
 پۇزىي فراوان و زۇربان پى دەبەخشىرت، بەلام ئازەلە درندە كان ژيانىان بە سەختى لى
 دەگوزەرت! ھەروەھا ۋەك لە بەرچاۋدەپە، ماسىيە دەبەنگە كان ھەمىشە قەلمون و، پىۋى و
 مەمۋونە زىرەك و فىلبازە كانىش ھەردەم لەر و لاۋازن! كەۋاتە پۇزىي ھەلال بە پىچەۋانەى
 رادەى توانا و لىختىارەۋە بۇ بوونەمەر دىت. واتە: تا ئەو بوونەمەرە پىشت بە وىستى خۇى
 بەستىت، پىز گىرفتارى سەختى و ھەركى قورسى ژيان و گوزەران دەيت. (دانەر)

به هه شتن و، ئارایشتدانیان به چهنده ها گولێ رهنگین و بهروبوومی ناسک و، رامکردنیان بۆ خزمه تگوزاریی ئیمه، بهوهی که ناسکترین و بهلهزهترین میوه و بهروبووممان بۆ بهرهم دههینن و له کۆتایی لق و پهله کانیاندا - که وهك چهند دهستیکی نهرمونیان وان بۆ ئهو درهختانه - پیشکه شمانی ده کهن.. ههروه ها بهار دان به ئیمه که بتوانین له میروویه کی ژههراوی بههرمهندی خواردنی ههنگوینیك بین که شیفا و چاره سهیری بیمار امانی تیدایه و.. پۆشته کردمان به جوانترین و نهرمترین پۆشاك له بهرهمی پرستی میروویه کی بێ دهست و.. پاشه کهوت کردنی میهره بانی به کی مهزن بۆمان له ناو تۆوێکی به کجار بهجوو کدا..

هه موو ئهمانه - به ئاشکرا - "که رهه" یکمان لهوپه پری جوانی و، "میهره بانی" به کمان لهوپه پری نهرمونیاندا، پیشان دهدهن.

ههروه ها ههول و تهقالاتانی گهوره و بهجوو کی زینده وهران - جگه له مرۆف و ههندی له ئازله درنده کان - هه ره خۆر و مانگ و گۆی زهوی بهوه تا ده گاته بهجوو کترین به دیهینراو، بۆ ئه بنجامدانی ئه ره که کانی نه ستزیان به وردی و پرێکو پێکی به کی تابلیی تهواو، له نیوان گوپرا بهالی و ملکه چی به کی به کجار پرێک و له چوار چیهی سام و ههیه تیکی گهلی مهزندا، بێ ئه وهی ههچ کامیان به ئه ندازهی سه ری په نجه به کیش له سنووری خۆیان لایه ده..

هه موو ئهمانه، بۆمان ده رده خه ن که: بوونه وهران ته نها به فه رمانی خوا وهندی مه زن و خوا وهنی "عیززه ت" و "شکو مه ندی" ده جوو لێن و ده وه سن و کاره کانیان ئه بنجام ده ده ن.

ههروه ها چاو دی پری کردن و بایه خدانی گشت دایکان - چ دایکانی ناو رووه ک یان ئازله یان گرو ی مرۆف - به ساوایان و بیجوانی کۆله وار و

لاوازی خویان، به چاودیری به کی پر له سۆزی میهره بانی^(۱) و، گۆشکردن و پینگه یاندنی ئهو به چکه و ساوایانه به خۆراکیکی پوختی به تام و له زهتی وهك "شیر" ..

ئهم کاره، مه زنی و فراوانیی دره و شانوهی: "میهره بانیی په ها و بی کۆتایی خواوه ند" دره ده خات.

جا ماده م په روه دگار و خواوه ن و کارسازی ئهم جیهانه دارای: "که ره م" یکی ئاوا فراوان و، "میهره بانی" به کی بی کۆتاییه و، خواوه نی: "عیزه ت" و "شکۆمه ندی" ی په ها و بی سنوره ..

ئنجما ماده م عیزه ت و شکۆمه ندیی په ها داخوازی ته می کردنی هه موو ئهوانه به که به چاوی سووک و گالته جاری بۆی ده پوان و .. که ره می په ها و فراوان داواکاری پزلینانی نه پراوه یه و .. میهره بانیی هه مه لایه نه ش داخوازی چا که کاری به کی وه هایه که شایسته ی خۆی بیته ..

ماده م ئهمه - له لایه که وه - وه هایه و .. له لایه کی تریشه وه که چاو ده گیرین ده بینین به شیککی به کجار که می چه شنی دلتۆپنکی ده ریا نه بیته هیچ کام له و داخوازی یانه له م دنیا فانی و ته مه نه کورته دا نایه نه دی .. ئه واده بی

(۱) به ئنی، "خۆنه میستی" ی شیر، که له کاتی برسیتیدا ئه و پارچه گۆشته ی دهستی ده که ویت خۆی نایخوات و دهیدات به بیچووه لاوازه که ی و .. مریشکی ترسنۆکیش که له پیناوی پارێزگاری کردنی جووجه ته بچو که کانیدا په لاماری شیر و سه گ ده دات و .. که دره ختی هه بچریش شیرنکی پوخت له قور ئاماده ده کات و دره خواردی به ره کانی ده دات که وهك ساوا و بیچووی ئه و وان. هه موو ئهمانه، لای کهسانی خواوه نی بینایی دل به پوونی ده بن به به لگه له سه ر ئه وه ی که هه موویان ته نها به فره مانێ په کیککی میهره بان و خواوه ن که ره م و سۆز و شه فقه ئنکی ئه وتۆ ئه بچام دراو که میهر و که ره م و سۆز و شه فقه تی ئه و هه رگیز کۆتایی پسی نایه ت .. هه روه ها ئه بچامدانی چه نده ها کار و فره مانێ ئه وتۆ که له و په ری هه ست و شعور و دانا ییدان، له لایه ن ئه و رووه و ئاژه لانه ی که دارای هیچ هه ست و شعور و ئنک نین، به پوونی ده ری ده خات که: په کیککی خواوه ن زانباری و دانا یی که په ها هه یه سه ره ر شییان ده کات و به ره و ئه بچامدانی ئه و کارانه ده یاندا ته به ر و، ئه وانیش تیکرا به فره مانێ ئه و ده جوولینه وه. (دانه ر)

دوای ئەم دنیا به خانیه کی به خته وه ریی ئەو تو بییت که شایسته ی ئەو که ره مه فراوانه و شایانی ئەو میهره بانی به به رین و همه لایه نه به بییت.

دهنا وه ئەو که سه ی ئینکاری به ئەو خۆره ی ئاسمان ده کات که پۆزی دنیا ی پروونا ک کرد وه ته وه، ده بی ئیمه ش - به و جزره - ئینکاری ئەم میهره بانی به به چاو بینرا وه بکه یین. چونکه "نه مان" ی که گه پانه وه ی له دوا نه بییت، به لگه ی نه پرونی حه قیقه تی: "میهره بانی" به له ناو ئەم بوونه دا، به وه ی که ئەو چه شنه نه مانه هه تاهه تاییه، شه فقه ت ده گۆریت به: موسیبه ت و، خۆشه ویستی به: کسپه ی دل و، نیعمه ت به: به لا و، له زه ت به: ئازار و، ئەو عه قله ش که ئەندامی کی باش و سوود به خشی مرۆقه، ده گۆریت به: ئەندامی کی نه گبه تی شووم!

که واته ده بی خانیه کی لپیر سینه وه ی پاداشت و سزا هه بییت که له گه ل "عیززه ت" و "شکو مه ندی" ی ئەودا بگو نجیت، چونکه ئەوه تا زۆری به جار مرۆقی خۆ سه پینی سته مکار به مله وری و لووت به رزی و، کاکی سته م لیکرا ویش به زه لیلی و ملکه چی، زیان ده به نه سه ر، پاشان بی ئەوه ی ئەویان سزا و ئەمیشیان پاداشتی خۆ ی له م خانه یه دا وه ر بگریت، هه ردووک وه کو به ک کوچی ماله وایی له م دنیا به ده که ن!

که واته ئەم ئەنجامه ی که له دنیا دا به چاو ده بینریت، هه ر گیزا و هه ر گیز پشتگو ئی خسته تی ئەو تۆله و پاداشته ی ئەوان نی به، به لکو کیشه که یان بۆ داد گایه کی مه زن هه لگی را وه. واته لپیر سینه وه ی ئەم دوانه نه پشتگو ئی خرا وه و نه هه ر گیز پشتگو ئی ده خریت. ته نه ات جاری و اهه به هه ندی تۆله و سزا هه ر له م دنیا به ده سینریت وه و بۆ ئەو دنیا هه لئا گری و دوانا خریت، چونکه سزادانی نه ته وه سه ر سه خت و یاخی به کانی سه ده کانی پشین، به ئاشکرا بۆ مان ده ر ده خه ن که جله وی مرۆف به ره لا نه کرا وه تا

به پئی ئاره زووی خۆی رهفتار بکات، به لکو هه موو ده منی چاوه پروانی ئه وهی
لئی ده کریت که زله کانی خواوه نندی "شکو مه ند" و "خاوه ن عیززه ت" ی
ئاراسته بکریت!

به لئی، ئهم مرۆفه ی که له نیوان هه موو بوونه وه راندا هه لێژیراوه و
چه ندین ئهرکی مه زن ته نها به و سپێراوه و چه نده ها توانا و لی هانتی سروشتی
کاملیشی دراوه تی.. گهر ئهم مرۆفه:

له پئی "ئیمان" وه پهروه ردگاری خۆی نه ناسیت.. دوا ی ئه وه ی که ئه و
پهروه ردگاره له پئی به دیه یتر اوه ناوازه و پیکوینکه کانیه وه خۆی پئی
ناساند..

گهر به "په رستن" خۆی له و پهروه ردگاره ی نزیک نه خاته وه و
خۆشه وستی ئه و به ده ست نه هیئت.. دوا ی ئه وه ی که پهروه ردگاره که ی
خۆی لای ئهم خۆشه وست کردوه و، به و میوه و به رو بوومه جوان و
رهنگین و جۆراو جۆرانیه ی که به دیی هی ناو و به لگه ی میهره بانیه ی فراوانی
ئهن، خۆی پئی ئاشنا کردوه..

گهر له پئی "شوکر و ستایش" وه پێزی شایان به رامبه ر پهروه ردگاری
ده رنه بریت.. دوا ی ئه وه ی که ئه و پهروه ردگاره به نیعمه ته زۆر و
زه بنده کانی، خۆشه وستی و میهره بانیه ی خۆی بۆ ده رخستوه..

به لئی، گهر ئهم مرۆفه پهروه ردگاری خۆی ئاوا نه ناسیت، چۆن هه روا به
هه ره مه کی و بئی لێر سینه وه جل هوی بۆ به ره لا ده کریت و، بئی ئه وه ی
خواوه نندی "خاوه ن عیززه ت" و "شکو مه ند" خانه یه کی تۆله و سزای بۆ
ئاماده بکات، هه روا ده ستی لئی هه لده گریت؟

یان ئایا ده گونجی پهروه ردگاری میهره بان، خانه یه کی پاداشت و
به خته وه ریه ی هه میشه یی به و ئیماندارانه نه به خشیئت که:

لە بەرامبەر خۆپێناساندنی ئەو پەرورەدگارەوه، ئەوان بە: "ئیمان" ناسیویانە ..

بەرامبەر خۆشوێستیان لە لایەن پەرورەدگاریانەوه، ئەوانیش خۆشیان وێستوووە و بە "پەرسەن" خۆیان لە لا خۆشەوێست کردوووە ..
بەرامبەر میهره‌بان‌یه‌که‌یشی بۆیان، ئەوان بە: "شوکر" و ستایش پێزی شایانیان لە روودا نواندوووە؟

راستی سی‌هەم

دەرگای: "دانایی" و "دادگەری"

کە دره‌وشانه‌وه‌ی ناوی: "الحکیم" و "العدل" ی خوای گه‌وره‌یه

ئایا دە‌گۆنجی^(١) بۆ ئەو بە‌ده‌یه‌ینه‌ره‌ شکۆمە‌نده‌ی کە یاسای بوونه‌وه‌ری هەر لە گه‌ردیله‌ کانه‌وه‌ تا ده‌گاته‌ گه‌له‌ستێره‌ کان، به‌وپه‌ری "دانایی" و پێسا و "دادگه‌ری" و ته‌رازووکاری‌یه‌وه‌ سازاندوووه‌ و پێکی خستوووه‌ و، به‌مه‌ش

(١) ده‌سته‌واژه‌ی: "ئایا دە‌گۆنجی" گه‌لێ جێر لێم په‌یامه‌دا دووبات ده‌یه‌نه‌وه‌، چونکه‌ مه‌به‌ستیکی گرنگ به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌دات کە بریتی به‌ له‌وه‌ی: زۆر به‌ی جێر "کافری" و "گوم‌پایی" له‌ ئەنجامی "به‌دوورزان" هه‌ پێدا ده‌یشت. واته‌ مرۆف ئەو شته‌ی باوه‌ری پێی نی‌یه‌ به‌ دووری ده‌زانیت له‌ ته‌رازووی ژیری‌یه‌وه‌، ئنجا به‌ مه‌حالی داده‌نیشت و پاشان ده‌ست به‌ کوهر و ئینکاری ده‌کات. به‌لام ئەم و ته‌یه‌ (په‌یامی حەشر) به‌ چه‌ندین به‌لگه‌ی گومان‌پر چه‌سپاندی کە: به‌دوورزانین و مه‌حالیی پاسته‌قینه‌ و، دووری له‌ ته‌رازووی ژیری و، سه‌ختی و گه‌رو گه‌رفی پاسته‌قینه‌ و ئالۆز کە هه‌ر گه‌یز مومکین نه‌بێ و ابیت، ته‌نها له‌ "کافری" و پهبازی "گوم‌پایی" دا‌یه‌.. گونجایی پاسته‌قینه‌ و، مه‌عقوولیه‌تی ته‌واوه‌تی و، ئاسانی تا پاده‌ی پێوێستیش، ته‌نها له‌ پێی ئیمان و راسته‌شقه‌می ئیسلامدا‌یه‌.

به‌ کورتی: فه‌یله‌سووفه‌کان ته‌نها له‌ ئەنجامی "به‌دوورزان" هه‌ پێیان به‌ره‌و ئینکاری کردن هه‌تخلیسکا، ئەم "وته‌ی ده‌هه‌م" هه‌ش به‌ ده‌سته‌واژه‌ی: "ئایا دە‌گۆنجی" پوونی ده‌کاته‌وه‌ کە دووری پاسته‌قینه‌ له‌ ته‌رازووی ژیری‌یه‌وه‌ له‌ کوێدا‌یه‌.. به‌م کاره‌ش مشته‌کۆڵێکی قانمی ئاراسته‌ی ده‌مه‌پلی ئەوان کردوووه‌. (دانه‌ر)

دهسته لانداری په روه رد گاریتی خوی له پیش چاواندا ناشکرا کردووه.. ثم به دیهینه ره شکومه نده، به "چاکه کاری" مامه له و په فتار له گهل تهوانه دا نه کات که هانایان بۆ لای په روه رد گاریی تهو بردووه و ملکه چی "دانایی" و "دادگری" ی تهو بوون و، له هه مان کاتدا "سزا" ی تهوانهش نه دات که به کافریتی و سهر که شی و سته مکاری، سهر پیچی یان لهو "دانایی" و "دادگری" یه ی تهو کردووه؟

خۆ مه گهر به ده گهن، ده نا مروف له م ژیا نه فانی یه ی دنیا دا پرو به پرو ی تهو پاداشت و تۆ له یه نایته مه که شایانه تی، بهو جوړه ی شایسته ی "دانایی" و "دادگری" ی په روه رد گار ییت، به لکو زوړ به ی جار سزادان و پاداشته نه وه که ی دوا ده خریت، تهو تا زوړ به ی گو مریان بی تهو ی سزا بدرین و زوړ به ی ته هلی هیدایه تیش بی پاداشت و هر گرتن، کوچی مالغاوایی له م دنیا به ده کهن.. که واته ده بی تهو کی شه به به داد گایه کی داد گهر سپر رایت و له به یه که گیشته نه وه یه کدا که به خته وهری مه زنی به دوا دا ییت، به کلایی بکریته وه.

به لی، ناشکرایه که تهو که سه ی کاروباری گهر دوون به رپوه ده بات، به "دانایی" یه کی یه کجار په ها ته م کاره ده کات. خۆ ته گهر به لگه یشت له سهر ته م راستی به ده ویت، تهو افه رموو سهیری بایه خدان و چاو دیری کردنی په روه رد گار بکه سه بارت به دانانی سوود و به رژه وهندی یه کان له هه موو شتیکدا، نابینیت گشت ته ندامه کانی له شی مروف چ ئیسک و چ ده ماره کان و چ خانه کانی له شی و چ هر جی و به شیکی تری جهسته ی، چه ندین سوود و دانایی جوړ او جوړیان تیدا په چاو کراوه؟ ته نانه ت به ته ندازه ی ژماره ی تهو به رانه ی که دره ختیک ده بانگریت تهو ندهش سوود و ورده کاری و نه پنی له ته ندامه کانی له شیدا هیه. ته مه سه ره پای تهو

خشتی و پښکوپښکی په ناوازه و تهواوهی که له دروستکردنی همموو شتیکدا همن و بهلگه‌ی نموهن که گشت کاروباره کان به "داناییه کی په‌ها" نه‌نجام دهدرین.

به‌لئی، دانانی پروگرامی وردی گولټیکی جوان له دوو توپیی توره بچکوله‌کیدا.. هه‌روه‌ها نووسینی کارنامه و میژووی ژیان و پپرستی گشت نامیر و نه‌ندامه کانی دره‌ختیکی زه‌به‌لاح، به قه‌له‌می مه‌عنه‌ویی قه‌دهر، له نیوان ناو کوله‌کیدا..

همموو نه‌مانه، به پرونی بومان دهرده‌خن که تنه‌ها قه‌له‌می "داناییه کی په‌ها" په ده‌ست لهو کارانه وه‌رده‌دات و به‌پروه‌یان ده‌بات..

هه‌روه‌ها بوونی جوانی و قه‌شه‌نگیی له‌پراده‌به‌دهر له به‌دی‌هینان و دروستکردنی همموو شتیکدا، دهری ده‌خات که تنه‌ها دروستکه‌ریکی خاوه‌ن "دانایی په‌ها و بی سنوره" که خاوه‌نی هم داهینان و نه‌خش و نیگاره بی وینانه‌یه.

به‌لئی، دانانی پپرستی گشت بوونه‌وه‌ران و، کلپه کانی همموو که‌نجینه کانی میهره‌بانی و، ناوینه‌ی گشت ناوه جوانه کانی خوای گه‌وره، له‌م جه‌سته بچوو‌که‌ی مروف‌دا.. به‌لگه‌یه کی ناشکرایه له‌سهر پروون و په‌وانیی سنعه‌تی ناوازه‌ی په‌روه‌ردگار.

جا‌نایا ده‌گونجی هم چه‌شنه "دانایی" په‌ی که به‌سهر هم همموو کاروباره په‌روه‌ردگاری‌بانه‌دا زال و ده‌سته‌لاتداره، به "چاکه‌کاری" مامه‌له و په‌فتار له‌گه‌ل هم که‌سانه‌دا نه‌کات که پوشتوونه‌ته ژیر سایه‌که‌ی و به "ایمانداری" ملیان بز که‌چ کردووه؟.. یان‌نایا ده‌گونجی پاداشتی هه‌تاهه‌تایان نه‌داته‌وه؟

هی‌نایا به‌لگه‌یشت ده‌وی له‌سهر نموه‌ی که همموو کاروباره کانی ناو بوونه‌وه‌ر تیک‌پرا به: "داد‌گه‌ری" و تهرزوو‌کاری نه‌نجام دهدرین؟

ده فرموو پروانه:

ئوه تا هه موو شتیک لم بوونه وهره دا "بوون" یکی تایبه تی پی به خشراره و به چهن دین پیوهری وردو تایبه ت بزی ده ستیشان کراوه و وینه و شیوه یه کی دیاری کراوی به بهردا پراوه و له باریکی گونجاودا دانراوه..

خو هه موو ئه مانهش به پروونی ده ری ده خه ن که گشت کاروباره کان به پیی "داد گهری" و تهراروو کاری پی ره ها جی به جی ده کرین..

ههروه ها ده بینیت هه موو یه کی - به پیی توانا و به هره و لی هاتنی خو ی - مافی خو ی دراوه تی. واته: هه موو ئه و شتانه ی پی به خشراره که بو "بوون" ی پیوستی پیانه و، گشت ئه و شتانه شی بو دابین و ئاماده کراوه که له باشترین دو خدا بی هیلنه وه.. هه موو ئه مانهش به لگه ن له سه ر ئه وه ی که ده ستی "داد گهری یه کی ره ها" کاره کان ئه نجام ده دات..

ههروه ها به هانا چوون و به ده نگه وه هاتنی هه می شه و به رده و امی ئه و داواکاری یانه ی که له لایه ن بوونه وهرانه وه، چ به زمانی لی هاتیان و چ به زمانی داخوازیی سروشتیان و چ به زمانی ته نگ پی هه له اتن و ناچاری یان، ده ری ده برن.. ئه م به هانا وه چوونه ش، ده ری ده خات که ته نها "داد گهری یه کی ره ها" و "داناییه کی بی سنوور" ه و هه می شه ره و ره وه ی بوونه وهر ده خاته گه ر و کاره کانی ناوی راده به رپنیت.

جا ئایا هه ر گیز ده گونجی ئه م "داد گهری" و "دانایی" یه ی که به هانای بچوو کترین داخوازیی لاوازترین به دیهینراوه وه ده پرون، ئه و پیوستی و داواکاری یه هه ره مه زنه ی "مانه وه و هه می شه یی" که خواست و داواکاریی مه زترین به دیهینراوی وه ک مرؤفه، پشتگروی بجه ن و بزی نه هی نه دی؟

یان ئایا ده گونجی ئه م "دانایی" و "داد گهری" یه، ده ست به پرووی گرن گترین و مه زترین ئاوات و هیوا و خواستی مرؤفه وه بنین و، به مهش

حیشمەتی پەرورەدگاریتی نەپارێزن لەوێی کە بە دەم هانای بەندەکانەو
نەپروات؟

ئەم مەزۆفەیی کە ژیاڵیکی کورت لەم دنیا فانی یەدا بە سەر دەبات، راستی و
حەقیقەتی ئەم دادگەری یە بە تەواوی بۆ نەهاتوو تەدی و بۆیشی نایە تەدی،
بە لکو هاتنەدی ئەم خواست و ئاواتەیی بۆ دادگایەکی گەلێ مەزن
هەڵدەگیرێت، چونکە "دادگەری راستەقینە" داخوای ئەوێ کە ئەم مەزۆفە
لە سەر بناغەیی بچوو کیی بارست و قەبارە کە پاداشت و تۆلەیی بۆ
دەستیشان نە کرێت، بە لکو لە سەر بناغەیی گەورەیی تاوانەکانی و گەرنگی
ماهیەتی و مەزنی ئەرکی سەر شانی تۆلەیی لێ بسینرێت یا خود پاداشت
بدرێتەو.

جا لە بەر ئەوێ ئەم دنیا تەسک و کاتی یە جینی ئەم چەشنە دادگەری و
داناییە مەزنەیی تایبەت بە: "مەزۆفی بۆ ئەبەد بە دیهاتوو" ی تیدا نایتەو، ئەو
دەبی - بێ هیچ گومانیک - خواوەندی دادگەر و مەزنی خواوەن جوانی و،
دانای شکۆمەند، بە هەشتیکی هەمیشەیی و دۆزەخیکی هەتاهەتایی بیست، بۆ
بەستی هێنانەدی تەواوەتی داخوای یە کانی ئەو "دانایی" و
"دادگەری" یەیی خۆی!

راستی چوارەم

دەرگای: "بەخشندەیی" و "جوانی"

کە درەوشانەوێ ناوی: "الواد" و "الجمیل" ی خوا ی گەورەیی

ئایا دەگۆنچی "سەخواوەت و بەخشندەیی" یەکی پەها و..

سەرۆت و سامانیکی نەپراوە و..

چەندەها گەنجینهی بێ کۆتایی و..

"جواني" ي هميشه يي بڼ وینه و..

"که مال" ي هه تاهه تايي بڼ خهوش و ناتهو او ي..

داخوازي خانه يه کي به خته و هري و شوينکي ميوانداري ته و تو نه بن تا به هميشه يي گشت ته و که سانه ي تيدا. بڼنه وه که موحتاج و سوپاسگوزاري "سه خواوت" ن و، موشتاق و نرخ شناسي "جواني" ن؟

به تي، رازاندنوه ي جيهان بهم دروستکراوه جوان و خنجيلاناه و..
داگير ساندني خوړ و مانگ تيايدا به چه شني چرا و..

راخستني سفره ي گوي زهوي بؤ نيعمه ته کان و، پرکردني تهو سفره يهش له خوشترين و به تامترين خوارده ميني به له زهتي جوړاو جوړ و..
تاماده کردني دره خته به رداره کان له شيوه ي چهند قاپ و ده فريکدا، که هممو وهرزيک تازه ده بڼه وه..

هممو ته مانه، سه خواوت و ده ست رهنگيني و به خشنديه کي بڼ سنوړ دهرده خه ن.

جا هم چه شنه به خشنديه ي و سه خواوته په هايه و، هم جوړه گه بڼينه له بن نه هاتوانه و، هم تهرزه ميهره باني په فراوان و هممه لايه نگيره.. ده بڼ ميوانخانه يه کي هميشه يي و خانه يه کي به خته و هري هه تاهه تايان بڼيت که هر شتيک دلي مروف حهزي لي بکات و دهر ووني بؤي بشني، تيايدا تاماده کراييت..

ننجا - بڼ هيچ گومانايک - داخوازي تهو هيشن که له زهت چيواني تهو خانه ي به خته و هري به هر به هميشه يي و هاو دم له گه ل تهو به خته و هري به هه تاهه تاييه دا. بڼنه وه، تاکو به تهو او ي له نازاري نه مان و جودايي دوور و پاريزراو بن، چونکه ههروه که نه ماني له زهت مروف گرفتاري نازار ده کات، به هه مان جوړيش نه ماني نازار له زهتي دهر خوار ده دات..

خۆ - بێ هیچ گومانێك - ئەم چەشنە سەخاوەتە ھەر گیز بواری ئازاردانی میوانە کانی خۆی نادات. واتە: "بەخشندەیی" داخوازی بوونی بەھەشتێکی ھەمیشەییە و، داواکاری ھەتاهەتایی بوونی ئەوانەیشە کە موحتاجی ئەو بەھەشتەن و تیایدا دەمێننەو، چونکە:

سەخاوەت و بەخشندەیی پەھا، داخوازی چاکە و بەخششی پەھان.. چاکە و بەخششی بێ کۆتاییش، داواکاری ئەوێە کە ھەموو ئەو کەسانە ی چاکەیان لە گەڵدا کراوە و نێعمەتیان دراوەتی، بۆ "ھەتاهەتایی" منەتبار و بەھرمەندی ئەو نێعمەتانە بن کە پێیان بەخشاوە..

ئەمەش داخوازی بەردەوامی و ھەمیشەیی نێعمەت بەخشینە بەو کەسانە ی کە شایستە ی چاکە لە گەڵ کردن، تاکو شو کرانە بۆیری و سوپاسگوزاری و بەر خوردار بوونی خۆیان لەو نێعمەتانە - لە ئاستی ئەو نێعمەت بەخشینەدا - دەر پێرن. دەنا ئەو لەزەتە کەمە ی ئەم ماوە کورتە ی دنیا، کە یە کسەر نەمانی بە دوا دا دیت، ھەر گیز لە گەڵ داخوازی بە کانی ئەم سەخاوەت و بەخشندەییە پەھایە دا پێك ناکەوێت.

پاشان سەیری پیشانگا کانی گشت لایە کی جیھان بکە، کە ھەر ھەموویان دیمەنێك لە دیمەنە کانی سنعەتی خوای گەورە پێکدەھێنن.. سەرنج لەو بەیاننامە و پراگەیاندا پەر وەرد گاری یانە بدە^(١) کە پوووەك و زیندە وەرانی سەر پوو ی زەوی ھەتیان گرتوون.. گوێ لەو بانگەواز کار و شارەزایانە پراگەرە کە وا خەلکی بۆ لای گشت لایەنە کانی جوانیی پەر وەرد گاریان

(١) بەلێ، ھەموو گۆلێکی جوان کە لەو پەری پازاوەیی و ئارایشتدایە.. ھەر وەھا گشت بەرێکی پێکۆپێك کە تابێتی دارای وردە کاری و داھێنانە و، ھەریە کەیان لە کۆتایی چەند پەلێکی رەق و تەقی چەشنی ئێسکدا بە دەز و لەبە کی باریك ھەلواسراون.. بێگومان ھەریەك لەمانە پراگەیاندا و بەیاننامە کی ئەوتۆن کە ھەموو کەسێکی خاوەن ھەست و شعور لایەنە کانی جوانیی سنعەتی خواوەندی بەدھێنەر و موەجیزە کار و دانای تێدا دەخوێننەو! ئێر بۆ خۆت گشت پوووەك و زیندە وەرمان لەسەر ئەم نمونە یە قیاس بکە. (دائەر)

بانگ ده کهن و، بریتین له: پښه مبه ران - دروودیان له سهر بیت - و تهولیا و
پیاو چاکان و، بزانه چوڼ همموو تهوانه سنعه تی ناوازه ی پهره ردگار له
به رچاواندا درده خه ن و سهرنجی خه لکی بؤ لا راده کیښن و، به مهش
پښمایي گشت تهو خه لکه ده کهن بؤ بینینی که مالتی سنعه تی خواوه ندی
شکو مه نندیان!

که واته بنیاتنه ر و دروستکهری ته م جیهانه، دارای "که مال" یکی نه پنی و
بی وینه و مه زنی تهو توپه که ههستی سهر سوورپمان لای سهر بنجده رانی
بور و وژینیت و، دهیه وی له پنی ته م به دیهاتووه ناوازه یه وه تهو که ماله
په نهانه ی خوی ئاشکرا بکات، چونکه که مالتی په نهانه یی خه وش و دوور له
ناته وای ده بی له بهر چاوی که سانی بینهری سهر سوورپماوی نرخ شناس و
قه در زاندا دره بخریت و ئاشکرا بکریت.

ئجنا "که مالتی هه میشه یی" داخوازی دره کهوتی هه میشه و به رده و امه و،
ته مهش - له خویدا - داواکاری به رده و امبوونی تهوانه یه که قه دری ده زانن و
نرخ شناس و ریز لنگری تهو که ماله ن، چونکه تهو سهر بنجده ره
سهر سوورپماوه ی که مانه وه که ی به رده و ام و هه میشه یی نه بیت، به ته وای تهو
که ماله ی له بهر چاوه ده که ویت و هیچ نرخ و به هایه کی تهوی له لا
نامینیت^(۱).

(۱) بهلن، ته م پروداوه وه که په نديک ده ماو ده می پی ده کریت و ناوبانگی دره کردووه، که
ده گپړ نه وه: جارنکیان نافره ټيکي تابليتي جوان له کورې تايه تبي خويده په کيکي له وانه
کردووه ته دره وه که شهيدا و سهر سوورپماوی جوانی تهو بوون. تهویش له ناچاری و داخی
دلی خويده و تروپه تی: "ده که تهو لاتر بهیته ا چنده ناشیرنه" به مهش ټينکاری تهو جوانی به ی
را گه پانددووه. هه روه ها جارنکیښیان ورچیک به ژیر داری مپونکدا تیده بهریت که گه لی
هیشووی خوڅ و بهله زه تی ترپی پیدا شوږ بوو بونه وه، وستی هه ندی لهو ترپی شهرین و
بهله زه تانه بخوات، کاتی که دهستی بؤ پهل و هیشووه کانی برد دهستی پپیان نه گشت و
نه پشیتوانی به دره خته که دا سر بکه ویت، له بهر خویمه به داخ و حه سره ته وه وتی: "لایه،

پاشان ئهم بوونه‌وه‌ره سه‌یر و، بی‌وینه و، ورده‌کار و، په‌نگین و، ناوازان‌ه‌ی که به هه‌موو گۆشه و لایه‌کی ئهم گه‌ردوونه‌دا بلاو بوونه‌ته‌وه، به پروونی و چه‌شنی ئه‌وه‌ی که پرووناکیی پوژ ده‌بی به به‌لگه‌ی بوونی خۆر، ئهم بوونه‌وه‌ران‌ه‌ش به هه‌مان چه‌شن به‌لگه‌ن له‌سه‌ر لایه‌نه‌قه‌شه‌نگه‌کانی ئه‌و جوانی‌یه‌مه‌عنه‌وی‌یه‌ی که هیچ شتی‌ک نی‌یه‌هاو‌وینه‌ی ییت و، له‌هه‌مان کاتی‌شدا - ئه‌و بوونه‌وه‌ران‌ه - پرووه‌خنجیله و ناسکۆله‌کانی جوانیی په‌نهانی بی‌وینه‌ت پیشان ده‌ده‌ن^(١).

پاشان دره‌وشانه‌وه‌ی ئه‌و جوانی و قه‌شه‌نگی‌یه‌خاوی‌ن و په‌نگینه‌ش - بی‌هیچ گومانیک - ئاماژه‌بو بوونی چه‌ندین گه‌نجینه‌ی په‌نهان ده‌که‌ن که وان له‌نیوان هه‌موو - ته‌نانه‌ت یه‌که‌به‌یه‌کی - ناوه‌جوانه‌کانی خوا‌ی گه‌وره‌دا.

جا هه‌روه‌ک ئه‌و "جوانی"‌یه‌په‌نهان و به‌رز و بی‌وینه‌یه‌داوا‌کاری ئه‌وه‌یه‌که له‌ئاوینه‌ی جوانی ده‌ره‌وه‌دا جوانی‌یه‌کانی خۆی ببینیت و، له‌ناو ئاوینه‌ی خاوه‌ن هه‌ست و نه‌ستان و تاسه‌مه‌ند و موشتاقانی جوانیشدا سه‌یری نرخ و به‌ها و پێوه‌ره‌کانی جوانیی خۆی بکات..

به‌هه‌مان جۆریش ده‌یه‌وینت ئه‌و جوانی‌یه‌ی ده‌ربکه‌وینت و بدره‌وشیتته‌وه‌تا‌کو به‌چاوی که‌سانی تری‌ش جوانی‌یه‌خۆش و یستراره‌که‌ی خۆی ببینیت. واته‌: ده‌بی له‌دوو پرووه‌وه‌سه‌یری جوانیی په‌های ئه‌و بکری و ببینیت:

نایخۆم! ترشه‌!" به‌م قسه‌یه‌دلی خۆی دا‌به‌وه و له‌تاوا‌له‌وینی به‌جی هینشت و پوشت به‌پنی خۆیه‌وه! (دانه‌ر)

(١) ئه‌و بوونه‌وه‌ران‌ه‌ی که وه‌ک ئاوینه‌وان، هه‌رچه‌ند خۆیان گرفتاری نه‌مان و له‌ناو‌چوون ده‌بن به‌وه‌ی که په‌ک له‌دوا‌ی په‌کژ دین و ده‌روژ، به‌لام مانه‌وه‌ی دره‌وشانه‌وه‌ی هه‌مان جوانیی په‌ک به‌کیان له‌پروخساری ئه‌وان‌ه‌ی دوا‌ی خۆ‌پشیاندا، به‌لگه‌ی ئه‌وه‌یه‌که ئه‌و جوانی‌یه‌مولکی خۆیان نی‌یه، په‌لکو چه‌ند نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کن له‌سه‌ر: "جوانی و قه‌شه‌نگی‌یه‌کی پا‌ک و خاوی‌ن" که له‌واندا ده‌ره‌وشیتته‌وه! (دانه‌ر)

يەكەم:

يېنىنى ئەو جوانى يە لە لايەن خۇيەو، لە چەندىن ئاوينەى جۇراو جۇر و
رەنگاوپرەنگدا..

دوۋھەم:

يېنىنى ئەو جوانى يە بە چاۋى سەير كەرانى تاسەمەندو، سەر سوورماۋى
تامەزرۇ و نرخ شناسى ئەو جوانى يە.

ۋاتە: "قەشەنگى" و "جوانى" داخۋازى ئەو ەن كە "بېيىرېن" و "پېشانىش
بدرېن".

ئەم يېنىن و پېشانداش داۋاكارى ئەو ەن كە كەسانى يېنەر و موشتاق و
نرخ شناس و سەر سوورماۋى خۇيان ھەيىت.

جا مادەم ئەو "قەشەنگى" و "جوانى" يە، ھەمىشەيى و ھەتاھەتايىن، ئەو
دەبى كەسانى تاسەمەند و نرخ زانىشيان - ۋەك خۇيان - ھەمىشەيى و
ھەتاھەتايى بن، چونكە جوانىي بەردەوام و ھەمىشەيى، بە موشتاق و
تاسەمەندى لەناوچۈى فانى پازى نايىت!

لەبەر ئەو، ئەو يېنەرەى كە ھەست بە نەمان دەكات و پرپارى
"نەگەرەنەۋى بۇرئان"ى لەسەر خۇى دەر كر دوۋ، تەنھا بە بىر كرنەۋەى لەو
نەمانە، خۇشەۋىستى يە كەى بەرامبەر بەو جوانى يە دەيىت بە دوژمنايەتى و..
سەر سوورمانە كەى بە گالتە پىكردن و.. رېژلېئانە كەشى بە ئېھانە و
سوۋكاپەتى..

چونكە مرقۇى خۇۋىستى خۇپەرست ھەرۋەك دوژمنايەتىي ئەو شتەنە
دەكات كە نايانزائىت و پەىيان پى نابات، بە ھەمان جۇر دوژمنى ئەو
شتەنەيشە كە دەستى پىيان ناگات! لە ئەنجامى ئەمەيشەۋە دوژمنايەتى و، رىق و،
قىن و، ئىنكارى بەرامبەر بەو جوانى يە لە ناخى خۇيدا ھەلدە گرېت، كە دەپو
بە خۇشەۋىستىي بى كۇتايى و شەۋق و تاسەى نەپراۋە و سەر سوورمانى بى

سنوور و شایانی خۆی، پێشوازی بکرایه. ئالێرەدا تێدەگەین کە بۆچی مەروڤی "کافر" دوژمنی خوای گەورەیه.

جا مادەم:

ئەو "سەخاوەتە" بێ سنوورە ی کە لە بەخشندهیی ئەودا ھەیه و..

ئەو "جووانی و قەشەنگی" یە ی کە ھاووینەیان نی یە و..

ئەو "کەمال" ەش کە ھیچ ناتەواوی یە کی تێدا نی یە.

داخواری: ھەمیشەیی بوونی شوکرانە بژێرە کان و.. مانەوێ نرخی شناسە

موشتا قەکانیانن..

ئەمە لە لایە کەوھ..

لە لایە کی تریشەو، کۆچ کردن و ون بوونی بە پەلە و خیرای ھەموو

یە کینکی ئەو خەلکە لەم میوانخانەییە دنیا دا بە چاوی خۆمان دەبینین، بێ

ئەوێ لە تام و لە زەتی چاکە کاری یە کانی ئەو "سەخاوەتەندی" یە بەرخوردار

بیت جگە لە ئەندازە یە کی کەمی وانی بیت کە ئیشتیهای بزوینیت و.. لە

نووری ئەو "جووانی" و "کەمال" ەش بە ھەرمەند ناییت و ترووسکاییە کی

تو پری نەبیت ھیچی تری لێ نایینیت..

مادەم وایە.. ئەوا - بێ ھیچ گومانێک - ئەو کۆچ و گەشتە ی ئەوان

بەرەو چەندین باخچە و دیمەنی ھەمیشەیی و ھەتا ھەتایی ئەوتۆ یە کە ئیتر نەمانی

بە دوا دا نەیت.

پوختە ی ئەم قسانە:

ھەر وەک ئەم جیھانە لە پێی بوونەوەرە کانی ناویەو بەلگە یە کی گومان

نەھێتە لە سەر: "بوون" ی دروستکەر و بەدیھینەری کەریم و شکۆمەندی

خۆی.. بە ھەمان جوور، سیفەتە پیروژ و خاوەنە کانی ئەو خواوەندە و ناو

جووانە کانی شێ بەلگە یە کی بێ گومانن لە سەر خانە و لانە ی "ئەو دنیا" و،

داخواری دەبن.

راستی پینجه م

دەرگای: "شه فقهت" و "به ندایه تیبی محمد ﷺ"
که دره و شانوه ی ناوی: "المجیب" و "الرحیم" ی خوی گه وره یه

ثایا ده گونجی په روه ردگارنکی خاوه نی "میهره بانیی فراوان" و "شه فقه تیبی نه پراوه" ی ته و تو که نه یی ترین پنداویستی بچو و کترین به دیه پتراو ببینیت و، به سوز و میهره بانیه کی فراوانی له بن نه هاتوو به هانایه وه پروات، به راده یه ک که ته و به دیه پتراوه هر به خویشی نه زانیت که چون ته و پنداویستی یه ی بژ نه بنجام دراوه.. په روه ردگارنک که نه سپایی ترین دهنگی شارراوه ترین بوونه وهر بیستیت و فریای بکه ویت و.. به دم داواکاری و نرای هموو ته وانه شیه وه پروات که چ به زمانی حال و چ به زمانی گوفتار، لیی ده لالینه وه..

ثایا ده گونجی ته م په روه ردگاره "به دهنگه وه هاتوو" و "میهره بان" ه، گرنه گترین پنداویستی مه زترین به نده و خوشه ویستی ناو به دیه اتروانی خوی^(۱) جی به جی نه کات و، به هانای داواکاری یه که یه وه نه پروات و فریای نه که ویت؟

(۱) به لئی، ته و فرمان په وایه ی که له ماوه ی هزار و سئ سده و په پنجا سالی په به قدا [نیستا زیاد له هزار و چوار سده و سئ ساله - وهر گنډ] له فرمان په وایه تیدا به رده و ام بووه.. ته و که سه ی که ژماره ی نه ته وه که ی - زور به ی کات - له سئ سده و په پنجا ملیون تیپه ر ده کات و، هموو ته ماننش هرچی پوژه پیمان و به لینی له گه لدا نوئ ده که نه وه و، شایه تی له سهر پایه به لندبی ته و ده دن و به و پری ویت و ناره زوی خزانوه ملکه چی ته وای فرمانه کانی ده بن.. ته و که سه ی که نیوه ی گزی زهوی و پینجه کی مرقایه تی له ژیر سایه ی پیروزی ته و دان و مژکی معنوی ته و یان له سهر نه خشاوه و، زاتی پیروز و شریفی ته و خوشه ویستی دل و په روه رده کاری گیان و پاکو کهری دهر و نیانه.. ته و که سه ی که خاوه نی پله یه کی تاوا به لنده، بن

ئەو تا پەرورە کردنی پێک و ناوازه و جوانی ییچووان و لاوازانی ناو
 زیندە وەرەن و ژیاندنیان بە ئاسانی و نەرمونیانی یەکی ئاشکرا، ئەو مان بۆ
 دەردەخات کە خواوەنی ئەم بوونەوهره به پەرورەدگاریتی یەکی ئەوتۆ
 دەیانخاتە گەر و بە پێوەیان دەبات کە دارای میهره بانی یەکی بێ سنوورە.
 جا ئایا ژیری مەرۆف باوەر بەو دەکات پەرورەدگاریتی یەکی ئاوا کە
 خواوەنی کەمالتی شەفەقەت و سۆز و میهره بانی یە، داواکاری و نزاو
 لاڵانەوێ بەرێزترین بەدیھێنراوی خۆی ئەنجام نەدات؟

هەر وەک ئەم راستی یەم لە "وتە ی نۆز دەهەم" دا پروون کردەو، لێرە شدا
 جاریکی تر پروونی دە کەمەو و دەلێم: ئە ی ئەو هاوڕێ یەم کە لە گەڵ نەفسی
 خۆمدا گویم لێ رادە گرت!

لە یادتە کە لە چیرۆکە کەدا و ترا: کۆبوونەوێهە کە لە دوور گەیه کەدا ساز
 کراو و نوێنەریکی بەرپزیش لەویدا ئامادە و وتار دەخوینێتەو؟
 راستی و ناوەرۆکی ئەو مەبەستە ی کە ئەو چیرۆکە ئامازە ی بۆ کرد،
 ئەمە ی خوارەوێه:

هیچ گومانێک، بەندە ی هەرە مەزنی پەرورەدگاری هەموو جیهانە کانه.
 جا ئەم بەندە بەرپزە ی کە ئاوا زۆربە ی جۆرە کانی بوونەوهرەن پێشوازی و بەخێر هاتنیان لە
 پێغمەبەراییەتی و لەرکی سەر شانی ئەو کردووە، لەم پێناو شدا هەر یە کە یان یە کێ لە
 بەروبوو مە کانی موعجیزاتی ئەو بان گرتووە و بەرەمیان هیناوە.. بێ هیچ گومانێک ئەم
 پێغمەبەرە مەزنە ﷺ خۆشەوێستری کەسی بەدیھێنەری مەزغانە.

باشان ئەو داواکاری یە ی گرژی مەرۆف هەبەتی و بە هەموو توانا و لێهاتنیکێمەو تەکای
 مانەو دەکات و بۆ داوا ی هاتنەدیی ئەم خواستە توند و بەتینە ی دەروونی خۆبشی دەلالێتەو،
 تا کۆ لەو هەلدێرە ی کە دەبهارێتە نەرمی پلە پەست و نەرمە کانیەو پزگاری بێت و بەرەو
 بەرزترین چەلە پزە ی بلندی سەر بکۆمێت و بەرز بێتەو.. بێ هیچ گومانێک ئەم داواکاری یە
 خواستیکی گەلێ مەزنە. جا ئەو کە سەش کە بە ناوی گرژی مەرۆفەو لە بەردەم خواوەندی
 بەجێ هێنەری پێویستی یە کاندە پێشکەشی دەکات - ئەویش بێ هیچ گومانێک -
 مەزنی هەموو بەندە کانه. (دانەر)

وهره - ئه‌ی هاوړې کم! - باله پوښاکي "کات" خوښان دلمالین و به "بیر" بۆ سهرده می پیڅه مبرایه تی و به "نه‌ندیشه" یش به‌ره و دوور گه‌ی ناوبراو برؤین، تا کو به دیدار و سهرلیدانی ئه‌و نوینهر و پیڅه مبره به‌رېزه ﷺ شاد و شهره‌فمنه‌ند بین له گهر ماو گهر می ئه‌و ده‌مه‌ی که خهریکی نه‌بجامدانی کار و ئهر کی سهرشانیه تی.

بروانه! هه‌روه که به "پیڅه مبرایه تی په‌که‌ی" و ئه‌و هیدایه‌ت و رېنماییه‌ی له گه‌ل خویدا هیڼای، بوو به‌هؤی به‌خته‌وه‌ریی گروؤی مروّف، ههر ئه‌ویشه که به "پارانه‌وه" و "به‌ندایه تی" په‌که‌ی داواکاری هاتنه‌دی به‌خته‌وه‌ریی هه‌میشه‌یی و به‌هه‌شتی به‌رینه.

بروانه ئه‌م پیڅه مبره مه‌زنه ﷺ داوای چی ده‌کات!؟ ئه‌وه‌تا داوای به‌خته‌وه‌ریی هه‌میشه‌یی ده‌کات. ئه‌م داواکاری په‌شی له‌ناو نوږښکی و هها گه‌وره و گشتی و په‌رستشینی به‌رز و هه‌مه‌لایه‌نگیری ئه‌و تو‌دایه که ده‌لټی سهرجه‌می خه‌لکی دوور گه‌ی عه‌ره‌ب و ته‌نانه‌ت ټی‌کړای گؤی زه‌وی له پشت سهریه‌وه نوږښان دابه‌ستوه و هه‌مان لالانه‌وه‌ی په‌نگین و به‌کولی ئه‌و دوو پات ده‌که‌نه‌وه، چونکه هه‌روه که به‌هؤی په‌کبوونی بناغه‌کانی ئیمان لای گشت پیڅه مهران - دروودیان له‌سهر بیټ - نه‌پینی به‌ندایه‌تی هه‌موو ئه‌و پیڅه مهران له نیوان به‌ندایه‌تی په‌که‌ی ئه‌ودا په‌کیان گرتوه، به‌هه‌مان جوړیش به‌ندایه‌تی هه‌موو که‌سانی نه‌ته‌وه که‌یشی که له‌ دوا‌ی خو‌ی هاتوون و دین، ټی‌کړا له‌ ناوه‌ندی به‌ندایه‌تی په‌که‌ی ئه‌و پیڅه مبره‌دا ﷺ کؤ بوونه‌ته‌وه.

که‌واته ئه‌و پیڅه مبره‌ تازېزه ﷺ له‌ راستیدا ئیمامی نوږښکی تابلیی مه‌زنه و، له‌ گه‌ل که‌سانیکي په‌کجار زؤر و زه‌به‌نده‌دا لالانه‌وه‌یه کی ته‌واو گهرم و به‌کول له‌ ده‌ر گانه‌ی په‌روه‌دگاری میهره‌باندا پېشک‌ش ده‌کات. وه که‌بلیی هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ نووری ئیمان پروناکی پی به‌خشیون،

هر له سهردهمی ههزرهتی ئادهمهوه - دروودی له سهر ییت - تائیستا و تا
 رۆژی قیامهتیش، جهماعهتیان له پشت سهریهوه دابهستوه و ههر ههموویان
 "ئامین" بۆ دوعاکهی ئهو دهلێن و دووپاتی ده که نهوه^(۱).

پروانه که چۆن داواکاری و پێداویستی به کێ گشتیی وهك: پێویستی
 "مانهوه" و "نهری" له خوای گهورهی داوا ده کات! ئهو دوعا و
 داواکاری بهی که نهك تهنها زهوی نشینان به لکو ئههلی ههمو ئاسمانه کان و
 نه نانهت گشت بوونه وهرانیشتیاید به شدارن و تیکرا به زمانی حال دهلێن:
 "ئامین.. ئامین، ئهی خوای پهروهردگار مان! دوعاکهی گیرا بکه و ئیمهش
 وهك ئهو لیٹ ده پارینهوه و ههمان خواست و لالانهوت پیشکesh ده کهین".

پاشان بۆی پروانه! وا بهوپه پری نهرمونیانی و خه مباری و خۆشهویستی و
 بێ داگرتن و تاسه مهندی و لالانهوهی به کوڵ و تکارکاری بهوه داوای ئهو
 مانهوه و بهخته وهری به ده کات، به چهشنی که خهم و پهزاری ه سهرانهری

(۱) بهلێ، ههمو ئهو دوعا و نوێوانی که له به کهم نزا و پارانهوهی پێغمه بهروه ﷺ تا کو ئیستا و
 نا دنیاش دنیایه نهتهوهی ئیسلام به گهرمی ئهنجامی ده دهن.. ههروه ها ئهو گشت سلاوات و
 سهلامی که ههمو به کینکی ئهم نهتهوهیه ئاراسته ی پێغمه بهری خۆشهویستی ﷺ ده کهن.. له
 راستیدا "ئامین" کردنیکی ههمیشه و بهرده وامن بۆ ئهو دوعا و نزایه ی پێغمه بهر ﷺ و به شداری
 کردنیکی گشتی و فیعلی به لهو دوعایه ی ئهو دا، بگه ره ههمو دروود و سلاواک که پیشکeshی
 ئهو ده کریت، "ئامین" و تیکه بۆ ئهو دوعایه ی پێغمه بهر ﷺ ئنجا گشت ئهو سلاواتانه ی که به ک به
 به کێ نهتهوه که ی له نوێزه کاند و له دوعای دوا ی قامه تیشدا - لای شوێنکه و توانی مه زه به ی
 شافعی - له راستیدا "ئامین" و تینکی گشتی به بۆ ئهو نزایه ی پێغمه بهر ﷺ که داوای به خته وهری
 ههمیشه یی پێ ده کات. که واته پێغمه بهر ﷺ له دوعا و نزاکانیدا تکیای هاته نه دبێ مانه وه و
 به خته وهری ههمیشه یی بۆ گه رۆی مرۆف ده کات. خۆ ئیمهش - له راستیدا - ئهو خواسته
 ده روونی به ی سه رجه می گه رۆی مرۆفه که به ههمو هیزنکیه وه و به زمانی حالی سروشتی داوای
 ده کات و ئاواته خوازی هاته نه دبێ ئهو هیوا په گ داکوتا وه ی ناخی دلێنه تی. له به ره ئه وه، ههمو
 ئهو که سانه ی که نووری ئیمان پروناکیی ئاراسته کردوون و پۆشنایی پێ به خشیون، له پشت
 سه ری ئهو پیش نوێزه به پێزه بانه وه که پێغمه بهری ئازیزه ﷺ به ره پز پاره و ستاون و تیکرا "ئامین" بۆ
 دوعاکانی ده کهن. جا ئایا ده گوێنجی ئهم دوعایه قه وول و گیرا نه بێت!؟ (دانه ر)

ګەردوونیشی ههژاندووه و خستوونیه ته مهراق و ګریانه وه و له ګهڼ خۆیدا به شداری ئهو دوعایه ی کردوون.

پاشان به وردی پروانه و سهرنج بده! بزانه که ئهو پیغه مبه ره خۆشه ویسته
 ﷺ له بهر ئامانج و مه به ستیکی ګه لێ بلند و مه زن داوای ئهو به خته وه ری یه
 هه می شه ییه ده کات، تاکو مرۆف و سه رجه می بوونه وه ران له خلیسکان و
 شۆر بوونه وه یان پرووه پله نزمه کان - که نه مان و تیاچوونی مو تله ق و به زیه
 چوون و بیهووده ییه - پژگار بکات و به ره مه زنترین و به رزترین پله ی
 بالایان بیات که: پایه بلندی و، مانه وه و، ئه رک ګرتنه ئه ستۆ و، وه ر ګرتنی
 به رپر سیاری یه، تاکو شایسته یی ئهو پله یه و شه ره فمه ندیی پایه ی: "نووسراوی
 صه مه دانی" ی خوا ی ګه و ره به ده ست به یین.

پروانه! چۆن وا به هاوار و ګریان و لالانه وه ی به کوڤ و تکه ی
 هه لتهو لای ناخی دله وه داوای یار مه تی ده کات، به راده یه ک که ده لێ هه موو
 بوونه وه ران، به لکو هه موو ئاسما نه کان، ته نانه ت عه رش ی مه زنی خوا وه ندیش،
 به ده نگ ی پارانه وه که ی ئهو ده زرن ګینه وه و، شه وق و تاسه ی هه موو ئه وانه شی
 بۆ نزا که ی خۆی هه ژاندووه و وای لێ کردوون که ئه وانی ش پر به ده م بلین:
 "آمین.. اللهم آمین"^(۱).

(۱) به لێ، به ه یج جزیرێک نا ګونجی په ره ورد ګاری ئه م جیهانه ئا ګاداری هه لسه کو ت و
 ره فته ره کانی ئه و به ندانه ی خۆی نه ییت که دارای پله ی هه ره به رزی ناو به دیه اتووانی ئه و، له
 کاتی کدا که - وه ک به چاو ده یی نیت - ئه و په ره ورد ګاره به و په ری زانیاری و به سه ره ته وه
 کاروباری ګهردوون ئالو ګۆر پێ ده کات و به پۆه ی ده بات.. هه ره ها به ه یج جزیرێک نا ګونجی
 ئه و په ره ورد ګاره زانایه له کاتی کدا که ئا ګاداری هه موو کردار و بان ګه وازو نزا کانی ئه م به ند
 هه لته و ده یی خۆیه تی، به به خ به م دوعا و نزا به ی نه دات.. هه ره ها به ر ګیز نا ګونجی ئه م
 په ره ورد ګاره به توانا و میهره به نه ئه و دوعایانه ګهرا نه کات، له کاتی کدا که هه موو لیبران و
 ده ست بهرداری و هه ژاری یه ک له و به ند به یی خۆیدا ده یی نیت.. به لێ، به هه له اتنی نووری ئه م
 پیغه مبه ره ﷺ بارو دۆخی جیهان ګۆرا و، راستی و ماهیه تی مرۆف و ګهردوون به نوور و

پروانه! ئه وه تا "به ختمه وه ری" و "مانه وه ی هه تاهه تایی" له زاتیکی به توانای بیسه ری سه خاوه تمه ند و زانای بینه ری میهره بان داوا ده کات، له که سیك که شاراوهرین پیوستیی لاوازترین به دیهینراو ده بیستیت و به میهره بانیی خوی فریای ده که ویت و به هانایه وه ده پروات، هه رچه ند ئه و دوعا و پارانه وه یه شی به زمانی حال بوویت.. به لئی، به دانایی و به سیره ت به هانایه وه ده پروات و به زانایش فریای ده که ویت، ئه مهش له راده یه کی وه هادایه هیچ گومانیک له وه دا ناهیلیت که ئه و چاودیری یه له سنوور به ده ر و بی وینه یه، ته نها له لایه ن یه کینکی بیسه ر و بینه ره وه یه و، ئه و کارسازی و پیکه خسته وردهش ته نها هی یه کینکی که ری میهره بانه.

به لئی، ئه م پێغه مبه ره ی که مایه ی شه ره فمه ندیی گرو ی مرو ف و شانازی سه رجه می بوو نه وه رانه و ناقانه ی بی وینه ی گه ردوون و زه مانه و، پێشه و او سه ر قافله ی گشت حه شاماتی نه وه ی ئاده مه و پێشیان که و تووه و به ره و عه رشی ئه عزه م بر دوونی و له و ئی ده سه ته کانی به رز کر دووه ته وه و به دوعا و

پروناکیی ئه و ئاشکرا بوون و په رده یان له سه ر هه لمالرا و ده رکوت که: بوونه وه رانی ناو گه ردوون چه ند نوو سراوینکی "سه مه دانی" ی خوا وه ندن به چه شنیک که ناوه جوا نه کانی خوا ی گه وه ریان تیدا ده خویندری ته وه و، چه ند کار مه ند و بوونه وه رینکی به نرخی پڕ واتای ئه و توون که شایسته ی مانه وه ن. خۆ گه ر ئه و نووره ی ئه و نه بوایه، ئه و گه ردوون له ژیر تاریکایی وه هم و گو مانه هه له کاندایه مایه وه و، به نه مان و له ناو چوونی هه تاهه تایی مه حکووم ده کرا و، بی واتا و سوود و بایه خ ده رده چوو، به گه ره ده بووه گالته جار و زاده ی ده سته پیکه وت. هه ر له بهر ئه م نه یینی به شه که هه رچی شت هیه - چ له زه وی و چ له قاسمانه کاندایه - له پروناکیی نووری ئه و پێغه مبه ره ﷺ به ره مه ند ده بن و به و چه شنه ی که گرو ی مرو ف "ئامین" یان بۆ دوعاکه ی ئه و پێشه و او راهه ریان کرد، ئه وانیش به هه مان جۆر په یوه ندیی خۆپانی پێوه ده رده خه ن. ئه مه شت به لاوه سه ره نه ییت، چونکه کاکله و ناوه رۆکی به ندایه تیی پێغه مبه ر ﷺ ته نها دوعا و نزا و لالانه وه یه. به گه ره گشت هه و جوو و کار و فرمانه کانی گه ردوونیش جۆرینکی تایبه تین له دوعا کردن، بۆ ئه و نه: گه شه کردنی "تۆ" له ناو خا کدا و ئه و ئالو گو پانه ی به سه ریدا دین، له راستیدا جۆره دوعایه که که ئه و تۆوه ده ری ده بریت و له به دیهینه ری ده پارێتمه و تا بیکات به دره ختیکی به رجه سته ی بالا به رزی مه زن. (دانه ر)

نژایه کی گشتی و به کولۍ حقیقه تی به ندایه تی نه مده دی - که پوخته ی به ندایه تی مرؤ فایه تی به - ده لایته وه .. ثایا هم پیغمبره مه زنه ﷺ چیی ده وی و له پارانه وه کهیدا چی ده فەر مویت ؟ .. ده با گوئی لی رابگرین ..

ئه وه تا داوای به خته وهری همیشه یی و مانه وه ی هه تاهه تایی ناو خانه ی نه مری بۆ خۆی و نه ته وه که ی ده کات .. داوای به هه شت و نیعمه ته کانی ناو به هه شت ده کات .. به لئی، ئه و پیغمبره ئازیزه ﷺ له گه ل ناوه جوانه کانی خوای گه وهرده، که به و جوانی په یان له ناو ئاو پنه ی بوونه وهراندا ده دره وشینه وه، داوای ئه و به هه شته ده کات و، ئه و ناوانه ش ده کاته هاو ده م و تکا کاری داوا و لالانه وه که ی.

ثایا گهر هیچ کام له و هۆکاره خوازیار و زۆر و زه بهنده و له ژماره به ده رانه ی هاتنی قیامه تیش له کایه دا نه بن، هه ر تنه ایه ک دوعا و لالانه وه ی ئه م پیغمبره به ریزه ﷺ سه روزیادی هیئانه دیی به هه شت نی به ؟! که ئه م هه ش کاریکه به ئه ندازه ی ئاسانیی ژيانده نه وه ی زه وی له وهرزی به هاردا به لای به دیهینه ری میهره بانه وه سووک و ئاسانه ^(۱)؟

به لئی، ئه و که سه ی که پرووی زه ویی له به هاردا کردووه به نمونه یه کی به رجه سته له سه ر هاتنه دیی حشر و، به توانستی په های خۆپیشی سه دان نمونه ی ئه و حشره ی له وهرزی به هاردا به دی هیئاوه و پیش چاوی

(۱) به لئی، ده ر خستن و پیشاندانی نمونه ورد و ناوازه و له ژماره به ده ره کانی سه ر پرووی ئه و زه وی به ی که له چاو جیهانی فراوانی دواړژدا له حوکمی یه ک لاپه رده یه .. هه روه ا پیشاندانی نمونه کانی حشر و قیامه ت له سنی سه د هه زار به دیهاتووی هاو سه نگ و پێساداردا .. نوو سینی هه مرویه بان به و پێسا ناوازه به له سه ر ئه و تاقه لاپه رده ی پرووی زه ویدا .. بئ گومان ئه م کاره، گه لئی سه خت و ئالۆزتره له چاو ئاماده کردنی ئه و به هه شته مه زن و به رزه ی جیهانی فراوانی هه میشه ییدا. له بهر ئه وه، ده توانزی بوترتیت: باخچه کانی به هار، به پێحانه و گولزاره کانیانه وه، گه لئی له به هه شت زیاتر - به لکو به پێژه ی به رزیی پله و پایه ی به هه شت به سه ر به هاردا - سه رنجی سه رسامی و هه ستی سه رسوو پمان له لای مرؤ ف ده ورووژین! (دانه ر)

خستوون.. ئەو کەسە، بەدیھێنانی بەهەشتی چۆن بەلاوێکی گران دەبێت؟

کەواتە هەر وەك "پێغه مبه رایەتی" یە کە ی ئەو پێغه مبه ره خۆشەویستە ﷺ بوو بەهۆی دروستکردن و بەدیھێنانی ئەم خانەیی تاقیکردنەوەیە دنیا و پروونکردنەوەی نەپێنی: "لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْاَفْلَاكَ"^(۱).. "بەندایەتی" یە کەیشی بوو بەهۆی بەدیھێنانی خانەیی بەختەوهریی هەمیشەیی ئەو دنیا..

جا ئایا دەگونجی ئەم پێکۆپێکی بە ناوازیەیی جیهان کە ژیری بە کانی مەست و سەرسام کردوو و.. ئەو سنەتە وردانەیی خواوەند و.. جوانیی پەرورەدگاریتی بە هەمەلایەنە کە ی و.. میهرەبانی بە فراوانە کە ی..

بە گێرا نە کردنی دوعا و لالانەوێ کە ی ئەو پێغه مبه ره خۆشەویستە، بە ئاکامێکی وەك: ناشیرینی و، سەتەمی بە کجار سەخت و، فەوزا و، بەربادیی سەرانسەری و بێ سنوور، پازی بێن کە ئەنجامێکی حەق و ییگومانی ئەو گێرا نە کردنە یه؟

واتە چاودێریی گەرنگترین و پێویستترین خواست و ئارەزوو نە کات و گۆینی لێ نە گرت و نەپێنیتە دی؟ لە کاتی کدا کە بەو پەری بایەخ پێدانەوێ چاودێریی سادەترین و بچوو کترین ئارەزوو دە کات و، کزترین و نزمترین دەنگ دەبێستیت و، پێداویستی هەموو کەسیکی موحاجیش جێ بە جێ دە کات؟

(۱) لە سەر "لَوْلَا.. لَوْلَا" زانیان زۆریان وتوو، چ لە بارە ی سەندەوێ، چ لە بارە ی و ئاکامەوێ. لە هەمووی جوان و تە کە ی (علي القاري) بە لە شەرحی "شيفا" دا، کە دە بێت: "هەر چەند لە سەندەدا لاوازی، بەلام و ئاکامێ راستە". پێوانە: (شرح الشفا لعلی القاري ۱/۶).. بۆ زانیانی ئەوێ کە ئەم و تەبە و ئاکامێ راستە و خوای گەورە لە بەر پێغه مبه ره ﷺ گەردوونی دروست کردوو، پێوانە: (الفتاوی - لابن تیمیة ج ۱۱ ص ۹۶-۹۸، مجلد التصوف). (وەرگێڕ - لە چاپە عەرەبی بە کەوێ)

نه خیر.. هزارهزار جار نه خیر.. جوانی ئاوا، هر گیز به ناشیرین
 کردن و ئالوزندن رازی نایب و نایه وی له که ی ناشیرینی بهر بکهویت^(۱).
 که واته، ئەم پیغمبهره ﷺ ههروهك به "پیغمبهرایه تی" یه که ی ده رگای
 دنیای کردووه تهوه.. به "به ندایه تی" یه که یشی بو خوای گه و ره، ده رگای تهو
 دنیای خستوو ته سه ریشت.

عليه صلوات الرحمن ملء الدنيا ودار الجنان.
 اللهم صلّ على عبدك ورسولك، ذلك الحبيب الذي هو سيّد الكونين،
 وفخر العالمين، وحيّة الدارين، ووسيلة السّعادتين، وذو الجناحين، ورسول
 الثقلين، وعلى آله وصحبه أجمعين، وعلى إخوانه من النبيين والمرسلين.. آمين.

پراستی شه شه م

ده رگای: "مه زنی" و "هه می شه یی"

که دره و شانوه ی ناوی: "اللیل" و "الباقی" ی خوای گه و ره یه

ئایا ده گونجی په و ره دگاریکی مه زنی ته و تو که گشت بو و نه و ره ان هه ره له
 خۆره کان و ته ستیره زه به لاحه کانه وه تا ده گاته دره خته کان و گه ردیله کان،
 ته نانه ت له وان بچوو کتریش، چه شنی به پیره بردنی سوپا، به پیره بیات و له

(۱) به ئی، هه لگه پانه وه و سه ره و نچوون بوونی پراستی یه کان کاریکی مه حاله، له هه موپان
 مه حالێش ته وه یه که تهو پراستی یه هه لگه پانه وه و بییت به شتیکی پیچه وانه ی خۆی! ئنجا له
 نیوان ئەم حه قیقه تی: "نه گونجایی هه لگه پانه وه ی پراستی" یه شدا پراستی یه كه هه به که هه رگیز به
 دژه که ی خۆی رازی نایب، که تهویش بریتی یه له وه ی: تهو شته - له گه ل مانه وه ی
 ماهیه ته که ی خۆی شهیدا - هه لگه پانه وه و بییت به شتی پیچه وانه و دژی خۆی! وهك تهو ی
 جوانی پره ها - ها و ده م له گه ل مانه وه و پارێزگاری کردنی ئەم جوانی یه شهیدا - بییت به
 ناشیرینی پراستی قینه! به م پێیه، جوانی پوون و ئاشکرای په و ره دگاریتی خوای گه و ره،
 له گه ل مانه وه ی ئەم ماهیه ته یدا، هه لگه پانه وه و بییت به شتیکی دژی خۆی! ئەم جوړه بان، به
 لای بریاری عه قله وه، له هه موو مه حالێك مه حالز و به تالزوه. (دانهر)

کار و ئه‌رك و فه‌رمانه‌ریی ئه‌سته‌ئاندا بیاخته‌گه‌ر.. په‌روه‌ردگاریکی ئاوا مه‌زن، ده‌سته‌لاتی خۆی ته‌نها به‌سه‌ر ئه‌وه‌ه‌زاره‌ فانی و له‌ناوچوانه‌دا بنوێت که ژیاينیکی که‌م و کاتی له‌م میوانخانه‌یه‌ی دنیا‌دا به‌سه‌ر ده‌بن و، ئیتر مه‌ل‌به‌ندیکی به‌رز و هه‌میشه‌یی و خانه‌یه‌کی هه‌تاهه‌تایی ئه‌وتۆ دروست نه‌کات که شایان و شایسته‌ و خولگه‌ی په‌روه‌ردگاریتی مه‌زنی خۆی ییت؟!

خۆ ئه‌و شتانه‌ی ئیمه‌ له‌ گه‌ردووندا ده‌یانین، چه‌شنی:

ئه‌و کار رای‌ی کردنه‌ هه‌ره‌ مه‌زنانه‌ی که له‌ گۆرینی وه‌رزه‌کاندان و.. ده‌ستکاری و هه‌لسوکه‌وته‌ گه‌وره‌کانی وینه‌ی: به‌گه‌رخستنی نه‌ستیره‌کان و..

ژێر بارخستن و پامکردنی سه‌رسوورپه‌ینه‌رانه‌ی چه‌شنی: به‌کاره‌ینانی "زه‌وی" به‌ وینه‌ی لانه‌ و "خۆر"یش له‌ شیوه‌ی چرادا و..

ئالوگۆره‌ فراوانه‌کانی وه‌ك: زیندوو کردنه‌وه‌ و ئارایش‌دان‌ی زه‌وی، له‌ دوای مردن و وشك بوونی..

هه‌موو ئه‌م کاره‌ مه‌زنانه‌، به‌ پرونی بۆمان ده‌رده‌خه‌ن که په‌روه‌ردگاریتی‌یه‌کی گه‌لی مه‌زن له‌ پشت په‌رده‌ی ئه‌و کاروبارانه‌وه‌ هه‌یه‌ و، به‌و ده‌سته‌لاته‌ مه‌زنه‌ی خۆی به‌سه‌ر هه‌موو ئه‌وانه‌دا زāl و فه‌رمانه‌وايه‌.

جا ده‌سته‌لاتداریی په‌روه‌ردگاری‌یانه‌ی ئاوا مه‌زن - بێ هه‌چ گومانیک - داخوازی بوونی په‌عه‌تگه‌لیکی وه‌هايه‌ که شیاوی مه‌زنی ئه‌و بن و، داواکاری چه‌ند ئاوینه‌یه‌کی په‌نگه‌ده‌ره‌وه‌ی گونجاوی ئه‌وتۆیه‌ که ئه‌و ده‌سته‌لاته‌ گه‌وره‌یه‌یان تێدا ده‌ربکه‌وێت. که‌چی ده‌بین: ئه‌و په‌عه‌ت و به‌ندانه‌ی که له‌ هه‌موان زیاتر تایه‌تکاری ئاوا شیاویان تێدا جه‌م بووه‌، له‌م میوانخانه‌یه‌ی دنیا‌دا به‌ "ماندوویی" و "به‌جۆرکی کاتی" کۆ بوونه‌ته‌وه‌.. خودی میوانخانه‌که‌ش پڕۆژانه‌ پ‌ر ده‌کرێت و خالییش ده‌کرێته‌وه‌ و..

رەعيەتە كانىش تەنھا بە ئەندازەى ماوھى ئەنجامدانى تاقىكر دنەوھ و ئەر كى سەر شانىان نەبى، زياتر لەم گۆرەپانى تاقىكر دنەوھىدا نامىننەوھ.. تەنانت خودى گۆرەپانە كەش ھەموو سەعاتىك ئالو گۆرۈى بەسەردا دىت!

كەواتە ئەو بەندە و رەعيەتانەى ئىستا لىرەدان، تەنھا چەند خولە كىكى ديارى كراو (بۇ مەبەستى بىنىنى ئمونەى نىعمەتە بەنرخە كانى بەدېھنەرى شكۆمەندىان) لەم پىشانگانگايانەى بازارى جىھاندا، رادەو سەن و.. بۇ ئامانجى بازار گانىش - لەم پىشانگا مەزەندا - تەنھا سەيرىكى سەنئەتە ناوازە كانى خواوھند دەكەن و، پاشان دەپۇن و لە بەرچاودا ون دەبن. بگرە خودى پىشانگا كەش لە ھەموو خولە كىكدە دەگۆرپىت و وەك بارى پىشووئى نامىنىت، ئەوھتا ھەر كەسىك دەروات ناگەرپتەوھ و ئەوھش كە تازە دىتە ناوى وەك ئەوھى پىشوو كۆچ دەكات.

ئەم بارە سەرسوورپەنەرە، بە ئاشكرا و بە چەشنىكى گومانېر، دەرى دەخات كە لە پىشتى ئەم ميوئاخخانە فانىيە و پاش ئەم گۆرەپان و پىشانگا ھەمىشە ئالو گۆرۈپوانە، چەندىن كۆشك و تەلارى شايانى ئەو دەستەلاتدارىيە ھەمىشەيە و.. چەندەھا خانە و لانەى ناو چەندىن باخچەى رەنگىن و.. چەندان گەنجىنەى پراوپر لە: ئەسلە راستەقىنە و بىنگەردە كانى ئەو ئمونانەى لەم دىنبايەدا دەپانىبىن، بۇ ئەو رەعيەتانە ئامادە كراون. كەواتە ھەول و كۆششى ئىرە بۇ بەدەستەينانى ئەوانەى ئەوئىيە و، كارمەندى و ئىش كەردنى ئىرەش بۇ وەرگرتنى پاداشتە كەپەتى لەوئى. واتە: ھەموو كەسىك بەپىي لىھاتنى و بە گوئىرەى تەقالادانى ئىرەى، بەختەوھرىيە كى فراوانى لەوئى دەست دەكەوئىت.. گەر نەيدۇرپىنىت!

بەلى، مەھالە ئەم چەشەنە پەروەردگارىيە مەزن و ھەمىشەيە، تەنھا بۇ ئەو رەعيەتە فانى و زەلىل و ھەزارانە ھاتبىتە كاپەوھ.

فهرموو، له پروانگه‌ی ئەم نموونه‌یهوه، بۆ ئەم پراستی به پروانه:

وا دابنێ به پڕنگیه کدا ده‌پۆیت و، میوانخانه‌یه‌کی گه‌وره ده‌بینیت که پادشایه‌کی مه‌زن لهو سه‌ره‌پۆیه‌دا بۆ میوانه‌کانی بنیاتنی ناییت و پاره‌و‌پوولی‌کی گه‌لێ زۆریشی له‌ پازاندنه‌وه و ئارایش‌تدانی‌دا خه‌رج کردییت، تا‌کو شادمانی و خو‌شی به‌ دلی میوانه‌کانی بیه‌خشیت و ته‌وانیش په‌ند و ئامۆژگاری له‌و شتانه‌وه‌ربگرن که له‌ میوانخانه‌که‌دا ده‌یانبنن..

به‌لام ئەو میوانانه‌ی که دینه‌ ناوی هه‌ندی‌کی په‌کجار که‌می ئەو ئارایش‌تانه‌ نه‌ی هه‌چی تری لێ نایبن و به‌شی‌کی تابلیی که‌می ئەو نیعمه‌تانه‌ به‌ولاوه‌ هه‌چی تریان لێ ناچێن، چونکه‌ ماوه‌یه‌کی که‌م تیایدا ده‌می‌ننه‌وه و پاشان میوانخانه‌که‌ به‌جێ ده‌هێلن، بێ ئەوه‌ی به‌ کامی دڵ تیر بن و تاسه‌ و تینویتی یان لێی بشکیت، جگه‌ له‌ وینه‌گرتنی شتانی ناو میوانخانه‌که‌ نه‌ی که‌ به‌ کامیرایه‌ک وینه‌یان ده‌گرن.

خزمه‌تکار و کارگوزارانی خاوه‌نی میوانخانه‌که‌ش هه‌مان کار نه‌ب‌ج‌ام ده‌ده‌ن، چونکه‌ به‌ وردی و ئەمانه‌ت وینه‌ی هه‌موو وه‌ستان و هه‌جووولی‌کی میوانه‌کان ده‌گرن و تۆماریان ده‌که‌ن. پاشان ده‌بینیت که‌ هه‌رچی پۆژه‌ پادشا زۆربه‌ی ئارایش‌ت و پازاندنه‌وه‌ به‌نرخه‌کان ده‌پروو‌خینیت و نموونه‌ی نوێ بۆ میوانه‌ تازه‌هاتووه‌کانی له‌ جێ‌یان‌دا داده‌نییت..

ئایا - دوا‌ی ئەمه‌ - هه‌ی گومانیکت له‌وه‌دا ده‌می‌نیت که‌ ئەو که‌سه‌ی ئەم میوانخانه‌یه‌ی له‌م سه‌ره‌پۆیه‌دا بنیات ناوه‌، خاوه‌نی چه‌ندین کۆشک و ته‌لاری به‌رز و گه‌نجینه‌ی پرا‌وپری به‌نرخ‌ی نه‌پرا‌وه‌یه‌ و دارای سه‌خاوه‌تی‌کی هه‌میشه‌یی بێ کۆتاییه‌ و، ئەم به‌خشنده‌یی و سه‌خاوه‌ته‌ش که‌ له‌م میوانخانه‌یه‌دا پێش‌چاوی ده‌خات ته‌نها له‌به‌ر بزواندنی ئیشتیهای میوانه‌کانیه‌تی بۆ شتانی لای خو‌ی و، بۆ مه‌به‌ستی بێدار کردنه‌وه‌ و جوولاندنی خواست و ئاره‌زووی ئەوانه‌ بۆ ئەو دیاری‌پانه‌ی که‌ لای خو‌ی بۆی ئاماده‌ کردوون؟

جا ته گهر له پروانگه یی هم غوونه یوه سهرنجی بارودوخی هم
میوانخانه یی دنیا بدهیت و، به وردی و وریایی ته و او بوی پروانیت، ته و ا به
باشی له "نو" بناغه یی خواره وه تیډه گهیت:
بناغه یی په کم:

تیډه گهیت که هم دنیا یی واله میوانخانه ده چیت، خوی هی خوی نی یه،
چونکه کاریکی مه حاله که هر خوی له خویدا هم شیوه و شکله یی گرتیډه
خو، به لکو له راستیدا میوانخانه یی که له سهره یی یه دا بو کاروانی
بوونه وهران به "دانایی" بنیات نراوه و، هردهم پرده کریت و پاشان چول
دهیت.. مه نزلگایه کی سهره یی یه بولادان و حوانه وه.. پاشان کول
کردن.

بناغه یی دوو هم:

هر وه ها تیډه گهیت که: دانیشتونانی هم میوانخانه یی، میوان و
کولچهرین و، په روه دگاره به خشنده که شیان بولخانه یی حوانه وه و
ناسودهی ده عوه تیان ده کات.

بناغه یی سی هم:

هر وه ها تیډه گهیت که: رازاندنوه و نارایشته کانی هم دنیا یی، تنها بول
له زهت لیږدن نی یه، چونکه گهر په ک سعات له زهت له دنیا دا پی بجیژن
دوایی چهنده ها سعات نازاری لیکپران و جودایت در خوارد ده دن.
ته و تا چ له بهر کم تمه نیی ته و یان له بهر تمه ن کورتیی خوت، تامی ته و
له زه تانهت له و ماوه که مه دا له بهر ته و پی ده چیژریت که یشتیها
بجولینن، نه ک تیریان لی بخویت. چونکه بر و نه ندازه یی ته و له زه تانه یی یر،
توانای تیر کردنی تویان نی یه.

که واته ئەم ئارایشتە بە نرخە کەم تەمەنە، بۆ دەرس و پەند وەر گرتن^(۱) و شوکرانە بۆیری و هاندانی تام چەشتوانیەتی تاکو ئەسلە هەمیشەییە کە دەستی خۆیان بخەن و پێی بە هەرمەمەند ببن.. هەروەها بۆ چەندین مەبەستی تری بەرزە.

بناغە ی چوارەم:

هەروەها تێدەگەیت کە: ئەم ئارایشتە ی دنیا^(۲) چەند وێنە و نمونەییە کە نیعمەتە پاشە کەوت کر اوە کانی میهره بانیی خوای گەورەن کە لە بەهەشتدا بۆ ئیماندارانی پاشە کەوت کردوون.

(۱) هەر چەندە گشت دروستکراویکی ورد و خاوەن نەخشە ی ناوازه و پێکھاتی جوان و ڕەنگین، گەلێ بە نرخ و گرانە.. کەچی لە گەل ئەو هەشتا تەمەنە کە یە کجار کورتە و بوونە کەیشی کاتیکی کەم دەخایەنێت. کەواتە ئەوانە لە راستیدا تەنها نمونە و وێنە ی چەند شتیکی ترن. جالە بەر ئەو ی لەمانەدا شتیکی ئەوتۆ هەیە کە ئەو بەجێت سەرنج بۆ لای حەقیقەتە ئەسلی یە کان رابکێشێت، ئەوا بەلاتمۆه کاریکی سەر و نامۆ نەبێت گەر بوتری: ئارایشتی ژبانی دنیا تەنها بۆ ئەو هەبە کە چەند نمونەییە کە بن بۆ نیعمەتە کانی بەهەشت، ئەوانە ی کە پەروەردگاری میهره بان بە چاکە و لوتفی خۆی بۆ بەندە خۆشەویستە کانی ئامادە ی کردوون، بگرە حەقیقەت هەر تەنها ئەمە یە. (دانەر)

(۲) بەلێ، بۆ "بوون" ی هەر شتێک چەندین مەبەست و، بۆ "ژبان" یشی چەندەها ئامانج هەیە. ئەو ئامانج و مەبەستانەش تەنها ئەوانە نین - وەک گومراییان گومان دەبەن - کە ڕوویان لە دنیا و خودی بوونەوەرە کە خۆیەتی تا بێ مەبەستی و هەر مەکیێ جینی خۆیان لە نێوانیاندا بکەنەو، بەلکو ئامانج و مەبەستە کانی "بوون" و "ژبان" ی هەموو شتێک دەبن بە سێ بەشەو:

یە کە میان: کە لە هەموویان بەرزترە، ڕووی لە بەدبەینەری مەزنیەتی. واتە: پیشاندانی دروستکردن و وردە کاری و ناوازه یی پێکھاتی هەموو شتێک لە بەرجاوی یینەری ئەزەلیدا بە چەشنی غایشی ڕەسمی سەربازی. جا بۆ ئەم مەبەستی یینە ی خوای گەورە، ژبانی ئەو شتە - با چرکە کیش بێت - سەروزیادە، تەنانەت هەندێ جار هەر تەنها ئامادە بوونی ئەو شتە بۆ دەر خستنی هێزە پەنامە کێ یە کانی، کە هێشتا نەهاتوونەتە جیهانی بوون و وەک نییەتی ئەو شتە وان، سەروزیادی هاتنەدیی ئەم مەبەست و ئامانجە یە. نمونە ی ئەمە وەک ئەو بوونەوەرانی کە بەخیرایی دین و دەڕۆن و، چەشنی ئەو "تۆوانە ی کە بۆیان نەپەرسا گول و بەرە کانیان بێخەش، هەموو ئەمانە، ئەم ئامانج و مەبەستە مان بۆ دەر دەخەن. کەواتە هەر گیز بێ مەبەستی و

بڼی سوودی له دروستبوونی هیچ کام لهوانه دانی په. واته: په کمه نامانجی بوونی همموو شتیځ
 نهویه که به "بوون" و "ژبان" ه کی، موعجیزاتی توانست و فاسهوار و جنی دهستی به دیهیننری
 خوی له بهر دم بیننی چاودیزی خاوه و پادشای شکو مندیدا دهر بخت.

به شی دووهمی نامانجی "بوون" و مبهستی "ژبان": پرووه خاوه ههست و شعوره کان
 دهر و انیت. واته: هر شتیځ دپته جیهانی بوون، له راستیدا نامه کی پر له حقیقهت و پارچه
 هوزراویه کی ناسک و نیان و وشهیه کی حیکمهت به خشی پهروهر دگاره، که به دیهیننری مهن
 له بهر چاوی مه لایکهت و جیننی و نازهل و مړو فدا پیشانی دعات، تا کو لهوانه سمرنجی
 تیرامانی ناراسته بکه. واته: همموو شتیځ جینی سمرنجدان و خویندنهوه و پند لئ وهرگر تنه بڼ
 هر خاوه ههست و شعور ښک بوی پروانیت.

به شی سڼی همی نامانجی "بوون" و مبهستی "ژبان": پرووه خودی نهو شته دهر و انیت. وهک:
 له زت چه شن و، خوش رابواردن و، ژبان به سر بردن به شادی و کامرانی و، غیری نه مانهش
 له نامانج و مبهسته هنده کی به کان. بڼ نمونه: سوو دیکي بهرهمی کاری که شتیوان له
 که شتی مهنی پادشادا بڼ خوی ده گهر پتموه که بریتی په له کرنی کاره کی. که چی له
 سوو دی که بهم ده گات پهک له سدهی بهرهمه کانی نهو که شتی په مهنه، به لام نهو ده و نو
 بهرهمه کانی تری ده گهر پتموه بڼ خاوه نه کی که پادشایه. بهم جوړه، دهر کهوت که نه گهر نهو
 نامانج و سوو دی له هر شتیځدا هیه و بڼ خودی خوی و دنیا کی ده گهر پتموه بریتی ښت له
 پهک نامانج و سوو، لهوا نهو ده و نو مبهست و نامانجی بڼ به دیهیننری مهنی ده گهر پتموه.
 که واته له زور و زه بنده بی هم نامانجه نه داتوانریت "دانلی" و "به خشنده بی" به جیا جیا بینرین،
 واته جیاوازی نیوان: "دهست پتوه گر تنی په ها" و "سه خاوه تی په ها" بزانریت که به پوالهت
 وهک دوو شتی پتجه وانه و دژی په کتر دپنه بهر چاو. واهم مبهسته بهمه ی خواره ووه پروون
 ده که پتموه:

گهر له دروستبوونی بوونه و راندا تنه پهک مبهست و نامانج په چاو بکرت، لهوا نهو کاته
 تنه ها "به خشنده بی" و "سه خاوهت" زال ده بن و، ناوی: "الجواد" ی خوی گه ووه
 دهر ده که ویت و دهر و شپتموه. بڼ نمونه و به پتی نهو تنه ها نامانجه په چاو کراوه: بهروبووم و
 دهغل و دانه کان تابلی زور و له ژماره به دهرن. واته زوری په که بیان به خشنده بی و سه خاوه تیکی
 په ها ده گه پهن. به لام نه گهر هممو مبهست و نامانجه کان پتکموه په چاو بکرت، لهوا "دانلی"
 دهر ده که ویت و زیاتر زال ده پیت و، ناوی "الحکیم" ی خوی گه ووه پتر دهر و شپتموه. نهو
 کاتمش ژماره ی حیکمهت و نامانجه پتو پسته کانی تاقه بهر ښکی تنه پهک دهر خت به نه ندازه ی
 ژماره ی بهر کانی نهو دهر خته ده بن و، لیر هم نامانج و مبهستانه به سر هر سڼ به شه

بناغە ی پێنجەم:

هەروەها تێدەگەیت کە: ئەم دروستکراوە فانی یانە بۆ فەنا و لەناو چوون دروست نەکراون و، بۆ ئەوەش بەدی نەهێنراون کە تاویک بێسڕین و پاشان هەروا بە مەفتە و خۆپایی پڕۆن و لەناو بچن، بەلکو لێرەدا کۆ کراوەتەو و بۆ ماوەیەکی کەم جێی پێویستی خۆیان گرتوووە تاکو وێنەیان بگێرێت و واتا کانیان ڕابگەینن و ئەنجامەکانیان بنوسڕین و، چەندین دیمەنی هەمیشەیی ئەمانی فانی بۆ دانیشتووانی هەمیشەیی بەهەشت ئامادە بکڕین و.. بۆ چەندین مەبەست و ئامانجی تری جیهانی مانەو و ھەتاهەتایی.

لەم نموونەیەدا خوارووە تێدەگەین کە چۆن شتان بۆ مانەو بەدی هێنراون نەک نەمان، بەلکو نەمانە ڕوالتەتی یەکیان تەنھا بریتی یە لە کار تەواو کردن و، سەر بەست بوون و، ھەوانەو.. هەروەها تێدەگەین لەوەش کە چۆن ئەو شتە لە ڕوویە کەوێ تەبەدە چیت، بەلام لە چەندەھا ڕووی ترەو دەمیتەوێ:

سەرئێوە لەم گۆتە بدە کە یەکیەکە لە وشە کانی توانستی خۆی بەدیھێنەر.

ئەو تەم گۆتە جوانە ماوەیەکی گەلێ کەم بە خەندە و شادی یەو و بۆمان دەروانی، چونکە پاش ئەو ماوە کەمە ی تەمەنی، لە پشت پەردە و ئاسۆی

ناوبراوێ کەندا دا بەش دەبن. جا ئەم مەبەست و ئامانجە گشتییانە ئامارە بۆ داناییەکی بێ کۆتایی و دەست پێوە گرتنێکی بێ سنوور دەکەن، ئەو کاتەش "دانایی ڕەھا" لە گەل "بەخشندەیی و سەخاوەتی ڕەھا" دا کۆ دەبنەو کە بە ڕوالت وەک دژی یە کۆ دەردە کەون. بۆ نموونە: یەکیەک لە ئامانجە کانی بوونی سوپا پارێزگاری کردنی ڕێسا و ئاسایشە. خۆ ئەگەر تەنھا لەم گۆشە یەو سەیری سوپا بکڕیت، دەبێت ژمارە ی سوپا زیاد لە پێویستە. بەلام گەر لە گەل ئەو مەبەستەدا ئامانجە کانی تری بوونی سوپا ڕەچاو بکڕیت، وەک: پاراستنی سنوور و، جیهاد کردنی دوژمنان و، جگە لەمانەش لەو ئامانجە گشتییانە، ئەوا دەردە کەوێت کە ژمارە ی سوپا لەوانە یە سەروزیاد بێت. کەواتە لە ڕەچاو کردنی گشت ئامانجە کەندا ھاوسەنگی یە کە دەبێت کە بە تەرازووی "دانایی" ڕاگیر کراوێ. ئەو کاتە "حیکمەت" و "مەزنی" ی حکوومەت پێکەوێ کۆ دەبنەو. بەم جۆرە، لەم ھالە تەدا دەتوانیت بوتریت: ژمارە ی سوپا زیاد لە پێویست نی یە. (دانەر)

نهمانوه ئاوا ده پټ. ئهم گوله - له راستيدا - وهك ئهو وشهيه وايه كه له زارمان دهرده چټ و، پاش وتني، ههزاران دانه وشهيه له بهر گيراو هي خوڤي له گوڼي خهلكيدا داده نيټ و، دواي ئه بنجامداني ئهر كي سهر شانيشي به ئه ندازه ي ژماره ي ئهو عهقلانه ي گوڼيان ليڤي بروه، واتا و ناوه روك به جي ده پټ.

به ئني، ههروهك ئهو وشهيه ئاوه هايه، ئهم گولهش به هه مان جوړه، دواي ئه وه ي كه ويڼه پوا له تي به كه ي له "بهر" ي گشت ئهو كه سانه دا به جي ده پټ كه ديويانه و پاش داناني ماهيه ته مه عه وه ي به كه ي له تزه به كچار بچو كه كانيدا، كوچي ماله او ايي لهم جيهانه ده كات.

وهك بليي هه موو "بهر" و "تزو" يك له وانه ي باس كر ان، له شيوه ي ويڼه به كي فو تو گر افيدا بن بۆ مه به ستي پاراستني جواني و پازاوه ي شيوه ي ئهو گوله و، جيگايهك بن بۆ به رده و امبووني مانوه ي.

جا ئه گهر ئهم دروستكراوه ي كه له نزم تريني پله كاني ژياندايه، ئا به م چه شنه مامه له ي مانوه ي له گه لدا بكرټ، ده بئي مامه له ي مرو ف چون بي كه له بهر ز تريني چينه كاني ژياندايه و خاوه ني پوحيكي هه ميه شيه؟ ئايا ئهم مرو فه وابه سته ي مانوه و هه ميه شيه نايټ؟ خو ئه گهر "ويڼه" ي پروه كي گو لداري به ردار و، "ياسا" ي پټكه اتني - كه تا راده يهك وهك پو ح وايه - ئاوا عيني ته وه و له نيوان ئهو هه موو ئالو گزه زورا نه دا به و په ري پټكو پټكي له تزه كانيدا بپاريزرټ، ده بئي پوحي مرو ف چه نه داراي مانوه و وابه سته ي هه ميه شيه و هه تاهه تايي پټ؟ له كاتي كدا كه - ئهم پو حه - ياسايه كي "ئهر ي" ي خاوه ن هه ست و شعور و نوراني به و، خاوه ني ماهيه تيكي پټكه و توه و، داراي ژيان و چه ندين تاي به تكار ي گشتي و هه مه لايه نه به و، بووني دهره كي (وجودي خاريجي) ي شي له بهر كراوه ۱۹

بناغە ی شەشەم:

هەروەها تێدەگەیت کە مەزۆف جەلەوی بۆ بەرەلانی کراوە تا چۆن و لە کوێدا دەیهوێت بە سەر بەستی رابووێت. بەلکو کردارە کانی لەسەر تۆمار دەکرێن و وێنەیان دەگیرێن و، هەرچی دەکات دەنووسرێت، تا کۆ لە ئەنجامدا بەرپرسیاری کردەوه کانی بیت.

بناغە ی حەوتەم:

هەروەها تێدەگەیت کە: ئەو مردن و پووکانەوه و پرتووکانە ی دوو چاری بەدیھێنراوە ناسکۆتە و جوانە کانی بەھار و ھاوین دەبن، لەناوچوونی تەواوەتی و ئێعدامی ھەتاھەتایی نین! بەلکو لە کۆل کردنەوه ی ئەرکە کانیانە دوای ئەنجامدانیان و، ھەوانەویانە لە کار و فرمانە کان^(۱) و، شوێن چۆل کردن و بواردانە بۆ بەدیھاتوو نوێکانی بەھاری ئایندە. کەواتە ئەو مردنە ی ئەوان خۆ ئامادە کردن و شوێن حازر کردنە بۆ ئەو بوونەوه رە کار پێ سپێراوە نوێیانە.

هەروەها مردنی ئەوان، بێدار کردنەوه یە کە بۆ ئەو خاوەن ھەستانە ی کە "بێ ئاگایی" ئەرکی ئەستێزایی لە بیر بردوونەتەوه و، "مەستی" ش پێی "شوکرانە بژیری" ی لێ گرتوون!

(۱) بەلێ، گەلا و بەر و گۆلی سەرلق و پەلی درەختە کان - کە گەنجینە ی پڕۆژیدانی میھرەبانیی خواوەندن - لە دوای پیربوونیان و بەجێھێنانی ئەرکی ئەستێزان، دەبێ کۆچ بکەن، تا کۆ پێ لەوانە ی دوای خۆیان نەگیرێت کە وەک لاڤاڵ دێن و شوێنی ئەمان دەگرن. دەنا دەبن بە بەر بەستیکی سەخت لە بەردەم فراوانیی میھرەبانیی خوادا و پەردە یەکی ئەستوور لە پرووی خوشک و برایی خۆیاندا کە ئەوانیش بۆ ئەلجامدانی ئەرکی خۆیان دێنە گۆرێ. ئەمە سەرەرای ئەوە ی کە ھەر خۆشیاکان بە نەمانی سەردەمی لاویان، دەژاکێن و سیس دەبنەوه. بەم جۆرە، وەرزی بەھار وەک ئەو درەختە بەردارە حەشر پێشانەرە وایە و.. مەزۆفی ھەموو چەرخیکیش درەختیکی بەرداری پێ لە دانایی و پەند و غیرەتە و.. گۆی زەویش - بە گشتی - درەختی توانستێکی ناوازی داھێنکارە و.. دنیا ش درەختیکی قەشەنگ و پەنگینی ئەوتۆیە کە بەروبوومە کانی خۆی بۆ بازاری قیامت بەرپێ دەکات. (دانەر)

بناغی هه شتم:

ههروه ها تیده گهیت که: به دیهینه ره هه میشه ییه که ی ئهم جیهانه فانی به، جیهانیکی تری جگه له مه ی هیه که جیهانی نه مری و هه تاهه تاییه و، تاسه و شهوقی به نده کانی بۆ ئهوی ده وروژینیت و، به ره و ئهوی ده یانداته بهر.

بناغی نۆ ههم:

ههروه ها تیده گهیت که: خواوه نندی به خشنده ی میهره بان، لهو جیهانه فراوانه دا، به چهنده ها نیعمه تی ئه و تو که: نه به چاو بینراون و نه به گوئی بیستراون و نه به دلی هیچ که سیکیشدا هاتوون، ریز له به نده دلسۆز و بی گهرده کانی خۆی ده گریت.. آمتا.

راستی حه و ته م

دهر گای: "پاراستن" و "پاریز گاری"

که دره و شانوه ی ناوی: "الحفیظ" و "الرقیب" ی خوا ی گه و ره یه

ئایا ده گوئجی ئه و "پاریزه ر" و "چاودیر" ی که هه رچی شت له ئاسمانه کان و زهوی و ده ریا و وشکاییدا هه یه، به رپسا و هاوسه نگیی ته و او پاریزیت و گه و ره و بچووکی هیچ کام له وانه ی لئ و ن نه ییت.. "پاریز گاری" و "چاودیری" ی کردار و په فتاره کانی ئهم مرۆفه نه کات که خواوه نی سروشتیکی به رزه و، پله ی جی نشینی سه ر زهوی دراهه تی و، هه لگه ری ئه رکی ئه مانه تی هه ره مه زنه؟..

ئایا ده گوئجی ئه و کرده وانه ی که ئهم مرۆفه ئه بنجایان ده دات و په یوه ندی یان به پهروه رد گاریتی خواوه نده وه هه یه و په خه ی پهروه رد گاریتی ئه و ده گر نه وه، ئه و پاریزه ره نه یان پاریزیت و لییان نه پر سیته وه و به ته رازووی عه دالت هه لیان نه سه نگینیت و، پاداشت و تۆله ی شایانیش بۆ بکه ره کانیا ن نه په رپته وه؟ نه خیر.. خوا ی گه و ره گه لئ له وه به رز و بڵند و مه زنه ر.

بهائی، نهو که سہی کاروباری نهو گہر دوونه بهر پڑوہ دہبات، ہر نهوہ کہ
 ہممو شتیکی ناویشی به پڑسا و تہرازو دہ پاریزیت.. پڑسا و تہرازووش
 دوو پروکاری (زانایی و، دانایی و، ویست و، توانستی) نهون. چونکہ ئیمہ
 به چاوی خۆمان دہینین کہ ہرچی دروستکراوی پیشین و ئیستا و
 لہمولایش ہن ہرہممویان بہوپہری پیکوپیک و تہرازو کاری دروست
 کراون یان دہ کرین، نهو پروخسار و شیوہ و وینانہش کہ ہممو بوونہوہرک
 لہ دریایی ژیانیدا دہیانگوریت لہ پیکوپیک بہ کی گہلی ورددان، ہرہوہک
 ہممویشیان پیکہوہ لہ نیوان پڑسایہ کی وردی مہحکہمدا دہرہ کہون..

ہرہوہا دہینین کہ نهو شتانہی کوتایی به تہمہنیان دیت و لہ گہل نهو
 کوتایی ہاتہ شدا ہر کہ کانی نهستویان تہواو دہبن و کوچی مالٹاواپی لہم
 جیہانہ بینراوہ دہ کہن، ہممو نهو شتانہ، پاریزہری شکومہند وینہ کانیاں
 ہلڈہ گرت و لہناو زہینہ کاندہ - کہ چہشنی چہند "لوح المحفوظ" یکن^(۱) - و
 لہو شتانہدا کہ وہک ٹاویٹہی میسالی وان، دہیانپاریزیت. نهوہتا زور بہی
 میژووی ژیاپی نهو کوچکر دووہ لہ تۆوہ کانیدا دہنووسیت و لہسہر بہرہ کانیدا
 دہیان نہخشینیت و، بہم کارہش دریژہ بہ ژیاپی دہدات و لہ چہندین ٹاویٹہی
 ناشکرا و پہنہاندا بہ پاریزراوی ہلڈانہ گرت..

کہواتہ ہممو بہ کئی لہ یادخہرہوہی مروف و.. بہری درہخت و.. ناوکی
 بہر و.. تۆوی گول، مہزینی ہمہلایہنگیری پاریزگاری (الحفیظیہ)
 دہرہخہن و پرونی دہ کہنہوہ.

ٹایا نابینیت لہ وہرزی بہہاری فراوان و مہزندا چۆن پاریزگاری ہممو
 شتیکی بہردار و گولدار دہ کریت و، چۆن لاپہرہی تۆمارنامہی نهو

(۱) سہری پراویژی وینہی حوتہم بکہ. (دانہر)

کارانه‌ی تایه‌تن به هر کام له‌وان و گشت یاسا کانی پټک‌هاتیان و نمونه کانی وینه و شیوه‌یان، له‌چهند تټوینکی که‌مدا دهنووسرین و هه‌لده‌گیرین و ده‌پاریزرین؟ پاشان هر که به‌هاری نوئی دینه‌گورپی هه‌موو نه‌و لاپه‌رانه به‌پنی حساینکی ورد که له‌گه‌لیاندا بگوینچی، هه‌لده‌درینه‌وه و له‌شیوه‌ی به‌هاریکی نوئی مه‌زنی له‌وپه‌ری پټکوینکی و داناییدا دینه‌وه ناو جیهانی "بون"؟

ئایا ئه‌م کاره مه‌ودای ده‌سته‌لاتداری و، راده‌ی هیژ و توانای هه‌مه‌لایه‌نگیری "پاراستن" و "چاودیری" ده‌رناخت؟

جا که له‌وکاته‌دا ئه‌م شته‌بټی بایه‌خ و کاتی و ئاسایانه به‌م ئه‌ندازه ورد و هه‌مه‌لایه‌نه‌یه‌پاریزرین، ئایا ئیتر نه‌و ئه‌نجامه‌مایه‌ی نیگه‌رانی هه‌موو که‌سیکی ژیر نایټ که‌پاریزگاری کرداره‌کانی مروف نه‌کریت و له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاریتی په‌های خوی گه‌وره‌وه په‌فتاره‌کانی نه‌پاریزرین و له‌سه‌ری تۆمار نه‌کرین؟

نه‌و مروفه‌ی که‌خواه‌نی چه‌ندین به‌روبوومی گرنگی سه‌ر به‌جیهانی په‌نهانی غه‌یب و دواړوژ و جیهانی پوچه؟
ئایا ده‌گونجی ئه‌مه‌پشتگوئی بخړیت و تۆمار نه‌کریت؟ نه‌خیر.

به‌لټی، له‌دروشانه‌وه‌ی ئاوا پروون و ئاشکرای "پاریزگاری" یه‌وه مروف تیده‌گات که‌خواه‌نی ئه‌م بوونه‌وه‌رانه‌بایه‌خینکی گه‌لټی گرنگ به‌پاراستن و نووسینه‌وه و تۆمار کردنی هه‌موو نه‌و شت و کاروبارانه‌ده‌دات که له‌مولکی نه‌ودا پرووده‌ده‌ن و، له‌ده‌سته‌لاتداری په‌روه‌ردگاریتی خویشیدا خواه‌نی نه‌وپه‌ری چاودیری و بایه‌خ پیدانه، به‌چه‌شنیک که‌بجوو‌کترین پرووداویان بټی بایه‌خترین کردار دهنووسیت و، فه‌رمان به‌تۆمار کردنی ده‌دات و، له‌چه‌ندین "دۆسیه"ی زوړ و زه‌به‌نده‌دا وینه‌ی هه‌موو نه‌و شتانه ده‌گریت که له‌مولکی نه‌ودا پرووده‌ده‌ن.

جا ئەم پاراستە فراوان و وردانه، بەلگەی گومان نەهێلن لەسەر ئەوێ
 کە: تۆمارێک بۆ لیپرسینەوێ کردارە کان دەکرێتەو، بە تایبەت بۆ "مروڤ"
 کە بەدیھاتووێ کێ پێز لێگیراوە و بە "سروش"یش لەسەر چەندین
 تاییە تکاریی مەزن خولقیئراوە..

کردار و پەفتارە کانی ئەم مروڤە - کە گەلێ مەزن و گرنگن - دەبێ
 رووبەرووی تەرازووێ کێ هەستیارێ سەرنەکەر و لیپرسینەوێ ورد
 بێت، و، لاپەرێ تۆماری کردەوێ کانی هەلبدرێتەو و بخرێتە روو.

ئەم مروڤە کە بەهۆی: ئەمانەت هەلگرتن و، شەرەفمەندبوونی بە پلە
 جێنشینی، بوو بە خاوەنی پێز و پایە کێ گەلێ بلند و، ئنجا تا پلە:
 پێشەوا و شایەتیدەر بەسەر بەدیھاتووێ تردا بەرز بوووە، بەوێ کە بواری
 درا نوێنەری کاروباری بەندایەتی و تەسبیحاتی زۆربە بەدیھێنراوان بێت و،
 لە گۆرەپانی بەدیھاتووێ زۆرۆزەبەندە کاند - بە ناوی ئەوانەو - یە کتایی
 خۆی گەورە رابگەیهێت و، کاروبارە هەمە کێ یە کانی پەرورەدگارێتیش بە
 چاوی ببینێت..

ئایا هیچ ژیریەک بەوێ قایل دەبێت کە "ئەم مروڤە" پشتگوێ بخرێت و بۆ
 خۆی بە ئارامی لەناو گۆرە کەیدا بنوێت و لە خەو بیدار نەکرێتەو و لەسەر
 گەورە و بچوو کێ کردەوێ کانی پرسیاری لێ نەکرێت و، بەرەو گۆرەپانی
 "حەشر" نەدرێتە بەر تا لە دادگای هەرە مەزنی ئەویدا دادگایی بکڕێت؟
 نەخێر.. نەخێر.

پاشان چۆن دەگونجێ ئەم مروڤە بەرەو "نەمان" بپروات و لەناو خاکدا
 خۆی بشاریتەو و لە دەستی ئەو خاوەن توانستە شکۆمەندە خۆی قورتار
 بکات کە خاوەنی توانستێکی وەهائە هەموو ئەو پرووداوانە یە لە کاتە کانی
 پێشیندا پروویان داوە و موعجیزە یە توانستی ئەو، تێکرا دەبن بە شایەت

لەسەر هاتنەدیی ئەو پروداوانەش کە لەمەولا و لە کاتەکانی داهاتوودا^(۱) بە

(۱) بەلێ، ئەو "پابوردوو"ە ی کە دەکەوێتە نێوان کاتی ئێستا و سەرەتای دروستبوونی جیهانەوه - وەك تاشکرایە - پەرە لە چەندەها پرودای جۆراو جۆر. هەموو پزۆنکی ئەو پابوردووش کە هاتووێتە جیهانی "بوون"ەوه، وەك دێرێك وایە و، هەموو سالتیکیشی لاپەرەپەکەو، گشت چەرخیکیشی کتێبیکە قەلەمی قەدرە نووسیریەتی و نەخشەیی کێشێاو و دەستی توانستیش بەو پەڕی دانایی و پێکۆنیکیی ئایەتە موعجیزە کارەکانی خۆی تێدا نووسیبووەوه.. ئنجا "داهاتوو"یش کە هەر لە ئێستاو تاقیامەت و بەهەشت و ئەبەدیەت درێژە دەکێشێت، یەکیکە لە شتە گرێخاوەکان (الممکنات) واتە هەروەك "پابوردوو" بریتی یە لە چەند پروداوێك کە بە راستی و واقعی پرویان داوه، "داهاتوو"یش مومکیناتن، دەگونجی بە واقعی پروو بدەن. جا ئەگەر زنجیری ئەم دوو کاتە بەرامبەر یەکتەر راگیر بکێنن، ئەوا دەردەکەوێت کە ئەو کەسە "دوینی" و بەدیھاتووانی ناو دوینی بەدی هینا، دەشتوانێت "سەینی" و بەدیھاتووانی ناو سەبەینیش بەدی بەیئێت. هەروەها گومان لەوە شدان یە کە بوونەوێران و شتان ی دەراسا (خارق) ی سەردەمی "پابوردوو" - کە پیشانگای هەموو شتیکی سەیر و سەرسوڕهێنەر - تیکرا موعجیزاتی خواوەندی بەتوانای شکۆمەندن و شاھەنیکیی بەهیزی گومان پێن لەسەر ئەو ی کە خوای گەورە ی بە دەستەلات دەتوانێت هەموو کاتەکان ی "نابێدە" و تیکرای مومکیناتی ناویشی بەدی بەیئێت و گشت موعجیزات و لایەنە سەرسوڕهێنەکان ی بەدیھاتووانی خۆی تێدا پیشان بدات.

بەلێ، ئەو کەسە ی بتوانێت تەنها یەك دانە "سیو" بەدی بەیئێت، دەشتوانێت هەموو سیوێ کانی ناو ئەم جیهانە، تەنانت سەرجمی بەھاری مەزن بەدی بەیئێت، چونکە ئەو کەسە نەتوانێت بەھار بەدی بەیئێت توانای بەسەر دروستکردنی یەك ئاقە سیویشدا ناشکێت، چونکە ئەو یەك دانە سیوێ لە کارگە ی ئەو بەھارەدا دەخەرنێت و تان و پۆ دەکێت. کەواتە ئەو یەك دانە سیوێ نمونە یەکی پوختی درەخت و باخی سیوێ کە یە، بگرە نمونە ی هەموو بوونەوێرانە یە گشتی. ئنجا هەر ئەو یەك دانە سیوێ لە پروی سەنعت و وردە کاری بەدیھاتیشیو موعجیزە ی سەنعتی پەروردگارە، چونکە هەموو یەکی لە تۆزەکان ی، میژووی ژبانی درەختە کە ی ئەو ی تێدا تۆمار کرێ. جا ئەو کەسە ی کە بەم سیوێ ناوازیە بەدی دەیئێت، هەر گیزاو هەر گیز بەدیھێنانی هیچ شتیکی بەلارە قورس و گران نی یە.

هەروەك ئەمە وایە، هەر بەم جۆرەش: ئەو کەسە ی "ئەمرو" ی هیناوەتە بوون، دەتوانێت قیامەتیش بەدی بەیئێت.. ئەو کەسە ی بەھاری بەدی هیناوە، دەتوانێت حەشریش بەدی بەیئێت.. ئەو کەسە ی جیهانەکان ی پیشینی خستە پروو وە بەو پەڕی دانایی و پێکۆنیکیی بەسەر

توانستی ئهو، دینه دی و پروو ددهن.. ئهو توانسته ی که هرچی ساله
 "زستان" و "بهار" ی هاوچه شنی حشر و قیامت دروست ده کات؟
 جا مادهم مرؤف لهم دنیا به دا به ئەندازه ی پیویست و به و راده یی که
 شایانیه تی پروو به پرووی بهرپر سیاری ناکریته وه، ئه و ا - بئی هیچ گومانیک -
 رۆژیک دیت که تیایدا به ره و داد گایه کی هه ره گه وه و به خته وه ری به کی
 به کجار مه زن پروات و پروو به پرووی لیپر سینه وه ی شیاوی خۆی بیته وه.

راستی هه شتەم

دهر گای "به لئین" و "هه ره شه"

که دره و شانه وه ی ناوی: "الجمیل" و "الجلیل" ی خوا ی گه وه ره

تایا ده گوئجی داهینه ری ئهم بوونه وه رانه، که به کینکی خاوه ن زانین و
 توانستی په هایه، ئهو "به لئین" و "هه ره شانه" ی خۆی نه باته سه ر که په یتا په یتا و
 به که له دوا ی به ک و به ته و اتور گشت پیغه مبه ران - درو و دیان له سه ر ییت -
 رایانگه یاندر وه و، سه ر جه می صید دیق و ئه ولیا و پیاو چا کانش به کۆی

ته نافی زه ماندا هه لی واسین، بئی گومان هه ر ئهو که سه ده شتوانی ت چه ندین جیهانی تر بخته پروو
 وه به سه ر ته نافی "داهاتوو" دا هه لیان بواسیت، هه روه که به جه می و بئی هیچ گومانیکش ئهو
 کاره له واقیعه دا ته بجام ده دات..

ئهمه له زۆره ی "وته کان" به تابه ت له "وته ی بیست و دوو هه م" دا به چه شنیکی گومان پر
 چه سپاندمان که: ئهو که سه ی نه توانی ت هه موو شتیک به دی به یی ت ناستوانی ت هیچ شتیک به دی
 به یی ت. خۆ هه ر که سیکیش بتوانی ت ته نها به ک شت به دی به یی ت، ده توانی ت هه موو شتیک
 تریش به دی به یی ت. به هه مان جۆر گه ر به دیه یانی شتان به ده ست به ک زاتی به دیه ینه ری ته نیاوه
 ییت، ئه و ا به دیه ینانی هه موو شتان به ئەندازه ی به دیه ینانی به ک دانه شت ئاسان ده ییت.
 گه ر ییشدر نه پال هۆکاره جۆراو جۆره کان و به دیه ینه رانی زۆروزه به نه نه، ئه و ا ئهو کاته
 به ئەندازه ی پله ی نه گو بجان (الامتاع) و مه حالی، به دیه ینان کاریکی سه خت و
 مه حال ده ییت. (دانه ر)

دەنگ شایه تی یان له سەر داوه؟.. ئایا ده گونجی ئهو هه واله نه باته سەر و، به مهش کۆله واری و نه زانی ده برپیت؟

نه خیر، خوای گه وره گه لئ له وه بهرز و پایه بلند و مهزن تره. خو ئهو "به لئین" و "هه ره شانه" ش که رایگه یاندوون هه رگیز بۆ توانستی ئهو کار یکی سهخت و دژوار نین و، گه لئ سووک و ئاسانن و چه شنی ئاسانیی دروست کردنه وهی بوونه وه ره له ژماره به ده ره کانی به هاری پشوو وان که چ خودی خو یان^(۱) و چ به هاوو پنه یان^(۲) له به هاری داها توودا سه ره له نوێ دروستیان ده کاته وه.

ئنجما بردنه سهری ئهو به لئینانه ههروهک بۆ ئیمه و بۆ هه موو شتیکی تر کار یکی یه کجار پێویسته، به هه مان جۆر خواستیکی به تین و داواکاری یه کی پێویستی دهسته لاتی پهروه ر دگاریتی خوشیه تی، به پچه وانه ی: بئ به لئینی که دژی عیززه تی توانستی ئهو و ئاو وه ژووی "هه مه لایه نگیری" و "په های یی" زانستییه تی، چونکه "بئ به لئینی" ئه بنجامی بئ دهسته لاتی و نه زانی و کۆله واری یه!

ده سا ئهی مرؤفی ملنه ده ری سه ره سخت!

ئایا ده زانیت بهم کافری و ئینکاری کردنه ت راده ی نه فامی و مه و دای مه زنیی تاوانه که ت ده گاته چ ئاستیک؟

ئهو هتا تو ده چیت باوه ر به وه هه مه درۆینه و، عه قله ور پنه کار و ده روونه هه لئخه له تی نه ره که ی خۆت ده که میت و به راستیان داده نییست، که چی - له هه مان کاتدا - که سیك به درۆ ده خه یته وه که هه رگیز ناچار ی "به لئین شکینی" نی یه و په فتاری پچه وانه ی به لئینی خۆی ناکات، ته نانه ت ئهو کاره

(۱) وهک: په گ و بنجی گیا و دره خته کان. (دانه ر)

(۲) وهک: گه لا و به رو بوومه کان. (دانه ر)

هەر شایانی عیززەت و مەزنی ئەویش نی‌یه و، هەموو شتیکی ناو بوونەوەر و گشت ئەو شتانەش کە بە چاودەبێنرێن تێکرا شایەتی لەسەر: راستی و "ئەحەققییەتی" ئەو دەدەن؟!

کەواتە تۆ لە گەڵ ئەم بچووکی‌یهی خۆتدا تاوانیکی یە کجار گەورە ی بێ کۆتایی دەخەیتە ئەستۆی خۆتەو و، بەم ڕەفتارەشیست - بێ گومان - خۆت شایانی تۆڵە‌یه‌کی گە‌لی مەزن و سزایەکی هەمیشەیی دەکەیت.

بۆ مەبەستی لێکدانەو و دەرکەوتنی گەورەیی تاوانی مەزنی کافر، لە فرمودەی پێغمبەردا ﷺ هاتوووە کە: "خەری"ی هەندێ کەسانی ناو دۆزەخ بە ئەندازەی چیا‌یه‌کی مەزن دە‌بێت^(۱).

تۆ، لەم هەل‌بەستەدا، وەك ئەو ڕێپووارە نەفامە وایت کە چاوی خۆی لە ئاستی پرووناکیی خۆردا دە‌نووقینی و، شوێن ئەندێشە‌ی خۆی دە‌کەوێت و، دە‌یه‌وێت لە بریی ئەو پرووناکی‌یه‌ی کە چاوی لە ئاستدا نووقاند، ئەو ڕێ ترسناکە‌ی بەردەمی بەو ترووسکە کزە‌ی عەق‌لی خۆی پرووناک بکاتەو، کە چەشنی ترووسکایی گۆتە‌ستێرە‌کان وایە لە شەوی تاریکدا.

کەواتە، مادەم خوا‌ی گەورە بە‌لێنی داوە و.. ئەم گشت بوونەوەرانیەش وشە‌ی راست و حەقیانەتی ئەون و.. ئەم هەموو پرووداوانە‌ی جیهانی‌ش چەند نیشانە و بە‌لگە‌یه‌کی راست‌گۆ‌ی ئەون..

ئەوا بە حەتمی بە‌لێنە‌کە‌ی دە‌باتە سەر و، دەرگای داد‌گایە‌کی یە کجار گەورە دە‌کاتەو و، بە‌ختەو‌ە‌ری‌یه‌کی تەواو مەزنی‌ش بە‌بە‌ندە‌کانی خۆی دە‌بە‌خشی‌ت.

(۱) عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: "إن ضرس الكافر، أو ناب الكافر مثل أخذ، وغلظ جلده مسيرة ثلاث".

رواه مسلم (۲۱۸۹/۴) والترمذي - صفة جهنم. (وە‌ر‌گێ‌ڕ)

راستی توهه

دهرگای: "ژياندن" و "مراندن"

که درهوشانه و هی ناوی: "الحی القیوم" و "الحی" و "المیت" ی خوی
گه وره

ثایا ده گونجی ئه که سهی که به ژيانده و هی ئه زه یه زه به لاهه له پاش
مردنی و، به زیندوو کردنه و هی پتر له سئ سهدهزار به دیهینراوانی
جور او جور "توانست" ی خوی دره خستوه، له کاتیکدا که زیندوو
کردنه و هی هموو یه کئی لهو جورانه به ئه ندازه ی زیندوو کردنه و هی گروی
مروفت مایه ی سه رسوورمانه ..

ئه که سهی که یه که بوونه و ه رانی له ناو ئه و تیکه لئ و پیکه لئ و
ئالوز کاوی یه دالیک جیا کردوه ته و و، به مهش "همه لایه نگیری زانست" ی
خوی تاشکرا کردوه ..

ئه که سهی که به هوی ئه و به ئینانه ی سه بارهت به هینانه دی حشر له
فرمانه ئاسمانی یه کاندیدا رایگه یانده و و، سه رنجی به نده کانی خوی بۆ:
"به خته و هری همیشه یی" راکیشاوه ..

ئه که سهی که هموو بوونه و ه رانی وهک هاوړی و هاوشانی یه کتر لئ
کردوه و، له چوار چیوه ی فرمان و ویستی خویدا به پړوه ی بردوون و یهک
به یه کئی له وانی ژیربار خستوه و گوپرایه ل و پامی کردوون و له
پارمه تیدان و هاوکاری یه کتریدا ه لئ سووراندوون و، بهم کارهش:
"مه زینی په روه ردگار تئ" ی خوی دره خستوه ..

ئه که سهی بایه خیکی ته و او گرنگی به گروی مروفت داوه و، له
پیناوه شدا هموو به رو بوومه کانی دره ختی بوونه و ه رانی له مروفتدا به خهستی

کۆ کردوووە تەووە، بەم پێیە مرۆفی کردوووە بە ناسک و نیاوترین و نازدارترینی بەرە کانی ئەو درەختە ناوبراووە، لە هەموو بوونە وەرانی تر دوای پتر گیرا دە کات و، گشت شتیکی بۆ ژێر بار دە خات و، دەیکات بە گفتوگۆ لە گەڵ کراوی خۆی..

ئایا دە گونجی کە سێکی بە توانا و، میهرەبان و، زانا و، دانای وا، کە گرنگی بە کێ ئاوە هەای بەم مرۆفە داوە، قیامت نەهێنێتە کایەووە و حەشر بەدی نەهێنێت و مرۆف زیندوو نە کاتەووە؟ یان لە توانیدا نەبێت؟ یاخود بەرامبەر بە کردنەووەی دەرگا کانی دادگای هەرە مەزن و بەدیھێنانی بەهەشت و دۆزەخەووە دەستەوسان و کۆلەوار بێت؟.. نەخێر.. هەر گیز وانی یە..

بەلێ، ئەو پەروەردگاری کە کاروباری ئەم جیهانە ی بە دەستە، هەر لەم سەرزەوای بە کاتی و تەسکەدا، هەموو چەرخێک و هەموو سالتیک و تەنانەت گشت پۆژیک، چەندەها نمونە و وێنە و ئامازە ی حەشر دروست دە کات.. بۆ نمونە: لە چەند پۆژیکێ حەشری بەھاردا پتر لە سێ سەدەزار جۆری گەورە و درشتی پووەک و زیندەوەران حەشر دە کات و زیندوویان دە کاتەووە.. ژیان بەرەگ و بنجی درەخت و گز و گیاکان دە بەخشیتەووە.. خودی هەندێ زیندەوەر و هاو وێنە ی هەندیکێ تریان دە ژینیتەووە و دەیانھێنیتەووە بۆ بەھاری نوێ..

ئەجا هەر چەندەش جیاوازی یە ماددی بە کانی نێوان تۆووە هەرە وردیلە و بچوو کە کان تابلیی هەندە کێ و لاووە کێ و کەمن، کەچی بەو پەری وردی و لیک جیا کردنەووە، یەک بە یەکیان زیندوو دە کرێنەووە و، بەو پەری خێرا یی و لە ماوێ شەش پۆژیان شەش حەفتەدا لە یە کتر جودا دە بنەووە و بەر جەستە دە بن. هەموو ئەم کارانەش لەو پەری ئاسانی و زۆریدا و، بە پێکۆپیکێ تەواو و، تەرازووی وردی سەرنە کەر ئە بنجام دە درێن، هەر چەندەش ئەو تۆوانە تیکەلی یە کتری بوون.

ټایا ټهو که سہی که ټم کارانه ټه بجام دہ دات، ہیچ شتیکی به لاوله گران دہ بیټ؟ یان ټایا له دروستکردنی ټاسمانه کان و زہوی له ماوہی شہش رږژدا دہستموسان دہمیټ؟.. ټایا ناتوانیټ به تہنہا یهك "بانگ" سہرجہمی گروی مروؤف حشر بکات و کږیان بکاتہوہ؟ حاشا.. چږن ناتوانیټ!

ټایا ټه گہر نوو سہریکی دہراسا(خارق)ی بی وینہ بیټ و، له ماوہی تہنہا یهك سہعاتدا - بی ټیکہال کردن و لئی ټیکچوون و ناتہواوی - له سہریهك لاپہرہدا و بہوپہری جوانی، سنی سہد ہزار کټیب بنووسیټہوہ کہ ہموو پیټہ کانی سہرا بنہوہ و کوژنیرا بنہوہ و، ټنجا پیټ بوتریټ: "ټم نوو سہری کہ خواہنی توانا و لیہاتنیکی ټاوہایہ، دہتوانیټ له ماوہی یهك خولہ کدا و بہ: "له بہر بوون" سہرجہمی کټیبہ کہی تو بنووسیټہوہ کہ دانراوی خوہتی و ټیستا کہوتوہ تہ ناو ټاوہوہ و پیټہ کانی کوژاونه تہوہ" .. ټایا دہتوانیټ بلیټ: "ناتوانیټ.. باوہر ناکہم" ۱۴

یان گہر پادشایہ کی مو عجیزہ کاری ټهوتو ټه بیټ کہ له پیناوی دہر خستنی توانای خویدا بو خہلکی و بہلگہہینانہوہ له سہر ټهو توانایہی له پیش چاوی ټهواندا، به تہنہا یهك ټاماژہی خوی، چیا له بن بہینیټ و، چہندہا شار به تہواوہتی بگورپیټ و، دہریاکان بکات به و شکایی.. ہر له دہماودہمی ټهو کاتانہی کہ ټم کارانہی لئی دہبیرا، تاشہ بہردیکی زہبہ لاج بہرہو شیویک تلیر بووہوہ و رپی له میوانہ کانی ټهو پادشایہ گرت و، ټنجا پیټ و ترا: "بی ہیچ گومانیک، پادشا ټهو بہردہ زہبہ لاجہ له سہر ټهو رپی بہ لادہ بات و، ہر چہندہش گہورہ پیټ پادشا ہیچ باکی نی بہ وردوخاشی دہ کات و نایہ ټیټ رپی له میوانہ کانی بگیریټ" ..

ټایا وہلامہ کہت چہندہ به ورپنہ و شیتی دادہ نریټ گہر بلیټ:

"نہخیر، ناتوانیټ کاری واکات" ۱۴

یان ئە گەر سەر کردە بە ک بیئت و بتوانیت لە ماوەی یەک پزۆردا سەر لە نوێ
یەک بە یەکی سوپاکە ی کۆ بکاتەوێ که هەر خۆی یە کەم جار پێکیهینابوون و،
بیئت و ترا: "ئەم سەر کردە بە تەنها بە فووپیا کردنیکی شەپووری سەربازی
دەتوانیت یەک بە یەکی سەربازە کانی ئەو هیزانە و سەرجهمی ئەوانە ی بلۆ
بوونەتەوێ و تەسریح کراون، لە ژێر ئالاکە ی خۆیدا کۆ بکاتەوێ" و، تۆیش لە
وێلامدا وت: "نا.. باوەرپناکەم"؟ ئایا هیشتا تیناگەیت که وێلامە کەت
رەفتاریکی چەندە شیتانە دەر دەخات؟!

ئە گەر لەم سنی نمونە یە ی پێشوو تینگە یشتوویت، ئەوا فەرموو بێر لە:
"بەدیھینەری نەخشە کیشی مەزن" بکەرەوێ که هەر لە پێش چاوی خۆماندا،
بە شیوێ و وێنە یەکی تابلیی جوان و تەواو، زیاتر لە سنی سەدە هەزار جووری
زیندەوێر بە قەلەمی: "توانست" و "قەدەر" ی خۆی لە سەر لاپەرە ی زەویدا
دەنووسیئت و، لاپەرە سپی یە کە ی زستان دە گۆرپیئت بە گەلا دەم
پشکو تۆوێ کانی بە هار و هاوین و، هەموو ئەمانە لە گەڵ یە کتریدا تێهەلکیش
دە کات بێ ئەوێ ئاوێتە ی یە کتر ببن و، پێکەوێ دەیاننووسیئت بێ ئەوێ
پالتان و ئالۆزی و لێ تێکچوون و شپزی لە هیچیاندا پروو بدات و، ئنجا
هەر چەندەش لە شەکل و شیوێ و پێکھاتندا لە یە کتر جیاوازن، کەچی هیچ
کام لەوانە بە هەتە نانووسیئت.. جا ئایا دە گونجی سەبارەت بەم "پاریزگار" و
"دانا" یی کە پلان و بەرنامە ی "گیان" ی دەرەختیکی زەبەلاحی لە تۆوێ هەرە
بچکۆلە کەیدا داناوێ و لەویدا دەپاریزیئت، بوتریئت: چۆن دەتوانیئت
پاریزگاریی "گیان" ی مردوو ان بکات؟..

یان ئایا دە گونجی سەبارەت بەو خواوەندە بەتوانا و شکۆمەندە ی کە بە
خیراییەکی یە کجار زۆر گۆی زەوی لە سووپی سالانەیدا دەخاتە گەر،
بوتریئت: چۆن دەتوانیئت زەوی لە سەر رپی قیامەت لابدات؟ یان چۆن
دەپرووخیئیئت؟!

یان تایا سهاره ت بهو خواوړنده شکوړمېند و خواوړن که رهمه ی که له نه بوړنه وه به فهرمانی: "کن.. فیکون" گهر د یله کانی له ناو جه سته ی سهر بازانی زینده وهراندا به دی هیڼاوه وړیکي خستون و، چه نده ها سوپای گه وره ی لی پیکهینان، بو ترئ: چو ن ده توانیت ته نها به یه ک هاوار لیکردن نهو گهر د یله بناغه بیانه ی که زووتر ناشنایان له گهل یه کتریدا بووه و، نهو به شه سهره کی یانهش که پیشتر له ژیر ئالا وړیسای له شکری جه سته ی نهو زینده وهره دا بوون، سهر له نوئ کؤ بکاته وه؟!

نهو هتا ههر به چاوی خو ت چه نده ها نموونه ی چه شنی نموونه کانی حشری به هار ده بینیت که له هه موو وهر زیک و گشت چهر خیکدا به دیهینه ری مه زن به دی یان ده هیئت. ته نانه ت له ئالو گزربوونی شهو وړوژ و، پیکهینان و نه هیشتی په له هه وره کانی پروی ئاسماندا، چه ندین نیشانه و نموونه ی حشر به چاوی خو ت ده بینیت.

گهر - یو نموونه - خو ت و ا دابنیت که له هه زار سال پیش ئیستادایت و، ههر دوو بالی "رابوردو" و "داهاتو" به رامبه ری هک رابگریت، نهو ا به نه ندازه ی ژماره ی چهرخ وړوژه کانی ههر دوو زهمانه که نموونه ی حشر و قیامت ده بینیت!

خو نه گهر دوا ی نه وه ی که هم هه موو نموونه زور و زه به ندانه ی حشر ت به چاو بینی و، هیشتا حشری جیسمانی و زیندو و کړدنه وه ی جه سته کانت له عمقله وه به دوو زانی، نهو ا ههر خویش ت راده ی نه قامی نهو که سته بو درده که ویت که ئینکاری حشر ده کات!!

سهرنج بده و بزانه ده ستووری ههره مه زنی خوا ی گه وره سهاره ت بهم راستی به چی ده فهرمویت:

﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَخُبِ
الْمُؤْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰).

پوختە ی ئەم قسانە:

هیچ شتیك نی به پڕی له هاتنه دبی حەشر بگریت، بهلكو هەموو شتیك داواكار و داخوازی هاتنه دبی حەشره.

به‌لێ، ئەو كەسە ی كە وائەم "زەوی" یە زەبەلاحە - كە پیشانگای شتە سەر سوورپهینه ره كانه - به چه شنی زیندوو كردنه وهی هەر گیاندارێك زیندوو ده كاته وه و دهیشی مرئیت و، وهك لانکیکی ههوینه ر و كەشتی به کی جوانی رازا وهی لێ كردوو به مروف و زینده وه رانی تر و.. "خۆر" یشی لهم میوانخانه یه دا كردوو به چرا و ئاگردانی میوانه کانی و.. "هه ساره" گه‌رۆ که کان و "هه‌ستیره" پرشنگداره کانیش به فرۆ که ی مه‌لایکه ته کانی.. "په‌روه‌ردگار یتیی" مه‌زنی تا ئەم راده یه و، "فه‌رمان په‌روایی" هه‌مه‌لایه‌نگیری گه‌وره‌ی تا ئەم پله‌یه، ته‌نها به‌م شته دنیا یه فانی و لاواز و به‌خوهره‌م و بی نرخ و بگورانه وه گیر نابن و، ده‌بی خانه یه کی تری هه‌تاهه‌تایی و، مه‌زن و، گه‌وره و، نه‌گۆر هه‌یت که شایانی ئەو "په‌روه‌ردگار یتیی" یه مه‌زن و "فه‌رمان په‌روایه‌تی" یه هه‌مه‌لایه‌نگیره‌ی ئەو بیت و، بۆ مه‌به‌ستی شاد بوون و به‌هه‌روه‌ر بوونمان به‌و خانه و لانانه‌ی ئەوئ، واهه‌میشه بۆ هه‌وڵدان و ته‌قلا ی به‌رده‌وام هانمان ده‌دات و ده‌عه‌تمان ده‌کات و بۆ ئەو پیمان ده‌بات.

ئنجاهه‌موو ئەو كەسانه‌ی که خاوه‌نی پۆحی پروون و، جه‌مسهری دلانی پرووناکن و، دارای ژیری پۆشنایی به‌خشن و، پرووی پوا ته‌تیی راستی یان دیوا ده‌ر کردوو و به‌ره‌و ناو جه‌رگه‌ی حه‌قیقه‌ت پۆشتوون و، شه‌ره‌فه‌مه‌ندی: "له‌خوا نزیکي" بوون..

هه‌موو ئەوانه، شایه‌تی له‌سەر ئەو راستی یه‌ی سه‌ره‌وه ده‌ده‌ن و، به‌یه‌کده‌نگ پیمان راده‌گه‌یه‌نن که خوا ی گه‌وره پاداشت و سزای ئاماده کردوو و، به‌لێنی بیگومان و هه‌ره‌شه‌ی راسته‌قینه‌ی ته‌وا وه‌تیشی راگه‌یانده‌وه..

خو "به لټین شکاندن" هر گیز توخنی شکۆمه ندیی خاویښی ټهو ناکه ویت، چونکه کاری و، سوو کایه تی و خو زه لیل کردن ده گه یه نیت.

ئنجاً "نه بر دنه سهری هه پشه" یش یان له چاو پۆشی یه وه ده ییت یان له کۆله واری یه وه. سه باره ت به یه که میان ټه و اه ک ئاشکرایه "کافریتی" تاوانیککی ټه وه نده په هایه^(۱) که شایانی لټخۆشبوون و چاو پۆشی نی یه. سه باره ت به دوو هه میشیان ټه و ا پروون و ئاشکرایه که ټه و خوا وه نده ی خوا وه نی "توانستی په ها" یه، گهلټی خاویښ و دووره له کۆله واری و بی ده سته لاتي.

پاشان هه و الده ران و شایه تی ده رانیش، هه رچه ند ریاز و مه شره بیان له یه کتری جیایه، که چی به ته و اه و تی له سهر بناغه کانی ټهم مه سه له یه یه کیان گرتو وه. ټهو هه و الده ر و شایه تی ده رانه:

له پرووی چهن دایه تی یه وه: ټه وه نده زۆر و زه به نده ن که گه یشتوونه ته پله ی "ته و اتور" و ..

له پرووی چۆ نایه تی یه وه: دارای پله ی کۆده نگي (الإجماع) ن و ..

(۱) به لټی، "کافریتی" سوو کایه تی پټی کردن و بی نرخ زانیښی بوونه و رانه به گشتی، چونکه "کوفر" بوونه و ران به: "بټی مه به سټی" و "بټی سوودی" تۆمه تار ده کات و، له هه مان کاتیشدا ناوه جوانه کانی خوا ی گه و ره به درۆ ده خاته وه، له بهر ټه وه ی که "کوفر" ئینکاری دره و شانه وه ی ټهو نا وانه ده کات که له ناو ئاویښه ی بوونه و راندان و، به درۆ خسته نه وه ی هه موو بوونه و رانیشه، ټه وه تا شایه تیدانی ټه و ان له سهر "وه حدانییه ت" و ه ر نا گرت. له بهر ټه مانه، "کافریتی" هه موو هیزه مه عنه وه یه کانی مرؤف و گشت لیها ته کانی تیکده دات، به راده یه که توانای و ه ر گرتی خیر و چاکه ی لټی داده مائټت. که واته "کوفر" تاوانیککی گهلټی گه و ره یه و، ده ستر یۆی کردنه بۆ سهر مافی هه موو بوونه و ران و سهر جمی ناوه جوانه کانی خوا ی گه و ره. له بهر ټه وه و، له بهر پاراستنی ټهو مافانه و، به بۆ نه ی و ه ر نه گرتی خیر له لایه ن ده روونی مرؤفی کافره وه، "کافریتی" داخوازی بټی بهش بوونه له "چاو پۆشی و لټخۆشبوون" وه ک ئایه تی: ﴿إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (لقمان: ۱۳) ټهم و اتایه راده گه یه نیت. (دانه ر)

له‌ پرووی پله و پایه‌شیانه‌وه: ئه‌ستیره و پڕی پیشاندەر و رابه‌ر و ئازیز و بینایی چاوی گرۆی مرۆفایه‌تین ..

له‌ پرووی گرنگیشه‌وه: ئه‌وان له‌م مه‌سه‌لانه‌دا "پسپۆری بابەت" و "به‌ره‌ی چه‌سپنه‌ر"ن. خۆ وه‌ك ئاشکرایه‌ پرپاری دوو که‌سی "پسپۆر"ی زانستیك یان سنه‌ت و پیشه‌یه‌ك، به‌سه‌ر پرپاری هه‌زارانی غه‌یری ئه‌واندا پێش ده‌خریت و .. له‌ هه‌وآل و گێڕانه‌وه‌ی رپویه‌تیشدا قسه‌ی دوو که‌سی "چه‌سپنه‌ر" به‌سه‌ر قسه‌ی هه‌زاران که‌سی نه‌فی که‌ردا سه‌ر ده‌خریت، وه‌ك: چه‌سپاندنی بینینی مانگی یه‌ك شه‌وه‌ی ربه‌مه‌زان که‌ گوی له‌ دوو که‌سی چه‌سپنه‌ر ده‌گیریت و قسه‌ی هه‌زاران نه‌فیکه‌ر پشتگویی ده‌خریت.

که‌واته‌:

له‌ هه‌موو جیهاندا، هه‌وآلی له‌مه‌ راسته‌و، کێشه‌ی له‌مه‌ حه‌قته‌و، راستی‌یه‌کی له‌مه‌ پروون و ئاشکرا تر نی‌یه‌!
دنيا کێلگه‌یه‌ ..
حه‌شر خه‌رمانه‌ ..

به‌هه‌شت و دۆزه‌خیش که‌نجینه‌ی داهاته‌کانی ئه‌و کێلگه‌ و خه‌رمانه‌ن.

راستی ده‌هه‌م

ده‌رگای: "دانایی" و "چاودێری" و "میهره‌بانی" و "دادگه‌ری"

که‌ دره‌وشانه‌وه‌ی ناوی: "الحکیم" و "الکریم" و "العادل" و "الرحیم"ی
خوای گه‌وره‌یه‌

تایا ده‌گونجی ئه‌و "خاوه‌ن موڵکه‌ شکۆمه‌نده‌"ی که‌ له‌م میوانخانه‌فانی‌یه‌ی دنیا‌دا و، له‌م کۆپری تاقیکردنه‌وه‌ هه‌میشه‌ به‌ره‌و نه‌مان چوو و، له‌م پیشانگا هه‌رده‌م گۆراوه‌ی زه‌ویدا، به‌م ئه‌ندازه‌یه‌ی به‌رچاومان شوێنه‌واری "دانایی"

پروون و.. تا ئەم مەودایەش شوینکاری "چاودیری"ی ئاشکرا و.. تا ئەم پلەیه ئاسەواری "دادگەری"ی زال و.. بەم پادەیهش جێ دەستەکانی "میهربانی"ی فراوانی خۆی دەر خستیی.. پاشان لە جیهانی "مولک" و "مەلە کووت"ی خۆیدا چەندین خانە و لانەی بەردەوام و دانیشتووانی نەمرو پلەوپایەیی هەمیشەیی و بوونەوهرانی هەتاهەتایی نەبیّت و، بەم پێیە سەرجهمی ئەو حەقیقەتە ئاشکرایانەی ئەم: "دانایی" و "چاودیری" و "دادگەری" و "میهربانی"یە بە خۆرایی و هەرمەکی برۆن و بدرین بە بادا؟

یان ئایا دەچیتە عەقلەوه ئەو "دانا شکۆمەندە"ی کە لە نیوان هەموو بەدیھینراوانیدا مەروڤی هەلبژاردوو و، کردووێتی بە گفتوگۆلە گەل کراوی هەمەکی خۆی و ئاوی ئەو دەر خەر و پیشاندەری ناوە جوانەکانی و، نرخ شناس و قەدرزان و تام چێژی ئەو سەرچاوانەیی کە لە گەنجینەکانی میهەربانی ئەو دان.. ئەو کەسە کە لە پێی هەموو ناوە جوانەکانیەوه زاتی مەزنی خۆی بە مەروڤ ناساندوو و خۆشی و یستوو و خۆشی لای ئەو خۆشەویست کردوو.. ئایا دواي هەموو ئەمانە، دەچیتە عەقڵی هیچ مەروڤێکی ژیرەوه کە ئەو خواوەندە "دانا"یە ئەم مەروڤە هەژارە بۆ ئەو ولاتە هەمیشەییەیی خۆی نەنیریت و، دواي دەعوەت کردنی بۆ خانەیی ئەو پێی، بەختەوهریی هەتاهەتایی پێ نەبەخشیت؟

یان ئایا دەچیتە عەقلەوه کە هەموو بوونەوهرێک - با "تۆ" ٲیکیش بیّت - بە ئەندازەیی دەر خەتێک "کار و فرمان"ی بخریتە ئەستۆ و، بە قەدەر ژمارەیی گۆلەکانیشی "دانست"ی تێدا پەچاو بکریّت و، بە ئەندازەیی بەروبوومەکانیشی سوود و "بەرژەوهندی"ی پێدا هەلبواسریّت، پاشان ئامانج و مەبەستی "بوون"ی ئەو گشت "کار و فرمان و، حیکمەت و، بەرژەوهندی"یانە "تەنها ئەو بەشە کە مەجوزییە پروو و دنیا ئاراستە کراوە

بیت که هیشتا به ئەندازهی کیشی گەردیلەبە کیش دارای بایەخ و گەرنگی نییە؟

واتە ئامانجی "بوون" ی تەنھا ئەم دنیایە بیت و، ئەو کار و فرمان و، حیکمەت و، بەرژەوێندی یانە نە کرێن بە چەند تۆزێک بۆ جیهانی مەعنا و کێلگەیی جیهانی دواڕۆژ تا کو ئامانجە راستەقینە کانیان لەوێ بەرەم بەین؟ یان ئایا دەچیتە عەقلەوێ کە ئەم هەموو فەستفاله پەنگین و ئاھەنگە مەزنانەیی لێرەدا ساز دەکرێن، لە ئەنجامدا بە هەر مەکی و بێ ئامانج و بێ ناوەرۆک و بێ دانایی برۆن و لەناو بچن؟ ئایا دەچیتە عەقلەوێ کە هەموو ئەوانە بۆ مەبەستی دەرکەوتنی ئامانجە ئەسلییە کانیان و بەروبوومە شایستە کانیان بەرەو جیهانی مەعنا و دواڕۆژ ئاراستە نە کرێن؟!

بەڵێ.. ئایا دەگوێنجی هەموو ئەوانە بە پێچەوانەی حەقیقەت و دژی وەسفە پیروژ و ناوێ جوانە کانی: "الحکیم" و "الکریم" و "العادل" و "الرحیم" ی خوای گەورە دەرەبکەون؟.. نەخێر.. نەخێر..

یان ئایا دەگوێنجی خواوەندی مەزن هەموو ئەو حەقیقەتانەیی گشت بوونەوێران بە درۆ بخاتەوێ کە بەلگەیی وەسفە خاویێنە کانی: "دانایی و، دادگری و، بەخشندەیی و، میهرەبانی" ی ئەو و، شایەتیی گشت بوونەوێران و ەرنە گریت و، بەلگە کانی هەموو بەدیھێنراوان و دروستکراوان بەتال بکاتەوێ؟.. نەخێر.. نەخێر..

یان ئایا دەچیتە عەقلەوێ ئەو خواوەندە مەزنە، تەنھا پاداشتیکی کەمی دنیایی بە ئەندازەیی تالە موویەک بە مرووف بیهخشیت، لە کاتی کدا کە بە ئەندازەیی هەموو تالە مووێ کانی سەری کار و ئەرکی پێ سپاردووە؟ ئایا دەگوێنجی ئەو خواوەندە کاریکی ئاوا پووچی بێ ناوەرۆک و دژی عەدالەت و حیکمەتی راستەقینەیی خۆی بکات؟.. نەخێر.. نەخێر..

پان ټایا ده گونجی ټهو خواوهنده گورهیه به ټه نذازهی ژماره ی بهری هموو دره ختیك "دانایی" و "به رژه وندی" به هموو زینده وړیك، به ټكو به هموو ټه ندامیكي ټهو زینده وهره - بۆ غوونه: وهك زمانی - ټه نانهت به گشت به دیها ترویه کی خزی، به خشیت و به مهش "دانایی په ها" ی خزی دهر بخت .. پاشان هر ټهو خواوهنده دانایه، مانه وه و، هه ټاهه ټایه تی و، به خته وهری همیشه یی، به مرؤف نه به خشیت که مه ز نترین "دانایی" و گرنگ ترین "به رژه وندی" و پیوسترین "ټه بجامه" و .. واز له به خشینی: "مانه وه" و "به یهك شادبون" و "به خته وهری همیشه یی" به ټیت که هر ټه وانه ن - له راستیدا - دانایان کردووه به دانایی و نیعمه ت به نیعمه ت و میهره بانیش به میهره بانی؟ ټه نانهت هر ټه نها ټه وانه ن که سهر چاوه ی هموو دانایی و نیعمه ت و میهره بانی په کن؟

ټایا ده گونجی ده ستیان ټی هه لېگریټ و وازیان ټی به ټیت ټا به ره و ډۆلی بی مه به ستی و به ربادیی په ها برؤن و، خویشی - خوا نه خواسته - بخته هه لویستی ټهو که سه وه که باله خانه یه کی مه زن بنیات بنیت و، هه زاران نه خش و نیگاری په نگین له هموو به ردیکیدا به خشیت و، له یهك به یه کی گوشه کانی کؤشکه که شیدا هه زاران ټامپازی ټارایشتان و جوانکاری و، له گشت ژووریکیدا هه زاران شتی گرانبه ها و پنداویستی دابنیت .. پاشان سهربان و میچیکی بۆ دروست نه کات که له هموو مه ترسی په کی چه شنی: پروو خان و ټیکچوون بیپاریزیت؟! ..

نه خیر .. نه خیر ..

چونکه "خیر" ټه نها له "خیری په ها" و "جوانی" ش ټه نها له "خواه ن جوانی په ها" وه په یدا ده بن و، هه رگیزاو هه رگیز کاری گالته جاری و بی مه به ستی له خواوهندی خواهنی "دانایی په ها" ناوه شیته وه.

بەلێ، هەر کەسێ بە میژوو دا بچیتەو و بە ئەندێشەی خۆی بو
سەردەمە کانی رابوردو و بپروات، ئەوا بە ژمارەی هەموو ئەو سالانەی بە
سەریاندا تێ دەپەڕیت، مەنزل و، پیشانگا و، گۆرەپان و، جیهان دەبینیت، کە
وێ ئەم دنیا بە و چەشنی مەیدانی تاقیکردنەو و پیشانگای شتانی ئەم
سەردەمە وان.. دەبینیت کە مردن هەر هەموویانی بە سەر کردووەتو و.
هەروەها سەرنج دەدات کە هەر چەندەش جوور و شیوەی یەک بە یەک ئەوانە
لە یە کتر جیاوازه، کەچی لە: ریکوپێکی و، داھێنان و، دەر خستنی توانا و
دانایی بە دیھێنەریاندا، تێکڕا لە یەک دەچن..

هەروەها ئەو کەسە - گەر بینایی دلی لە دەست نەدا بیت - ئەوانە
رێسای پرونی "دانایی" و، ئاماژەی ئاشکرای "چاودێری" و، نیشانەی زەق و
زالی "دادگەری" و، بەرھەمی فراوانی "مێھرەبانی" لەو مەنزلە
ئالوگۆرپوانەدا دەبینیت کە وای لێ دەکەن بە دلتیایەو و پەیی بیات بەو ی
کە: هەر گیز ناگونجی داناییەک هەبیت لەو "دانایی" یە کە لەو مەنزلگایانەدا
دەبینیت کاملت بیت و.. "چاودێری" یەک بیت لە چاوەو و کە ئاسەواری
ئاشکرایە جوانتر بیت و.. "دادگەری" یەکی مەزنتر هەبیت لەو ی کە
نیشانە کانی پروون و لە بەرچاودان و.. "مێھرەبانی" یە کیش بیت فراوانتر
بیت لەمە ی کە بەروبوو مە کانی بە ئاشکرا دەبینرێن!

خۆ ئەگەر گریمانی مەحالی بکړیت و وا دا بنریت ئەو پادشا هەمیشەییە
کە ئەم کاروبارانە بەرپووە دەبات و بەردەوام ئەو میوان و میوانخانانە
دەگۆریت، جێ و پێ و مەنزلگای بەرز ی مانەو و هەمیشەیی و.. پلە و
پایە ی نەگۆر و.. خانە و لانە ی بەردەوام و.. پەغیەتی هەتاھەتایی و.. بەندە ی
بەختەو وری نیشته جێی ئەو ولاتە هەمیشەییە ی خۆی نەبیت، ئەوا دەبی
- لەو کاتەدا - ئینکاری بوونی ئاشکرا و لە بەرچاوی ئەو چوار راستی یە:
"دانایی و، دادگەری و، چاودێری و، مێھرەبانی" بکړیت کە چەند توخمیکی

به همیزی همه لایه ن گرن و، وهك توحه كانی: پرووناکی و ههوا و خاك و ثاو، پروون و ناشكران. چونكه - وهك زانراوه - هم دنيايه و هرچی په کی تیدا به هیشتا به شی ئه وه ناکات که به تهواوی ئه و راستی یانه ی تیدا دهر بکه ون.

که واته، گهر له شوینکی تر دا شتانیك نه بن شایسته ی دهر که وتنی ئه و راستی یانه بن، ئه واده بی به هه لویتینکی شیتانه ی چه شنی ئه و که سه ی ئینکاری "خوړ"ی ناوچه رگه ی ئاسمان ده کات، ئیمهش ئینکاری ئه و "دانایی" په بکه ی که له هه موو شتیکی به رده مماندا هه یه و.. سه ریچی له و "چاودیری" په دهر برین که له خوړمان و زوړ به ی شتانی دهورو به رماندا ده یانینین و.. دان به و "دادگری" په مه زنده نه نین که نیشانه کانی گه لی ناشكران^(۱) و.. ئینکاری ئه و "میهره بانی" یمش بکه ی که له گشت جی په کدا ده یینین. هه روه ها ده بی ئه و هه موو کار رایسی کردنه پر له "دانایی" و ئیش و کاره به "که رهم" و نیعمه ته "میهره بانی به خشانه" ی به چاو ده یانینین -

(۱) به ئی، "دادگری" دوو که رته: ئیجایی و سه لپی. که رته ئیجایی په که بیان بریتی په له وه ی: گشت خواوه ن مافیک هه موو مافیکی خوړی بدریتی. شتیکی به لگه نه ویسته که هم به شه ی دادگری شمورلی هه موو ئه و شتانه ده کات که له دنیا دا هه ن. چونکه وهك له "راستی سئ هم" دا چه سپاندمان: هه موو شتانی ناو هم دنيايه داوا ی هر شتیك له به دیهنه ری شکومه ندیان بکه ن که بۆ "بوون" و "مانه وه ی ژیان" یان پیوستان بیت، ئیتر هم داوا کردنه چ به زمانی لپها تیان بیت و چ به زمانی پیدا ویستی په سروشتی په کانیا ن و چ به زمانی ناچاری یان، ئه و به ته رازوویه کی وردی تایه متی و چه نه پیوه ینکی دیاری کراو ئه و خواسته ی بۆ دا بن ده کریت و ده یدریتی. واته به نه دنازه ی ناشكرایی "بوون" و "ژیان" هم به شه ی "دادگری" ش پروون و ناشکرا په .. به لام به شه سه لپی په که بریتی په له وه ی که: ناحه قویستان و سته مکاران ته منی بکرین. واته: به سزادانی ناحه قویستان حق را گهر بکریت و حقی خوړی بدریتی! هم به شه یان هه رچه ند به پروونی له م دنیا دا دهر ناکه ویت، به لام چه نده ها نیشانه و ئامازه ی زوړ هه ن که به لگه ن له سه ری. وهك: ئه و زلله ی ته منی و قامچی سزادانه ی که ئاراسته ی قه ومی عاد و سه موود کران، بگه ر قه ومه پاخی په کانی هم سه رده ممش. هه موو ئه مانه، به چه شنیکی ناشکرا و بی گومان، زالبون و ده سته لاتداری "دادگری" ی به رز و مزنی خواوه ندمان بۆ دهر ده خن. (دانه ر)

خوا نه خواسته - به گالته و گهپ و ستهم و غەدرێکیان له قەلەم بدەین که له راستیدا خوای گەوره تابلیی بهرز و بلند و دووره لهو پەفتارانە و، گەر وایست دەبێ راستی‌یه کانی هەلەبگه‌پنەوه، که ئەوێش ئەوپه‌ری به‌تال و مه‌حاله، به‌ پراده‌یه‌کی ئەوتۆ که ئەو سۆفستانی‌یه‌ش ئینکاری بوونی خۆیانیان ده‌کرد، به‌ ئاسانی توخنی ئەم چه‌شنه مه‌حالا نه‌ نه‌ده که وتن!

پوخته‌ی قسه:

ئەو کارانه‌ی له‌ دنیا دا پرووده‌ده‌ن وه‌ک:

کۆبوونه‌وه فراوانه‌کان بۆ "ژیان" و، جیا‌بوونه‌وه خێراکان بۆ "مردن".
یه‌ ک‌گرتنه مه‌زنه‌کان و، هه‌ل‌وه‌شانه‌وه به‌ په‌له‌کان..
ئاهه‌نگه مه‌زنه‌کان و، دره‌وشانه‌وه قه‌شه‌نگه‌کان..

هه‌موو ئەم کاره مه‌زنانه‌ی له‌م جیهانه‌دا ده‌یبنرێن، له‌ گه‌ل ئەو ئەنجامه‌ جوژئی و ئامانجه‌ بێ نرخه‌ کاتی و ماوه‌ که‌مه دنیا‌یانه‌ی به‌رچاوماندا، په‌یوه‌ندی‌یه‌کی ئەوتۆیان نی‌یه‌ که‌ شایانی ئەوه‌ بن وابه‌سته‌ی یه‌ کتر بک‌رێن. که‌واته‌ په‌یوه‌ست کردنی ئەوان به‌م ئەنجامه‌ جوژئی و کاتی‌یانه‌ی دنیاوه‌ له‌ گه‌ل ژیری و داناییدا یه‌ک ناکه‌وێت، چونکه‌ ئەم کاره‌ وه‌کو ئەوه‌ وایه‌ که‌ چه‌نده‌ها دانایی مه‌زن و ئامانجی گه‌وره‌ گه‌وره‌ی به‌ ئەندازه‌ی چیا‌یه‌ک وابه‌سته‌ی به‌ردی‌کی یه‌ کجار به‌کۆله‌ و، ئامانجی‌کی بێ‌نرخ‌ی جوژئی و کاتی‌ی به‌ قه‌ده‌ر به‌ردی‌کی به‌جوو کیش په‌یوه‌ستی چیا‌یه‌کی سه‌ختی مه‌زن، بک‌رێت!!

واته‌: نه‌بوونی په‌یوه‌ندی‌ی بوونه‌وه‌ران و کاروباره‌ کانی دنیا به‌و ئامانجه‌یانه‌وه که‌ سه‌ر به‌ ژیا‌نی دنیا، شایه‌تی‌کی گومان‌پر و به‌ل‌گه‌یه‌کی ئاشکرا و پروونه‌ له‌ سه‌ر ئەوه‌ی که‌: ئەم بوونه‌وه‌رانه‌ پرویان له‌ جیهانی‌کی تری غه‌یری ئەم دنیا بینراوه‌یه. چونکه‌ به‌روبوومه‌ ناسک و شایانه‌ کانی خۆیان له‌وێ ده‌به‌خشن و، چاویان به‌په‌وه‌ نه‌ ناوه‌ جوانه‌ کانی خوای گه‌وره‌ و، ئامانجه‌ کانی‌شیان بۆ ئەو جیهانه‌ ده‌روان و، هه‌رچه‌نده‌ش تۆوه‌ کانیان له‌ ژێر

خاکی ئەم دنیایەدا چێنراون و شارراونەتەوه، بە‌لام گول و بە‌رەمە کانیان
لە جیهانی میسالددا درەدە کەون و دە‌پشکەون.

واتە: مەرۆف بە‌پێی ئەو لی‌هاتن و توانایە‌ی پێی دراوه، لی‌رەدا کردار
دەر‌وێنیت و لەو دنیاش در‌وێنە‌ی بە‌رەمە کە‌ی دە‌کات!

بە‌لێ، گەر سە‌یریکێ ئەو پروو‌ە‌ی بوونە‌و‌ە‌ران بکە‌یت کە‌ بۆ "ناو‌ە
جوانە‌ کانی خ‌وای گە‌وره" و "دوا‌پۆژ" دەر‌وانن، ئە‌وا دە‌بینیت کە‌:
هە‌موو "تۆو" یەک - کە‌ موع‌جیزە‌ی توانستی خ‌واوە‌ندە - بە‌ ئە‌ندازە‌ی
درە‌ختێک ئامانجی زۆر و زە‌بە‌ندە‌ی هە‌یه..

هە‌موو "گول" یەک - کە‌ وشە‌ی دانستە^(۱) - خ‌اوە‌نی چە‌ندین واتا و
ناو‌ەرۆکی ئە‌وتۆیە کە‌ بە‌ ئە‌ندازە‌ی ژمارە‌ی گولە‌ کانی درە‌خت دە‌بن..

هە‌موو بە‌ریکیش - کە‌ موع‌جیزە‌ی سنعە‌ت و پارچە‌ هۆ‌نراو‌ە‌ی
میه‌ره‌بانێ‌ یە - بە‌ ئە‌ندازە‌ی درە‌خته‌ کە‌ی، دانایی تێ‌دا‌یه. ئە‌و پروو‌ە‌ی بە‌ری
درە‌خت کە‌ لە‌ ئێ‌مه‌وه‌ دیاره‌ و بریتی‌یه‌ لە‌و‌ە‌ی پ‌ۆزیی ئێ‌مه‌یه، لە‌ راستیدا تە‌نها
یە‌ کێ‌کە‌ لە‌ناو هە‌زاران دانایی‌دا کە‌ لە‌ بە‌ری هە‌موو درە‌ختێک‌دا هە‌ن، چونکە
هەر ئە‌وه‌ندە‌ی ئە‌رکی سە‌ر‌شانی تە‌واو کرد و ناو‌ەرۆکە‌ کە‌ی خ‌وی پ‌اگە‌یان‌د،
دە‌مریت و لە‌ناو گە‌دە‌ کاغە‌ندا ئە‌سپە‌رده‌ دە‌ کریت.

جا مادە‌م ئە‌م شتە‌ فانی‌یانە‌ لە‌ جێ‌یە‌کی تردا بە‌ری خ‌ویان پێ‌دە‌گە‌یه‌نن و
پێ‌شکە‌شی دە‌کە‌ن و، چە‌ندین وێ‌نە‌ی هە‌میشە‌یی لە‌وێ‌ دادە‌نێ‌ن و، چە‌ندە‌ها

(۱) گەر دە‌ت‌ئیت: بۆ‌چی زۆ‌ربە‌ی غ‌وونە‌ کانت لە‌ تۆو و، گول و، بە‌ری درە‌خت دە‌هێ‌نێ‌وه، لە‌
و‌ە‌لام‌دا دە‌ت‌ئیت: چونکە‌ ئە‌مانە‌ ناو‌ازە‌ترین و سە‌رسو‌ر‌هێ‌نە‌ترین و ناسک‌ترین موع‌جیزاتی
توانستی خ‌وای گە‌وره‌ن. گو‌م‌پ‌ایان و س‌روشت پ‌ەرستان و شو‌نکە‌وت‌و‌وانی فە‌لسە‌فە‌ی ماد‌دی،
لە‌بەر ئە‌و‌ە‌ی نە‌یان‌توانی ئە‌و نو‌وسینە‌ وردانە‌ بخ‌وێ‌نێ‌وه‌ کە‌ قە‌ڵە‌می قە‌دەر و توانستی خ‌وای گە‌وره‌
لە‌مانە‌دا نو‌وس‌ی‌و‌یان، گرفتاری سە‌رگە‌ردانی بوون و، لە‌ناو ئە‌و تۆو و گول و بە‌رانە‌دا نو‌قم
بوون و، کە‌وتە‌ لی‌تاوی چە‌پە‌لی س‌روشتە‌وه. (دانەر)

واتای نەمر و هەتا هەتاییش دەبەخشن و، لەوێ بە تەواوەتی زیکرو
تەسبیحاتی هەمیشەیی خۆیان پێ دەبەخشریت..

ئەوا مەرۆف تەنها بەو دەبێت بە مەرۆفی راستەقینە کە سەرئێش لەو پڕووە
(بەرەو هەمیشەیی پڕوانە) ی ئەو بەدیهێنراوانە بدات. ئەو کاتە، لەناو ئەم
"فانی" یانەوێ پێگایەک دەدۆزێتەوە کە بە "باقی" ی هەمیشەیی بگەیهێت!

کەواتە، ئەم بوونەوێرانی کە پەیتا پەیتا کۆ دەبنەوێ و پاشان لە یەکتەر جیا
دەبنەوێ و لافاو ئاسا دەڕژێنە ناو گۆمی ژیان و مردنەوێ، دەبێ مەبەست و
ئامانجێکی تریان تێدا پەچاو کرایت. چونکە بارودۆخی ئەوان - بۆ ئێوە -
وەک ئەوێ وایە کە بۆ نەمیش ئامادە کرابن! ئەوێ مەسەرەفێکی یەکتجار زۆر بۆ
ئامادە کردنی ئەم کۆبوونەوێ و لێک جیابوونەوێ کەم و کورتانە خەرج
دەکرێن، تاکو وێنەیان بگێریت و ئەو وێنەش پێک بخێنێ و پاشان بە
هەمیشەیی لەسەر شاشەدا پیشان بدرێن.

بەم پێیە، یەکتێ لە ئامانجەکانی بەسەربردنی ژبانی کەسی و کۆمەڵایەتی
لەم ماوە کەم و کورتە دنیادا، ئەوێ کە وێنە پڕووداوەکان بگێرێن و پێک
بکێن و لە گەڵ یەکتەیدا پێک بهێنێن و ئەنجامی کردەوێ کانی مەرۆف
پارێزێن، تاکو لەوێ لە بەردەم کۆمەڵە هەرە مەزن و نەمیشە یەکتجار
گەورە کەدا پیشان بدرێن و، لێ پرسیارێکیان لەسەر بکێت.. بۆ ئەوێش کە
هەموو توانا و لێهاتن و بەهەرێ کێ مەرۆف بۆ شادبوونی بەو بەختەوێ یە
هەرە مەزنە ی ئەو دنیا ئامادە بکێن. ئەوێ تا فەرموودە ی پێرۆزی: "الدنيا
مزرعة الآخرة"^(۱) ئەم راستی بە دەردەبێت.

(۱) قال في المقاصد: لم أقف عليه مع إيراد الغزالي له في الإحياء. وقال القاري: قلت: معناه
صحيح مقتبس من قوله تعالى: ﴿مَنْ كَانَ يَرْسِدْ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾
(الشورى: ۲۰). بڕوانە: (كشاف الخفاء) ژمارە ۱۳۲۰. (وەرگێڕ).

جا مادهم هم دنيايه له واقيعدا ههيه و.. ئنجا ئاسهواره كانی: "دانایی و، چاودیری و، میهره بانی و، دادگیری" یان به ئاشکرا پتوه دیاره، نهوا به حهقمی و به نهندازهی چه سپاوی و بئ گومانیی برونسی دنیا، نهو دنياش ههیه و بئ گومانه.

مادهم هه موو شتیکی هم دنيايهش له پرویه کهوه بو نهو دنیا و جیهانی نهوئ ده پروانی و پروی لهوئییه، نهوا بئ گومان کۆچی هم گهشتهی ئیره بهرهو نهوئییه.

کهواته نهو کهسهی ئینکاریی نهو دنیا ده کات، له راستیدا ئینکاریی هه موو دنیا و شتانی ناو دنياي کردووه!
جا ههروهك گۆر و نهجهل چاوه پروانیی مرووف ده کهن، به هه مان جوړ، بههشت و دۆزه خیش خویان بو ئاماده کردووه و چاوه پروانی گهیشتنی نهون.

راستی یازدههم

دهر گای: "مروفتی"

که درهوشانهوی ناوی: "الحق" ی خوا ی گهورهیه

ئايا ده گونجی خواوهندی "حق" که په رستراوی حق و راسته قینهیه، هم مرووفه دروست بکات.. بو نهوهی بییت به:

پیز لیگیراوترینی بهندهی پهروهرد گاریتی په های خوی و..

بو پهروهرد گاریتی په گشتییه کهشی بهرامهر هه موو جیهانه کان، له هه موو به دیهینراویك گرنگتر بی و..

له نیوان بوونه وهرانی گفتوگو له گه ل کراوی خویدا له هه مووان زیاتر په ی به فرمانه کانی نهو بیات و لییان تیبگات و..

له جوانترین و پښکترین شیوه و، بهر زترین نرخ و بایه خدا بیټ، به راده یه که بوو بیټ به ئاوینه یه کی ئه و تو گشت ناوه جوانه کانی خوا ی گه و ره و.. ناوی هه ره مه زن (الإسم الأعظم) و.. دره و شانوه ی پله ی هه ره گه و ره ی هه موو ناوه جوانه کانی ئه و ی تیدا ده ر بکه و یټ و..

جوانترینی موعجیزاتی توانستی خوا بیټ و، ئنجا بۆ مه بهستی زانین و هه لسه نگاندنی گه بچینه کانی میهره بانی خوا ی گه و ره، له هه موویان کۆنه ندام و ئامیر و ته رازووی زیاتری هه بیټ و.. له گشت به دیه یتر او ان هه ژارت و و موحتاجتری نیعمه ته له ژماره به ده ره کانی خوا ی گه و ره بیټ و.. له هه موویشیان زیاتر ئازاری فه نا و تیا چوون بچیز بیټ و.. پتر تاسه مه ند و موشتاقی مانوه بیټ و.. نه رمونیانی و ناسکی و هه ژاری و موحتاجیشی له هه موویان زیاتر بیټ و.. هه رچه نه ده ش له پرووی ژبانی دنیا وه له هه موویان به ده به ختر بیټ، به لام له پرووی لیها تنی سروشتی یه وه شیوه ی له هه موویان بلند و بهر زتر بیټ و..

ئایا ده گو بچی په ر ستر او ی "حق" و راسته قینه، "مرو ف" به م چیه تی (ماهیه) یه به دی به نیټ، پاشان بۆ ئه و خانه ی هه می شه ییه ی نه نیر یت که ئه می مرو ف شایان و تاسه مه ندیه تی و، به م نه نار دنه ش "حه ققه تی مرو ف یتی مرو ف" به س پر یت وه و، کاریکی پښچه وانه ی "ئه حه ققیه تی" خۆ ی بکات؟ نه خیر.. نه خیر..

ئایا ده چیت هه قله وه که: فه رمان په وای "حق" و میهره بانی په ها، لیها تنیکی سروشتی و ا به رزی به م مرو ف به خشی بیټ بتوان یت ئه و ئه مانه ته هه ره مه زنه بخاته ئه ستوی خۆ یه وه که ئاسمانه کان و زه و ی و چیا کان نه یانویست هه لی بگرن، واته مرو فی به جو ریکی و ا به دی هی نا یټ که به: ته رازو وه هه ند ه کی و کارامه یی و لیها تنه که م و به جو که کانی خۆ ی، له:

سيفه ته گشتگير و هه مه لايه نه و، کاروباره هه مه کی و، دره و شانوه په ها کانی
ئهو تيبگات..

ئهو خواوهندهی که مرؤفی له شیوهی نه رمونیانترین و کۆله وارترین و
لاوازترینی بوونه وهرانی خۆیدا بهدی هیناییت و، هه موو ئهو بوونه وهرانه شی
- به پرووهك و ئازه له وه - بۆ ژیربار خستیییت و پام و گوپرایه لای کردبن
بۆ، به رادهیهك که ئه می مرؤفی کردیییت به سه ره رشتیکار و ریکخه ری
ته سببحات و په رستشی ئه وان..

ئهو خوایهی که مرؤفی - به جه ند پنه ریکی بچووك - کردیییت به
نموونهیه کی کاروباره کانی خوای گه و ره له گه ردووندا و، بانگه وازکار و
راگه یه نه ری په روه ردگاریتی خوای گه و ره به هه موو بوونه وهران، که
په روه ردگاریتی به کی وه هایه به کردار و گوftar خاوینه، به رادهیهك که
پلهیه کی له مه لایکه ت بالاتری پی به خشییییت و گه یانددییته پایه ی
"جینشینی" ..

ئایا ده چینه عه قله وه که خواوهندی گه و ره ئه م هه موو کار و ئه رکانه ی به
مرؤف به خشییییت، به لام ئامانج و ئه نجام و به رو بو مه کانی ئه م کار و
ئه رکانه ی پی نه به خشییت که: "به خته وه ری هه می شه یی" یه؟ ئنجا به
نه به خشیینی ئهو به خته وه ری یه ش ئه م مرؤفه به او یته پله ی نزمی: زه لیلی و
پسواپی و موسیبه ت و جۆره های نه خۆشی و گه و گه رفته وه و، بیکات به
به ده بختترینی به دیه پنه راوانی خۆی و، ئه م "ژیری" یه ش که دیاری یه کی
پیروزی نوورانی دانستی خوا و هۆیه کی ناسینی به خته وه ری یه، بکات به
ئامرازیکی شوومی ئازار به خش بۆ مرؤف؟ که ئه مه ش دژی دانایی په های
ئهو خواوهندهیه و پیچه وانه ی میهره بانپی فراوانی ئه وه؟

نه خیر.. نه خیر..

پوختە ی ئەم قسانە:

هەر وەك لە چیرۆكە كەدا بینیمان كە: پلە و، فەرمانبەری و، مووچە ی مانگانە و، كار و، كەرەسە كانی ئەفسەرە كە لەناو پێناس و تۆمارە كەیدا نووسراپوون و، بۆمان پروون بوووە كە هەموو و تەقالا و كارە كانی ئەم ئەفسەرە لە پێناوی ئەم مەیدانە كاتی یەدا نین، بەلكو لە پێناوی رێز و نەعمەت بەخشینە كانی و لا ئێكی بەردەوامی هەمیشە ییدان..

بە هەمان جۆریش ئەو لایەنە نیان و ناسكانە ی كە وان لە "پێناس" ی دلی مرۆفدا و.. ئەو هەست و نەستەنە ی لە "تۆمار" ی عەقڵی ئەودان و.. ئەو گشت ئامیر و كۆژەندام و كەرەسانەش كە لە سروشتی ئەودا دانراون..

هەموو ئەمانە پێكەو، پرویان لە بەختەوهریی هەمیشە یی كردوو، بەلكو لە راستیشدا تەنها لە پێناوی ئەو بەختەوهری یە هەمیشە ییەدا پێی بەخشران. ئەمەش ئەنجامێكە كە سەر جەمی لێكۆلەران و تێكپرای ئەهلی كەشف تیایدا یە كیان گرتوو.

بۆ نمونە: گەر "توانای ئەندێشە" ی مرۆف - كە یەكێكە لە هۆكارەكان و وێنە گرانی بەردەستی "ژیری" ی مرۆف - پێی بوتريت:

"دەستەلات و ئارایشتی هەموو دنیا و تەمەنیكی پتر لە یەك ملیۆن سالت دەدریت.. بەلام دەبێ بە حەتمی لە ئەنجامدا بەرەو نەمان و نەبوون برۆیت.."
دەیین "ئەندێشە" ی مرۆف - ئەگەر هەوا و ئارەزووی نەفس خۆیان هەلنەقورتین - ئەم ئەنجامی نەمانە ی پێ ناخۆشە و گرفتاری پەژارە و خەفەتی دەكات..

واتە گەورەترین شتی چەشنی دنیا و هەموو شتانی ناوی، گەر ئەنجامە كە ی "نەمان" ییت، ئەوا ناتوانیت بچوو كترین ئامیرە كانی مرۆف تیر بكات، كە ئەندێشە یەتی!

له موه به پروونی درده که ویت که هم مروقهی دارای هم هموو توانا و لیّهاته سروشتی یانهیه و، خاوهنی چندها ئاواتی تا ته به د خایه نه و، بیر و بۆچوونی هموو گهردوون ده گریته وه و، چندها ئاره زووی جوړاو جوړیش له ناخی ته ودا په گیان دا کوتاوه بۆ گشت چه شنه کانی به خته وه ربی همیشه بی...

هم مروقه، بۆ "هه تاهه تایی" خولقینراوه و، به حه تمیش به ره و هه تاهه تایی و همیشه بی کوچ ده کات و، هم دنیا یه ش سه باره ت به و جگه له "میوانخانه ی کاتی" و "هۆلی چاوه پروان کردنی دواړوژ"، هیچی تر نی یه.

راستی دوازدههم

دەرگای: "پیغمبرایه تی" (الرسالة) و "نازل کردنی قورئان"

که دره و شانه وه ی: "بسم الله الرحمن الرحيم"

نایا ده گونجی که سینکی ته و تو که له لایه نی هموو پیغمبرانه وه پستی گوفتاره کانی گیر ایئت به وه ی که موعجیزاتیان ته سدیقیان ده که ن...

راستی ده عواکه شی گشت ته و پیاو چاک و ئه ولیایانه بیسه لمین که ته و انیش که شف و که رame ته کانیا ن پستیان ده گرن...

ئنجا سه رجه می ته و زانا و مروقه دل و میشک و دروون خاوینانه ش شایه تی له سه ر راستگویی بده ن که پالیان به لیکوژینه وه ورده کانیا نه وه داوه...

ته و پیغمبره نازیزه ی ﷺ که تا هم راده یه پشنگیر و پالپستی هه بی و، ئنجا به هموو هیژ و توانایه کی خویشیه وه پئی ئاخیره ت و دەرگای به هه شتی خستبیته سه رپشت و، له مه شدا هه زار موعجیزه ی چه سپاوی خوی و هه زاران ئایه تی قورئانی پیروزی خاوه ن ئیعجازیش - که به چل پروو ئیعجازی چه سپاوه - ته سدیقی بکه ن و پستی بگرن...

ئایا ئیتر دە گوئجی هیچ کام لەو وە همانە ی که گەلی لە بائی میس
لاواز ترن، پئی قیامت و دەر گای بەهەشتیک دابخەن که ئەو پیغمبەرە
ئازیزە ﷺ کردوو یەتەو و خستوو یەتە سەر پشت؟!

* * *

بەم جۆرە و، لەو راستی‌یانە ی پێشەوە دەر کەوت:
"مەسەلە ی حەشر" راستی‌یه کی رە گدا کوتاوی ئەو نە بەهیزە که هیچ
توانا و هیژیک نە توانیت لەقی بکات و لە جیی خۆیدا بیرونییت، با ئەو هیژە
هیندە بە تواناش ییت که بتوانیت گۆی زەوی بچوولینییت و لەت و پەتی
بکات!

چونکە: خوای گەورە لەسەر داخوازی گشت "ناوە جوان" و "سیفەتە
مەزنە کانی" خۆی بریاری هینانەدی ئەو راستی‌یه دەدات و..
پیغمبەرە خۆشەویستە کەیشی ﷺ بە هەموو موعجیزات و بەلگە کانی
پیغمبەریتی یەو تەسلیقی دەکات و..

قورئانی پرۆزیش بە گشت ئایەت و حەقیقەتە کانی دەیجە سپینییت و..
سەر جەمی گەردوونیش بە هەموو ئایەتە تە کوینی و کاروبارە پەر لە
دانستە کانی، شایەتی لەسەر دەدات..

جا ئایا دە گوئجی هەموو بوونە وەرەن - جگە لە کافران - لە گەڵ
خواوەندی "واجب الوجود" دا لەسەر مەسەلە ی هاتەندی حەشر یە بگرن،
پاشان گومانیکی بە کجار لاوازی دەست هەلبەستی شەیتان ییت و بیەویت
لەرزه بەو راستی‌یه چەسپاوە رەگ دا کوتاوە بخات و لە جیی خۆیدا
بیله‌قینییت!؟

نەخیر.. نەخیر..

هەرگیز وا گومان نەبەیت کە بەلگەکانی "حەشر" تەنها ئەو دوازدە راستی یانە بن کە ئیمە لییان دواين، بەلکو قورئانی پیرۆز هەروەك بە تەنها خۆی ئەو راستی یانە ی فیڕ کردین، بە هەزاران ڕوو و نیشانە ی بەهیزیش ئاماژە دەکات بۆ ئەوێ کە بەدیھینەرمان لەم خانە ی فانی یەو بە بۆ خانە ی بەقا و هەمیشەیی دەمانگۆیژتەو.

هەروەها لەو گومانە شدا نەبەیت کە بەلگەکانی "حەشر" خواستی تەنها ناوە جوانەکانی: "الحکیم و الکرم و الرحیم و العادل و الحفیظ" ی خوا ی گەورە بن کە ئیمە باسما ن کردن، بەلکو هەموو ناوە جوانەکانی تری خوا ی گەورە کە لە کارسازیی گەردووندا دەدرەوشینەو، داخواز و داواکاری هاتنەدیی دواڕۆژن.

هەروەها گومانیش نەبەیت ئەو ئایەتە گەردوونی یانە ی بەلگە ی "حەشری دواڕۆژ" ن تەنها ئەوانە بن کە ئیمە هینامان، بەلکو زۆربە ی بوونەوێران چەندین ئاسۆ و ڕوی ئەوتۆیان هەیه کە بە راست و چەپدا دەکرێنەو و دەڕوانن، جا هەروەك ڕوویەك لەو ڕوانە دەبێت بە بەلگە و شایەت لەسەر "بوونی بەدیھینەری مەزن"، ڕوویەکی تریان ئاماژە بۆ "هاتنەدیی حەشر" دەکات و پەنجە ی بۆ ڕادەکیشێت.

بۆ نمونە:

هەروەك جوانیی سنەتی پڕ لە وردەکاریی: بەدیھاتی مەزوف لە جوانترین شیوە و بەنرخترین ناوەرۆکدا، ئاماژە بۆ: "بەدیھینەر" ی دەکات.. ئەو هیژ و توانا و لیھاتە گشتی یانەش کە لە مەزوفدا هەن و لە ماوێەکی کەمدا تەواو دەبن و نامێنن، ئاماژە بۆ "حەشر" دەکەن. تەنانەت گەر تەنها یەك "ڕوو" بە دوو "ڕوانین" ی جیا جیا تەماشای بکەیت، ئەوا بەلگە ی: "بەدیھینەر" و "حەشر" ی پێکەوێتدا دەردەکەوێت.

بۆ نمونە:

گەر ماھییەتی کاری: پێکخستنی حیکمەت و..

ئارایشکاریی: چاودێری و..

تەقدیر و ھەڵسەنگاندنکاریی: دادگیری و..

نەرمونیایی: میھرەبانی..

پەچاو بکریڤ، کە لە زۆربەی شتاندا بە ئاشکرا دەبینرێ، ئەوا
دەردەکەوێت کە ئەو شتانه "بەدیھاتووی دەستی دروستکەریکی: دانا و،
کەریم و، دادگەر و، میھرەبانن" ..

ئەجا گەر مەزنی و، ھێزو، پەھایی ئەم سیفەتانەش لە گەڵ: تەمەن
کورتی و، کەم نرخیی ئەم بوونە وەرانی دنیادا پێکەو پەچاو بکریڤ، ئەوا
"ئاخیرەت" لە نێوانیاندا بە پووینی دەردەکەوێت.

واتە ھەموو شتێک بە زمانی حالی خۆی: "آمنت بالله وباليوم الآخر"
دوو پات دەکاتەو و، لە خۆیشیدا ھەمان پرستە بەرجەستە دەکات، تاکو
بینەرانی بیخویننەو.

* * *

کۆتایی

ئەو "دوازده راستی" یانەى پېشوو، پشتى يە کتر دە گرن و يە کدى تەواو دە کەن و، ئەنجامە کەشيان لە يە کگرتن و کۆى هەموو ياندا دەردە کەوێت. ئايا ئيتز دەبى چ وە هەمىک هەييت بتوانيت ئەم دوازده شوورا ئاسنینه بە لکو ئەم دوازده ديواره ئەلماشە، کوناودەر بکات و پى يەك بۆ خۆى بدۆزیتەو تە "باوەر بە حەشر" لە جيى خۆيدا بلەقینيت کە بە قەلایە کى ئاوا سەخت و مەحکەم گەمارۆ دراوہ و شوورای بۆ کراوہ؟

ئايەتى پىرۆزى:

﴿مَا خَلَقُكُمْ وَلَا بِعُكُكُمْ إِلَّا كُنُفٍ وَاحِدَةٍ﴾ (لقمان: ۲۸) ..

ئەو دە گەيە نييت کە: "بە ديهيتان" و "حەشر" ي هەموو گروى مرووف بە لای توانستى خواوەندەو بە ئەندازەى بە ديهيتان و حەشرى تەنها يەك کەسى مرووف ئاسانە.

بەلئى راستە و هەر وە هاشە، چونکە ئەم راستى يە لە باسى "حەشر" ي پەيامى: "خَالِكٌ لَّه نُوورِى ناسينى خواى گەورە" دا دريژەى پى دراوہ. بەلام واليرەدا ئاماژە بۆ پوختەيە کى ئەو باسە دە کەين و نمونە کانى دەهينين. هەر کەسيگيش دريژەى باسە کەى دەوێت با سەر لەو پەيامە ناوبراوہ بدات. و نمونە يەك بۆ ئەمە دەهينەوہ و، وەك وتراویشە: نمونە هينانەوہ قەرەو پەرەى لە سەر ناکريت و قسوورى نابيريت، لە گەل ئەو شدا دەليين: "وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى".

بۇ ئىشونە: گەر وا دابىرىت "خۇر" بە ويستى خۇى كار بىكات، ئەوا بەوپەرى ئاسانى پووناكىي خۇى بۇ تەنھايەك دانە گەردىلە دەنېرىت و، بە ھەمان ئاسانىش ئەو پووناكىيەى خۇى بە ھەموو ماددە پروون (شەفاف) ە لە ژمارە بەدەرە كان دەبەخشىت، ئەمەش بەھۇى نېئىيى "نورائىتى" يەو ە لە ھەردو و كياندا ھەيە.

بەھۇى نېئىيى: "پروونى" (شفافية) ىشەو، ئەو وئەيەى خۇر كە بىلبىلەى چاوى يەك دانە گەردىلە وەرى دە گرىت، يە كسانە بە وەر گرتنى ھەمان وئە لە لايەن تەختايى فراوانى دەريايە كى مەزنىشەو.

بەھۇى نېئىيى: "پىكوپىكى" ىشەو، مەنالىكى بچووك ھەروەك دەتوانىت كەشتى يە مەنالا ئە بچووكە كەى، كە يارىي پى دە كات، بىخاتە گەر... بە ھەمان جۇر دەشتوانىت كەشتى مەزنى راستەقىنەش بىجىوولتېنىت و كارى پى بىكات و بىخاتە گەر.

ھەروەھا بەھۇى نېئىيى: "فەرمانبەردارى و گوپرايەلى" يەو، پىشەوای سوپا دەتوانىت بە فەرمانى: "پرو" يەك سەرباز بىخاتە پۇيشتن و، ھەر بە ھەمان وشە و فەرمان سەرجەمى سوپايش بداتەبەر.

ئىجا گەر وا دابىرىن تەرازوويە كى يە كىجار ھەستىار و سەرنە كەرى مەزن لە بۇشايى ئاسماندا ھەلواسرايىت و كىشى يەك دانە گوپزىش دەربىخات و بىخوئىتەو، ئەوا بەھۇى نېئىيى: "ھاوسەنگى" يەو، ھەروەك دەتوانىت دوو خۇر لە "تا" كانىدا دابىرىت و، لە راستىشدا دوو خۇر يان دوو گوپز لە ھەردو "تا" كەيدا دائىران، ئەوا ئەو ھەولەى بۇ بەرز كەرنەوەى يە كىك لەو دوو تايە دەدرىت، ھەمان ھەولە بۇ دابەزاندنى ئەوى تریان.

جا مادەم لەناو ئەم بوونەوەر و شتە مومكىنە ئاسايانەدا، كە فانى و ناتەواون، بەھۇى: "نورائىتى و، پروونى و، پىكوپىكى و، گوپرايەلى و،

ھاوسەنگى "يەو، گەورەترىن شت يە كسان بىت بە بچوو كترىن و بە چەندەھا شتى لە ژمارە بەدەرىش، بە رادەيەك كە وەك يەك دانە شت و ابن..

ئەوا لە بەردەم توانستى رەھاي خاوەندى بەتوانادا كەم و زۆر، بچوو ك و گەورە، ھەشرى يەك دانە كەس و سەر جەمى گرۆى مرؤف بە يەك ھاوار، دەبى يە كسان بن. ئەو ھەش بەھۆى درەوشانەو نوورانى و رەھاكانى "توانستى خۆيى (ذاتى) خاوى گەورە" وە كە لەو پەرى كەمالدايە .. بە بۆنەى "روونى" و "نوورانىتى" دىوى مەلە كووتى شتان و .. بەھۆى "رېكوپىكى" دانايى و توانست و .. "گوپرايەلى" تەواو تىي ھەموو شت كەو بە فەرمانە تەكوينى يەكانى و .. بەھۆى نەيىنى "ھاوسەنگى" ھەردوو لای ئىمكانەو كە برىتى يە لە يەكسانى بوونەو ھەران لە بوون و نەبوونياندا.

بەلئى، پلەكانى "ھىز" و "لاوازى" ھەش شت ك برىتى يە لە ئاوتە بوونى دژە كەى لە گەلیدا..

بۆ ئوموونە: پلەكانى گەرما بەرھەمى تىكەلبوونى سەرمايە و، پلەكانى "جوانى" ش ئەنجامى ئاوتەبوونى ناشرىنى يە و، چىنەكانى پرونا كىيش ھى تىكەلبوونى رېژەيە كى تارىكى يە..

بەلام ھەش شت ك گەر خۆيى بىت - نەك پروو كەشى و لاوەكى - ئەوا دژە كەى ھەرگىز ناتاوت بىر واتە ناويەو و ئاوتەى بىت، دەنا ئەو كاتە دەبى دوو شتى دژ بە يەكتر لە يەك شتدا كۆ بىنەو! كە ئەمەش كارىكى مەھالە.

واتە ئەو شتانەى خۆيى و ئەسلى و پەسەن، ھەرگىز پلە پلە نىن.

جا مادەم توانستى خاوى گەورە توانستىكى رەھا و خۆيە و، چەشنى مومكىنات لاوەكى نى يە و، داراي كەماتى رەھايە، ئەوا مەھالە گرفتارى "كۆلەوارى" بىت كە دژى "توانست" ە. واتە بەدبەيئانى "بەھار" سەبارەت بە خاوەندى شكۆمەند بە ئەندازەى بەدبەيئانى "يەك دانە گول" ئاسانە و..

زیندوو کردنه وهی سهرجه می گرووی مروفیش سه بهارته به توانستی ئه وه، چه شنی ئاسانی زیندوو کردنه وهی یه کهس وایه. به پیچه وانیهی ئه وهی که ئه گهر ئهم کاره به هۆ کاره ماددی به کان بسپیریت، چونکه ئه وه کاته به دیهینانی "یه که دانه گول" به قهدهر "به هار" سهخت و پر له گهرو گرفت ده بیته.

هه موو ئه وه نمونه و پروونکردنه وانیهی که ههر له سه ره تایی ئهم په یامه وه تا ئیره بو "وینه" و "راستی به کانی حه شر" باس کران، ته نه ا له ریژنه ی قورئانی پیروژه وه وه رگیراون. له بهر ئه وه ش هینران که: "ده روون" ملکه چی ته سلیم بوون و.. "دل" یش ئاماده ی وه رگرتن و گوئی راگرتن ببن بو "قورئانی پیروژ". چونکه قسه ی ته واته ی که هیچ قسه یه کی تری به دوا دا نه یهت، ته نه ا هی قورئانی پیروژه.

که واته له راستیدا قسه هه ره هی ئه وه و، لیدوان و گوفتاریش هه ره بو ئه وه و، مافی ئه وه..

ده با گوینی لێ را بگرین..
 "فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ":

﴿فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَخَبِيرُ الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰).

﴿قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ﴾ * قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ (یس: ۷۸-۷۹).

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ﴾ * يَوْمَ تَرَوْهَا ثُجُلٌ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسَكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ﴾ (الحج: ۱-۲).

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾ (النساء: ۸۷).

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿(الإنفطار: ۱۳-۱۴).
﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيرَوْا أَعْمَالَهُمْ ﴿ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿ (سورة الزلزلة).

﴿الْقَارِعَةُ﴾ مَا الْقَارِعَةُ ﴿ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴿ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ﴿ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ﴿ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿ فَأَمَّهُ هَاوِيَةٌ ﴿ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ﴿ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿ (سورة القارعة).

﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ (النحل: ۷۷).

بہلئی، با گویٰ لہم جوڑہ ثایہ تہ پروونانہی قورثانی پیروز پابگریں و پر
بہ دل بلین:

"آمنّا وصدّقنا"۔

آمنت باللہ، وملائکتہ، وکتابہ، ورسلہ، والیوم الآخر، وبالقدر خیرہ
وشرہ من اللہ تعالیٰ۔ والبعث بعد الموت حق، وأن الجنة حق، والنار حق،
وأن الشفاعة حق، وأن منکراً ونکیراً حق، وأن اللہ یبعث من فی القبور۔

أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله ﷺ.

اللهم صل على أطف وأشرف وأكمل وأجل ثمرات طوبى رحمتك الذي أرسلته رحمة للعالمين ووسيلة لوصولنا إلى أزين وأحسن وأجلى وأعلى ثمرات تلك الطوبى المتدلية على دار الآخرة، أي: الجنة.

اللهم أجزنا وأجر والدينا من النار وأدخلنا وأدخل والدينا الجنة مع الأبرار بجاه نبيك المختار.. آمين.

* * *

● ئەى ئەو برايهى كه به وێژدانەوه ئەم پهيامه دهخوێنێتهوه!

هەر گیز مه‌ئێ: "لەم وتەى دههه‌مه‌ تیناگەم" .. برام! خەم مه‌خۆ و دلته‌نگی تینه‌ گەیشتنی ته‌واوه‌تیی خوێندنه‌وه‌ی ئەم په‌يامه‌ مه‌به‌، چونكه‌ چه‌ندین فه‌يله‌سووفی بلیمه‌تی وه‌ك "ئێبن سینا" وتووێانه: "الحشرُ لیس علی مقایس عقلیه‌"^(۱) واته‌: "مومكین نی‌یه‌ به‌ عه‌قل رێی حه‌شر بگێڕێته‌ به‌ر هه‌ر چه‌ند ئیمانیشمان پێیه‌تی". هه‌روه‌ها زانایانی ئیسلام له‌وه‌دا یه‌کیان گرتوه‌وه‌ كه‌: كێشه‌ی حه‌شر بابه‌تیکی نه‌قڵی یه‌، واته‌ به‌لگه‌ كانی ته‌نها به‌ نه‌قڵ چه‌سپاون و ناكرێ به‌ عه‌قل به‌چه‌سپێت! كه‌واته‌ گرتنه‌به‌ری رینگایه‌ك كه‌ تابلیی قوول بیت و له‌ هه‌مان كاتدا یه‌كجار به‌رز و بلندیش بیت، هه‌ر گیز وه‌ك گرتنه‌به‌ری

(۱) (ئێبن سینا) ناوی: ئەبوو عه‌ل حه‌سه‌ینی كورپی عه‌بدوللای كورپی سینایه‌، له‌ نێوان ساڵه‌كانی: (۳۷۰-۴۲۸ه‌/ك/ ۸۰۴-۱۰۳۷ز)دا ژیاوه‌. خه‌لكی گوندێکی سه‌ر به‌ "بوخاریه‌ و، ماوه‌یه‌ك له‌ "هه‌مه‌دان" وه‌زیر بووه‌. فه‌يله‌سووفیكی ناوواره‌ و، خاوه‌نی گه‌لێ كێبه‌ له‌ پزیشکی و مه‌تیق و فه‌لسه‌فه‌ی سروشتیدا. به‌ناوبانگه‌ری كێبه‌ كانی ناوی "قانون"ه‌ كه‌ بۆ ماوه‌ی شەش سه‌ده‌ی رهبه‌ق له‌ زانستی پزیشكیدا كاری پێی كراوه‌ و ئه‌وروپایه‌ كانی و هه‌ریانگێڕاوه‌ ته‌ سه‌ر زمانه‌ كانی خۆیان و له‌ زانكۆكانیدا خوێندووێانه. ئەو ته‌مبش كه‌ دانەر ناماژه‌ی پێ دا، پوخته‌ی وته‌یه‌کی ئێبن سینایه‌ لەم سه‌رچاوه‌یه‌دا. پروانه: (ابن سینا - كساب الإشارات والتنبیها، فصل المعاد من قسم الإلهیات، المقالة التاسعة). (وه‌رگێ)

راسته شه قامیکې گشتیې وایېت که بکړی هموو رپواریک پیاډا گوزره بکات و بیگریته بهر.

به لامل به هوی بهره کت و ریژنه ی قورثانی پیروژ و، به زه یی به دیهینه ری میهره بانه وه، لامل هم چهر خه دا که "تهقلید" ی تیدا وردوخاش بووه و ملکه چی و ته سلیم بوونیشی تیدا تیځکچووه و له جی خویدا نه ماوه، ئیمه - لامل هم چهر خه دا که حالتی وایه - منه تباری گرته به ری ئهم ریگا قوول و بهرزه کراین..

که واته ده بی هزاران سوپاسگوزاری و شو کرانه پیشکه شی به دیهینه ری مه زن بکه ی، له سر ئهو چاکه فراوان و فزله گه وره یی که به رامبه رمان نواندی. چونکه ئهم ئه ندازه یه سه روزیادی رزگار کردن و ساغ بوونی ئیمان که مانه. له بهر ئهو، ده بی به ئه ندازه و بری تیځه یشته که مان رازی بین و، پاشان به دوو پات کردنه وه ی خویندنه وه شی ئهو راده یه پتر بهرزه بکه ینه وه.

ئنجایه کی که له هو کاره کانی نه گه یشتی مرؤف به مه سه له ی حشر له ربی عه قله وه، ده گه ریتموه بو ئه وه ی که: حشری هره مه زن یه کی که له دره وشانه وه کانی "ناوی هره مه زنی خوی گه وره" .. له بهر ئهم هوی، ئه واهه تنها "بینین" و "پیشانان" ی کاره مه زنه کانی دره وشانه وه ی: "ناوی هره مه زن" و "پله ی هره گه وره ی یه که به یه کی ناوه جوانه کانی خوی گه وره" یه که چه سپاندنی "حشری هره مه زن" به چه شنی چه سپاندن و بی گومانیی "حشری به هار" ئاسان ده کات و، مرؤف ده گه یه نیته ته سلیم بوونی یه کجاره کی و ته واهتی و ئیمانی ته حقیقی.

جا به بهر که تی قورثانی پیروژ، لامل و ته ی ده هه مه دا مه سه له ی حشر لامل ری یه وه پروون کرایه وه. ده نا گه "عقل" پستی به پیوه و ته رازووه کول و کاسه کانی خوی به ستایه، ئه واه به کوته واری و ده سته وسانی ده مایه وه و، ناچاری "تهقلید" و چاولیکه ری ده بووا

پارچه‌ی یه کهم و گرنگی پاشکۆی په‌یامی حه‌شر

پتویستی "ئیمان به‌ رۆژی دوا‌ی"

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ • وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ • يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ
الْحَيِّ وَيُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ • وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ
تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ • وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ •
وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ • وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ • وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ
السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
• وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ
الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ • وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَانُونٌ •
وَهُوَ الَّذِي يَنْدُو الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (الروم: ١٧-٢٧).

ئهم ئایه‌ته‌ پیرۆزانه‌ مه‌سه‌له‌ی "حه‌شر" پ‌وون ده‌که‌نه‌وه‌، که‌ جه‌مه‌سر و
ته‌وه‌ره‌ی ئیمانه‌.

ئیمش لهم "تیشکی نۆهم" هدا به لگه یه کی به هیژ و مه زنی پروونکر دنه وهی ئەم ئایه تانه و یه کیڅ له به لگه بهرز و پیروژه کانی ئەم مه سه له یه باس ده کهین.

ئهمهش - له راستیدا - چاودیری و ئاور لیدانه وهیه کی نه خشین و جوانی پهروه ردگاره، چونکه "سه عیدی کۆن" سی سال پش ئیستا له کۆتایی ئەو کتیبهی که ناوی: "محاکمات" ه و پشه کیی تهفسیری: "إشارات الإعجاز في مظان الإيجاز" ه، ئەمهی خواره وهی نووسی:

"مه به سستی دووهم: ئەم مه به سته تهفسیری دوو ئایهت ده کات که "حشر" پروون ده که نه وه و ئاماژهی بۆ ده کهن".

به لām ئەم باسه ئاوراوه به وه ده سستی پش کرد که نووسی:

"نه خو" (۱): بسم الله الرحمن الرحيم.

ئیتز له نووسین راوهستا و بۆی نه کرا تهواوی بکات.

وا ئیستا هزار و یهك جار و به ئەندازهی ژمارهی به لگه و نیشانه کانی حهشر، شوکر و سوپاس و ستایش بۆ به دهینه هری به خشندهم که دواي تیپه ربوونی ماوهی "سی" سال به سهر ئەو نووسینه دا، یارمه تیي دام ئەو تهفسیره پروون بکه مه وه، ئەوه بوو دواي "ده" سال خواوه ند نیعمه تی تهفسیر کردنی ئایه تی یه که می پش به خشیم، که بریتی یه له تهفسیری ئایه تی:

﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْسَرٍ الْمُوتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰) و، بوو به "وتهی دههم" و "وتهی بیست و نۆهم" که دوو به لگه ی پروون و به هیژی ئەوتۆن ئینکاری و ملنه دانی سهر سه خته کانیان لال و پش ده نگ کرد..

(۱) نه خو: وشه به که به شیژه زمانی کرمانجی ژوووروو، به واتای: "کهواته" دیت له شیژه زمانی کرمانجی خواروودا. (وهر گێڤ)

ئنجا "ده" سال دواپی پروونکردنموهی ئهو قه لا پۆلایینهش، خواوهندی مهزن نیعمهتی تهفسیر کردنی ئهو ئایه تانهی پی به خشییم که له سه ره تای ئهم تیشکه دان و، ئهم په یامه ی لی پیکهاتوو. جا ئهم "تیشکی نۆهم" ه بریتی یه له "نۆ" مه قامی بهرز که ئهم ئایه تانه ئاماژه یان بو کردوون، له گه ل "پیشه کی" یه کدا.

* * *

پیشه کی

(ئهم پیشه کی یه دوو خاله: له سه ره تادا به پوختی له نیوان ئه نجام و سووده کانی "باوه به حه شر" بو ژبان و گیانی مرۆف، ئه نجامیکی گه وه و گرنگ باس ده کهین و، مه ودای پئویتی ئهم باوه رهش بو ژبانی مرۆفایه تی - به تایهت له بهاره کۆمه لایه تی یه کهیدا - پروون ده کهینه وه.

هه ره وه له نیوان به لگه زۆر و زه بهنده کانی "باوه به حه شر" دا ته نها یه ک به لگه ده هتین و، پروونی و ئاشکرای ئهم باوه ره ده خهینه پیش چاو که ههچ گومانیکی ئاوێته نابێت).

خالی یه کهم

وا بو نمونه له نیوان سه دان به لگه دا، ئاماژه بو ته نها چوار دانه له به لگانه ده کهین که ده یچه سپێن: "باوه به رۆژی دواپی" گرنگترین به ردی بناغه ی ژبانی تاکه که سی و کۆمه لایه تی مرۆفه و، به چینه ی هه موو که مالات و په وشته به رزی و به خته وه ری یه کانیه تی:

به لگه ی په کم:

"منالان" که نیوه ی گرو ی مرو ف پیکده هیښن، ته گهر هیزی مه عنه ویی
 "ثیمان به به هشت" نه بیټ که له دهر وون و بوونی ناسک و لاوازی خو یاندا
 ههستی پښ ده کهن، ناتوانن تهو باره ناخو شانیهی چه شنی "مردن" هه لېگرن که
 له پېش چاویاندا پروو دده ون و به پروالته خه مناک و به بازار دیارن.

ثم ثیمانیهان به به هشت دهر گای پروونی هیوا و ئاوات له بهردهم
 سروشته ناسکه کانی تهواندا ده کاته وه که هیښده ناسک و نیانه توانای
 بهرگری یان نی په و، به بچوو کترین گپرو گرفت دلیان گهر د ده گریټ و
 دده نه پرمه ی گریان. به لام به هو ی ثم ثیمانیه وه، که له دلیاندا
 چه کهره ی کردو وه، ده توانن به خو شی و شادی زیان و گوزهرانیان به سهر
 بهرن..

چونکه ههر منالیک که باوهری به به هشت بیټ، له بهر خو یه وه به خو ی
 ده لیټ:

(برا بچوو که کم، یان هاوړی خو شه ویسته کم که کوچی دواپی کرد،
 ئیستا په کیکه له بالنده کانی به هشت. که واته تهو به سهر بهستی له به هشتدا
 گه شتی خو ی ده کات و ده حو یتیه وه و، زیانی ئیستای تهو لهو ی له چاو
 گوزهرانی ئیمه لیړه دا، گه لی باشتره).

ده نا گهر تهوان ثم ثیمانیهان به به هشت له ده ست دایټ، تهوا تهو
 مردنه ی که دوو چاری منالانی وهك خو یان و گه وره کانیش ده بیټ، وره ی
 تهو مناله بی توانا و ده سته لاتانه ی بهرده دا و به فلهاکه تی ده بردن و، گشت
 لایه نه دهر وونی په کانیان و ټیځر ای زیانی تهوانی ټیکده شکاند و، پروونا کیی
 زیانی شیان به تهواوی لیټ و تاریک داده هات..

ئەو کاتەش، هاو دەم لە گەل فرمیسکی چاوه کانیاندا، به خور ئەسرینی به سۆیان لە سەر چاوهی "گیان" و "دل" و "زیری" یشیانەوه هەلەدەرشت و، لە ئەنجامی ئەم ئاکامە ناکامە شەوه یان سەر جەمی هەستە کانیان دەمرد و پتر ئەستوور دەبوون و سۆزە کانی ناخیان به جارێ لە کار دەکەوتن.. یاخود چەشنی ئازەلی به دبەخت و پل و سەر لئ شیاو دەبوون و سەر گەردان دەردەچوون.

به لگهی دورهم:

"پیران" یش که نیوهی گرۆی مروفن و لە سەر لیواری گۆره کانیان راوهستان، تەنها "ئیمان به دواپۆژ" ه که ئارامی یان پێ دەبەخشیت..

ئەو مروفه پیرانه ئارامی و دلدا نهوهی خۆیان بهرامبەر به نزیك بوونهوهی وادهی کورانهوهی ژبانه نازیزه کهیان و داخستنی دەرگای دنیا شیرین و جوانه کهیان له پرویاندا، تەنها لەو ئیمانەدا دەبیننهوه..

جائەو پیرانهی که وه کو منالیان لئ هاتوو تهوه و، ههستی گیان و سروشتیان به جارێ ناسک بووه تهوه، تەنها به هیوامەندیی ژبانی دواپۆژه وهیه که ئارام ده گرن و بهرگویی ئەو نائومیدی یه جەر گهرانهی پێ ده کهن که له مردن و نهمانهوه پەیدا دەبن.

دەنا گەر ئەم "ئیمان به دواپۆژه" نهییت، ئەوا ئەو باوک و دایکه پیرانهی که له ههموو کهسیک زیاتر شایانی شەفهقهت و بهزهیی و میهره بانین و، له ههموو کهسیش زیاتر پۆیستیان به ئاسایش و ژبانیکی پر له هیمنی ههیه، له ناخی "دل" و "دەروون" و "گیان" ی خۆیاندا ههستیان به دلەته پێ و کسپه ی گیان و شله ژاویی دەروون ده کرد و، ئەم دنیا فراوانه یان به جارێ لئ دهاتهوه یهک و لییان ده بوو به بهندیخانه یه کی ترسناک و، تیکرای ژبانیشتیان ده بوو به نازاریکی سهخت و به سۆ.

به لگه ی سی هم:

"لاوان" و "هه رزه کاران" که جه مسه ری ژبانی کۆمه لایه تین، جگه له "مه ترسیی ئاگری دۆزه خ" هیچ شتیکی تر نی یه قولپه قولپی هه سته کانیا ن هیمن بکاته وه و، ده ستیان له سته م و ده ستریزی و کاولکاری بگپرێته وه و، به ره نگاری هه له شه یی هه وا و ئاره زوویان بییته وه و، له په یوه ندیی کۆمه لایه تی یاندا ره وتی هه ره باشیان بۆ داین بکات.

خۆ ئه گه ر ئه م ترسه ی ئاگری دۆزه خ نه بوا یه، ئه وا ئه و هه رزه کاره هه له شانیه ی که مه ستی هه وا و ئاره زووه کانیا ن، دنیا یان له پیر و په ککه وته و لاوازان ده کرد به دۆزه خ. چونکه ئه و کاته ده سته لاتنی ناو کۆمه ل ده که وته ده ستی زال بووانی وه ک ئه وان و، ئنجا ژبانی به رز و بلندی مرؤ فایه تی یان داده به زانده ئاستیکی نزمی ئازه لانه.

به لگه ی چواره م:

ژبانی ناو "خیزان" یش مایه ی کۆبوونه وه و، به هه شتی به خته وه ری و، قه لای مه حکه م و، دالده ی بی وه یی ژبانی دنیا یه .. مالی هه موو که سیك، که جیهان و دنیا ی تاییه تی ئه و که سه یه، ئه گه ر پێز له یه ک گرتنی راست و چون یه ک و، وه فای بیگه ردی نیوان هه موان و، به زه یی و میهره بانیی راسته قینه ی تا راده ی خۆ به ختکردن و خۆ نه ویستی تییدا نه ییئت، ئه وا هه رگیز ئه و ماله به خته وه ری له گیانی خۆیدا نایینیئت.

خۆ ئه گه ر که سانی ئه و خیزانه ئیمانیان به بوونی چه نلین په یوه ندیی هاوه لانه ی هه میشه یی و به رده وامی کاتیکی بی کۆتایی و ژبانیککی هه تاهه تایی بی سنوور نه ییئت، که په یوه ندیی به رز و به رپێزی باو کایه تی و برایه تی بیگه رد و هاوه لیتی خاوینی به وه فایانه بیان به ستیئت به یه که وه، ئه وا

ئەم رېزگرتە بىنگەرد و وەفا و مېھرەبانى يە چون يە كەش لەم دنياياندا دروست نايىت.

ئەگەر ئەم چەشنە پەيوەندى يە لە نىوان كەسانى خىزاندا ھەبوو، ئەوا "مېرد" لە بەرخۆيەو بە خۆى دەلېت:

(ئەم ژنەم ھاوسەرى ژيانمە و ھاوپى جىھانى ھەمىشەيى و ژيانى نەمرىمە. كەواتە گوئى نادەم بەوہى كە ئىستا پىر و چىرچ و ناشىرىن بوو، چونكە جوانى يە كى ھەمىشەيى لەمەولا لە پىدايە. لەبەر ئەو، ئامادەم ئەوپەرى داخوазى يە كانى وەفا و مېھرەبانى لە پروودا بنوئىم و ھەر چەشنە خۆبەخت كردنېك لە پىناوى ئەم ھاوہلېتى يە ھەمىشەيەدا پىئوست بېت، بى سى و دوو كردن و دوودلې، بەختى بكم).

بەم جۆرە، ئەم پىاوہ دەتوانىت وەك چۆن ھەزى لە خۆرى بەھەشتە و خۆشى دەوئىت، ئاوا بەزەيى بە ژنە پەك كەوتە و بەسالآچووہ كەى خۆشىدا يىتەوہ و خۆشەويستى لە پروودا بنوئىت..

دەنا ھاوہلېتى يە كەى لە گەل خىزان و ھاوسەرە كەيدا ھاودەمى يە كى كاتى و پروالەتى سەعات و دوو سەعات دەيىت كە جودايى ھەمىشەيى بە دوادا دىت، ھاوہلېتى يە كى سەرزارە كى دەيىت و ھىچ پشتگىر و بناغەيە كى نايىت و، ئىنجا بەزەيە كى مەجازى و، رېزىكى درۆينە و، سۆزىكى ھەلقولالوى ھەستى ئازەلانە نەبى ھىچى تر نابەخشىت. ئەمە سەرەپاى ئەوہى كە بەرژەوہەندى و ھەستە شەھوانى يە دەروونى يە كان خۆيان لەو بەزەيى و رېزەدا ھەلدەقورتىن و، ئەو بەھەشتە دنيايە دەكەن بە دۆزەخىكى ئەوتق كە لە توانادا نەبى ئارامى لەسەر بگىرىت.

بەم جۆرە، گەر تەنھايەك ئەنجام لە نىوان سەدان ئەنجامى "باوہر بە ھەشر" دا كە پەيوەندى بە ژيانى كۆمەلايەتى مرقۇمەوہ ھەيە و سەدان پروو و

سوودی همه جزوړی لى دېتهوه، له سهر ټو چوار به لگانه ی ئیستا باس کران قیاس بکړیت، ټوا ده زانړیت که هاتنه دبی راستی "حشر" به ټندازه ی چه سپاوی راستی به رزی مروږ و پنداویستی به همه کی به کانی، چه سپاوه.

ته نانه ت پیوستی "گده" بۇ خوراک و شایه تیدانی له م رپی به وه له سهر ټو خوار دهمه ننی یانه چه نده به و تا چ راده به که، ټو پنداویستی به همه کی یانه ی مروږیش به لگه به کی پروونتر و شایه تی به کی گه لئ ټاشکر اترن له سهر هاتنه دبی "حشر".

ده توانړیت به چه شنیکی قوولتر مه و دای هاتنه دبی "حشر" ده ستنیشان بکړیت گهر ټم راستی به (واته حشر) له مروږایه تی بسینړیته وه و لئی بی بهش بکړیت. چونکه ټو کاته چییه تی به رز و گرنگ و زیندووی مروږ ده گزړیت و ده بیت به که لاکینکی بۇ گه ننی مه لبه ندی میکرو به کان!

ده با زانایانی کومه لئاسی و رامیاری و رهوشتناسی، له وانه ی که بایه خ به کاروباری کومه ل و رهوشتی مروږ دده ن، گوی له مه رابگرن، با بین و پیمان بلین به چی ټم بۇ شایه پر ده که نه وه و، به چ چاره سهری به ک تیماری ټم زامه قوول و به سؤیانه ی مروږ ده که ن؟!

خالی دووهم

ټم خاله، زور به کورتی، له نیوان چه ن دین به لگه ی له ژماره به دهری "راستی حشر" دا ته نها به که به لگه پروون ده کاته وه، که پوخته ی شایه تیدانی پایه کانی تری ټیمانه. ټویش به م جزوړی خواره وه:

سهرجه می هه موو ټو موعجیزانه ی که به لگن له سهر پیغه مبه ریتی حه زره تی محمد ﷺ هه روه ها گشت به لگه کانی تری پیغه مبه ریتی و

راستگۆبی ئهو، هه موویان پێکهوه شایهتی له سهر راستیی حهشر دهدهن و بهلگه له سهری و دهیچه سپین، چونکه بانگهوازه که ی ئهو پێغه مبه ره ئازیزه ﷺ له درێژی ژیا نیدا، پاش مه سه له ی "ته وحید" ئاراسته ی مه سه له ی "حه شر" کراوه ..

ههروه ها هه موو ئهو بهلگه و موعجیزانه ی ئهم پێغه مبه ره ﷺ که ده بن به بهلگه ی راستیی پێغه مبه ران و، ئه وه نده به هیزن که خه لکی بۆ ته سدیقیا ن هان دهدهن، هه موویان شایه تی له سهر هه مان راستی دهدهن که بریتی یه له "حه شر" ..

ههروه ها شایه تیدانی ئهو کتیبانه ی که له لایه ن خوا ی گهوره وه بۆ مرۆف ره وانه کراون و، شایه تیدانی پێغه مبه ره به ریزه کانیان پروون کردوه ته وه و، گه یاندوویانه ته پله ی "به داهه ت" هه ردوو کیان پێکه وه ^(۱) شایه تی له سهر هه مان راستی دهدهن، به م چه شنه ی خواره وه:

له پێش هه موویانه وه قورئانی پیرۆزی خاوه ن پروونکردنه وه ی پر له ئیعجازه، ئهم قورئانه پیرۆزه به هه موو موعجیزه و بهلگه و راستی یه کانیه وه، که بهلگه ن له سهر ئه وه ی له هه موو کتیبیک شایانتری شوینکه و ته، شایه تی له سهر پروودانی حه شر ده دات و ده یچه سپینیت. چونکه سنی یه کی هه موو قورئان و سه ره تای زۆربه ی کورته سووره ته کانی بریتین له چه ندین ئایه تی پروون و ئاشکرای ئه وتۆ که بهلگه ن له سهر هاتنه دیی "حه شر". واته قورئانی پیرۆز به هه زاران ئایه تی پیرۆزی خۆی، چ به راسته وخۆ و راشکاوی و چ به ئاماژه بۆ کردن، هه وائی هه مان راستی را ده گه یه نیّت و به پروونی ده یچه سپینیت و ئاشکرای ده کات.

(۱) واته پێغه مبه ران و ئهو کتیبانه ی خوا ی گهوره بۆ ئاردوون. (وه رگبهر)

بۆ نغوونه:

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ (التكوير: ۱).

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ﴾ (الحج: ۱).

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا﴾ (الزلزلة: ۱).

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ﴾ (الإنفطار: ۱).

﴿إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ﴾ (الإنشقاق: ۱).

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ﴾ (النبا: ۱).

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ (الغاشية: ۱).

قورئانی پیروز بهم ټایه تانه و هاوچه شنیان له سه ره تای نزیکه ی چل سووره تیدا، دهیچه سپینیت که حشر راستی به کی بی گومانه و، پرووداویکی گهر دوونی به لهوپه ری گرنگیدا و، ده بی بیت و، پروودانیسی گه لی پویسته ..

به ټایه ته کانی تریشی چه ندین به لگه ی جوړاو جوړی قه ناعه ت به خش له سهر هم راستی به پروون ده کاته وه.

ټایا کتیبیک که تنه ایه ټامازه ی تنه ایه ټکه ټایه ت له ټایه ته کانی، هه موو ټهو راستی به زانستی و گهر دوونی یانه بهر هم بهینیت که پیان دهو تریت: "زانسته ئیسلامی به کان"^(۱)، ده بی شایه تیدانی هه زاران ټایه تی ټهو کتیبه که "ټیمان به حشر" وهك خوړی دره خشان پروون ده که نه وه، چوڼ بیت؟ ټایا ټینکاری کردنی ټهم ټیمان وهك ټینکاری بوونی خوړ، یان ټینکاری کردنی

(۱) لام وایه مه بهستی دانر ټامازه ی ټهم ټایه ته به که ده فرموت: ﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا﴾ (البقرة: ۳۱). (وه رگړي)

تیکرپای بوونه وهران نی یه؟ نایا لهم کاره کاریکی سهد دهر سهد مه حال و نه گونجاو نی یه؟

نایا ده گونجی ههزاران به تین و هه ره شه و گوفتاری پادشایه کی مه زنی به ده سته لات به درو دابرت و، به شتیکی بی بناغه و دور له راستی له قه لهم بدرت، له کاتیکدا که سوپای ئه و پادشایه جاری و اهه به تنها له بهر ئه وهی ئامازه به کی پادشا به درو نه خریته وه، ده چپته ناو جهنگی بی ئامانه وه؟

خو پادشای مه عنه ویی مه زن، که و اس یازده سده ی ره به قه ده سته لاتداری و فرمانره واییه که ی بهرده وامه و، چهنده ها گیان و ژیری و دل و دهروونی له ژماره به ده ری پنگه یاند و، پهروه ده و پاکزی کردن و، به حق و راستی به پویه بردن.. نایا تنها ئامازه به کی ئه و پادشا مه عنه ویی مه زنه سه روزیاد نی یه بو چه سپاندنی "حه شر"؟ چ جای ئه وهی که ههزاران وته ی راسته و خوی پروون و چه سپنه ری حه شری به راشکاوی تیدایه؟!

نایا ئه و که سه ی که لهم راستی به پروونه تیناگات، مرو فیککی نه قام و نه زان نی یه؟ نایا ئه و په ری دادگه ری نی یه که جیی ئه و که سه ناخی دوزه خ بیت و له ویدا بگیر سیته وه؟

پاشان هه موو کتیب و صوحوفه ئاسمانی یه کانی تر که خوای گه و ره بو پیغه مبه رانی پیشووی ناردوون و، هه ره یه که یان ماوه به ک فرمانره وای کاتی خوی بووه، به ههزاران به لگه، ئه و ده عوایه ی قورئانی پیروزیان سه به رهت به "حه شر" سه لماندووه، هه ره چهنده ش به پیی داخوازیی چه رخ و سه رده مه کانیا و گه لی به کورتنی باسی راستی و بی گومانیی حه شریان کردووه، که قورئانی پیروز به و په ری پروونی لیی دواوه، ئه و قورئانه ی که فرمانره وای هه موو سه رده میکه و، به سه ر تیکرپای ئاینده شدا زال و ده سته لاتداره.

والێرەدا و لەبەر شیایویی ئەم باسە، دەقی کۆتایی په‌یامی "مونا‌جات" دە‌هینن، کە بە‌لگە‌یه‌کی گومان‌بری پوخته‌ لە‌سەر حەشر و، لە‌ شایە‌تیدان و بە‌لگە‌بوونی پایه‌کانی تری ئیمان‌ه‌وه‌ لە‌سەر "حەشر" پەیدا‌بوو، بە‌ تایبەت لە "ئیمان بە‌ پێ‌غه‌مبە‌ران و کتێبه‌کان" کە هەرچی گومان و دوو‌دلی هە‌یه تە‌ف‌رو‌تو‌ونا‌یان دە‌کات. بۆ‌یه‌ دە‌یشی هێ‌نین چونکە بە‌ شی‌وازیکی کورت و لە‌ شی‌وه‌ی نزا و لا‌لانه‌وه‌دا باس کراوه‌:

(ئە‌ی په‌روه‌ردگاری مېه‌ره‌بانم! بە‌هۆی فېرکاری پێ‌غه‌مبەر ﷺ و وانه‌کانی قورئانی پېروزی داناوه‌، تېگە‌یشتە‌م کە هە‌موو کتێبه‌ پېروژه‌کان، لە‌ پێ‌شه‌کیی هە‌موویانه‌وه‌ قورئانی پېروژ... هە‌روه‌ها گشت پێ‌غه‌مبە‌ران، لە‌ پێ‌ش هە‌موویانه‌وه‌ پێ‌غه‌مبە‌ری ئازیزمان ﷺ، هەر هە‌موویان بە‌لگە‌ن و، بە‌ یە‌ک‌ده‌نگی و یە‌ک‌یتی ئاماژه‌ ده‌کە‌ن و شایە‌تی ده‌دە‌ن لە‌سەر ئە‌وه‌ی کە‌:

درو‌وشانه‌وه‌ی ناوه‌ جوان و شکۆ‌مە‌نده‌کانی خ‌وای گه‌وره‌ کە‌ لە‌ دنیا و هە‌موو جیهانه‌کاندا شو‌ینه‌واریان دیار و ئاشک‌رایه‌، لە‌ جیهانی هە‌میشه‌یی و هە‌تا‌هە‌ تاییشدا بە‌ جۆ‌ریکی گە‌لی پ‌رو‌ن‌تر بە‌رده‌وام ده‌ییت، هە‌روه‌ها درو‌وشانه‌وه‌ مېه‌ره‌بانه‌کانی ئە‌و نا‌وانه‌ کە‌ نموونه‌کانیان لە‌م جیهانه‌فانی‌یه‌دا ده‌ییرن، ئە‌و دنیا‌ی خانە‌ی بە‌خته‌وه‌ریدا جوان‌ترین و درو‌شاوه‌ترین پ‌رو‌ناکی بە‌ره‌م ده‌هینن و بە‌ هە‌میشه‌یی ده‌مێ‌ننه‌وه‌. هە‌روه‌ها ئە‌و تاسە‌مە‌ندانە‌ش کە‌ لە‌م ژیا‌نه‌ کورته‌ی دنیا‌دا بە‌وپه‌ری شه‌وقه‌وه‌ سه‌رنج‌له‌و درو‌وشانه‌وانه‌ ده‌دە‌ن و بۆ‌یان ده‌پ‌روان، ئە‌و دنیا‌دا تا ئە‌‌به‌د بە‌ خۆ‌شه‌ویستی‌یه‌وه‌ هاو‌پ‌ری‌یان ده‌بن و بە‌ نه‌مری لە‌گە‌ڵیاندا ده‌مێ‌ننه‌وه‌.

هە‌روه‌ها گشت پێ‌غه‌مبە‌ران - درو‌ودیان لە‌سه‌ر ییت - کە‌ دارای گیانی پ‌رو‌ناکن، لە‌ پێ‌ش هە‌موو شیا‌نه‌وه‌ پێ‌غه‌مبە‌ری ئازیز ﷺ و، هە‌موو ئە‌ولیاکان کە‌ جه‌مسە‌ری خ‌اوه‌ن دله‌ پ‌رۆ‌شنه‌کانن و، گشت صیدد‌یقانی‌ش کە‌

سهر چاوهی ژیری یه بینر و پروونه کائن.. ههموو نهوانه ئیمانیکی قوولیی دامه زراویان به "حه شر" هیه و، شایه تییه له سهر ددهن و، مژده ی به خته وهریی ههمیشه یی به مروفایه تی راده گه یه نن و، گومرپایان به مه ترسیی ئاگری دۆزه خ بیدار ده که نه وه و، مزگینی به پږپه وانی پښی هیدایه ت ددهن که به هه شت چاره نووس و پاشه رۆژ و نه بنجامیانه..

له مه شدا پشت به سهدان موعجیزه ی پروون و نیشانه ی بی گومان و نهو به لښ و هه رپه شانه ش ده به ستن که چه نده ها جار له کتیب و صوحوفه ئاسمانی یه کانتدا - نه ی په روه ردگارم! - باست کردوون. هه روه ها پشت به: به زه یی شکۆمه ندی و، ده سته لاتداریی په روه ردگاری و، کاروباره به رز و، سیفه ته پاک و پیروژه کانی تو ده به ستن، وهک: توانست و میهره بانی و عینایه ت و دانایی و شکۆمه ندی و جوانی و، به پښی نهو که شف و بینینه له ژماره به ده رانه ی خویان که هه واتی نیشانه کانی دواپۆژن و، به گوږه ی نهو ئیمان و باوه رپه شیان که تا پله ی "علم الیقین" و "عین الیقین" چه سپاو و دامه زراوه.

ده سا نه ی خوا وه ندی به توانای دانا و، به خشنده ی میهره بان و، دارای به لښی راست و، خوا وه نی سهر به رزی و مه زنی و شکۆمه ندی و، له ناو به ری خوا نه ناسان!

تۆ زۆر خاوښ و پاک و پیروژ و به رزتریت له وه ی که ههموو شوښکه موتوو و، گشت به لښ و، سهرجه م سیفه ته مه زن و، کاروباره خاوښ و پیروژه کانی خۆت به درۆ بجه یته وه و، په رده به سهر داخوایزی ده سته لاتداریی خۆتدا بگږپږت و، نهو ههموو دوعا و نزیایانه گږانه که یه ت که نهو به نده باشانه ت ده یانکه ن که خۆشت ده وښ و، خۆشیان ده وښت و، له پښی ئیمان و ته سدیق و گوږپه یه یه وه خویان له لا خۆشه وښت کردوویت..

تو خاوين و پيروز و بهرزی لهووی که کافر و گومرپایان له ټینکاری کردنی حشر داته سدیق بکهیت، ټوانه‌ی که به بونه‌ی کوفر و سهرینچی کردنیان و به دروخته‌ووی تو و به‌لینه کانه‌ووه ده‌ستدریژی بوسه سهر مه‌زنیی تو ده‌کهن و، گالته‌یان به به‌رزیی شکو‌مه‌ندی و، مه‌زنیی خوايه‌تی و، میهره‌بانیی په‌روه‌دگاریی تو دیت.

ټه‌وتا ټیمه ته‌قدیس‌یکي بی سنوور و نه‌پراوه‌ی داد‌گه‌ری و جوانیی په‌ها و میهره‌بانیی فراوانی تو ده‌کهن و، له‌م سته‌مه نار‌ه‌وايه‌ی به‌دوور ده‌زانين و پاکي راده‌گرين..

به‌هموو هیژ و توانايه کمانه‌وه باوه‌رمان وایه که هه‌زاران پیغه‌مبه‌ری تازیز و، چه‌ندین پیاوچاک و ټه‌ولیای له‌ژماره‌به‌ده‌ر که بانگی مرؤفایه‌تی بو لای تو ده‌کهن، هه‌موو ټوانه، به "حق‌الیقین" و "عین‌الیقین" و "علم‌الیقین" گه‌نجینه‌کانی میهره‌بانیی دواړوژ و چاکه‌کاری‌یه‌کانی تو له جیهانی هه‌میشه‌بییدا و، دره‌وشانه‌ووی ناوه جوانه‌کانت که به ته‌واوی له‌خانه‌ی به‌خته‌وهریدا ده‌رده‌کهن، ده‌بین و چاویان لیبه‌تی.

هه‌روه‌ها باوه‌رمان هه‌یه که ټهم شایه‌تیدانه‌ی ټه‌وان حه‌ق و راسه‌ته و، ټامازه‌کردن و مژده‌دانه‌کانیشیان هه‌موو راستن و دینه‌دی، چونکه ټه‌وان هه‌موویان باوه‌ریان وایه ټهم راستی‌یه‌مه‌زنه‌ی "حشر" تیشکینکی مه‌زنی‌ناوی پیروزی "الحق"ی تزیه، که سهرچاوه و خوړی پروناکي هه‌موو راستی‌یه‌کانه. که‌واته ټه‌وان به‌ټیزنی خوټ و له‌بازنه‌ی حه‌ق و راستیدا رپنمایي به‌نده‌کانت ده‌کهن و هه‌مان حه‌قیقه‌ت و راستی‌یان تیده‌گه‌نه‌ن.

ده‌سا ټه‌ی په‌روه‌دگارم! به‌خاتری ده‌رس دادانی ټه‌وان و له‌به‌ر رپزی رپنمایي‌ه‌کانیان، ټیمانی ته‌واوته‌ی و ټه‌نجامی خیر و باش به‌ټیمه و قوتایانی نورر به‌خشه و، وامن لئ بکه‌شایانی شه‌فاعه‌تی ټه‌وان بین، ټامین).

بهم جۆره بۆمان دهر کهوت که ههموو ئەو بەلگانهی راستیی قورئان ته نانهت راستیی ههموو کتیبه ئاسمانی یه کان ده سه لێنن..

ههموو ئەو موعجزه و بەلگانهش که پێغه مبه ریتی خوشه ویستی خوا ﷺ بگره هی گشت پێغه مبه رانی تریش ده چه سپێن..

ههموو ئەو بەلگانه، له ههمان کاتدا گرن گترین شتیکیش ده چه سپێن که ئەو کتیب و پێغه مبه رانه خه لکیان بۆ لا بانگ ده کهن و گرن گترین لایه نی بانگه وازه که یانه که (هاتنه دیی قیامهت) ه.

ههروهك ئەوانه ئەمه یان چه سپاند..

به ههمان جۆر، زۆربه ی ئەو بەلگانهش که شایه تی "بوون" و "یه کتایی" خوا وهندی "واجب الوجود"ن، شایه تیشن له سه ر خانه ی به خته وه ری و جیهانی مانه وه و هه میشه یی، که جه مسه ر و دهر خه ری پهروه رد گاری و خوا یه تی خوا ی گه وه رن..

ئەو بەلگانه - وهك لهو مهقامانه ی که له مه ولا دین، پروون ده کرینه وه - شایه تن له سه ر هاتنه دیی ئەو دنیا و کردنه وه ی دهر گا کانی. چونکه "بوون" ی خوا ی گه وه ر و سیفه ته مه زن و زۆربه ی ناوه جوا نه کانی و کاروباره پر له دانایی و وه سفه خاوی ن و په رۆزه کانی وهك: پهروه رد گاری و، خوا یه تی و، میهره بانی و، چاودیری و، دانایی و، داد گه ری، ههمو یان به ئەندازه ی پله ی پیوستی و بۆ مه به ستی پاداشت و تۆ له سه ندنه وه، داخوازی بوونی "قیامهت" ده بن.

به لئی، ماده م خوا ی گه وه هیه و تاك و ته نیایه و ئەزه لی و ئەبه دی یه، ئەوا ده بی ئەو شتهش که خولگه ی ده سه ته لاتداریی خوا یه تی یه که یه تی، که دوا رۆزه، ئەویش بییت..

ههروه‌ها ماده‌م په‌روه‌ردگار ټیټی په‌های خوای گه‌وره له‌م بوونه‌وه‌دها، به تاییه‌ت له‌زینده‌وه‌راند، ده‌رده‌که‌وټ و په‌روه‌ردگاری به‌کی شکومه‌ند و مه‌زن و دانا و میهره‌بانی پروون و ناشکرایه، ته‌وا ده‌بی‌خانه و لانه‌به‌ک بز به‌خته‌وه‌ری هه‌میشه‌بی بیته‌پیشه‌وه که ده‌ست به‌پرووی ته‌و گومانانه‌وه بنیت که په‌روه‌ردگار ټیټی په‌های خواوه‌ند به‌وه له‌که‌دار ده‌که‌ن گواپا به‌دیهره‌نراوانی خوی بی هیچ پاداشته‌ک به‌ره‌لا ده‌کات و لیان ناپرسیده‌وه. هه‌روه‌ها دانایی خواوه‌ند له "بی مه‌به‌ستی" و، میهره‌بانی به‌که‌شی له‌تومه‌تی "غده‌رکاری" پیاریزیت.

واته ته‌و خانه‌ی به‌خته‌وه‌ری به، بی هیچ گومانیک هه‌یه و، ده‌بی مروفی تیټیټ.

هه‌روه‌ها ماده‌م ته‌م هه‌موو جوړه نیعمه‌ت و به‌خشش و چاکه و پز و چاودیری و میهره‌بانی‌یانه، له‌به‌رچاوی عه‌قلاندا - گهر ترووسکایان لی نه‌برایټ - ناشکران و، له‌به‌رده‌م دلانیشدا - گهر نه‌مردیتن - به‌چاو ده‌بیرن و، ده‌بن به‌به‌لگه به‌ده‌ستمانه‌وه له‌سه‌ر بوونی په‌روه‌ردگار ټیټی میهره‌بان له‌پشت په‌رده‌ی پوالتی گهر دوونه‌وه..

ته‌وا ده‌بی ژبانیکي نه‌مري به‌رده‌وام بیته‌کایه‌وه، تا‌کو ته‌و نیعمه‌ت به‌خشینه‌ی باسمن کرد له‌گالته‌جاری پزگار بکات و، مه‌ودای راسته‌قینه‌ی خوی وه‌ر بگریټ و.. چاکه‌کاری به‌کانیش له‌تومه‌تی هه‌لخه‌له‌تانندن پیاریزین، تا‌کو حه‌قیقه‌ته‌که‌یان ده‌ر بکه‌وټ و.. چاودیری به‌کانیش له‌چنگی بی مه‌به‌ستی ده‌رباز بکات، تا‌کو به‌ته‌واوی بینده‌ی و.. میهره‌بانیش له‌ده‌ستی ږی و قین پزگار بکات، تا هه‌موو پرووه‌کانی ده‌ر بکه‌ون و.. لوتف و که‌رمی خواوه‌ندیش له‌موه‌ده‌رباز بکات که به‌یېانه‌کردن دابرنین، تا‌کو پرووه‌به‌نده‌کانی خوا بکه‌ونه‌کار و به‌سه‌ریاندا پریژین.

به‌ئێ، ئەو شتێ که نێعمەت و چاکە ی کردوو بە نێعمەت و چاکە ی راستەقینە، بریتی یە لە بوونی "ژیانیکی بەردەوامی هەمیشەیی" لە جیهانی مانەو و نەمریدا.. به‌ئێ، دەبێ ئەمە بێتەدی.

هەروەها مادەم قەڵەمی توانستی خوای گەورە لە وەرزی بەهار و لەسەر تەنهایەك لا پەرە ی تەسکی بچوو کدا سەد هەزار کتێب بە چەشنیکی تێهەلکیش دەنووسیت، بێ هیچ چەشنە هەڵە و ناتەواوی و ماندوو بوونیک، وەك لە بەرچاودا پروون و ئاشکرایە..

هەر خواوەنی ئەو قەڵەمە، سەد هەزار جار به‌ئێنی داوێ که:

(کتێبکی ئاسانتز لەو کتێبە نووسراوی بەهاری بەرچاوتان بە چەشنیکی هەمیشەیی و بەردەوام دەنووسم، لە شوێنیکێ گەلی فراوانتر و جوانتریش لە چاو ئەم شوێنە تەسک و تیکەل و پیکەلە ی بەهار.. ئەو کتێبە ی که دەینووسم هەر گێز لە ناو ناچیت و بە جۆریک دەبیت که بتوانن بە سەرسوورمان و سەرسامی یەوێ بێخوێننەو!)

مادەم خواوەند لە هەموو فەرمانە کانییدا باسی ئەو کتێبە دەکات، ئەو دەبێ - بێ هیچ گومانیک - سەرەتا و بناغە کانی ئەو کتێبە هەر ئیستا نووسراو و، پەرە یزە کانیشی لەمەولا بە حەشر و نشوور و زیندوو بوونەو پڕ بکرینەو، لا پەرە ی کردووە کانی هەمووانیشی تێدا بنووسرینەو..

هەروەها مادەم ئەم زەوی یە، لەو پروووە که زۆربە ی بەدیھێنراوان و سەدان هەزار جۆری زیندەوەر و گیانلەبەرانی جۆراوجۆر و گۆرپاوی تێدا یە، بوو بە ناو جەرگە و مەلەبەند و کورتە و پوختە و هۆی بەدیھێنانی گەردوون و، هەمیشە هاو دەمە لە گەل ناوھێنانی ئاسمانە کاندایەك ئەو ی که لە فەرمانە ئاسمانی یە کانی هاوچەشنی: "ربُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ" دا ناوی هێنراو..

ههروهها مادهم ئادهمیزاد له ههموو لایهن و پرووه کانی ئهم سهرزهووییهی که ئهم ههموو چیهتی و تاییهتکاری یانهی ههیه، فهرمانپروویه و، خواوهنی ههلسو کهوتی سهر بهخویه له زۆربهی بهدییهتر اوانی ناو زهویدا و، زۆربهی زیندهوهرانیس بو خوی پام و ژیربار ده کات و، زۆربهی بهدییهتر اوانی ناویشی والی ده کات که بهپنی پئوه و ئارهزووه کانی و به گویرهی پیداوستی به سروشتی به کانی مرؤف ههلسو کهوت بکه و به دهویردا ههلبسوورپن و مرؤف ریکیان بخات و ئارایشتیان بدات و یانخاته پیش چاوان و، جۆره سهرسوورپهینه کانی بهدییهاتووانی سهر پرووی زهویس وها رپک بخات که نهک تنها سهرنجی جیننی و مرؤف بهلکو سهرنجی ههموو دانیشتووانی ئاسمانه کان و تیکرای گهر دوون و تهنانهت خواوهنی گهر دوونیش رابکیشیت و، لهم رپیهوه - ئهم ئادهمیزاده - رپن و تهقدیری شایانی خوی لهوانهوه دهست کهوت و، لهم پرووه شهوه گرنگی به کی مهزن و نرخیکی بالای پهیدا کردو، مرؤف له ئهنجامی ئهمهوه و بهو زانست و کارامهیهی که ههیهتی، دهری خست مه بهست له بهدییهنانی بوونهوهراندا تنها ئهوه و، ههر ئهویس ئهنجامی مهزن و بهری بهنرخی درهختی بوونهوهرانه ..

ئهمهشت بهلاوه سهر نه بیئت! چونکه تنها مرؤفه که بهرپرسی ئاوه دانکردنهووی زهوییه.

جاله بهر ئهوهی مرؤف سنعهته بی وینه کانی بهدییهنهر به چهشنیکی جوانی سهرنج راکیش لهم دنیا پهیدا رپک دهخات و دهیانخاته پروو، ئهوا سزای سهرینچی و کافری به کهی خراوته ئهودنیا و، مؤلته دراوه لهم دنیا دا بژی، تا کو ئهم ئه کهی سهرشانی به چهشنیکی سهر کهوتووانه راپه رپنیت.

ههروهها مادهم ئەم ئاده میزادهی که ئەم چیهتی و تایه تکاری یانهی له سروشتدا دروست کراوه و، له گه‌ل لاوازی یه هه‌ره به‌تین و تونده که‌شیدا چه‌ندین پێداویستی بێ سنوور و، له گه‌ل کۆله‌واری هه‌ره ته‌واویشیدا چه‌ندین ئازاری له ژماره‌به‌ده‌ری هه‌یه ..

مادهم ئەم مرقفه په‌روه‌ردگاریکی ئەوه‌نده به‌توانای هه‌یه که‌خواه‌نی توانست و میه‌ره‌بانی یه‌کی په‌های وایه ئەم زه‌وی یه زه‌به‌لاح و یه کجار مه‌زنه بکات به گه‌نجینه‌یه‌کی گه‌وره‌ی جو‌ره‌های ئەو کانزایانه‌ی که مرقف پیوستی پێیان ده‌ییت و، کۆگای ئازووقه‌ی هه‌موو جو‌ره‌ خوارده‌مه‌نی یه پیوسته‌کان و، بازار و دوکانی ئەو سه‌روه‌ت و سامانه‌ جو‌راو جو‌رانه‌ی که‌حه‌زی لێیان هه‌یه ..

مادهم ئەم خواوه‌نده به‌چاوی عینایه‌ت و میه‌ره‌بانی یه‌وه بۆ مرقف ده‌روانییت و، په‌روه‌رده‌ی ده‌کات و، داخوازی یه‌کانی بۆ ده‌هێتیه‌دی ..

هه‌روه‌ها مادهم په‌روه‌ردگاری مه‌زن - وه‌ك لهم راستی یه‌وه ده‌رده‌که‌ویت - مرقفی خۆشه‌هویت و، خۆی له‌ لا خۆشه‌ویست ده‌کات و، خۆشی هه‌میشه‌یه و چه‌ندین جیهانی به‌رده‌وام و هه‌تاهه‌تاییشی هه‌یه و، کاروباره‌کانی به‌پێی دادگه‌ری و به‌گوێره‌ی دانایی خۆی ئەنجام ده‌دات و، مه‌زنی ده‌سته‌لاتداری و هه‌میشه‌یی فه‌رمانه‌روایی ئەم به‌ده‌یه‌نه‌ره ئەزه‌لی یه‌ لهم دنیا ته‌سکه‌دا و له‌ ته‌مه‌نی هه‌ره‌ کورتی مرقف و ته‌مه‌نی ئەم زه‌وی یه‌ فانی و کاتی یه‌دا جیی نایته‌وه، چونکه‌ ئەو ستم و تاوانانه‌ی مرقف ده‌یانکات و ئەو ئینکاری و سه‌رپنجی و کوفرانه‌ی به‌رامبه‌ر به‌خواوه‌ندی خۆی ده‌یاننوێنییت (ئهو خواوه‌نده‌ی که‌ نیعمه‌تی به‌سه‌ردا باراندووه و به‌ میه‌ره‌بانی و شه‌فه‌قه‌تیکی ته‌واو پێیگه‌یانندووه) هه‌موو تاوانه‌کانی ئەم مرقفه، لهم دنیا یه‌دا بێ تۆله‌ ده‌میننه‌وه، دیاره‌ ئەمه‌ش دژ و پێچه‌وانه‌ی ئەو پێسا رێکه‌ی ناو

ګهردوونه و، پېنجهوانه ی دادګهړی و هاوسه نګی پېنګهرد و تهواوی ناویه تی. چونکه ستمکاری پې وېژدان و پې به زه پې، ژبانی به خوشی ده باته سهر، به لام بابای ستم لیکراوی به دې بخت، ژبانی به کوله مهرگی لی ده گوزهریت..

پې هیچ گومانیک راستی و ماهیه تی ټهو دادګهړی به په هاپه ی ټهو، که شوپنه واری له بوونه وهراندا ده پینریت، هر گیز اوهر گیز رازی ناییت به ووی ستمکار و ستم لیکراو، که له مردندا په کسانن، زیندو و نه کرپنه و و لپړسینه و پان نه یه ته ری..

هروه ها ماده م خوا ی ګه وری خاوه نی مو لکی دنیا و قیامت، له ناو ګهردووندا زه وی و، له ناو زه ویشدا مرو فی ه لېژاردو و و، پایه و پزیک ی بهرز و بایه خ و ګرنګی په کی بالای داوه تی.. له نیوان مرو فی شدا پېغه مهران و ټهولیا و پیاو چا کانی ه لېژاردو و، ټهوانه ی که له ګه ل مه به سته کانی په وهر دګاردا ګونجاون و، به ټیمان و ګوپرایه تی خویان له لا خوشه ویست کردو و و، خوا ی ګه ورهش ټهوانی ه لېژاردو و به ټهولیا و خوشه ویست قسه له ګه ل کراوانی خوی و، به موعجیزات و یارمه تی له کارو باریاندا پزیز لی ناون و به زله ټاسمانی په کانیش دوزمنانی ټهوانی ته منی کردو و و، له نیوان ټهو خوشه ویستانه شدا ټهو که سه ی ه لېژاردو و که پېشه و او مایه ی شانازی و سهر بهرزی یانه، که حه زه تی محمده ﷺ و، نیوه ی به که لکی ګوی زه وی و، پېنچ په کی به بایه خی ګرو ی مرو فی له ماوه ی چه ندین سه ده ی دوور و درېژدا به نووری ټهو پروونا ک کردو و ته و و، به چه شنی که ده لپی بوونه وهران له بهر پزنان له و به دی هیئران، چونکه به ووی ټهو خوشه ویسته و و به بونه ی ټهو ټایینه ی که هیئای و ټهو قورټانه ی بوی نازل کرا، ټامانچ و مه به سستی به دیه پنان دهر کهوت و ټاشکرا بو.

جا هر چه نده ئەم پیغمبەرە ﷺ شایانی ئەو یە که بهرامبەر خزمه تگوزاری یه مەزن و له ژماره و سنوور به دهره کانی به تەمەنیکی درێڤخایەن و شایانی خۆی پاداشت بدریتەوه، که چی تەمەنیکی که می شهست و سێ سالیی پر ئەشکهنجە و نازاری پێ بر!

جا ئایا هر گیز ده گونجی و ده چیتە عهقله وه، یان هیچ گریمانیک له وه دا ههیه که ئەو پیغمبەرە و هاووێنه و خو شه ویستانی ئەو، زیندوو نه کرێنه وه و ئەو پیغمبەرە هر ئیستا به رۆح زیندوو نه بیست و، هر به تەواوی تیا بجیت و به نەمان کۆتایی پێ بیست؟

نه خیر.. هزار هزار جار نه خیر..

به ئێ، گەردوون و هه موو راستی یه کانی جیهان، زیندوو بوونه وه و ژبانی ئەو پیغمبەرە ئازیزه ﷺ له خاوهنی گەردوون داوا ده کهن..

په یامی "الآية الكبرى" که تیشکی هه تەمه، به سی و سێ یه کده نگیی مەزن، که هه ریه که یان به چه شنی سه ختیی چیا ی بهرز و مەزن به لگه کانیان به هیز و چه سپاوه، چه سپاندوو یه تی که ئەم گەردوون ته نه ها له دهستی یه ک که سه وه ده رچوو و دروست کراوه و، ته نه ها مو لکی خوا یه کی تاک و ته نیایه.

ئەو په یامه بهو به لگانه ی خۆی "تەوحید" ی ده رخست و به ئاشکرا ئەوه ی گه یاند که "تەوحید" جه مسه ری که مالیی خوا وه نده و، پروونی کرده وه که به هۆی "تاک" و ته نیایی "یه وه هه موو گەردوون وه ک چه ند سه ربازیکی ئاماده و له سه ربی و فه رمان به رداری گوێرا به لیان لێ دیت بۆ ئەو خوا وه نده تاک و ته نیایه.

ئەو په یامه ئەوه شی پروون کردوه ته وه که به هاتی قیامهت که مالیاتی خوا وه ند دینه دی و، داد گه ربی راسته قینه ی ئەو زال ده بیست و له تۆمه تی ستم

رزگاری ده بیټ و، دانسته گشتی په کښی له گالته جاري و بڼی مهبستی و هرزه بی ده پاریزیت و، میهره بانی په فراوانه کښی مودای خوی ودره گریت و له ناو و ناتورهی "نازاردان" دربار ده بیټ و، بهرزی و توانسته په ها کانیسی درده کهون و له چنگی کوله واری قوتار ده کرین و، هممو په کڼی له سیفه ته ییگرده کانی به خاوپنی و مهنی درده کهون و ناشکرا ده بن.

که واته.. هر گیز او هر گیز هیچ گومانیک له وده دانی په که قیامت بهرپا ده بیټ و، حشر و نشوور دینه کایه وه و، درگا کانی خانای توله و پاداشت ده کرینه وه. نه مېش به پنی داخوازیی تم هشت برگانای پیشو و که به "ماده م" ده ستیان پی کرد و، که هریه که یان مه سه له په کی ناسک و سرنجی کی پر له واتای وردن و له نیوان سهدان سرنجی وردی "ایمان به خوا" دا هیراون.

بۇ نه وهش قیامت بهرپا ده بیټ، تا کو:

گرنگی و جه مسه ربوونی زهوی و، پایه و پیزی مرؤف بیندی و، دادگری و میهره بانی و ده ستلاتی به دیهینر و په رور دگاری ناسمانه کان و زهوی در بکهون و، نهولیا و خوشه ویسته راسته قینه و تاسه مهنده کانی خواوه ندی په رور دگاری همیشی له نه مان و تیاچوونی همیشی رزگاریان بیټ و، مرؤفه مهن و خوشه ویست و هره بهرپزه که شبیان پاداشتی کرده وه کانی و نه نجامی نهو خزمه تگوزاری په مهنانه ی خوی ببینیت که بوونه وهرانی منه تبار و په زامه ند کردوه..

هره وها بۇ نه وهش که که مال و ته وایی پادشای همیشی له قسوور و ناته وای و، توانسته که ی له کوله واری و، داناییه که یشی له نه فامی و،

داد گهري يه کهشي له ستم پاريزن و به پاکی و بڼگه ردی و خاوينی راگیر بکړين.

به پوختی:

مادهم خوا ههيه، ثهوا دواړوژ و قيامت هيچ جوړه گومانیکي تڼدانې به!

* * *

ثنجا ههروهك هم سې پايه ثيماني يانهی پيشوو، به هه موو به لگه كانيانه وه "حه شر" ده چه سپين و شايه تبي له سهر ددهن.. به هه مان جوړ دوو پايه کاني تري ثيمانيش که "ثيمان به مه لائيکهت و قه در"ن، حه شر ده چه سپين و دهن به به لگه و شايه تي به کی به هيژ له سهر هاتنی جيهانی هه ميشه يی. ثه ویش بهم جوړه ی خواره وه:

هه موو ثهو به لگه و بينين و گفتو گويانهی که به لگن له سهر بوون و کار و فرمانی مه لائيکه ته کان، به لگه يشن له سهر جيهانه کانی رېوح و غيب و جيهانی هه ميشه يی و قيامت و خانهی به ختموهری و به هشت و دوزه خ که به جينی و ثاده ميزاد ثاوه دان ده کرينه وه..

چونکه "مه لائيکهت" به ثيزن و فرمانی خواي گهوره دتهوانن پرېونه ناو ثهو جيهانانه و بيانينن. خو مه لائيکه ته نزيکه کانی ديوانی خواوه ند - وهك حه زره تي جبيريل، دروودی له سهر بيت، که له گه ل مروفا موقابه له و گفتو گوی کردوه - به يه کدهنگ هه والی بوونی ثهو جيهانه ناوبراوانه و هاتوچويان تياياندا، راده گه يه نن.

ههروهك له قسهی ثهوانه ی که له ثه مريکاوه هاتوونه ته وه، ده زانين کيشوهری ثه مريکا ههيه، هه رچه ندهش خو مان نه مانديوه.. به هه مان جوړ، ثهو شتانهش بي گومان و جیي باوه رن و له هيژي تهواتوردان، که

مەلایكەتان ڕایان دەگەین، کە چەند هەموالێکی سەبارەت بە جیهانی
هەمیشەیی و دواڕۆژ و بەهەشت و دۆزەخن، ئێمە بەو جوۆرە، باوەڕ بەو
هەموالانە دەکەین و دەیانسەلمێنین.

* * *

هەروەها ئەو بەلگەنەش کە "ئیمان بە قەدەر" دەچەسپێن، وەك لە پهيامی
قەدەر (وتەى بیست و شەشەم) دا باس کراون، لە هەمان کاتدا بەلگەشن
لەسەر حەشر و خستنه ڕووی لاپەرەى کردووە کان و کێشانهیان لە بەردەم
تەرازووی هەرە مەزن دا..

چونکە تۆمار کردنی چارەنۆسی هەموو شتێک لەسەر لەو حەکانی
ڕێسا و تەرازوو، هەروەها نووسینی ڕووداوێ کانی ژبانی هەموو زیندەوهرێک
لە هیژە پارێزەرە کانی و، لەناوک و تۆوه کانی و، گشت لەو حە
میسالییەکانیدا و، تەرخان کردنی دەفتەری تۆماری کردووە بۆ هەموو
گیانلەبەرێک، بە تاییەت مەرووف و، هەلگرتن و تۆمار کردنی ئەو کردەوانە لە
چەندین لەو حە پارێزراودا..

هەموو ئەم ئەندازەیی "قەدەر" کە بە چاو دەیانبینن و هەموو شتێک
دەگرنەو و تەقدیریکی پەر لە دانایی و تۆمار کردنیکی یە کجار ورد و
نووسینیکی پارێزکاری بە ئەمانەتن..

هەموو ئەمانە، تەنها لەبەر دادگایەکی مەزن و بۆ تۆلە و پاداشتی
هەمیشەیی ڕوو دەدەن. دەنا هیچ کەلک و سوودێک لەو تۆمار کردنە گشتی و
نووسینەیی کە وردترین شت دەنووسیت و دەپارێزیت، وەرنا گیریت.

چونکە ئەگەر وانەبێت ئەوا کارێکی دژی حەق و راستی ڕوو دەدات.
واتە ئەگەر حەشر نەبەتەدی، ئەوا هەرچی واتای راستی کتیبی گەردوون

هەن، کە به قەلەمى قەدەر نووسراون، هەموويان دە کوژينهوه و نامينن!
ئەو هەش هەرگىز ناگونجى و هېچ گریمانەك بۆ روودانى نى يە و تابلېنى كارىكى
مەحاله و، وەك ئىنكارى كردنى ئەم بوونەوەرانه وایە، تەنانت لە وړينهەك
زیاترنى يە.

لەمانەى پېشەوہ دەگەينه ئەو ئەنجامەى کە:

هەموو بەلگەکانى پېنج پایەکانى تری ئيمان، لە هەمان کاتدا بەلگەشن
لەسەر هاتنەدیی حەشر و نشوور و، بوونى دواپۆز و کردنەوہى دەرگاكانى،
تەنانت داخوازی دەبن و شایەتیی لەسەر دەدەن.

لەبەر ئەو، کارىكى تابلېنى گونجاوہ و گەلنى جیى خۆپەتى کە سنى يە کى
قورئانى پیرۆزى خواوہن ئیعجازى رەوان، لە بارەى حەشرەوہ دەدویت،
چونکە حەشر دارای چەندین بەلگە و بناغەى وەها يە کە هەرگىز جیيان لەق
نايیت و، قورئان ئەم پایە ئيمانى يە دەکات بە پشتگير و بناغەى هەموو
راستى يەکانى تری و، ئەو راستى يانە لەسەر ئەو بەردە بناغەییانە راگیر
دەکات.

(پېشە کى يە کە ئەواو بوو)

تېبینى:

ئەم پاشکۆیە بریتى يە لە "تیشكى نۆهەم"ى كتيبى (تیشكەكان) كە دانەر بۆ خۆزى
جارىكى تر لە (پاڤەرى لاوان) و پاشكۆزى (پەيامى حەشر) یشدا دایناوہتەوہ.

پارچه‌ی دووهمی باشکزی و ته‌ی دههم

نهم پارچه‌یه مه‌قامی یه‌کمه له نو مه‌قامی چینه‌کانی نمو نو دانه
به‌لگانه‌ی که له باره‌ی حه‌شره‌وه ده‌دوین و، به‌چه‌شنیکی
نیعجاز به‌خش نهم نایه‌ته پیروژه‌ی خواره‌وه ناماژه‌ی بۆ کردوون:

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ
الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ﴾ (الروم: ۱۷-۱۹).

پشت به‌خوا لیره‌دا نمو به‌لگه‌ی رۆشن و به‌هیزه‌ی حه‌شر پروون ده‌کرێته‌وه
که نهم نایه‌ته پیروژانه ده‌ریان خستوه^(۱).

له بیست و هه‌شته‌مین تاییه‌تکاریی "ژیان" دا و تراوه که: "ژیان" هه‌ر شه‌ش
پایه‌کانی ئیمان ده‌چه‌سپینیت و پرووی لییانه و ناماژه بۆ هاته‌ن ده‌بیان ده‌کات.

به‌ئێ، ماده‌م حیکمه‌ت و کاکله و ناوه‌رۆک و گرنگ‌ترین ئه‌نجامی
به‌دییه‌تانی بوونه‌وه‌ران بریتی ییت له "ژیان" (واته: "ژیان" خواوه‌نی
پراستی یه‌کی ئاوا به‌رز و بلند ییت) ئه‌وا هه‌ر گیزی جیی نمو پراستی یه‌ به‌رز له‌م
ژیانه‌ فانی و کورت و ئازار به‌خش و ناتواوه‌ی دنیا دا نابێته‌وه. به‌لکو مه‌زنیی

(۱) هیشتا نهم مه‌قامه نه‌نووسراوه. به‌لام له‌به‌ر ئه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌ی "ژیان" په‌یوه‌ندیی به‌ حه‌شره‌وه
هه‌یه، ئه‌وا لیره‌شدا باس کرا. له‌کۆتاییه‌که‌شیدا ناماژه بۆ پایه‌ی ئیمانی: "باوه‌ر به‌قه‌ده‌ر"
کراوه که مه‌سه‌له‌یه‌کی یه‌کجار ورد و قووله. (دانه‌ر)

ماهییه تی "ژیان" و.. هەر بیست و نۆ تاییه تکارییه که ی و.. ئەو ئەندازیهش که مروف له ئامانج و ئەنجامی درهختی "ژیان" پهی پێ دهبات و.. بهروبوومه مهزن و شایانه که ی ئەو درهخته، تهنها "ژیانی ههمیشهیی دواپۆزه" که ژیانیکه یه کپارچه به دار و بهرد و خاک و خۆلیهوه - له خانە ی بهخته وهری ههمیشهیدا - زیندوووه و دارای ژیانە. دهنه گهر وانه ییت، ده بێ درهختی "ژیان"، که له خاوهن ههست و نهسته کان به تاییه تی له مروفدا ئەم ههموو ئامیره زۆر و جۆراو جۆرانە ی پێ به خشراوه و تیایدا دانراوه، زپ و بێ بهر و بێ سوود ییت و دارای هیچ راستییه که نه ییت.. مروفیش - له چاو بهخته وهری ژیاندا - به رسوایی و به ده به ختی بژی و، له تام و چێژی ژیاندا بیست پله له خوارووی پله ی چۆله که کانه وه ییت، له کاتیکدا که مروف بالاترین به دیهینراوه و، به پزترینی زینده وه رانه و، له سه رووی چۆله که شه وه به بیست پله پاییه ی بۆ دیاری کراوه.

تهنانهت ئەو "زیری" یهش که به نرخترین نیعمه ته بۆ ئەم مروفه، ههر که بیر له "پهژاره کانی دیرین" و "مهترسییه کانی دواپۆژی ژیان" ی ده کاته وه، له نیعمهت ده رده چیت و ده ییت به مایه ی به لا و په رۆشی و گهرو گهرفت و، هه ردهم ئازاری به سو ده رخوا ردی ناخی دلی ده دات و، تامی ساف و ینگه ردی "یه که دانه" له زه تی ئەم دنیا یه ی به "نۆ دانه" ئازار بۆ لیل و ته ماوی ده کات!

ئه مه یه به رو بوومی "ژیان" گهر تهنها پایه ندی ئەم دنیا یه ییت! خو دیاره ئەنجامی ئاوا له سه دا سه د مه حاله بۆ ئەو "ژیان" ه ی که دارای ئەو تاییه تکارییه ناوبرا وانه ییت!

که واته ههر ئەم "ژیان" ه ی دنیا، به وه ی که هه رچی به هاره سی سه ده هه زار نمونه ی هه شرمان بۆ ده رده خات، به چه شنیک ی گومان پێ پایه ی ئیمانی: "باوه پ به دواپۆژ" مان بۆ ده چه سپینیت.

ثایا ده گونجی په روه ردگارنکی به توانای وا که: هرچی پنداویستی و داخوایی ژیاڼت هن و، سهرجه می نهو ئامیرانه ی چ له جهسته ی خوټ و چ له باخچه که ت و چ له شاره که تدا بؤ ژیاڼت پیوست ده بن، نهو سهرجه می نه مانته بؤ ئاماده و داین بکات و، به "دانایی" و "چاودیری" و "میهره بانی" له کاتی پیوست و شیاودا بیانیږیت، به راده یه که که ناگای له ئاره زووی گه ده ی تزیه له وه دا که زیان و مانه وه بؤ مسوگر بکات و، گویشی له و نزا تایه ت و ه نده کی یه ی گه ده یه که بؤ رزق و رۆزی پیوستی ده ری ده بریت و، بهو خوارده مهنی یه به تام و له زه ته خوټ و له ژماره به ده رانه - که له سهر زه ویدا بلاوی کردوونه ته وه - گیرابوونی نهو دوعایه ی گه ده ی ئاشکرا کردوه و دلنایی یی به خشیوه!..

ثایا ده گونجی هم کارسازه به توانایه تو نه ناسیت و، نه تبینیت و، هوکاره پیوسته کانی مه زن ترین ئامانجی مروف - که ژانی هه میشه ییه - ئاماده نه کات و، گه وړه ترین و گرنګترین و گشتی ترین دوعا و نزا ی مروف که نزا ی مانه وه و هه تاهه تاییه، به دروست نه کردنی ژانی نه و دنیا و به دی نه هینانی به هه شت گیرا نه کات و، هم نزا و لالانه وه یه ی مروف - که به رزترینی بوونه وهرانی گه ردوونه، ته نانه ت پادشا و نه نجام و پوخته ی گو ی هم زه وی یه یه - نه بیستیت، که نزا یه که له قوولایی ناخیه وه ده رچووه و عرش و فرش ی هه ژاندووه؟! ثایا ده گونجی به نه ندازه ی نهو بایه خه ی که به دوعای گه ده ی مروفی دا، بایه خ بهم دوعا مه زنه نه دات و مروف پازی نه کات و، "دانایی" کامل و "میهره بانی" ی په های خویشی پرو به پرووی ینکاری لیکردن بکاته وه؟ نه خیر.. هه زار هه زار جار نه خیر.

ثایا ده چینه عه قله وه نهو خواوه ونده به توانایه ی که کزترین ده نګی نرمترین بهش له ژیاڼدا بیستیت و، گو ی له سکا لای رابگریټ و، پاشان به هانایه وه

بروات و، به نهرمونيانی رڼفتاری له گهل بنوښت و، به گرنګۍ په کي لهراده به دهر و چاو دږي په کي تهاوتې، په روه رده و سهر پهرشتي بکات و، گه وره ترين به ديهيتر اوانی گه ردوونيشی بو ژر بار بخت.. که چي هر هم خواونده به توانايه گوڼي له ده نګيک نه ښت که وهک نه عره ته ی هوري ناسمان وايه و، داواي گه وره ترين و بهرز و بالاترين و نهرمونيان ترين و به رده و ام ترين ژيان ده کات؟.. ثايا ده چي ته عه قله وه بایه خ به دوعا گرنګه که ی نه دات که دوعای مانه وه یه و، ثاوري ميه ره بانی له تکا و نزا و لالانه وه که ی نه داته وه و، وهک هم که سه ی لی ښت که به و په پری بایه خ پيدان و چاو دږي په وه ته نها يهک سهر باز پر چهک بکات و که ره سه و تفاقي پښوستی بو فراهه م بهيښت.. به لام چاو دږي سوپايه کي گه وره و زوری خوی نه کات؟ یان وهک هم که سه ی که گه رديله يهک بيښت، به لام خور نه بيښت؟ یان وهک هم وهی ده نګی ويزه ی میښ بيښت، به لام نه عره ته ی هوري ناسمان نه يښت؟!

نه خير.. سه ده هزار جار نه خير..

ثايا به هيچ جورنک ده چي ته عه قله وه که خواونده ی به توانای، دانای، خاوه نی ميه ره بانی فراوان و خوشه ويستی له سنوور به دهر و به زه یی گشتی.. هم خوايه ی که سنعه تی خوی گه لی خوش ده ویت و، بهم سنعه ته شی خوی له لای به ديهيتر اوانی خوشه ويست ده کات.. هم خوايه ی که سه باره ت به وانه ی خوشيان ده ویت هم توانی زیاتر خوش ده ویت وه..

ثايا ده چي ته عه قله وه هم خواونده له ناو هه موو به ديهيتر اوانيدا "ژيان" ی که سيک به تهاوتې له ناو بیات که هر هم له چاو توانی تر دا پتر خواي خوش ده ویت و، خوش ويستر اوی خواي گه وره خوی ته ی و، شایسته ی خوشويسته و، هر به سروشت به ديهيتره ی خوی ده پرستیت؟.. هه روه ها کاکله ی "ژيان" يش که "روح" ه، به مردنی هه ميشه یی و ئيعدامی هه تاهه تایی

لەناو بىيات و، ۋەپرسى و بېزارى بىخاتە نېۋان خۇي و خۇشەۋىستانىيەۋە و، ئازارنىكى سەختيان دەر خوار دىدات و، بەم كارەش نەيتىيى "مىھرەبانى" و نوورى "خۇشەۋىستى" ى خۇي گرفتارى ئىنكارى كردن بىكات؟! نەخىر.. سەد ھەزار جار نەخىر.. چونكى بى ھىچ گومانىك: ئەو "جوانى يە پەھا" يەى كە بە درەوشانەۋەى خۇي ئەم گەردوونەى پازاندوۋەتەۋە و.. ئەو "مىھرەبانى" يەش كە سەر جەمى بوونەۋەرانى دلخۇش كىردوۋە و ئارايشى داۋن.. ئەم دوانە، تابلىيى لەم توندوتىژى و، سەختى و، ئەنجامە ناشىرىن و ستەمە پەھايە دوور و خاۋىن.

ئەنجام:

مادەم لە دىنيادا "زىيان" ھەيە، ئەو بى ھىچ گومانىك، ئەو مەۋفانەى پەي بە نەيتىيى "زىيان" دەبەن و بە ھەلە ناىخەنە كار، شايستەى "زىيانىكى" ھەمىشەىيى ناۋ خانە و بەھەشتىكى ھەتاھەتايىن.. آمنا.

* * *

پاشان ھەروەك پىر شىنگدانەۋەى ماددە بىرىسكەدارە كانى سەر پرووى زەۋى و كەف و بلىقە كانى سەر پرووى دەر ياكەن و، ئىنجا كوزانەۋەى پىر شىنگ و بىرىسكانەۋە كانيان بە نەمانى ئەو بلىق و كەفانە و، پاشان بىرىسكانەۋەى ئەوانەى كە دواى خۇيان دېن، بە چەشنىك كە ۋەك بلىيى ھەموويان ئاۋىنەى چەند خۇرىكى مىسالى بن. ھەروەك ئەمانە، بە پروونى و بەلگەنەۋىستى، دەر يەخەن كە سەر جەمى ئەو بىرىسكانەۋە يەك لە دواى يە كانە درەوشانەۋەى تىشكى تەنھا يەك "خۇر" ى بەرز و مەزنى و، بە چەندىن زمانى جىياجىا يادى خۇر دە كەنەۋە و، بە پەنجە نوورانى يە كانيان ئامازە بۇ ئەو خۇرە دە كەن..

ههروهك ئهم مادده پریسكه دارانهی سهر پرووی وشكایی و دهرياکانی زهوی ئهم راستی یهیان به دهستهوه دا..

به ههمان جۆر، پریسکانهوهی "ژیان" - بههزی توانستی خوای گهوره و درهوشانهوهی ناوی: "المحیی"ی ئهو - له ههموو گیاندارانی سهر پرووی زهوی و دهرياکانیدا و، پاشان ون بوونی ئهو خاوهن ژيانانه و ئاوابوونیان له پشتی پهردهی غهیهوه، تاكو دواى ئه نجامدانی زیكری: "یا حی" برۆن و بواری هاتن بهوانهی دواى خوێان بدهن.. ههموو یه كێك له مانه، شایهت و ئامازه کی بێ گومانن له سهر "بوونی ژيانى ههمیشهی" و "پێوستی بوونی خواوهندی زیندووی راگیر کهری گهردوون".

ههروهها ههموو ئهو بهلگانهی شایهتی "زانست"ی خوای گهورهن، ئهو زانستهی که له پێکخستنی کاروباری بوونه وهراندا ئاسهواره کانی به ئاشکرا ده بینرین..

سهرجهمی ئهو بهلگانهی که "توانست"ی کارگیر و کارسازی خوای گهوره له گهردووندا ده چه سپێن..

گشت ئهو بهلگانهی "ویست"ی خواوهند ده چه سپێن، ئهو ویستهی که به سهر پێکخستن و به پێوه بردنی کاروباری گهردووندا زāl و فهرمانپره وایه.. ههموو ئهو نیشانه و موعجیزاتانهی "ناردنی پێغه مبه ران" - دروودی خویان له سهر بیټ - ده چه سپێن، که ناردنی ئهوانیش - خۆی له خۆیدا - خولگه و بهلگه ی سیفه تی: "گوفتار"ی پهروه ردگاری و "وه حی"ی خوای گهوره یه..

سهرجهمی ئهو بهلگانهی که شایهتن له سهر ههر حهوت سیفه ته مهزنه کانی خوای گهوره..

ههموو ئهو بهلگه ناوبراوانه، ههروهك شایهتن له سهر ههموو یه كێك لهوانه ی باس کران، به ههمان جۆر و به یه کدهنگی، شایهت و بهلگه یشن

له سهر: "ژیان" ی خواوهندی "حی" و "قیوم" واته: زیندووی راگیر کهری
 گهر دوون.

چونکه هر شتیك دارای "یینین" بیټ، ده بیټی دارای "ژیان" یش بیټ..
 گهر "بیستن" یشی هه بیټ، نه وه دیاره نیشانه ی "ژیان" ه.. خو گهر "قسه"
 بکات، قسه که ی ئامازه ی بوونی "ژیان" یه تی.. گهر خواوه نی "ویست و
 ئیختیار" یش بیټ، نه وه دیارده ی "ژیان" ه..

بهم جوړه، هه موو به لگه کانی نه و سیفه ته مەزنانه ی خوای گه وړه، که
 ئاسه واریان به ئاشکرا ده یینریت و به بیټ گومانی بوونی راسته قینه یان
 ده زانریت، چه شنی: توانستی په هاو، ویستی شامیل و، زانستی گشتگیر،
 هه موویان به لگه ن له سهر "ژیان" ی خواوهندی زیندووی راگیر کهری
 گهر دوون و، له سهر "پنویستی بوون" ی و، شایه تن له سهر بوونی نه و "ژیانه
 هه میسه بی" یه ی په وړه ردگار که تنه ها به یه ک دانه تیشکی خو ی سهر چه می
 گهر دوونی پروناک کردو و ته وه و به یه ک دانه دره و شانه وه شی، ژیا نی به
 سهر تا پای نه و دنیا به خشیوه، به هه موو گهر دیله کانی وه!

* * *

"ژیان" - به هه مان جوړ - ده پروانته پایه ی ئیمانی: "باوهر به
 مه لائیکه ت" و، ده بیټ به به لگه بوی و، به هیما ده یچه سپینیت، چونکه:
 ماده م "ژیان" گرنگترین نه بنجی گهر دوون بیټ و.. "ژیانداران" یش له بهر
 نرخ و به های بهر زیان له هه موو به دیهاتووان پتر بلاو بن و زیاتر په ره بسین و
 زور بین و، هر ته وانیش بن که یه ک له دوا ی یه ک و کاروان له دوا ی کاروان
 بو ناو هم میو انخانه یه ی دنیا یین و دنیا به وان ئاوه دان بیته وه و شادی و
 دلخو شی به خشیټ و..

مادهم گۆی زه ویش شوینی نیشته جی بوونی ئەم لافاوی زینده وەرانهیه و..
 هه میسه به پیتی حیکمه تی: نوئی کردنه وه و وه چه خسته وه و زیاد بوونی
 بهرده وامیان، ئەم زهوی به لهوان پر ده کریت و خالییش ده کریت وه و..
 هه ردهم له شتانی بی نرخ و گه نیویش گیاندار ی زۆر و زه بهنده بهدی
 ده هیتریت، به پرا دهیه که گۆی زهوی بووه به پیشانگایه کی گشتی بو
 سه رجه می زینده وهران و..

مادهم کاکله و پوخته ی "ژیان" که بریتی به له: "ههست و نهست" و
 "ژییری" و "پۆح" - ئەو پۆحه ی که شتیکی نیانه و دارای جه وهه ریکی
 دامه زراوه - به زۆری به کی له پرا ده به ده ر له سه ر ئەم زهوی به دا به دی
 ده هیترین، به چه شنیک که ده لینی خودی گۆی زه ویش دارای ژیا نه و به
 "ژیان" و "ههست" و "گیان" رازا وه ته وه..

مادهم هه موو ئەمانه وان، ئەوا هه رگیز ناگو نجی قه باره کانی ئاسمان که
 له چاو زه ویدا پتر نیان و زیاتر پروونا کن و دارای گرنگی به کی گه لئی
 مه زنن، بن "گیان" و "ژیان" و "ههست و شعور" بن! که واته، ئەوانه ی
 وان له ئاسمانه کاندان، ئەوئی ئا وه دان ده که نه وه و، شادی و زینده یی به خۆر و
 ئەستیره کان ده به خشن و، ئەنجام و به ری به دیه اتنی ئەو ئاسمانانه و، له ویدا
 شه ره فمه ندی گو فتاری خوا وه ند ده بن..

هه موو ئەوانه، چه ند خوا وه "ههست و شعور" و "ژیان" یکن و،
 نیشته جیی له بار و شیاوی ئاسمانه کانه و به هۆی نه یی "ژیان" وه له وی
 ئاماده ن.. ئەمانه ش بریتین له: "مه لایکه ت".

* * *

هه ره وه نه یی و ماهیه تی "ژیان" ده روانیته پایه ی ئیمانیی: "با وه به
 پیغه مبه ران، درو و دیان له سه ری ت" و، به هیما ده یچه سپینیت.

به‌لې، مادمه گەردوون له پښاوی "ژیان" دا به‌دی هیڼراوه و، "ژیان" یش
گه‌وره‌ترین دره‌وشانه‌وه و، ته‌واوترین نه‌خش و نیگار و، جوانترین سنعه‌تی
خواوه‌ندی "حې" و "قیوم" ه‌و..

مادمه "ژیانی ه‌میشه‌یی" ته‌و خواوه‌نده‌ش به ناردنی پښه‌مبه‌ران
- دروودیان له‌سه‌ر بیت - و نازل کردنې کتیبه‌کان، خوی ناشکرا ده‌کات،
چونکه‌ گهر "پښه‌مبه‌ران" و "کتیبه‌کانیان" نه‌بوونایه، ه‌هرگیز "ژیانی
ته‌زلی" ی خواوه‌ندیش نه‌ده‌زانرا..

ته‌وه‌تا ه‌روه‌ک قسه و ئاخاوتنی ه‌هر که‌سپک، زیندوویی و ژبانی ته‌و
که‌سه‌ ده‌رده‌خات، پښه‌مبه‌ران - دروودیان له‌سه‌ر بیت - و کتیبه‌کانیشیان
به‌ه‌مان جوړن، پروونکه‌روه‌و به‌لگه‌ن له‌سه‌ر ته‌و خواوه‌ن گوفتار و
قسه‌که‌ره زیندووه‌ی که‌به‌ وشه و گوفتاره‌کانی خوی له‌ پشت په‌رده‌ی غه‌یبی
داپوشرای پشت په‌رده‌ی گەردوونوه‌و، ته‌مر و نه‌هی‌یه‌کانی را‌ده‌گه‌یه‌نیت.

که‌واته‌ ته‌و "ژیان" ه‌ی و اله‌ گەردووندا، به‌لگه‌یه‌کی گومان‌پره‌ له‌سه‌ر:
"زیندوویی" و "پوښتیی بوون" ی زیندووی ته‌زلی، که‌ خوای گه‌وره‌یه.
ه‌روه‌ک تیشکه‌کانی "ژیانی ته‌زلی" ی خوای گه‌وره‌ و دره‌وشانه‌وه‌ کانیشی،
بو‌ه‌موو ته‌و شتانه‌ ده‌روانن که‌ وابه‌سته‌ی ته‌و ژبانه‌ ته‌زلی‌په‌ن وه‌ک پایه‌کانی
ئیمان، چه‌شنی: "ناردنی پښه‌مبه‌ران" و "نازل کردنې کتیبه‌کان" و، ته‌م دوانه
به‌ هی‌ما ده‌چه‌سپینن، به‌ تاییه‌ت پښه‌مبه‌ریتی "حه‌زرتی محمد ﷺ" و
"وه‌حی" ی قورئانی پیرۆز. چونکه‌ ده‌توانریت بوتريت: ته‌م دوانه‌ به‌ ته‌ندازه‌ی
ژیان چه‌سپاون. له‌به‌ر ته‌وه‌ی ه‌ردووکیان - کتومت - وه‌ک "پوچ" و
"عه‌قل" ی "ژیان" وان.

به‌لې، ه‌روه‌ک "ژیان" پوخته‌یه‌کی داچړاوی ته‌م گەردوونیه‌و..
"ه‌ه‌ست و شعور" یش چه‌ند غمیکن له‌ ژبانه‌وه‌ داچړاون و، پوخته‌ی
ژبانن و..

"زیری" یش له ههست و شعوروه داچۆراوه و پوختهی ههست و شعوروه ..

"گیان" یش پوخته و کاکلهی بێگهر و خاویڤ و، زاتی سهربهخۆی ژیانه ..

ههروهك تهمانه وان، به ههمان جۆر "ژیان" ی - ماددی و مهعنهوی - ههزهرتی محمەدیش ﷺ نهم له "ژیان" و له "گیان" ی گهردوون و پێغه مبهرايه تی په کەیشی له "ههست و شعور" و "زیری" ی گهردوونه داچۆراون و پوختهی خاویڤ و بێگهردی تهو گهردوونه. ته نانهت ژیانی ماددی و مهعنهوی ههزهرتی محمەد ﷺ - به شایهتی ئاسهواره کانی ژیانی - "ژیانی گهردوون" ه .. پێغه مبهرايه تی په کەشی نوور و شعوری "شعوری گهردوون" ه .. وه حیسی قورئانی پیروزی - به شایهتی راستی په زیندووه کانی - "گیان" ی ژیانی گهردوونه و، "زیری" ی ههست و شعوری ته! .. به ئی .. به ئی .. به ئی ..

خۆ ته گهر "نووری پێغه مبهرايه تی ههزهرتی محمەد ﷺ" گهردوون به جی بهیلتیت، تهوا سهرتاپای گهردوون و بوونه وهراڤ ده مرن و گیان له دهست ده دن .. گهر "قورئانی پیروزی" یش مائاواپی لی بکات و دوور بکهوێته وه، تهوا گهردوون به جاری شیت ده بیته و، گۆی زه ویش عه قل و ژیری له دهست ده دات و، به بی ههست ده مینێته وه و، له تاوا خۆی به هه ساره په کی گهرۆکی ئاسماندا ده کی شیت و، قیامهت به رپا ده بیته!

* * *

ههروهها "ژیان" دهروانیته پایه ی ئیمانی: "باوه به قه ده ر" و، ده بی به به لگه له سه ری و، به هیما ده بیچه سپینیت ..

چونکه مادهم "ژيان" پرووناكیي جیهانی بینراو (عالم الشهادة) بیت و.. ههمو لایه کی هم جیهانهی گرتیتته وه و به سهریا زال بوویت و.. نه بجام و ثامانجی "بوون" و.. فراوانترین ثاوتنهی درهوشانه وه کانی به دیهیننه ری گهر دوون و.. ته و اوترین پپرست و غمونهی کارایی (فعالیة) خوای پهروه ردگار بیت، به رادهیهك که دهلیی "ژيان" چه شنه پلان و پروگرامیکه بو تهو "کارایی" یه پهروه ردگار، گهر هم ته شبیهه دروست بیت..

مادهم وایه، تهو نهینیی "ژيان" داخوازی تهویه که به ههمان جوړ "جیهانی پنهانی غهیب" یش واته: رابوردو و ثاینده، به واتایه کی تر: بوونه وه رانی پیشین و پاش ئیستاش، دارای رپساو رپکوپیکي بن و، زانراو و، بینراو و، دهستیشان کراو و، ثامادهی جیهه جی کردنی فرمانه ته کوینی یه کانی خواوه ند بن. واته: له حوكمی تهو هدا بن که دارای "ژيانیکي معنهموی" بن، چه شنی "توو" ی تهسلی درهخت و "ناوك" و "بهره كان" ی که له کوتایی پهله کانیدان و دارای چه ند تاییه تکاری یه کی "جوړه ژيانیکي" تاییه تیي كومت وهك "ژيان" ی درهخته که یان، ته نانهت هندی جار تهو تووانه چه ند یاسایه کی گهلی وردتر له هی "ژيانی خودی درهخته که" له خویاندا هه لده گرن.

جا ههروهك تهو تووانه ی که تهسلی درهختن و پایزی پیشوو به جیی هیشتن و، تهو تووانهش که هم به هاره نوی یه پاش خوی به جی یان دهیلیت، به پپی چه ند یاسایه کی له مهر "ژيان" دهروون و پرووناكیي "ژيان" له گه ل خویان هه لده گرن، چه شنی تهو "ژيان" هی که هم به هاره هه لی گرتوه..

درهختی بوونه وه رانیس به ههمان جوړه، ههمو په ل و لقیکی دارای رابوردو و داهاتووی خویته تی و خواوه نی زنجیره یه کی وه هایه که له چه ندین بارودخی رابوردو و داهاتوو پیکهاتوو وه، ههمو جوړ و به شیکیشی له

زانباریی خوای گه وره دا خاوه نی چهند "بوون" یکه به چهند تهرزیکي جیاجیا. به مەش زنجیره ی بوونی زانستی (الوجود العلمي) پینکده هینن. ئەم بوونه زانستی یەش که له بوونی دهره کی ده چیت، جیی لئ دره و شانوه و، لئ دهر که و تنی مەعنه ویی ژبانه گشتی یه که یه، چونکه ئەو چاره نوو سانه ی که بۆ "ژیان" ته قەدیر کراون له و له و حه قه دهری یه مەزنه پەر و اتایانه وه وهرده گیرین.

به لئ، پربوونی "جیهانی پۆح" - که جۆریکی جیهانی غه یه - له و پۆحانه ی که له راستیدا خود و ماده و کاکله و زاتی "ژیان" ن، داخواری ئەوه یه پابوردوو و داها توویش - که جۆریک و به شیکي تری جیهانی غه یین - "ژیان" یان تیدا بدره و شیتەوه.

ههروه ها رینکوپیکي کامل و تهواوه تی بار و شیوه پەر و اتایان و ناسکه کانی "بوونی زانستی" ی خوایی بۆ هه ر شتیک و، ئەنجام و قوناغه زینده کاره کانی، دهریده خه ن که ئەو شته شایانی جۆره ژبانیکی مەعنه وی یه. به لئ، ئەم چه شنه دره و شانوه یه، واته دره و شانوه ی "ژیان" که له راستیدا پرووناکیی خۆری: "ژیانی ئەزه لی" یه، ته نها به م جیهانه بیهراوه و به م کاته ی ئیستا و له م بوونه دهره کی یه دا به ند نی یه، به لکو هه موو یه کیک له جیهانه کان - هه ریه که یان به پئی لیها تانی خۆی - ئەو پرووناکی یه ی ژبانی تیدا دهرده که ویت.

که واته سەرجه می گه ردوون به هه موو جیهانه کانی وه، به لئ دهر که و تنی خۆری "ژیانی ئەزه لی" بووه به گه ردوونیکی زیندوو و تیشک به خش و پرووناک. ده نا هه موو یه کئ له و جیهانانه، له ژیر په رده ی ئەم دنیا کاتی و پوالتی یه دا، ده بن به تهرمیکی زه به لاحی سامناک و جیهانیکی کاو لی تاریک، وه ک ئەوه ی که گو مپایانی بئ به ش له نووری ئیمان ده یینن.

به هم جوړه، مروږ له پټی نهیښی "ژیان" هوه، له پرویه کی "یمان به
 قهدهر" تیده گات و، بهو نهیښی یه "ژیان" یمان به "قهدهر" ی له لا
 ده چه سپت و بوی پروون ده بیته وه. واته هه روهك زینده یی "جیهانی بینراو" و
 بوونه و هره کانی کاتی "یستا" به: پټکوی کی یان و نه بخامه کانیان،
 دهرده که ویت ..

به هه مان جوړ بوونه و هره کانی "پیشین" و نه وانهش که "له مه ولا" دین و به
 "جیهانی په نهانی غه یب" داده نرین، دارای بوونی کی زیندووی معنه وی و،
 خاوه نی "چه سپاوی به کی زانستی" ی گیاندارن، به چه شنئ که به ناوی
 "موقه دده رات" هوه، ئاسه واره کانی نهو زیانه معنه وی یه، له پټی له وحی
 قهزا و قهدهر هوه دهرده که ون و ئاشکرا ده بن.

* * *

پارچەى سى ھەمى پاشكۆى وتەى دەھەم

پرسىارىك بە بۆنەى باسى ھەشرەوہ:

ئەو باسەى كە چەندىن جار لە قورئانى پىرۇزدا كراوہ، وەك:

﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صِيحَةً وَاحِدَةً﴾ (يس: ٢٩)، ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ

البَصَرِ﴾ (النحل: ٧٧).

ئەو ھەمان بۆ دەردەخات كە ھەشرى مەزن ئەو ھەندە بە كتوپرى پەيدا دەيىت
كە "كات" لە كاھەدا نامىنىت. بەلام ژىرىيە تەسكە كانى ئىمە داواى چەند
ئەو ھەيەكى ھاوونىنە و پىنراو دەكەن، تاكو بە دۇنيايى مل بۆ ئەو پرووداوە
ئائاسايى و ناوازەيە كە چ بەكەن.

و ەلام:

"ھەشر" سى مەسەلەى تىدايە كە ئەمانەن:

گەر ھەو ھەى گىيانە كان بۆ ناو جەستە كانىان.. زىندوو كەردنەو ھەى
جەستە كان.. دروست كەردنەو ھەى بنىاتنانەو ھەى سەرلەنوئى ئەو جەستانە.

مەسەلەى يەكەم: ھاتن و گەر ھەو ھەى گىيانە كان بۆ ناو جەستە كان.

ئەو ھەى ئەمە، وەك: كۆ كەردنەو ھەى ئەو سەربازانەى كە لە ماو ھەى
پشوو دانىاندا بە ھەموو لايە كدا بلاو بوونەتەو ھەى تەنھا بە دەنگى لىدانى
"شەپوورى سەربازى".

بەئى، ھەروەك "صور" كە شەپوورى ھەزرەتى ئىسرافىلە - دروودى
لەسەر بىت - ھىچى لە شەپوورى سەربازى كەمتر نىيە..

گوپړاپه ټی گیانه کانش که وان له لای نه به ده وه و له جیهانی
 گهر دپله کاندان و، کاتی که بانگی ﴿اَلَسْتُ بِرَبِّکُمْ﴾ بیان له قوولایی ناخی
 نه زه له وه بیست، به ﴿قَالُوا بلی﴾ (الأعراف: ۱۷۲) وه لایمان دایه وه.. بئی هیچ
 گومانیک، گوپړاپه ټی و پړسای هم گیانانه گه لئی زیاتره له چاو گوپړاپه ټی و
 پړسای سهر بازه کانی هر سوپایه کی پړکوپنک.

"وته ی سی هم" به چهن دین به لگه ی به هیزی گومان پر چه سپاندی که نه ک
 تنها "گیانه کان" سوپایه کی پړکی خوا ی گهوره ن، به لکو هه موو
 گهر دپله کانش سهر بازی گوپړاپه ټی نه و سوپایه ی نه و ن، ناماده و
 چاو هروانی فهران بؤ هر هیر شیکی گشتی که پیان بسپیر ریت
 نه نجامی بدن.

مه سه له ی دوو هم: زیندو و کر دنه وه ی جهسته کان.

نمونه ی نه وه وه که: ده کریت له شهوی میهره جانی شارنکی
 مه زندا، تنها له یه که مه لبه نده وه و به یه که چاو ترو و کاندن، وه که بلئی کات
 هر له گورپدا نه ییت، سهدان هزار گلویی کاره بایی دابگر سینرین..

هروه که نه مه ده کریت، ده شتوانریت - به هه مان جور - له تنها یه که
 مه لبه نده وه، سهدان ملیون چرای زینده وهران دابگر سینرین و زیندو و
 بکرینه وه. چونکه ماده م کاره با، که یه کی که له به دیه پتروانی خوا ی گهوره و
 خزمه تکارنکی پروونا کی به خشه له م میوا نخانه یه ی نه ودا، دارای تایه تکاری
 ناوا بیت و بتوانیت به پیی نه و نه خشه و پړسایه ی له لایه ن به دیه پتریه وه بؤی
 دیاری کراوه، کاره کانی راپه پړنیت، نه و ده یی حشری مه زن، له نیوان نه و
 یاسا خوا ییانه دا که هه زاران خزمه تگوزاری پروونا کی به خشی وه که کاره با
 ده ریانه خه ن و ناشکرایان ده که ن، له خیراییه کی چه شنی چاو ترو و کاندندا
 پروو بدات.

مهسه له ی سی هم: بنیاتنه وهی کتوپری جهسته کان.

نمونه ی ئه مه وهك: دروست كردن و بنیاتانی گشت درهخت و گه لاكان كه ژماره یان هزار جار له ژماره ی كۆی ئاده میزاد زیاتره، بنیاتانی هموو ئه مانه به یهك جار و به شیوه یه کی ته و او و به هه مان شیوه ی به هاری پیشوو ته نها له ماوه ی چهنه د پوژیککی به هاردا.. ههروه ها وهك به دهیپنانی هموو گول و بهر و گه لاكانی گشت درهختیک به و په پری خیرایی، به چه شنی به هاری پیشوو.. ههروه ها وهك بیدار بوونه وه و ده رکوتن و زیندوو بوونه وهی هموو تۆ و ناوکه له ژماره به ده ره کان له یهك کاتدا، که هر ئه مه شیه به هاری لئ پیکدیت.. ههروه ها وهك زیندوو بوونه وهی جهسته ی مه زن و له سه ر پئ راوه ستاوی درهخته کان و گوپرایه لئی کتوپری و خیرایان بۆ فه رمانی "البعث بعد الموت".. ههروه ها وهك زیندوو کردنه وهی یهك به یه کی تا که کانی هموو جۆره کانی زینده وه ره ورده له ژماره به ده ره کان به و په پری ورده کاری و ریکوپیککی.. ههروه ها وهك زیندوو کردنه وهی گشت جۆره کانی "میروو" به تایهت میش (که وال له بهر چاوماندا و، هه میشه به پاک کردنه وهی ده ست و چاو و باله کانی ده ستنوژمان ده خاته وه یاد و یاری له گه ل ده م و چاوماندا ده کات) که ته نها ژماره ی ئه وانیه یان که له یهك سالتدا زیندوو ده کرینه وه له چاو ژماره ی مرؤف هر له حه زره تی ئاده مه وه - دروودی له سه ر بیّت - تا ئیستا، گه لئ زیاتره. زیندوو کردنه وهی ئه م میرووه و میرووه کانی تر، هموو سالیك ته نها له چهنه د پوژیککی به هاردا، نهك ته نها یهك نمونه، به لکو هزاران نمونه مان به ده سته وه ده دن بۆ زیندوو بوونه وهی جهسته ی مرؤف به کتوپری و خیرایی له پوژی قیامه تدا.

به لئ، ماده م دنیا خانه ی دانست (حیکمهت) و له ودنیاش خانه ی توانست (قودرهت)ه، ئه و ا به دهیپنانی هر شتیک له م دنیا دا به هه ندئ کات و

له سهرخوږی و ههنگاو له دواى ههنگاو نه نجام ده دریت. ته مهش به پی خواستی "دانست" ی پوره دگار و به گویره ی داخوایى زوربه ی ناوه جوانه کانی چه شنى: "الحکیم، المرتب، المدبر، المربي" ..

به لام له و دنیا دا "توانست" و "میهره بانی" زیاتر دهرده که ون تا "دانست". که واته پیویست به ماده و ماوه و کات و چاوه پروانی ناکات، چونکه له وئ هه موو شتیک کتوپری دروست ده بن.

ئه و خیراییهش که ئایه تی: ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ ئامازه ی بۆ ده کات، ئه وه ده که یه نیت که هر شتیک لیږده دا به ماوه ی رۆژنیک یان سالیك دروست ده کریت، له و دنیا له ماوه ی چر که یه کی چه شنى چاو تروو کاندنیکدا به دی ده هیږیت.

گهر چه ده که یت تیښگه یت له وه ی که هاتنی حشر وه ک هاتنی به هاری داهاتوو کاریکی حه قی و بی گومانه، ئه و به وردی سهیری "وته ی ده هه م" و "وته ی بیست و نۆهه م" بکه. ئنجا گهر دواى خویندنه وه ی ئه و دوو وته یه، به ئه ندازه ی باوه ر بوونت به هاتنی به هاری ئاینده له هاتنی حشریش دلیا نه بویت، ده توانیت یه خه م بگریت و لیږسینه وه ی سه ختم له گه ل بکه یت! مه سه له ی چواره م: مردنی دنیا و به رپابوونی قیامه ت.

نمونه ی ئه مه وه ک ئه وه ی که: ئه گهر هه ساره یه کی گه رۆک یان ته ستیره یه کی کلکدار، به فرمانی خواى گه وره، به ر گۆی زه ویمان بکه ویت، که میواخانه که ی ئیمه یه .. ئه و ئه م خانه و لانه یه ی - زه ویمان - ده رمینیت، به چه شنى ئه وه ی که له ماوه ی یه ک خوله کدا کۆشکیک ده روو خیریت که به ده سال بنیات نراییت.

پارچه‌ی چواره‌می
پاشکۆی وته‌ی ده‌هم

﴿قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ۖ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ (یس: ۷۸-۷۹)

واته:

مرۆف ده‌لێت: کێ ئهو ئێسکه‌ پرزیوانه‌ زیندوو ده‌ کاته‌وه‌؟ تۆ بێت: ئهو
که‌سه‌ی که‌ یه‌ که‌م جار به‌دی هێنا و ژیا‌نی به‌ به‌ردا کرد، هه‌ر ئه‌ویش
زیندوو‌ی ده‌ کاته‌وه‌.

له‌ نموونه‌ی سێ هه‌می راستیی نۆه‌می وته‌ی ده‌همدا وتراوه‌ که‌:
ئه‌گه‌ر یه‌ کێك پێی وتیت: (که‌ سێکی مه‌زن هه‌یه‌ له‌و کاته‌دا که‌ هه‌ر له‌
به‌ر چاوی خۆماندا سوپایه‌ کی مه‌زن له‌ یه‌ك پوژدا پێکده‌هێنیت، هه‌ر ئهو
که‌سه‌ ته‌نها به‌ فووپیا کردنیکی شه‌پووری سه‌ربازی ده‌توانیت یه‌ك له‌شکری
ته‌واوی ئهو سه‌ربازانه‌ش کۆ بکاته‌وه‌ که‌ بۆ حه‌وانه‌وه‌ له‌م لا و له‌و لادا بلاو
بوونه‌ته‌وه‌، له‌ ژێر ئالا و پێسای له‌شکهره‌ که‌یدا ئاماده‌ و جهمیان بکات)..
تۆیش له‌ وه‌لامی ئه‌ودا پێت وت:

(نه‌خێر... باوه‌ر ناکه‌م بتوانیت کاری وا ته‌نجام بدات).
ئایا ئه‌م وه‌لام و ئینکاری یه‌ت به‌ شێتی و گێژێ و گه‌لخۆیی له‌ قه‌له‌م
نادریت؟

هه‌ر به‌و جووره‌، ئهو که‌سه‌ش که‌ له‌ نه‌بوونه‌وه‌ جه‌سته‌ی گشت
گیانداران و سه‌رجه‌می زینده‌وه‌رانی به‌دی هێناوه‌، ئهو جه‌ستانه‌ی که‌ وه‌کو

لەشكرى سەربازىي ئەو بوونمەوانەن كە ئەوانىش لە سوپاي مەزن دەچن و..
پاشان ھەموو گەردىلە كان و لايەنە نەرمونيانە كانى ئەوانى بە رېسايە كى
كامل و تەرازوويە كى دانا و بە ھەرماني: ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ لە شويىنى شياوى
خۆياندا داناوہ..

ئەو كەسەي كە لە ھەموو سەدەيەك بەلكو لە ھەموو بەھارنىكداسەدان
ھەزار جۆر تيرە و تاقيى زىندەوہوان بەدى دەھيئەت كە وەك سوپا وان..
ئايادە گونجى پرسیار لە بارەي ئەم كەسە بەتوانا و زانايەوہ بکریت و
بوتریت: چۆن تەنھا بە ھاوار و فوويە كى ئيسرافیل بە شەپوورە كەيدا،
سەرجمەي گەردىلە سەرە كى يە كان و بەشە بنەرەت يە كانى ئەو سەربازە
يە كتر ناسانە لە ژىر ئالا و سايەي رېساي لەشكرى لەشدا كۆ دەكاتەوہ؟
ئايادە گونجى ئەم كارە لەو كەسە بەتوانا و زانايەوہ بە دوور بزانریت؟
ئايادە دوور زانينى ئەم كارە لەو خواوہندە بەتوانا و زانايە، نيشانەي
گەلخويى و بەلگەي شيتى نى يە؟

ھەر و ھا قورئانى پىرۆز ھەندى لە كارە دەراسا و ناوازە كانى خواي
گەورە لە دنيا، باس دەكات، تاكو زەينە كان بۆ تەسديق و دلانىش بۆ باوہر
کردن ئامادە بىن سەبارەت بە كارە دەراسا كانى خۆي كە سەر بە دواپۆژن..
ياخود ئەو كار و فرمانە خوايە سەرسوور ھيئانەي كە لە دواپۆژ و قىامەتدا
پروو دەدەن بە جۆرىك باس دەكات كە قەناعەت و دلتيايمان بداتى، بەھوى
ئەو ھاووينە زۆرانەي كە لە دنيا دەيانبين.

بۆ ئمۇنە:

﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ﴾ تا كۆتايى
(سوورەتى ياسين).

لىرەدا قورئانى پىرۆز كيشەي ھەشر بە ھەوت ھەشت شيوہي جياجيا و
جۆراو جۆر دەچەسپيئەت و بەلگەي لەسەر دەھيئەتەوہ..

له سهره تادا "دروستبوونی په کهم جار" ده خاته پېش چاوی مروږ و،
ده فەر مویت:

ئوه تا به چاوی خوتان ده بینن که له ئاوی مه نی دروست ده بن و پاشان
ده بن به زه روو، پاشان به پارچه یه ک گوشت و ئنجا به مروږ.. ئیتر چوڼ
"دروست بوونه وهی دوو ههم جار" به دوور ده زانن که کتومت وه ک
دروستبوونی په کهم وایه، ته نانت له چاو په کهمدا ئاسان تریشه؟..

پاشان به: ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا﴾ (یس: ۸۰) ئامازه بو
ئهو چا که و نیعمه ت و به خششانه ده کات که خواوه نندی حه ق به م مروږ وهی
به خشسیون. که واته ئهو که سهی ئه م چه شنه نیعمه تانه ی پې به خشسیون، هه ر گیز
ده سته ر دارتان ناییت تا هه ر وای لیپر سینه وه پر و نه ناو گوږه کانتان و تیایدا
بخه ون و هه لته سنه وه..

پاشان به هیما ده فەر مویت: ئیوه زیندوو کړدنه وه و سه وزبوونه وهی دره خته
مردووه کان به چاوی خوتان ده بینن، ئه دی بۇچی به لاتانه وه دووره که ئهو
ئیسکانه ی وه ک ته خته و دار ی بنی گیانیان لسی هاتووه ژیانیان تیدا پهیدا
بیته وه، بۇچی قیاسی ئهو ئیسکانه ناکه نه سه ر دره خته مردووه کان؟..

پاشان ئایا ده گوڼجی ئهو که سهی ئاسمانه کان و زه ویی به دی هیناوه، له
زیندوو کړدنه وه و مراندنی مروږدا - که به ری دره ختی زه وی و
ئاسمانه کانه - کو له وار و ده سته و سان بیت؟.. یان ئایا ده گوڼجی ئهو که سهی
که هه موو کار پکی دره خت به پړپوه بیات و چاو دیږی بکات، به لام به ری ئهو
دره خته پشتگوئی بخات و فەر موږشی بکات بو که سانی تر؟ ئایا له و
گومانه دان: "دره ختی به دیهاتووان" که هه موو به شیکي به هه ویری "دانایی"
شیلراوه، بۇ بی مه به سستی و بی هوو ده یی وازی لسی به یتیت و ده سستی لسی
هه ل بگریت و بهر و نه بجامه کانی پشتگوئی بخیت؟!

که واته ټو که سې دوايي له حشر دا زیندووتان ده کاته وه، هر ټو که سېه که کاروباري ئاسمانه کان و زهويي به ده سته و، سهرجه مي بوونه وهر انيش چه شني سهر بازي گوږايله ل ملکه چي فهرماني ټون و، هه موو ټوانه ي به ته واهوتي و له پښي فهرماني: ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ هه بزرگوارو فرمانه کاني خوي ژر بار خستووه.. ټو که سې که به ديه پښاني به هاري به لاوه به ټه نذازه ي به ديه پښاني په که تاقه گول و، دروستکردني سهرجه مي زینده وهر انيش به لای توانسته وه به قه در دروستکردني په که دانه ميش ئاسانه.. جا که سيک که خاوه ني توانستې کي وه هاييت هر گيز پښي ناوتريت: ﴿مَنْ يُحْيِ الْعِظَامَ؟﴾

پاشان به ده سته واژه ي: ﴿فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ (يس: ۸۳) دهریده خات که هر تنهها خوي گه وره يه کاروبار و کليلي هه موو شتي کي به ده سته و به وپه پري ئاسانيي چه شني هه لگيرانه وه ي لاپه رهي کتيب، شهو و روژ و زستان و هاوین ئالو گوږ ده کات و، دنيا و قيامه تيش لای ټو وه که دوو مه نزل وان که دهر گای په کي کيان دا بخت و ټو ي تري شيان بکاته وه. جا ماده م و ايه، ټو ا ټه نجامي گشت ټو به لگانه ي پښوو بری تي په له: ﴿وَالِيهِ تُرْجَعُونَ﴾ واته هر ټو ویشه که له گوږه کانتاندا زیندووتان ده کاته وه و به ره و حشر ده تانبات و له ديواني خاوپني خوي شيدا حسابي خوتان ده داتي.

به م جوړه، ده بينيت ټم ټايه تانه (به وه ي که هاو پښه ي حشر يان له دنيا دا، خسته پرو) زهين و دلّه کانيان بو وهر گر تني کيشه ي حشر ئاماده کرد.

هه ندي جاري تريش قورئاني پيرو ز کاره قيامه تي په کان به شيو په که باس ده کات که چاوي هه ستي مرؤف بکاته وه و، ئماژه ي بزرگوارو

هاوچه شنه کانی ئەو کاره سەر به قیامه تی یانه بۆ بکات که له دنیا دا هەن،
تا کو رپی ئینکاری کردن له مەزوف بگریئ و به دوور زانی له زهینیدا
لابدات. بۆ نمونه:

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ • وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ • وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ •
وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ • وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ • وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ • وَإِذَا
النَّفُوسُ زُوِّجَتْ • وَإِذَا الْمَوْؤُدَةُ سُئِلَتْ • بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ • وَإِذَا الصُّحُفُ
أُشِيرَتْ • وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ • وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ • وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ •
عِلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ﴾ تا کۆتایی سووره ته که.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ • وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ • وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ •
وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ • عِلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ﴾ تا کۆتایی سووره ته که.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ • وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ • وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ •
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ • وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ﴾ تا کۆتایی سووره ته که.

ده بینیت ئەم سووره تانه به تەرز و شیوازیك له ئالوگۆره مەزن و کاروباره
گهواره پهروه دگاری به کانی سەر به حەشر دەدوین که دلی مەزوف پابه ندی
سەر سوورمانیکی گهواره و عەقلیشی گرفتاری سەر سامی به کی مەزن
ده کهن.. به لām هەر ئەوه ندهی مەزوف له پایز و به هاردا هاووینهی ئەو
پرووداوانه به چاوی خوێ ده بینیت، ئەوا بهوپهڕی ئاسانی وهری
ده گریئ و باوهڕی پێ ده کات.

جا له بهر ټهوهی تهفسیر کردنی ټهم سئ سوورته دريژه ده کيشيت، ټهوا
 بؤ نمونه تنها وشه: ﴿وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ﴾ ودرده گرین و له بارهيهوه
 ده دویین:

ټهم ټايه ته ټهوه ده گهيه نيت که له رږږی حشر دا هه موو کرده وه کانی
 مروث له سهر لاپه رپه کدا تومار کراون و ده خرينه پروو. جا له بهر ټهوهی ټهم
 مه سه له به شتيکی سهیر و سهر سوورپهينره، عه قل په يی پئی نابات. به لام
 سوورته که ههروهک ټاماژه بؤ حشری بههارانه ده کات و، ههروهک خال و
 لايه نه کانی تريش له دنيا دا هاووينه يان ههيه، به هه مان جوړ "خسته پرووی
 لاپه رپه کرده وه کانی مروثيش "هاووينه يان له دنيا به دا ټاشکرايه، ټهوه تا
 هه موو "بهر" و "گيا" و "درهخت" ټيک خواهنی کرده وه و، فهرمان بهری و،
 به نندايه تی و، ته سبيحاتی ټايه تيی خو يانن، به شيوه يهک که ناوه جوانه کانی
 خواي گه وره يان پئی دهر بکه ویت. ټنجا سهر جه می ټهم هه موو کارانه ش
 له گهل میژووی ژبانی ټهم بهر و گيا و درهخته دا له يهک به يه کی ناوک و
 توه کانيدا تومار کراون و ههر هه موو يشيان جاريکی تر له بههاريکی تر و
 جئ يه کی تر دا دهر ده که ونه وه. واته ههروهک يهک به يه کی ټهوانه بهوپه رپه
 پروونی و په وانی و به شيوه و شکله پروالته تی يه که ی، کاره کانی باب و
 باپیرانی پيشووی دهر ده خات، به هه مان جوړ و له پئی بلاو کرده وه ی
 په له کان و ده مکرده وه ی گه لا و بهره کانی، لاپه رپه ی کرداره کانی خویشی
 بلاو ده کاته وه و ده يانخاته پروو.

به ټئي، ټهو که سه ی که ههر له بهر چاوی خوماندا بهوپه رپه دانایی و،
 پاريز گاری و، په وړه ده کاری و، نه رمونیانی، ټهم کاره ټه نجام ده دات، ههر
 ټه ویشه که ده فهرموی:

﴿وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ﴾.

ئیتەر بەم چەشنە و بۆ خۆت خالە کانی تریش قیاس بکە بۆ سەر ئەمە و، گەر توانا و ھیزی ھەلینجان (استنباط) یشت ھەبە، ئەوا فەرموو بۆ خۆت ھەلگۆزە.

وا بۆ یارمەتی دانت ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ پش باس دە کەین:
 وشە: "کُوِّرَتْ" کە لەم پرستەبەدا ھەبە، واتای "پێچانەو" و
 "کۆکردنەو" دە گەبە نیت و، غوونەبە کە گەلێ پوون و ئاشکرایە.
 سەرەرای ئەوێ کە ئاماژە بۆ ھاووینەشی لە دنیا دا، دە کات:
 یە کەم:

خوای گەورە پەردە کانی "نەبوون" و "ئەئیر" و "ئاسمان" ی لە سەر
 گەوھەری ئەو "خۆر" ە لاداوە کە چەشنی چرا دیای پرووناك کردووە تەو و
 لە گەنجینە ی میھرەبانیی خۆیەو و ھیناویە تە ئەم دنیا بە. جا ھەر کات ئەم دنیا بە
 کۆتایی پێ ھات و دەرگا کانی داخران، ئەوا خواوەند ئەو گەوھەرە بە
 بەرگە کانی خۆی دە پێچیتەو و کۆی دە کاتەو.

دوو ھەم:

"خۆر" کاری ئەوێ پێ سپێراو ە کە بە یانیا ن تیشکی پرووناکی بلاو
 بکاتەو و، ئیوارانیش بیانپێچیتەو و سەر لە نوێ کۆیان بکاتەو. بەم
 چەشنە، شەو و پوژ کارەکانیان بە نۆرە لە سەر زەوی رادەپەرێن، ئنجا خۆر
 شەمک و کەرەسە کانی دە پێچیتەو و سەودا و مامەلە کانی کەم دە کاتەو.

یان لەوانە بە "مانگ" تا رادەبە ک پەردە بە ک یێت بۆ (وەرگرتن و
 بەخشینە کانی ئەو خۆرە). واتە ھەر وە ک ئەم کارمەندە ئەرک پێ سپێراو ە لە
 پێی ئەم ھۆیانەو شەمکە کانی خۆی کۆ دە کاتەو و دە فەتری تۆماری
 کارە کانی دە پێچیتەو، دە بێ بە ھەمان جوړیش پوژێک یێتە پێشەو کە لە کار

بخریت و بە تەواوەتى ئەرك و کارمەندى يەكانى ئەستۆى تەواو بىن، با ھىچ
ھۆكارىكىش بۆ لە کارخستى لە ئارادا نەيیت..

لەوانە يە ئەو دوو پەلە بچوو کەى کە گەردوونناسان بە پرووى خۆرەو
دەيىبن و بەرەبەرە لە فراوانبووندان، ئەو دەربخەن کە خۆر بە فرمانى خواى
گەورە و لە پى فراوانبوونى ئەو دوو پەلە يەو و و دە و دە ئەو پرووناكى يەى
خۆى كۆ بکاتەو و يىيچىتەو کە بە فرمانى خواى گەورە بەسەر زەويدا
بلاوى کردبوو وە، ئىجا پەرورەدگارى خاوەن عىززەت يى بفرموى: "ئە
لێرەدا کارى تۆ لە گەل زەويدا كۆتايى پى ھات.. ھەر ئىستا ئامادە بە و بپرو
بۆ دۆزەخ ئەوانە بسووتىنە کە تۆيان دەپەرست و، کارمەنديكى گويپرايەل و
ملکەچى وەك تۆيان بە سووکی سەير دەکردو، تۆمەتى خيانەت و بى
وہ فاييان دەدایە پال!"

بەم جۆرە "خۆر" فرمانى پەرورەدگارى: ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ لەسەر
پروو پەلاوى يە کەى خۆى دەخوینتەو!

* * *

پارچه‌ی پینجه‌می
پاشکوی په‌یامی‌حه‌شر
یه‌کده‌نگیی هه‌مه‌لایه‌نه‌له‌سه‌ر "راستی‌حه‌شر"

سه‌د و بیست و چوار هه‌زار له‌مرو‌فه‌هه‌لێژاره‌کانی گرو‌ی ئاده‌میزاد
که‌پنجه‌مبه‌رانن - دروودی‌خوایان له‌سه‌ر بی‌ت - (به‌پیی ده‌قی فه‌رمووده‌ی
پنجه‌مبه‌ر عليه‌السلام)^(۱) که‌هه‌ندیکیان پشت به‌"شه‌ود" ده‌به‌ستن و هه‌ندیکیان
تریشیان له‌روانگه‌ی "حق‌الیقین" هه‌ده‌دوین.. هه‌موو ته‌وانه‌، به‌گشتی و
یه‌کده‌نگ هه‌والی بوونی روژی قیامه‌تمان ده‌ده‌نی و پرایده‌گه‌یه‌نن که‌:

سه‌رجه‌می خه‌لکی ده‌درینه‌به‌ر بو‌ئه‌و روژه‌و، خوای بالاده‌ست هه‌روه‌ک
به‌لێنی داوه‌ به‌بی گومانیش روژی دوایی ده‌هینێته‌کایه‌وه‌..

ئع‌جا ئه‌م مژده‌ و هه‌واله‌ی که‌ئه‌و پنجه‌مبه‌ره‌سه‌روه‌رانه‌ - دروودیان له‌سه‌ر
بی‌ت - پرایانگه‌یانده‌، سه‌د و بیست و چوار ملیۆن ته‌ولیاش به‌"که‌شف" و
"شه‌ود" و "علم‌الیقین" بینویه‌نه‌و، راستی‌یه‌که‌یان ده‌رخستوه‌و،
شایه‌تی‌یان له‌سه‌ر داوه‌. ئه‌م شایه‌تیدانه‌شیان به‌لگه‌یه‌کی گومان‌پری به‌هیزه
له‌سه‌ر بوونی "روژی دوایی" ..

هه‌روه‌ها دره‌وشانه‌وه‌ی ناوه‌ جوانه‌کانی به‌دیهنه‌ری گه‌ردوون، که‌به‌
سه‌رانسه‌ری جیهانه‌وه‌ دیار و دره‌خشانن، داخوازی بوونی جیهانیکی
هه‌میشه‌یین و به‌لگه‌یه‌کی ئاشکرای روژی دواین..

(۱) عن أبي أمامة، قال أبو ذر: "قلت: يا رسول الله كم وفاء عدة الأنبياء؟ قال: مائة ألف وأربعة وعشرون ألفاً، الرسل من ذلك ثلاثمائة وخمسة عشر جملاً غفيراً". رواه الإمام أحمد (مشكاة المصابيح ۱۲۲/۳ ت ۵۷۳۷ قال المحقق: حديث صحيح) وانظر زاد المعاد المحقق ۴۳/۱. (وهو ركني)

بەلگەيە كى تىرى پۇژى دوايى، ئەو "توانا ئەزەلى" و "دانستە پەھا ئەبەدى" يەى خواى گەورەيە كە ھەموو سالىك لە ۋەرزى بەھاردا بە فەرمانى "كن، فيكون" تەرمى ئەو درەختە لە ژمارە بەدەرە وشك و مردووانەى سەر پرووى زەوى زىندوو دەكاتەو، دەيانكات بە نىشانە و بەلگەى: "زىندوو بوونەوى پاش مردن" .. ھەروەھا سى سەدەھزار جۆر لە زىندەوەر و پرووھك زىندوو دەكاتەو، بەمەش سەدان ھەزار غمۋونەى ھەشر و نەشر و بەلگەى تاخىرەتقان بۇ دەرەخت ..

ھەروەھا ئەو "مىھرەبانى" يە فراوانەى خواى گەورە كە درېژە بە ژيانى ئەو گياندارانە دەدات پۈيىستان بە پۇژىيە و، بە كەمالى مىھرەبانى و بە شېۋەيە كى تابلىنى دەراسا دەيانزىيىت .. ھەروەھا ئەو "چاودىرى" يە بەردەوامەى خواۋەندىش كە لە ماۋەيە كى كەم و ۋەختىكى كورتى ۋەك ۋەرزى بەھاردا چەندەھا جۆر جوانى و ئارايشتكارى لە ژمارە بەدەر و ھەمەپرەنگمان پىشان دەدات. بى گومان ئەم "مىھرەبانى" و "چاودىرى" يە، بە چەشنىكى بەلگەنەويست، داخۋازى "بوونى پۇژى دوايى" ن ..

ھەروەھا "ئەوينى مانەو" و، "تاسەى ھەتاھەتايى" و، "ئاۋاتە ھەمىشەيە كان" كە لە مەۋقۇدا پە گيان داكوتائە و بە تەۋاۋى جىنى خۇيان لە ناخى ئەم مەۋقۇدا كەردوۋەتەو، كە پىكوپىكتىن بەروبوومى ئەم بوونەوەر و گەردوۋنەيە و، خۇشەويست تىن بەدىھاتوۋى بەدىھەنەرىيەتى و، پەيوەندىيە كى فراوانى لە گەل سەرچەمى بوونەۋەرانى گەردوۋندا ھەيە.

بى گومان ئەم تاسە و ئەوين و ئاۋاتانە، ئامازە بۇ بوونى جىھانىكى ھەمىشەيى پاش ئەم جىھانە پراۋەيە دەكەن و، بەلگەى بوونى پۇژى دوايى و خانەى بەختەۋەرىي ھەمىشەيىن.

هەموو ئەو بەلگەنەى كە باس كران، تا پادەى باوەر پى كەردن و بە ئەندازەى ئاشكرائى و بەلگەنەىستى بونى ئەم جىهانە بىنراوە، بونى "پۆزى دوائى" دەچەسپىنن و ئاشكرائى دەكەن^(۲).

جا مادەم وانەى "ئىمان بە پۆزى دوائى" گەنگەرتىن وانەى كە قورئانى پىرۆز بە ئىمەى دەلتەنەو، ئەم ئىمانەش بەم چەشنە و تا ئەم پادەى جىگەر و دامەزراوە، خواەنى بەلگەى ئاوا بەرز و توندوتۆلە. ئىجا ئەو نوور و ئومىد و دلدانەوانەش كە لە ئىماندان هەندە بەهەزىن كە ئەگەر سەدەزار "پىرى" لە يەك كەسدا كۆبىنەو، هەر سەروزیادى پى بەخشىنى دلنەوائى و پرووناك كەردنەو، هەموویان دەبیت..

ئەوا دەبى ئىمەى پىرى بەسالأچوو بە پىرى يەكەمان دلخۆش و شادمان بىن و، هەمىشە بلتین:

"الحمد لله على كمال الإيمان".

(۲) ئاسانى چەسپاندنى هەوائىكى "ئىجابى" و دزوارى "نەفى" كەردىشى لەم غونەبەو دەردە كەوئ:

ئەگەر يەكەنتى: (لە سەرزەویدا باخچەىك هەبە بەروبوومەكانى وەك قوتووى شىر وایە) يەكەنتى تریش لە بەرپەرچیدا وتى: (شتى وانى) ئەوا يەكەمیان دەتوانیت تەنها بە پىشاندانى جىبى ئەو باخچەى، یان بە پىشاندانى هەندى لە بەروبوومەكەى، قسەكەى بە ئاسانى بچەسپىنیت. بەلام دوو هەمیان دەبى هەموو سەرزەو ی بگەریت و بپشكەنت و، بەمەش بچەسپىنیت كە باخچەى وانى يە! (دیارە ئەمەش كاریكى ئاسان نى)..
 هەروەها سەبارەت بەوانەش كە هەوائى بونى پۆزى دوائى و بەهەشتەمان دەدەنى، هەزاران بەلگە و بەروبووم و ئەنجامى ئەو بەهەشتەمان پىشان دەدەن، لە كاتێكدا كە دوو شایەتى راستگۆ سەروزیادە بۆ سەلماندى قسەكەمان. بەلام ئەوانەى كە ئەمە ناسەلمىن، دەبى ئەم برونەو و زەمانە يە كجار فراوانە پشكەن و هەموویان بگەرین، ئەو جا گەر بەهەشتیان نەدۆزى يەو، دەتوانن قسەكەمان بە بەلگەو بچەسپن!

جا برابانى پىرما فەرموون سەبرى گەورەبى هیزى "ئىمان بە پۆزى دوائى" بکەن و، بزەن چەندە پالپشتىكى پتەوى دامەزراوى چەسپاوا (دانەر)

دوو نامه‌ی دانەر له‌سەر

(په‌یامی حه‌شر)

◆ (راستی‌یه‌کانی په‌یامی حه‌شر):

هه‌موو یه‌کیك له‌مو راستی‌یانه‌ی (وته‌ی ده‌هه‌م) له‌یه‌ك كاتدا سێ شت ده‌چه‌سپینیت:

بوونی خواوه‌ندی "واجب الوجود" و.. ناوه‌کانی و.. سیفه‌ته‌کانی. ئنجا مه‌سه‌له‌ی حه‌شر له‌سەر ئه‌و شته‌ به‌ره‌تی‌یانه‌ بنیات ده‌نیت و ده‌یچه‌سپینیت.. ئیتر هه‌موو كه‌سیك، هه‌ر له‌ سه‌ر سه‌خت‌ترین مونكیره‌وه‌ تا ده‌گاته دامه‌زراوترین ئیماندار، ده‌توانیت به‌شی خۆی له‌هه‌موو یه‌کیكی ئه‌و راستی‌یانه‌ وه‌ربگریت..

چونكه‌ ئه‌و راستی‌یانه‌ سه‌رنجه‌كان بۆ لای بوونه‌وه‌ران و ئاسه‌واره‌كان راده‌كێشن و ده‌لێن:

چه‌ند كارێكی رێكۆپێك له‌م بوونه‌وه‌رانه‌دا به‌دی ده‌كریت.. كاری رێكۆپێكێش هه‌ر گیز بێ بكه‌ر ناییت، كه‌واته‌ بكه‌ریکیان هه‌یه. ماده‌م ئه‌م بكه‌ره‌ش كاره‌كانی به‌ رێكۆپێكی و رێسا ئه‌نجام ده‌دات، ئه‌وا ده‌بێ "دانا" و "داد گهر" بێت. خۆ ماده‌م دانا‌یه‌ ئه‌وا كاری بێهه‌وده‌ و هه‌ره‌مه‌کی ناكات. ئنجا ماده‌م كاره‌كانی به‌ داد گهری جێ به‌جێ ده‌كات ئه‌وا مافه‌كان به‌ زایه نادات.. كه‌واته‌ ده‌بێ مه‌حه‌شهر و داد گایه‌کی یه‌كجار گه‌وره‌ به‌رپا بێت.

راستی‌یه‌کانی وته‌ی ده‌هه‌م به‌م چه‌شنه‌ ده‌رۆن و، پۆشاکی ئه‌م شیوه‌ زنجیره‌یه‌ ده‌پۆشن و، هه‌ر سێ ده‌عوا كه‌ به‌ یه‌كه‌وه‌ ده‌چه‌سپینن.

(پاشه‌بنده‌كان)

پاشه‌بنده‌ی بارلا، ل: ۹۷-۹۸

◆ (کام په‌یام باش‌ره)؟:

برایانی تازیز و به‌وه‌فا و خۆبه‌ختکارم!

ئه‌ی هاوړپښانی چوست و چالاك و، دامه‌زراو و، خۆراگرم له خزمه‌تی
قورئان و ئیماندا! له‌م دنیا‌یه‌دا هه‌ر ئیوه‌مایه‌ی دښه‌وایی و خه‌م‌په‌وینی منن.
به‌راستی هه‌رچی هیوا و ئاواتی گه‌وره‌م پښتان هه‌بوو هه‌موویان‌تان
هینا‌یه‌دی.

ده‌سا‌خوا‌ی گه‌وره‌هه‌تاهه‌تایه‌ لی‌تان را‌زی یټت. ئامین.

ئه‌و په‌یامانه‌ی که‌ بۆ‌تان نار‌دین - به‌تایب‌ه‌ت و ته‌ی ده‌هم - گه‌ل‌ی سو‌ودی
زۆریان بۆ‌ ئی‌ره‌ تیدا بوو. خۆ‌ ئه‌گه‌ر له‌ توانامدا بی‌وا‌یه‌ له‌ به‌رام‌به‌ر هه‌موو
په‌ره‌یه‌کی ئه‌و په‌یامه‌وه‌ دیاری‌یه‌کی به‌نرخ‌م پښ ده‌به‌خشین!
جا له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی له‌ می‌ژه‌ ئه‌م په‌یامانه‌م نه‌دیوه‌، ئه‌وا هه‌ر کامیان ده‌خو‌ینمه‌وه
له‌ به‌ر خۆ‌مه‌وه‌ ده‌لټیم:

ئهمه‌یان باش‌ره.

پاشان که‌ یه‌کی‌کی تریان ده‌خو‌ینمه‌وه‌ ده‌لټیم:

ئهمه‌یان جوان‌ره!

به‌م جو‌ره‌ په‌یام له‌ دوا‌ی په‌یام هه‌ر یه‌که‌یانم له‌وانی تر پښ باش‌ره! تا له
ناوه‌ندی ئه‌م سه‌ر‌سامی‌یه‌مدا قه‌ناعه‌تی ته‌واوم بۆ‌ په‌یدا بوو که‌ به‌شه‌کانی
په‌یامه‌کانی نو‌ور فه‌زلیان به‌سه‌ر یه‌ک‌تر‌دا نادریت، چونکه‌ هه‌ر یه‌که‌یان له
شوین و پښی خو‌یدا پو‌لتی سه‌ر‌و‌کایه‌تی ده‌بینیت.

ئهمه‌شتان به‌لاوه‌ سه‌یر نه‌ییت، چونکه‌ ئه‌م په‌یامانه‌ مو‌ع‌ج‌یزه‌یه‌کی قورئانی
ئه‌وتۆن که‌ ئه‌م چه‌رخه‌ رووناك ده‌که‌نه‌وه‌.

(پاشه‌نده‌کان)

پاشه‌نده‌ی قه‌سته‌مۆنی، ل: ۱۳۶-۱۳۷

پوختهیهك

له ژبانی دانهړ

* ناوی: "به ديعوز زه مان سه عیدی نورسی" یه.

* له نیوان چیا بلنده کان و له گوندی "نورس" ی سهر به پاریز گای
"به دلیس" ی کوردستانی ژیر ده سته لاتی عوسمانی له بنه مالیه کی کوردی
دیندار له دایک بووه.

* له نیوان ساله کانی (۱۸۷۶-۱۹۶۰ز) دا ژباوه.

* "صوفی میرزا" ی باوکی به خواهرستی و پیاوچاکی به ناوبانگ بووه و،
هر خور اکیک حه لال نه بوو بیت دهر خواردی مناله کانی نه داوه.. خاتوو
"نوریه" ی دایکیشی به پاک و خاوینی و ده ستونیزه وه نه بوو بیت شیري به
مناله کانی نه داوه!

* له تمه نی چوارده سالتیدا پروانامه ی زانایی به ده ست هیناوه.

* له بهر زیره کیی ناوازه و له راده به دهری، نازناوی (سه عیدی مه شهوور)
پاشان (به ديعوز زه مان) ی له لایه ن زانایانه وه پین دراوه.

* گه وره ترین که سایه تی کوردی هم سرده مه و مه زترین زانایه که له
دوای مولانا خالیدی نه قشبه ندی له ناو نه ته وه ی کوردا هاتو وه ته دنیاوه.

* تاکه که سایه تی بووه که هموو زهر و زه نگیکی مسته فا که مال و دام و
دهز گا چه وسینه ره کانی و سی و پینج سالی به ندی و زیندانی تاکه که سی و

رەھەندەبى و دەست بەسەرى و دەیان دادگای تۆقینەر نەیانوانیوہ چۆكى پى دابدەن و لە خەباتى رەواى خۆى كۆلى پى بدەن. تەنانەت ئەو توانیویەتى سەرکەوتنیشیان بە سەردا بە دەست بەيئیت.

* زیاتر لە سەد و سى كتيب و نامیلکەى لە ژیر ناویشمانى (سەرجهمى پەيامەکانى نور) دا نووسبوو و بلاو کردوووەتەوہ.

* وەرگيرانى سەرجهمى پەيامەکان بۆ (زمانى عەرەبى) لە لایەن مامۆستا (ئەحسان قاسم صالحى) یەوہ تەواو بووہ و، لە دە دانە بەرگى قەشەنگ و رەنگیندا و لە ھەردوو شارى ئەستەمبول و قاھیرە بلاو کراوہتەوہ.

* بەشیكى زۆریشیان لە لایەن خوشكى نۆموسلمان: ماری وێلد (شوکران و احیدە) ھوہ کراون بە (زمانى ئینگلیزى) و، تا ئیستا پینج بەرگى گەورەیان بە چاپى جوان و مۆدیرن بەو زمانە لى بلاو کراوہتەوہ.

* بە (زمانى کوردى) ش تا ئیستا پینج بەرگى گەورەى بە شیوہیەكى نایاب لى چاپکراوہ، جگە لە بیست و نۆ كتيب و نامیلکەى سەر بەخۆ.

* بەشیكى ئەم پەيامانە بۆ ئەم زمانانەى خواوہوہش وەرگيراون، کە تا ئیستا کارى وەرگيران تیاياندا بەردەوامە:

ئەلمانى، فەرەنسى، پرووسى، ئۆردى، فارسى، ئیتالى، کۆجاراتى، مەلایا، رۆمانى، چینی، بولگارى، پورتوگالى، ئەلبانى، بۆسنى، ئیسپانى، مەقدۆنى.. ھەروەھا گەلى زمانى تریش..

* تا ئیستا زیاتر لە پازدە کۆنگرەى جیھانى و دەیان کۆپى زانستى و پشپركى رۆشنیرى لە ئاستى جیھاندا لەسەر کراوہ و، دەیان كتيب و، سەدان لیكۆلینەوہى لەسەر نووسراوہ و، چەندین بەلگەنامەى زانکۆیشى لە خویندنى بالادا لەسەر وەرگراوہ

پیرستی بابہ ترکان

بابہ ت

لا پیرہ

- ۱۸-۵ پيشه کبی وەر گئیر
په یامی حه شر (روونکردنه وه یه ک) هینانه وه ی چیرۆکیک
- ۲۳-۱۹ بۆ روونکردنه وه ی ناوهرۆکی "حه شر"
- ۴۵-۲۳ دوازه وینه که به لگه ن له سه ر حه شر
- ۴۶ پيشه کی
- ۵۰-۴۶ ئاماژه ی یه که م: گهر دوون ده بی دا هینه ریکی بییت
- ۵۴-۵۱ ئاماژه ی دوو هه م: کار و ئهر که کانی پیغه مبه ریتی
- ۵۵-۵۴ ئاماژه ی سێ هه م: پووچکردنه وه ی دوو گومان
- ۵۶-۵۵ ئاماژه ی چواره م: جیهانی فانی به لگه یه له سه ر جیهانی باقی
دریژه ی باسی حه شر له دوازه "راستی" ی ئه وتۆدا که رێژنه ی
- ۵۷ درهوشانه وه کانی ناوه جوانه کانی خوای گهره ن
- ۵۷ راستیی یه که م: درهوشانه وه ی ناوی: "الر ب" ی خوای گهره
- ۶۳-۵۷ راستیی دوو هه م: درهوشانه وه ی ناوی: "الکریم والرحیم"
- ۶۷-۶۳ راستیی سێ هه م: درهوشانه وه ی ناوی: "الحکیم والعا دل"
- ۷۳-۶۷ راستیی چواره م: درهوشانه وه ی ناوی: "الجواد والحمیل"
- ۸۲-۷۴ راستیی پینجه م: درهوشانه وه ی ناوی: "المحبیب والرحیم"
- ۹۲-۸۲ راستیی شه شه م: درهوشانه وه ی ناوی: "الجلیل والباقی"

- "نۆ" بناغه که پروونی ده که نه وه دنیا میوانخانه یه کی
 سه ره یی به و، مروفیش میوانیکی کاتی به تیایدا ۸۶-۹۲
 راستیی جه و ته م: دره و شانوه ی ناوی: "الحفیظ والرقیب" ۹۲-۹۷
 راستیی هه شته م: دره و شانوه ی ناوی: "الجمیل والجلیل" ۹۷-۹۹
 راستیی نۆ هه م: دره و شانوه ی ناوی: "الحی القیوم والحیی والمیت" .. ۱۰۰-۱۰۷
 راستیی ده هه م: دره و شانوه ی ناوی: "الحکیم والکریم والعدل
 والرحیم" ۱۰۷-۱۱۶
 راستیی یازده هه م: دره و شانوه ی ناوی: "الحق" ی خوای گه وره .. ۱۱۶-۱۲۰
 راستیی دوازده هه م: دره و شانوه ی: "بسم الله الرحمن الرحیم" ۱۲۰-۱۲۱
 لیدوانیک له سه ره و دوازده راستیی به ۱۲۱-۱۲۳
 کۆتایی ۱۲۴-۱۳۰
 باشکۆی په یامی حه شر ۱۳۱-۱۸۳
 پارچه ی یه که م: "پیوستیی ئیمان به دوارپۆژ" ۱۳۱
 * خالی یه که م: پیوستیی "باوه ر به رۆژی دوابی" بۆ
 ژبانی تاکی و کۆمه لایه تی مروف ۱۳۳-۱۳۸
 * خالی دوو هه م: شایه تیدانی هه موو پایه کانی تری
 ئیمان له سه ره ئیمان به دوارپۆژ ۱۳۸-۱۵۵
 پارچه ی دوو هه م: "ژبان" هه ر شه ش پایه کانی ئیمان ده چه سپینیت ۱۵۶-۱۶۸
 پارچه ی سێ هه م: چه ند نمونه یه کی به رچاو که حه شر ده چه سپینن ۱۶۹-۱۷۲
 پارچه ی چواره م: "قورئان" زهینه کان بۆ باوه ره ینان به
 دوارپۆژ، ئاماده ده کات ۱۷۳-۱۸۰
 پارچه ی پینجه م: یه که ده نگیی هه مه لایه نه له سه ره راستیی حه شر .. ۱۸۱-۱۸۳
 دوو نامه ی دانهر له سه ره (په یامی حه شر) ۱۸۴-۱۸۵
 بوخته یه که له ژبانی دانهر ۱۸۶-۱۸۷

په‌یامه‌کانی نوور) به زمانی کوردی

به پشتیوانیی خوای گه‌وره له سه‌ره‌تای هه‌شتا‌کانی سه‌ده‌ی

بیسته‌مه‌وه هه‌تا ئیستا ئه‌م کتییانه‌ی

خواره‌وه‌مان به کوردی بلا‌و کرد‌وه‌ته‌وه

یه‌که‌م: له شی‌وه‌ی کتیب و نامیلکه‌ی سه‌ربه‌خۆدا

۱ - په‌یامی بیماران (چایی سێ‌هه‌م)

۲ - په‌یامی پیران (چایی دوو‌هه‌م)

۳ - وته‌ بچ‌وو‌که‌کان (چایی سێ‌هه‌م)

۴ - سروشت هونه‌ره‌یان هونه‌رمه‌ند؟! (چایی دوو‌هه‌م)

۵ - مه‌لائیکه‌ت و ژیا‌نی دوا‌روژ (چایی دوو‌هه‌م)

۶ - په‌یامی ره‌مه‌زان (چایی هه‌شته‌م)

۷ - حیکمه‌تی خۆ‌په‌نادان له شه‌یتان (له کتییی ژماره ۲۱ یشدا چاپ‌کرا‌وه‌ته‌وه)

۸ - په‌یامی ئیخلا‌س و براهه‌تی (چایی دوو‌هه‌م)

۹ - زلله‌ی میه‌ره‌بانی (چایی سێ‌هه‌م)

۱۰ - چاره‌سه‌ری وه‌سه‌سه‌ (چایی شه‌شه‌م)

۱۱ - مرۆف و ئیمان (چایی سێ‌هه‌م)

۱۲ - به‌ری دره‌ختی ئیمان (چایی دوو‌هه‌م)

۱۳ - موعجی‌زاتی ئه‌حمه‌دی (چایی چواره‌م)

۱۴ - ئیجتیهاد له‌م سه‌رده‌مه‌دا (چایی دوو‌هه‌م)

۱۵ - په‌نج‌ه‌ره‌کان

- ۱۶ - په پامی حشر (چاپی دووهم)
- ۱۷ - (من) خودی مروف و بزوتنی گهر دپله کان له نیوان فلسفه و ثابیندا
- ۱۸ - رابه ری لاوان (چاپی دووهم)
- ۱۹ - رابه ری خوشکان (چاپی دووهم)
- ۲۰ - رابه ری خزمه تگوزارانی قورثان
- ۲۱ - راستی به کانی تیمان
- ۲۲ - راستی ته وحید
- ۲۳ - شو کرانه بژیری (چاپی دووهم)
- ۲۴ - بیننه کانی گه شتیاریک
- ۲۵ - میعراجی پیغه مبه ﷺ (چاپی دووهم)
- ۲۶ - موعجیزاتی قورثانی
- ۲۷ - لاویتی قورثان
- ۲۸ - سوننه تی پیغه مبه ﷺ پلیکانه و رپیازه (چاپی دووهم)
- ۲۹ - نووره کانی حه قیقه ت

تهو کتیانه ی له بازاردا نه ماون، به پشتیوانی خوی گه وره، چاپ ده کرینه وه.

دووهم: له شیوه ی کومه له پیام و بهرگی گه وره دا:

- ۱ - (وته کان)
- ۲ - (مه کتوبات)
- ۳ - (بریسکه کان)
- ۴ - (تیشکه کان)
- ۵ - (پاشبه نده کان)

خوا یار بی بهرگه کانی تریش یه له دوا ی یه چاپ ده کرین

رسالة الحشر

من كليات رسائل النور التي ألفها:
الأستاذ بديع الزمان سعيد النورسي
ترجمها من التركية إلى العربية: الأستاذ إحسان قاسم الصالح
نقلها من العربية إلى الكردية: فاروق رسول يحيى
الطبعة الثانية المنقحة - بيروت
١٤٣٢هـ / ٢٠١١م

* * *

RESURRECTION AND HEREAFTER LETTER

From the Risale-i Nur Collection

By:

Bediuzzaman Said Nursi

Translated from Arabic into Kurdish by:

Farooq Rasool Yahya

2011

نه گهر ده ته ویت بزانیټ:

- ❁ "نیمانی ته حقیقی" چیه و، به چ شتویهك به ده ست دیت؟
 - ❁ چۆن به وینهی دلنیا بوونت لهم دنیا به، بهلكو زیاتریش، له زیندوو بوونه وهی نه ودنیا دلنیا بیت؟
 - ❁ "نیمان به دواړوژ" چه نده پتوړسته بو ژیا نی هه موو تاك و كومه لیک؟
 - ❁ "پایه كانی نیمان" و "ناوه جوانه كان" چۆن ده بڼه شایهت له سهر چه شر؟
 - ❁ چۆن ههر لهم دنیا دا چهنده غوونه یه کی هاو وینهی چه شر بیت؟
- نه گهر تامه زړوی زانی نی نمانه و بابه ته كانی هاو شتویه یانیت،
له رموو به شینه یی هم كتیبه بخوینه ره وه.